

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 96 · 15. juni
Sesjonen 2019–2020

Møte mandag den 15. juni 2020 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 96):

1. Stortingets vedtak til midlertidig lov om endringer i kontantstøtteleven og barnetrygdloven (unntak for å avhjelpe negative konsekvenser av utbrudd av covid-19)
(Lovvedtak 133 (2019–2020), jf. Innst. 358 L (2019–2020) og Prop. 119 L (2019–2020))
2. Stortingets vedtak til lov om Etterretningstjenesten (etterretningstjenesteloven)
(Lovvedtak 134 (2019–2020), jf. Innst. 357 L (2019–2020) og Prop. 80 L (2019–2020))
3. Stortingets vedtak til lov om endring i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster mv. (petroleumsskatteloven)
(Lovvedtak 135 (2019–2020), jf. Innst. 351 L (2019–2020) og Prop. 113 L (2019–2020))
4. Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19
(Lovvedtak 136 (2019–2020), jf. Innst. 359 L (2019–2020) og Prop. 123 L (2019–2020))
5. Stortingets vedtak til midlertidig lov om innreise-restriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehel- sen
(Lovvedtak 137 (2019–2020), jf. Innst. 366 L (2019–2020) og Prop. 124 L (2019–2020))
6. Stortingets vedtak til midlertidig lov om forlenget frist og unntak fra krav til fysisk generalforsamling og årsmøte mv. i boligbyggelag, borettslag og eierseksjonssameier for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19
(Lovvedtak 138 (2019–2020), jf. Innst. 384 L (2019–2020) og Prop. 128 L (2019–2020))
7. Stortingets vedtak til lov om endringer i midler- tidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forkynnelse mv.)
(Lovvedtak 139 (2019–2020), jf. Innst. 381 L (2019–2020) og Prop. 122 L (2019–2020))
8. Stortingets vedtak til midlertidig lov om utsettelse av fristene for å fastsette årsregnskap mv. og avholde ordinær generalforsamling mv. for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19
(Lovvedtak 140 (2019–2020), jf. Innst. 363 L (2019–2020) og Prop. 129 L (2019–2020))
9. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Kompetansereformen – Lære hele livet
(Innst. 370 S (2019–2020), jf. Meld. St. 14 (2019–2020))
10. Innstilling fra transport- og kommunikasjonsko- miteen om Nokre saker om luftfart, veg og post
(Innst. 368 S (2019–2020), jf. Prop. 95 S (2019–2020))
11. Innstilling fra transport- og kommunikasjonsko- miteen om Representantforslag fra stortingsrepre- sentantene Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om transporttiltak i krise- tid
(Innst. 369 S (2019–2020), jf. Dokument 8:90 S (2019–2020))
12. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Repre- sentantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Nicholas Wilkinson og Lars Haltbrekken om tiltak for å få ned klimagassutslippene
(Innst. 375 S (2019–2020), jf. Dokument 8:44 S (2019–2020))
13. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bære- kraft og mangfold
(Innst. 379 S (2019–2020), jf. Meld. St. 16 (2019–2020))
14. Referat

Presidenten: Representantene Marit Knutsdatter Strand og Une Bastholm, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Bjørnar Moxnes vil fremsette et re- presentantforslag.

Bjørnar Moxnes (R) [10:00:26]: Jeg fremmer et for- slag om ansettelsen av leder for oljefondet og Norges Banks omdømme.

Presidenten: Representanten Siri Gåsemyr Staale- sen vil fremsette et representantforslag.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:00:50]: På vegne av representantene Kari Henriksen, Stein Erik Lauvås, Torstein Tvedt Solberg, Masud Gharahkhani, Eirik Sivertsen og meg selv fremmer jeg et forslag om tiltak mot sosial kontroll.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på regle- mentsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sakene nr. 1–8 vil bli behandlet under ett. Sakene gjelder andre gangs behandling av lover og gjelder lov- vedtakene 133 til og med 140.

Sak nr. 1 [10:01:17]

Stortingets vedtak til midlertidig lov om endringer i kontantstøtteleven og barnetrygdloven (unntak for å avhjelpe negative konsekvenser av utbrudd av covid-19) (Lovvedtak 133 (2019–2020), jf. Innst. 358 L (2019–2020) og Prop. 119 L (2019–2020))

Sak nr. 2 [10:01:17]

Stortingets vedtak til lov om Etterretningstjenesten (etterretningstjenesteloven) (Lovvedtak 134 (2019–2020), jf. Innst. 357 L (2019–2020) og Prop. 80 L (2019–2020))

Sak nr. 3 [10:01:17]

Stortingets vedtak til lov om endring i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv. (petroleumsskatteloven) (Lovvedtak 135 (2019–2020), jf. Innst. 351 L (2019–2020) og Prop. 113 L (2019–2020))

Sak nr. 4 [10:01:17]

Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (Lovvedtak 136 (2019–2020), jf. Innst. 359 L (2019–2020) og Prop. 123 L (2019–2020))

Sak nr. 5 [10:01:17]

Stortingets vedtak til midlertidig lov om innreise-restriksjoner for utlendinger av hensyn til folkehelsen (Lovvedtak 137 (2019–2020), jf. Innst. 366 L (2019–2020) og Prop. 124 L (2019–2020))

Sak nr. 6 [10:01:17]

Stortingets vedtak til midlertidig lov om forlenget frist og unntak fra krav til fysisk generalforsamling og årsmøte mv. i boligbyggelag, borettslag og eierseksjons-sameier for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (Lovvedtak 138 (2019–2020), jf. Innst. 384 L (2019–2020) og Prop. 128 L (2019–2020))

Sak nr. 7 [10:01:17]

Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om tilpasninger i prosessregelverket som følge av utbruddet av covid-19 mv. (forkynnelse mv.) (Lovvedtak 139 (2019–2020), jf. Innst. 381 L (2019–2020) og Prop. 122 L (2019–2020))

Sak nr. 8 [10:01:17]

Stortingets vedtak til midlertidig lov om utsettelse av fristene for å fastsette årsregnskap mv. og avholde ordinær generalforsamling mv. for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 (Lovvedtak 140 (2019–2020), jf. Innst. 363 L (2019–2020) og Prop. 129 L (2019–2020))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 9 [10:01:33]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Kompetansereformen – Lære hele livet (Innst. 370 S (2019–2020), jf. Meld. St. 14 (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det bli gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:02:19] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen for et godt samarbeid i denne saken.

Kompetansepolitikk handler om å investere i mennesker og gi folk som står i jobb, trygghet og mulighet til etter- og videreutdanning, til å bruke sine evner. For Høyre som et borgerlig parti finnes det ingenting viktigere. Nettopp derfor tørket vi støvet av kompetansepolitikken da vi kom inn i regjering i 2013, og jeg er veldig glad for at kompetansereformen i dag får flertall.

I dag etablerer vi et varig kompetanseprogram med åtte bransjeprogram og mer fleksibel videreutdanning. Vi endrer Lånekassen, slik at voksne kan få støtte, innfrir nasjonal digital karriereveiledningstjeneste, digital kompetanseplattform, endrer loven slik at fagskolene kan få tilby relevant, kortere videreutdanning. Vi gjennomgår hele styringssystemet til UH-sektoren for å sikre at arbeidsliv og høyere utdanning samarbeider bedre enn i dag.

Men denne stortingsmeldingen er verken starten eller slutten på kompetansereformen. Reformen står på skuldrene til alle tiltakene som Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har stått sammen om de siste årene, enten det er satsing på Kompetansepluss, fagbrev på jobb, Norges første kompetansepolitiske strategi med partene i arbeidslivet eller Utdanningsløftet 2020, som regjeringen akkurat har lansert.

Jeg vil særlig løfte fram fagskolene. De siste årene har det blitt tatt kraftige grep for å heve kvaliteten og statusen til fagskolene. I fagskolemeldingen styrket man rettighetene til fagskolestudentene, satset på kompetanseheving av fagskolelærere, innførte ny teknologi i opplæringen og bedret samarbeidet med lokalt næringsliv. Framover vil fagskolene ha en nøkkelrolle i de nye bransjeprogrammene.

I denne meldingen varsler regjeringen videre en egen strategi for fagskolene, der man skal satse på både kapasitet og kvalitet. Høyre ønsker flere fagskoleplasser, og jeg er veldig glad for at Høyre og Fremskrittspartiet i revidert har blitt enige om 1 500 flere plasser fra høsten 2020. Men for Høyre er det også viktig at vi ikke bare ser oss blind på antallet. Vi må sikre oss at hver plass har høy kvalitet, at fagskolen har kapasitet til å ta imot så mange studenter, og at det er nok søkere til plassene.

For to år siden foreslo Fremskrittspartiet å innføre faktoren relevant arbeid etter endt utdanning i finansieringssystemet til høyere utdanning. Da var det flere som tok til motmæle. Det var bl.a. en som skrev noe ganske klokt til Khrono:

«Det er et mål å få til en god balanse mellom søkningen til utdanninger og arbeidsmarkedets behov, men ingen er tjent med et system som rigges slik Fremskrittspartiet her foreslår. Rigid detaljstyring, der læresteder kun får midler til studier som per i dag har god overgang fra studier til jobb, vil virke mot flere hensikter.

(...)

Dette lyder som et løst fundert og lite gjennomtenkt forslag, som vil skape mye byråkrati, svekke lærestedenes autonomi og bryte med utdanningens egenverdi.»

Dette sitatet er fra representanten Nina Sandberg, og det var skrevet i en pressemelding fra Arbeiderpartiet.

Nå hadde ikke jeg vært overrasket over om Arbeiderpartiet, som har snudd 180 grader i de fleste utdanningspolitiske spørsmål, også hadde endret mening her. Vi er nok mer enig med Forskerforbundet, som sier at dette er god, gammeldags politisk hestehandel. Det mener jeg ikke er verdig i en så viktig sak. Det er tverrpolitisk enighet om mer arbeidslivsrelevans. Det er kjernen i kompetansereformen. Det er også kjernen i det forslaget Høyre, Kristelig Folkeparti og SV fremmer her i dag, nemlig en gjennomgang av styring og finansiering av sektoren. Men i likhet med en nesten unison UH-sektor mener vi det er uklokt av flertallet å vedta en faktor som skal – og jeg understreker skal – være en del av forslag til nytt finansieringssystem, før man har vurdert det skikkelig. Selv om intensjonen er god, er ikke allting godt, særlig når man vil vedta en faktor som

nærmest er umulig å operasjonalisere. For hvordan måler man relevans for en statsviter, for en biolog, for en kjemiker? Og kan det være at utdanningen ruster studentene med et sett av ferdigheter som ikke lett kan måles med en slik faktor?

For to uker siden fikk Høgskulen på Vestlandet penger til å skreddersy utdanningstilbud for fagarbeidere i industrien som har lyst til å bli ingeniører. Det er egentlig der vi er i kjernen av hva kompetansereformen handler om; at folk uansett hvor de bor i landet, uansett om de har boliglån og familieliv, skal ha muligheten til å få mer utdanning, skal ha trygghet for at de ikke blir hengende etter når samfunnet endrer seg. Kompetansereformen skal nettopp sikre dette, at folk har en jobb å gå til, og at man ikke går ut på dato i det norske arbeidslivet. Som sagt – denne stortingsmeldingen er verken starten eller slutten, den satsingen er noe av det viktigste vi gjør framover.

Jeg tar opp det forslaget som Høyre er en del av.

Presidenten: Representanten Mathilde Tybring-Gjedde har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Martin Henriksen (A) [10:07:17]: Etter at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet ble enige om justeringer av kompetansereformen, var det tydelig at det var for å øke ambisjonsnivået for denne kompetansereformen. Det har tydeligvis falt Høyre tungt for brystet. Men det som er positivt, er at en av faktorene som denne treenigheten ønsker å styrke, er insentivene til desentralisert utdanning. Det som også er positivt, er at etter at denne enigheten kom på bordet, sier også Høyre at de ønsker å se på finansieringssystemet.

Utfordringen når det gjelder desentralisert utdanning, har bl.a. vært at det er få insentiver i UH-sektoren for å satse på mer desentralisert utdanning for å få rekruttert til de yrkene som er viktige i distriktene.

Spørsmålet mitt til Høyre er: Selv om de har hatt motstand mot disse endringene tidligere, vil de ikke bare følge opp vedtakene, men også være villige til å se på de forslagene de har hatt tidligere, som var mot styrket satsing på desentralisert utdanning – som stipendkutt, som innføring av gradsfinansiering, i tillegg til motstanden deres mot endring av finansieringssystemet?

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:08:23]: Jeg vil ikke si at dette forslaget har vært tyngst for Høyre. Det har først og fremst vært tungt for en samlet UH-sektor, som har reagert massivt de siste ukene, uten at Arbeiderpartiet har vært villig til å lytte. Jeg vil anta at når Arbeiderpartiet legger fram et forslag som sier at en faktor skal være en del av et forslag til et finansieringssystem, selv om de ikke har lyttet til sektoren, er det

noe regjeringen må levere på – dessverre, mener jeg, men slik er det når Arbeiderpartiet går sammen med Fremskrittspartiet og gir dem et så stort gjennomslag.

Det er ingen tvil om at vi ønsker å ha arbeidslivsrelevans også i finansieringen og styringen av sektoren. Det vi er uenig i, er at det går en trio sammen her i dag og forhåndskonkluderer på en faktor som er vanskelig å operasjonalisere, og som Arbeiderpartiet selv for to år siden mente var løst fundert og lite gjennomtenkt og ville skape mer byråkrati. Her har Arbeiderpartiet åpenbart snudd etter to år fordi de har møtt Fremskrittspartiet. Det er et gjennomslag for Fremskrittspartiet, men uheldig for Arbeiderpartiet.

Marit Arnstad (Sp) [10:09:30]: En opptrappingsplan for fagskolene har vært et tema som Senterpartiet har vært opptatt av over lengre tid, og vi er glad for at det får flertall her i dag. I innstillingen kritiserer Høyre oss for at vi ønsker oss flere plasser enn det fylkeskommunene har meldt inn. Nærmere bestemt har de meldt inn 1 738,85 plasser, hvilket er 261,15 plasser færre enn det vi ønsker. Men i revidert nasjonalbudsjett foreslår regjeringen og Høyre 1 500 plasser, hvilket er 238,85 plasser færre enn det fylkene har meldt inn. Hvorfor krever Høyre at vi må forholde oss til fylkenes innmeldte behov, mens de sjøl velger ikke å gjøre det?

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:10:24]: Når Marit Arnstad sier 1 738,85 plasser, er det det som er meldt inn maks, man kan eskalere opp, men man har ikke da gjort en vurdering av bl.a. om det er arbeidslivsrelevant, f.eks. i en tid under korona. Jeg mener at det er riktig at hver eneste plass skal ha høy kvalitet, nettopp fordi det er viktig for fagskolesektoren på sikt. Det er viktig for statusen i fagskolesektoren, og det er viktig ikke minst for å søke antall søkere.

Den største utfordringen vi har, er at vi mangler søkere. Vi mangler 2 800 søkere til de fagskolene som er en del av Samordna opptak, og en kjempeviktig oppgave vi har framover, er å gjøre det attraktivt å søke seg til fagskolene og sikre at kvaliteten er god. Jeg mener at her ser man seg litt blind på antallet. Vi foretar nå en kraftig opptrapping av antall plasser i fagskolesektoren, med 1 500 plasser, men jeg mener samtidig man må være opptatt av at det har kvalitet, at man har nok fagskolelærere, nok utstyr, og at det er nok søkere. Det er mulig å ha to tanker i hodet samtidig, og det har Høyre.

Mona Fagerås (SV) [10:11:26]: Det er et samlet storting som har forpliktet seg til at det norske samfunnet skal være utslippsfritt innen 2050, men begrepet «klima» er nevnt bare tre ganger i denne meldingen. Skal vi sikre en trygg omstilling av norske arbeidsplasser, må flere enn SV ta inn over seg de enorme utfordringene vi

står overfor. Oljealderen er på hell, enten vi liker det eller ikke. Vi må ha en styrt omstilling fra petroleumsalderen, og det oppfordres til en ambisiøs, planmessig omstilling for arbeidsplasser, kompetanse og teknologi.

Jeg er sikker på at representanten Tybring-Gjedde har fått med seg de mange tusen klimastreikende ungdommene som har tatt inn over seg hvor alvorlig klimakrisen er. Hvordan vil saksordføreren forklare overfor barn og unge at klimautfordringen nesten ikke blir berørt i denne meldingen? Er ikke representanten enig med meg i at vi hadde trengt andre ambisjoner overfor verdens klimaendringer?

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:12:28]: Jeg er enig med representanten Fagerås i at vi trenger høye ambisjoner for å kunne omstille Norge og få et grønt skifte, men det er nettopp det kompetansereformen svarer på. Kompetansereformen inneholder f.eks. desentralisert videreutdanningstilbud innenfor det grønne skiftet, innenfor IKT, innenfor digitalisering, som nettopp gjør det mulig rundt omkring i Norges land å få mer påfyll og omstille bedriften man er en del av, og virksomheten man jobber i. Det er egentlig det helt avgjørende.

Så skulle jeg ønske, når representanten Fagerås er opptatt av omstilling, at hun f.eks. hadde støttet bransje-program i mange ulike sektorer, f.eks. olje- og gassnæringen og maritim sektor. Vi vet at omstillingsbehovet blir veldig stort for å oppnå det grønne skiftet. Kompetansereformen går nettopp inn på det vi snakker om hver eneste dag. Koronakrisen har vist hvor relevant det kan være, men vi vet at både før og etter korona er arbeidslivet i stor endring på grunn av digitalisering og på grunn av klimaendringene. Jeg opplever at de tiltakene vi har nå – og særlig bransjeprogrammene og desentralisert videreutdanning – vil være helt nødvendig for å lykkes med det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:13:47]: I dag er en stor dag. Endelig skal Stortinget få vedtatt en kompetansereform. Arbeiderpartiets leder, Jonas Gahr Støre, var en av de første som tok til orde for dette, allerede i 2016, så det var på høy tid at Stortinget nå fikk en kompetansereform til behandling. Koronakrisa har ført til at rekordmange nå står utenfor arbeidslivet, enten som arbeidsledige eller som delvis permitterte, og det gjør denne kompetansereformen enda viktigere. Derfor er jeg glad for at vi får behandlet den nå før sommeren.

Jeg må si jeg hadde store forventninger til den kompetansereformen regjeringa skulle legge fram. Den har blitt arbeidet med over mange år. Forventningene som var skapt, var store, men da reformen ble lagt fram av

høyreregjeringa 22. april i år, ble det klart for meg og opposisjonen at det regjeringa la fram, var et luftslott. I praksis ville regjeringa sende regningen til arbeidstakerne og bedriftene. De måtte tatt regningen selv for etter- og videreutdanningen. Forslaget var egentlig klassisk høyrepolitikk som ikke ville gitt alle muligheten til å lære hele livet eller satt Norge i stand til å håndtere den omstillingen arbeidslivet nå står overfor.

En hører på innlegget til representanten Mathilde Tybring-Gjedde at hun er fornøyd med den stortingsmeldinga som ble lagt fram, som melder lite nytt. Forslagene som regjeringa selv skryter av, er egentlig kun å evaluere, utrede og gjennomgå. Ja, ser en gjennom tiltakene, så framstår stortingsmeldinga mest som et sysselsettingstiltak for regjeringa, ikke et sysselsettings-tiltak for arbeidslivet.

Regjeringa var fornøyd, men Stortinget var ikke fornøyd. Jeg er glad for at Arbeiderpartiet sammen med Senterpartiet og Fremskrittspartiet forhandlet fram en enighet om seks konkrete forslag til en kompetansereform. Arbeiderpartiet har som sagt i flere år jobbet for en kompetansereform, og nå tvinger vi regjeringa til handling og har utarbeidet seks konkrete forslag som faktisk fører til en reform for livslang læring. Vi har tatt styringen i kompetansopolitikken, og jeg er glad for at mange av våre forslag har fått et bredt flertall nå etter at de er lagt fram.

Jeg vil også spesielt trekke fram det løftet vi får til for fagskolene. Det er et historisk løft en ikke har sett lignende til siden 1960-tallet. Vi sikrer flertall for en forpliktende opptrappingsplan der det blir 1 000 nye studieplasser årlig over de neste fem årene. Det er enormt viktig for sektoren og sikrer at en med bakgrunn i det nye lovverket en har fått på plass, nå kan få til den opptrappingen og veksten som er nødvendig, og som er helt på sin plass.

De plassene vi har forhandlet fram, kommer i tillegg til det regjeringa varslet i revidert nasjonalbudsjett. Det ble en liten tvist om dette i forbindelse med forhandlingene om revidert nasjonalbudsjett, der Høyre igjen viste sitt sanne ansikt og kjempet mot det vi hadde fått flertall for. Dessverre får vi ikke på plass like mange studie-plasser i år som Arbeiderpartiet hadde håpet på, men vi slår fast at det nå blir et taktskifte. Dette kommer til å bli fulgt opp, og det var på høy tid at fagskolene fikk et sånt løft.

Arbeiderpartiet har også lenge kjempet for at ingen skal gå ut på dato, og vi har nå fått gjennomslag for å utrede en rett til kompetansepåfyll, sånn at ny kompetanse i arbeidslivet også blir formalisert. Arbeiderpartiets mål er å sikre at alle arbeidstakere får en lovbestemt rett til kompetansepåfyll, for ingen skal frykte å gå ut på dato i jobben sin. Derfor er jeg glad for at vi nå setter i gang et utredningsarbeid sammen med partene for å se hvordan

dette kan bli en realitet. Jeg er også stolt over at vi har fått flertall for Kompetansefunn Digital, en ny, smart innretning som også plukker opp igjen den ideen regjeringa hadde lagt i skuffen. Vi får til to nye bransjeprogram og et viktig vedtak om realkompetansevurdering.

Så har det vært stor debatt om vårt forslag om å endre finansieringssystemet for å sikre mer etterutdanning og mer arbeidslivsrelevans. Finansieringssystemet for universitetene og høyskolene har vært en av de store barrierene for å få til god etterutdanning og livslang læring. Derfor er jeg glad for at Arbeiderpartiet nå får gjennomslag for en endring av det systemet som jeg håper vil gi sterkere insentiver til universitetene og høyskolene, sånn at de skal være i stand til å møte den etterspørselen vi nå kommer til å få framover etter kompetansepåfyll, etter- og videreutdanning. Dette må lønne seg.

Jeg vil understreke at det systemet som skal lages, skal lages i tett samarbeid med utdanningssektoren og arbeidslivet. Vårt utgangspunkt er at dagens system ikke er bra nok, og jeg er ikke redd for en diskusjon om hvordan et nytt system skal være.

Med det tar jeg opp forslagene Arbeiderpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Torstein Tvedt Solberg har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:19:10]: Det var interessant å høre representanten Tvedt Solberg beskrive at Arbeiderpartiet har fått gjennomslag for det de for to år siden beskrev som et

«løst fundert og lite gjennomtenkt forslag, som vil skape mye byråkrati, svekke lærestedenes autonomi og bryte med utdanningens egenverdi».

Dette var en pressemelding fra Arbeiderpartiet da Fremskrittspartiet foreslo det for to år siden, men nå har den tonen snudd. Jeg er jo glad for at Arbeiderpartiet etter flere uker med tåkelegging om hva man går inn for, nå omfavner det helt, nemlig at man forhåndskonkluderer på tre av faktorene som skal være en del av et nytt finansieringssystem.

Jeg lurar på én ting fra representanten Tvedt Solberg: Dersom regjeringen nå går sammen med sektoren og utreder denne faktoren, «relevant arbeid etter endt utdanning», og konkluderer med at den er vanskeligere operasjonalisere, og at den ikke er riktig, er det likevel Arbeiderpartiets krav her i dag at dette må være en del av det finansieringsforslaget som legges fram for Stortinget?

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:20:08]: Ja, den tåkeleggingen, den tåken som har vært der, har nok ligget tettest rundt Høyres Hus, tror jeg.

Jeg merket meg også at representanten Tybring-Gjedde i sitt innlegg og i sine svar på replikker trakk fram at en samlet sektor har reagert på dette forslaget. Det stemmer ikke; det var et par rektorer. Om en ønsker seg en tellediskusjon om hvor mange rektorer som har støttet hvilke forslag, har i hvert fall forslaget skapt veldig stor diskusjon. Mange har støttet det, mange har reagert på deler av det, og jeg tror også mange har blitt beroliget av å lese det som står i innstillinga og i våre merknader.

Til spørsmålet: Jeg vil referere nettopp til merkna-dene i innstillinga, der det kommer veldig tydelig fram hva Arbeiderpartiet ønsker. Jeg håper vi får på plass et nytt finansieringssystem som er annerledes enn det vi har i dag, og som i mye større grad også tar inn over seg arbeidslivsrelevans.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [10:21:07]: Representanten Tvedt Solberg har helt rett i at det har skapt mye diskusjon, men den har ikke vært på Høyres Hus, den har egentlig vært i alle andre spalter i Norges land. Og ja, det er ett innlegg med noen rektorer, men til og med de skriver at denne faktoren dere ønsker å forhåndskonkludere på, vanskelig lar seg operasjonalisere. Det vi derimot ønsker oss, er en helhetlig gjennomgang av finansiering og styring, og det er regjeringen i gang med. Men det som har vært den store debatten, er at man ønsker å sette inn en faktor – som er vanskelig å måle, og som vil straffe utdanningsinstitusjoner – på bakgrunn av noe de ikke kan påvirke selv, og som Arbeiderpartiet selv mente var et lite gjennomtenkt forslag.

Men for dem som ikke har lest merknadene i innstillingen, kan man kanskje referere det og svare på spørsmålet mitt. Spørsmålet er at dersom regjeringen går tilbake, utreder og finner ut at dette ikke er klokt – i likhet med nesten alle i UH-sektoren, og jeg kan ramse opp mange som er imot dette – vil det da likevel være Arbeiderpartiets krav at man legger det fram i et nytt forslag til finansiering her fra Stortinget?

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:22:04]: La meg understreke det: Jeg mente at tåken lå på Høyres Hus, og det virker som den ligger tett fortsatt, for det er ingen som har forhåndskonkludert her. Det er prisverdig, synes jeg, at regjeringa nå sier at de ønsker seg en helhetlig gjennomgang, men la meg understreke det veldig tydelig: Det hadde ikke blitt en del av den gjennomgangen å se på både kortkurs etter videreutdanning og arbeidslivsrelevans om ikke Stortinget tydelig hadde gjort det i vedtak i dag.

Representanten Tybring-Gjedde har i sitt spørsmål en slags forutsetning om at én modell er landet. Det er helt feil. Det er ingen modell som er landet, så jeg vet ikke hvordan dette kommer til å se ut. Men ambisjonen

til Arbeiderpartiet er at en i mye større grad bør ansvarliggjøre institusjonene også for å sikre arbeidslivsrelevans, og det tror jeg faktisk vi kan klare å få til en god modell for, selv om jeg registrerer at Høyre ikke tror en slik modell i det hele tatt er mulig.

Mona Fagerås (SV) [10:23:08]: Debatten rundt kompetansereformen har ikke dreid seg om det store behovet vi har for etter- og videreutdanning de neste årene. Mye av debatten har dessverre vært preget av den nye treenighetens forslag om å legge arbeidslivsrelevans inn i finansieringssystemet for høyere utdanning. SV mener at sektoren skal finansieres gjennom basisbevilgninger, ikke resultatindikatorer. Det sikrer finansiering som er uavhengig av konkurranse eller næringslivets prioriteringer. Dette var et standpunkt jeg trodde vi sto sammen med Arbeiderpartiet om. Derfor var det svært overraskende å lese i avisen at Arbeiderpartiet hadde vært med på et forslag hele universitets- og høyskolesektoren advarer sterkt mot – bl.a. NTL, som tradisjonelt står Arbeiderpartiet nært – for forslaget styrker mål- og resultatorienteringen og svekker handlingsrommet. På hvilken måte mener Arbeiderpartiet at forslaget styrker tilliten til sektoren?

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:24:12]: Jeg vil først si noe om debatten. Jeg er glad for at det nå har blitt en debatt om kompetansereformen. Siden regjeringa la fram sin kompetansereform, har jeg nesten ikke registrert at det har vært noen diskusjon, noe som kanskje reflekterer hvor tiltaksløs den kompetansereformen som ble lagt fram, var.

Så til spørsmålet. Det ene utelukker ikke det andre, mener jeg. Arbeiderpartiet er helt tydelig på at hvis vi kommer i regjering, ønsker vi å ta et oppgjør med New Public Management og ønsker mindre detaljstyring. Det synes ikke jeg står i motsetning til å ha tydelige, overordnede, nasjonale mål. Det håper jeg også representanten fra SV er interessert i. Jeg tenker at en gjennomgang av finansieringssystemet ikke nødvendigvis må bety at en legger på flere mål og mer detaljstyring, men også at en kan ta ting bort. Det Arbeiderpartiet har vært tydelig på i denne diskusjonen, er hva vi mener må inn, og hva vi mener ikke fungerer med dagens finansieringssystem. Jeg synes det er overraskende at SV i så stor grad forsvaret et system som ikke fungerer.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Roy Steffensen (FrP) [10:25:24] (komiteens leder): Kompetansereformen bygger på det arbeidet som har blitt gjort i utdanningspolitikken fra Fremskrittspartiet kom inn i regjering i 2013 og fram til i dag, og Frem-

skrittspartiet er i dag med og danner forskjellige flertall i innstillingen.

Sammen med regjeringspartiene sikrer vi at intensjonen i meldingen og de tiltak som foreslås, blir sikret av et flertall, som f.eks. karriereveiledning, å fjerne begrensning på minstelengde for fagskoleutdanning og å gjøre ordningene i Lånekassen mer fleksible og bedre tilpasset voksne som er i jobb. Lånekassen er i hovedsak tilpasset unge fulltidsstudenter i dag, men for oss er det viktig å åpne opp for at voksne kan kombinere arbeid, familie og studier.

Fremskrittspartiet støtter helhjetet opp om ambisjonen til regjeringen, som er at ingen skal gå ut på dato på grunn av manglende kompetanse, og at vi må tette gapet mellom hva arbeidslivet trenger av kompetanse, og den kompetansen arbeidstakere faktisk har.

Vi har også funnet sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet om seks punkter der den røde tråden i enigheten er arbeidslivets behov. Jeg er i dag glad for at vi får på plass et historisk løft for fagskolesektoren, med noe sektoren har etterspurt i lang tid, nemlig en forpliktende og offensiv opptrappingsplan på 1 000 nye studieplasser i fem år.

Videre har vi sikret flertall for at de 1 000 midlertidige studieplassene som regjeringen opprettet som et koronatiltak, skal gjøres om til permanente studieplasser, samtidig som våre tre partier mente at vi burde ha en ambisjon om inntil 2 000 permanente studieplasser allerede fra høsten av.

Fremskrittspartiet er opptatt av at vi må legge forholdene til rette for utvikling i olje- og gassnæringen – landets viktigste næring, som skaper vekst og velferd og arbeidsplasser over hele landet. Dette er en næring som sysselsetter nærmere 200 000 personer, og som selv har bedt om å få et eget bransjeprogram for at de skal få utviklet seg videre og gi kompetanse og påfyll til egne ansatte. Dette er en næring som skal produsere olje og gass i lang tid, og da er det viktig at de ansatte har gode utviklingsmuligheter. Fremskrittspartiet er nå med og sikrer flertall for at næringen får sitt program, slik bl.a. NHO, NITO og Tekna har tatt til orde for.

I meldingen påpeker regjeringen at ett av flere virkemidler for styring og utvikling av universitets- og høyskolesektoren er gjennom finansieringssystemet, og et av de foreslåtte tiltakene fra regjeringen er å vurdere behovet for justeringer. Flertallet i denne salen mener vi ikke bare må vurdere justeringer. Vi ber derfor om en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet, hvor regjeringen i samarbeid med sektoren skal utforme og legge fram forslag til ulike alternativer som ivaretar vår intensjon.

SSB kommer jevnlig med framskrivninger av arbeidsstyrken og sysselsettingen etter utdanning, og den seneste peker mot 2035. Den kan oppsummeres med at

antall høyt utdannede øker mer enn tallet på relevante jobber. Høyt utdannede innen noen studier kan slite med å få relevant jobb, mens det vil bli stor mangel på f.eks. sykepleiere, leger og lærere i årene som kommer. Dette er tall vi som politikere må ta på alvor. Hovedformålet med framskrivningene fra SSB er å gi et tidlig varsel til både myndigheter, universiteter, høyskoler og potensielle studenter om mulige ubalanser. På denne måten kan det tas grep og motvirke at ubalansene blir så store som framskrivningene indikerer.

Fremskrittspartiet har lenge tatt til orde for at vi også bør ha noe i finansieringsnøkkelen som tar hensyn til hva som skjer med studentene etter endt eksamen. Våre naboland Finland og Danmark har begge arbeid som en finansieringsfaktor, og vi bør kunne høste erfaringer fra dem.

Å få inn en ny finansieringsfaktor vil ikke påvirke valgfriheten hver enkelt student har til å velge utdannelsen selv, eller føre til økte kostnader for studentene, men det kan bidra til et enda tettere samarbeid mellom universiteter, høyskoler, kommuner og næringsliv i regionene, og det vil trolig bidra til økt informasjon om karrieremuligheter for dem som ønsker å søke på studier, noe som i større grad vil være med på å bevisstgjøre studentene når de velger.

I Norge sørger skattebetalerne for at studenter har gratis høyere utdanning, tilgang på billige studentboliger og gunstige låne- og stipendordninger, men også for at det finnes velferdsordninger for dem som ikke får seg en jobb. I Fremskrittspartiet mener vi at det da er rimelig at vi får på plass et system som stimulerer til at vi i større grad utdanner folk til samfunnets behov.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Turid Kristensen (H) [10:30:18]: Regjeringspartiene og Fremskrittspartiet står i innstillingen sammen om at det er nødvendig å skalere opp antall fagskoleplasser med høy kvalitet framover for å møte de endrede behovene i arbeidslivet og gi folk trygghet. Jeg er glad for at vi også står sammen om å vise til at det er en forutsetning at satsingen på flere fagskoleplasser ikke går på bekostning av fagskolenes kvalitet og arbeidslivsrelevans, og at økningen i antall fagskoleplasser derfor må vurderes årlig og ses i sammenheng med både søkertall og ambisjonene om å bygge opp en sektor med flere solide fagskoler med sterke fagmiljøer.

Regjeringen skal nå lage en egen strategi for høyere yrkesfaglig utdanning, og regjeringen og Fremskrittspartiet har jobbet i mange år for å heve fagskolenes status og betydning. Kan representanten Steffensen si litt om hvordan Fremskrittspartiet tenker at vi også kan styrke kvaliteten i og søkningen til fagskolene?

Roy Steffensen (FrP) [10:31:17]: Takk for spørsmålet. Kvalitetsutvikling i fagskolesektoren har vært viktig for Fremskrittspartiet og regjeringspartiene de siste seks årene. Vi har jobbet med f.eks. kompetanseheving hos lærere, vi har kommet med kvalitetsmeldingen, og vi har også vedtatt en ny lov om høyere yrkesfaglig utdanning – som er med på å bidra til status, og som også svarer på det punktet som representanten tok opp, om hvordan vi kan få flere søkere.

Jeg tror noe av det viktigste for å få flere søkere er å vise at vi har en klar og tydelig ambisjon om at vi vil ha flere studieplasser. Det var et flertall i denne sal som ønsket 2 000 studieplasser, men vi registrerer at det fikk ikke Fremskrittspartiet gjennomslag for da vi forhandlet om revidert med regjeringen, for som representanten Mathilde Tybring-Gjedde sa i replikkvekslingen med representanten Arnstad, er man bekymret for kvaliteten i fagskolesektoren. Jeg er ikke bekymret for kvaliteten i fagskolesektoren, jeg mener en er godt rustet til å kunne ta imot 2 000 studenter allerede i høst, men det fikk vi dessverre ikke flertall for.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Marit Arnstad (Sp) [10:32:44]: Kompetanseutvikling har stor verdi for den enkelte, og det er en nødvendighet i et arbeidsliv med stadig høyere endringstakt. Derfor er det også bred politisk enighet om målsettingene med en kompetansereform: målet om at ingen skal gå ut på dato på grunn av manglende kompetanse, og det å tette gapet mellom arbeidstakernes faktiske kompetanse og hva arbeidslivet trenger av kompetanse.

Men en god analyse og intensjoner er ikke tilstrekkelig for å omsette kompetansereformen fra papiret og over i praktisk handling. Sjøl om arbeidslivet fortsatt skal ha ansvar for kompetanseheving, er det myndighetene som legger premissene gjennom styringen også av det formelle utdanningssystemet. Derfor må utdanningsmyndighetene og institusjonene ta et kollektivt ansvar for å innrette sektoren bedre mot arbeidslivets behov.

Det bringer meg over til fagskolenes plass i utdanningssystemet. Senterpartiet var i veldig mange år alene om å snakke om de praktiske utdanningene, om yrkesfagene generelt og fagskolene spesielt. Vi er sjølsagt glad for at de andre partiene de senere årene har våknet, men vi registrerer fortsatt en motstand i utdanningssystemet og politisk som må feies unna før vi kan si at høyere yrkesfaglig utdanning og akademisk høyere utdanning rett sett er likeverdige.

Senterpartiets utålmodighet på fagskolenes vegne bunner i at arbeidslivet i flere år har etterspurt nettopp fagskolekompetanse. Det er et faktum at regjeringen både i fagskolemeldingen og i de påfølgende bud-

sjuettene har manglet vilje til å legge konkrete planer for å øke utdanningskapasiteten og for å håndtere det økende behovet for fagarbeidere. Derfor er det en stor seier når Senterpartiets mangeårige krav om en opptrappingsplan for fagskoleplasser og utvikling av nye fleksible tilbud i dag endelig får flertall. Så blir det avgjørende at dette faktisk blir fulgt opp. Vi fikk jo bekreftet her i dag at Høyre mener at det er viktig at andre forholder seg til det som er innmeldte behov, men ikke nødvendigvis de sjøl. Det lover ikke godt for den videre oppfølgingen av dette spørsmålet.

Til tross for en riktig analyse når det gjelder operativ politikk, er ikke meldingen så veldig oppløftende. Den er i stor grad en oppramsing av eksisterende tiltak og vedtatt politikk. Det er ikke bare en observasjon fra opposisjonen, men det var også omkvedet fra mange sentrale høringsinstanser da meldingen var på høring i april. Blant annet ble det påpekt at meldingen mangler forståelse for at etter- og videreutdanning i økende grad må bli en del av den ordinære virksomheten til institusjonene. Ekspertutvalget, Markussen-utvalget, påpekte også at for å kunne utvide tilbudet som er tilpasset personer i arbeid, trenger institusjonene også økte ressurser. Det var også et viktig punkt. Akademikerne skrev bl.a. at de derfor

«har vært tydelige på det er behov for å vurdere hvordan insentivstrukturen i finansieringssystemet kan utformes slik at det gir sterkere og varige insentiver til å satse på videreutdanning».

Det er Senterpartiet enig i. Vi mener at finansieringssystemet er en nøkkel for å få universitets- og høyskolesektoren til å spille bedre på lag med arbeidslivet både i offentlig og i privat sektor. Men som det også ble sagt i høringen, må universitets- og høyskolesektoren få beskjed om å prioritere det. En beskjed i denne sammenhengen formidles ofte gjennom finansieringssystemet.

I innstillingen legger flertallet inn føringer om nettopp arbeidslivsrelevans. Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet har ikke til hensikt å sette fag opp mot hverandre eller å straffe institusjonene økonomisk dersom etterspørselen i arbeidsmarkedet svinger. Poenget er å justere dagens system, som ikke bare sementerer historiske skjevheter mellom institusjonene, men som også er til direkte hinder for at institusjonene ivaretar sitt samfunnsoppdrag når det gjelder å imøtekomme arbeidslivets behov for kompetanse.

I stedet for å gå konstruktivt inn i den debatten, opplever vi at Høyre litt rystet har forsøkt å gi inntrykk av at flertallet har snekret sammen et fiks ferdig forslag. Det har vi ikke gjort, dette må sjølsagt gjennomgås og legges fram for Stortinget på et senere tidspunkt. Samtidig gir Høyre inntrykk av at de er villig til å endre finan-

sieringssystemet. Hvorfor har de da gang på gang stemt imot de forslagene Senterpartiet bl.a. har fremmet om å ha en gjennomgang av det helhetlige finansieringssystemet? For det har vært viktig. Arbeidslivsrelevans er ett av momentene, men det er mange andre momenter i finansieringssystemet som vi også er nødt til å gjennomgå i tida som kommer. Når dette i dag blir vedtatt, forventer vi også at mindretallsregjeringen og statsråden lojalt følger det opp uansett hva Høyre sier i dagens debatt.

Med det tar jeg opp Senterpartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Marit Arnstad tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:38:13]: I innstillingen vi behandler i dag, fremmer Senterpartiet sammen med Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet et forslag der en krever at relevant arbeid etter endt studium og arbeidslivsrelevans i studiet skal være et insentiv/en faktor i et nytt finansieringssystem. Jeg regner med at Senterpartiet er vel kjent med at store deler av UH-sektoren har reagert kraftig på det de opplever som et forsøk på å kortslutte den pågående prosessen omkring et nytt finansieringssystem. Spørsmålet mitt er: Er dette reaksjoner som Senterpartiet vil lytte til? La meg minne om hva representanten Arnstad uttalte i debatten om en selvforvaltende UH-sektor. Da sa representanten Arnstad det slik: «Det virker også med et unisont press fra den sektoren som blir berørt av det.»

Marit Arnstad (Sp) [10:39:04]: Sjølsagt skal vi lytte til de ulike innspillene som kommer i en slik debatt, og det vil det også være full mulighet til når en skal gjennomgå finansieringssystemet i nær kontakt med dem det angår. Men Senterpartiet synes at måten mindretallet i Stortinget har møtt denne debatten på, er litt overraskende, for først gir en fra flertallets side inntrykk av at dette er rystende, og etterpå legger en seg nært opptil det. Det siste er kanskje ikke så rart, for da Høyre i 2014 nedsatte et ekspertutvalg for å se på finansieringssystemet, var nettopp spørsmålet om arbeidslivsrelevans en av de tingene som en ønsket å ta med. Nå valgte ikke denne regjeringen å gjøre så veldig mye endringer i finansieringssystemet – de gjorde bare små, kosmetiske endringer. Senterpartiet mener at det er behov for en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet når det gjelder arbeidslivsrelevans, men også når det gjelder andre forhold, f.eks. forholdet mellom basisbevilgning og resultatorientert bevilgning.

Presidenten: Replikkordskiftet er med det omme.

Mona Fagerås (SV) [10:40:30]: Hva slags kompetanse trenger vi når vi skal møte de tre store utfordringene Norge står overfor? Sammen med resten av verden står vi overfor en global klimakrise, som vi må gjøre vår del for å bekjempe. I tillegg står vi som et oljeavhengig land i en verden som skal slutte med olje, overfor en økonomisk krise dersom vi ikke skaper nye næringer å leve av. Vi kan få en ulikhetskrise i kjølvannet av den økonomiske nedturen. De økonomiske forskjellene i Norge har allerede økt over mange år.

Koronakrisen forsterker alle problemene som har vokst fram rundt oss i noen år nå. Det vi trenger, er en kompetansereform som kan bidra til at Norge kan løse de tre krisene samtidig. En kraftig grønn kompetansereform ville vært en viktig drahjelp til omstilling av industri og næringsliv som i dag er for avhengig av oljen. Jeg vil minne om at det er et samlet storting som har forpliktet seg til at hele det norske samfunnet skal være utslippsfritt innen 2050.

Svaret fra regjeringen er en stortingsmelding der begrepet klima er nevnt tre ganger. Det nytter ikke å stikke hodet i sanden – jeg holdt på å si oljesanden – for sannheten er at oljealderen er på hell, og at en styrt omstilling fra petroleumsalderen fordrer en ambisiøs og planmessig omstilling for arbeidsplasser, kompetanse og teknologi for de neste årene.

Skal vi omstille det norske samfunnet, må politikere tore å være ambisiøse. Det er særlig på tre områder SV etterlyser mer. For det første: Fagskolene vil spille en viktig og avgjørende rolle i møte med klimaendringene og det grønne skiftet, og SV støtter at det skal legges fram en strategi for fagskoleutdanningen i 2021. Men LOs krav om 100 000 fagskoleplasser innen 2030 vil ikke bli nådd med flertallet og Arbeiderpartiets noe puslete forslag om 1 000 – eller var det 1 500 – nye fagskoleplasser. Vi må ha en langt mer ambisiøs opptrappingsplan for fagskoleplasser enn det det legges opp til i denne meldingen.

For det andre: I stedet for små, løsrevne bransjeprogrammer må det etter SVs oppfatning etableres et større trepartssamarbeid for kompetanse som strekker seg utover ulike sektorer og bransjer. Både offentlig og privat sektor må omfattes av en reform basert på trepartssamarbeidet hvor det etableres fond eller ordninger for å finansiere etter- og videreutdanning. Det er avgjørende at i en slik reform er det partene i arbeidslivet som styrer ordningen og setter premissene for bruken.

Og sist, men ikke minst: Den norske modellen er under press. I en omstillingstid for å oppnå klimamålene er det avgjørende at den norske modellen styrkes, ikke svekkes, som den gjør i dag. En forsterket norsk modell er en forutsetning for å lykkes med en grønn omstilling fordi omstillingen må skje på folk flest sine premisser. Målet med en kompetansereform må være at alle skal

ha tilgang til faste og lærende jobber i et organisert arbeidsliv med sterke og ansvarlige parter i en koordinert lønnsdannelse i alle sektorer. Partene skal være motoren i omstillingen.

Det SV har valgt å kalle for en ny grønn deal for Norge, oppfordrer til en omfattende omstilling av både arbeidslivet og utdanningssystemet. Det er slett ikke noen motsetning mellom å redde klimaet og å bevare inntekter, industri og arbeidsplasser. Tvert imot, den eneste muligheten vi har, er å gjøre begge deler. Vi trenger en kompetansereform som bidrar til å løse klimakrisen og samtidig få ned ulikhetene og bekjempe arbeidsløsheten. For vi skal bygge landet grønt for de mange og ikke grått for de få.

Jeg tar dermed opp de forslagene som SV står alene om.

Presidenten: Da har representanten Mona Fagerås tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Turid Kristensen (H) [10:45:23]: SV skriver i denne innstillingen at en styrt omstilling fra petroleumsalderen vil være «viktig for ikke å miste verdifull kompetanse som vi er avhengig av», og at «fagskolene vil spille en avgjørende rolle i møte med klimaendringene og det grønne skiftet». Det er jeg helt enig med SV og representanten Fagerås i.

Olje- og gassektoren vil være spesielt viktig for at vi skal kunne utvikle nye teknologier og bærekraftige løsninger, og dagens bransjeprogrammer er sterkt etterspurt av partene i arbeidslivet.

Jeg registrerer at SV som eneste parti ikke støtter et eget bransjeprogram for olje- og gassindustrien. Kan representanten Fagerås gjøre rede for hvordan SV ser for seg at vi skal få en grønn omstilling dersom vi ikke skal gi kompetanseheving til de menneskene som både skal bidra til og også gå over til de grønne jobbene i framtiden, og hvordan dette eventuelt bedre kan gis enn gjennom et bransjeprogram som er utarbeidet i tett og godt samarbeid med partene i arbeidslivet?

Mona Fagerås (SV) [10:46:23]: Tusen takk for spørsmålet.

SV vil noe helt annet enn oppsplittede bransjeprogrammer. I likhet med Unio og Markussen-utvalgets utredning vil vi i stedet for oppsplittede, dels overlappende og relativt små tilskuddsordninger ha én stor ordning. Det er det som er hele poenget. Vi kan ikke gjøre dette oppstykket og delt. Det grønne skiftet fordrer at vi gjør noe stort, og at man ikke ekskluderer noen, men inkluderer alle, både offentlig og privat sektor.

Turid Kristensen (H) [10:47:06]: Jeg registrerte at SV tok til orde for det i innstillingen, og jeg har også sett Unios innspill, som nok kanskje peker mer på andre deler av kompetansopolitikken enn nettopp fagskolesektoren. For er det én ting bransjeprogrammene er, er det nettopp at de er så tett sydd sammen av partene i arbeidslivet og fagskolene for å kunne klare å levere på det som er behovet der ute. Jeg har ikke registrert at SV har tatt til orde for noen annen konkret ordning som skal løse dette. Det vi vet nå, er at denne sektoren blir avgjørende for at vi skal kunne få de teknologiske framskrittene vi trenger for det grønne skiftet. Dette er ikke en sektor som vi kan skru av og på med en bryter, og så vidt jeg kan se, har SV ikke lagt fram noe alternativ. De skriver i innstillingen at det er viktig at vi nå tar vare på den kompetansen, og jeg spør derfor igjen:

SV har ikke foreslått et annet, konkret, program eller en annen måte å gjøre dette på som gjør at vi kan komme i gang allerede i dag, og jeg mener det haster. Hva mener representanten Fagerås er SVs oppskrift på at vi nå kan sette i gang en viktig kompetanseheving også for disse arbeiderne?

Mona Fagerås (SV) [10:48:15]: Det SV jobber med nå, og som er hele vårt store prosjekt for framtiden, kaller vi en grønn ny deal, og i den nye, grønne dealen følger vi det som er Markussen-utvalgets anbefalinger: ikke mange små, oppstykkede bransjeprogrammer, men en hel, stor enhet. I stedet for de små, løsrevne, vil vi jobbe i takt med trepartssamarbeidet, som strekker seg ut over ulike sektorer, slik jeg forklarte det både i innlegget mitt og i svaret på det forrige spørsmålet. Det er det hele vårt opplegg kommer til å bygge på nå framover, så representanten kan bare glede seg og se fram til hvordan vi skal rulle ut vår nye, grønne deal.

Hanne Dyveke Søttar (FrP) [10:49:14]: Skatteinsentiver virker. Det er noe de fleste av oss er enige om. Det positive i dag er at SV nå støtter dette når det gjelder digitaliseringstiltak i kompetansereformen, som f.eks. støtten til Kompetansefunn Digital. Dette er jo ny politikk fra SV, så spørsmålet mitt er rett og slett: Kan vi nå håpe på flere positive skatteinsentiver og skattelettelser fra SV i framtiden?

Mona Fagerås (SV) [10:49:44]: Det tror jeg ikke Fremskrittspartiet kan forvente.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Tina Shagufta Munir Kornmo (V) [10:50:05]: Kunnskap er frihet, og kunnskap er makt. Vi er blitt et moderne, raust, liberalt og opplyst samfunn, og det kommer ikke uten en målrettet skolepolitikk, hvor kritisk sans, ytringsfrihet, demokrati, nyanser, empati og

dyp forståelse er kjernen av det som skal læres, og som skal læres bort.

Jeg er glad på vegne av studenter og kunnskapssøkende i Norge. Med kompetansemeldingen støtter og viderefører regjeringen det arbeidet som går på mer kompetanse til flere i samfunnet. Masterutdanning til lærere og etterutdanning for å øke og vedlikeholde kompetanse kommer hele samfunnet til gode. Slik sett vil meldingen om livslang læring bygge videre på alt det som tidligere er gjort av regjeringen.

Vi i Venstre er skuffet over opposisjonens forslag om en mekanisk kobling mellom de høyere studieinstitusjonenes finansiering og studentenes jobbrelevans etter endt utdanning. En slik byråkratisk kontrollordning er ikke egnet til å plukke opp alle nyansene som høyere utdanning gir. Ikke minst utelater det dannelses- og innsiktsperspektivet i en del humaniorafag. Reaksjonene hos lederne på universitetene og høyskolene mot forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet viser på alle mulige måter hvordan de er i utakt med sektoren. Frihet i academia til forskning og utvikling er vesentlig for at vi skal finne opp ny kunnskap. Den mekaniske koblingen til jobbrelevans som opposisjonen har foreslått, vil kun støtte gårsdagens kunnskap. Hvor framsynt er egentlig det?

Det er all grunn til å bekymre seg over den mangelen de tilliten som utvises til kunnskaps- og læringsmiljøene. Jeg er glad for at det legges vekt på fleksibilitet og mulige studier på universiteter og høyskoler for voksne studenter. Ingen skal gå ut på dato i norsk arbeidsliv. Meldingen og bevilgningene fra regjeringen viser at det er stor vilje til å investere mer hos dem som trenger å bygge sin kompetanse for å komme i eller stå lenger i arbeid. Vårt moderne samfunn krever at vi lærer hele livet.

Når 9 pst. av alle virksomheter i 2019 sier at de i stor grad har et udekket kompetansebehov, er intensjonen med kompetansereformen nettopp å dekke dette gapet. Dette skal gjøres ved å åpne utdanningssystemet for livslang læring og legge til rette for en kobling mellom tilbud om og etterspørsel etter kompetanseutvikling. Via Kompetanse Norge skal fagskoler, universiteter og høyskoler kunne søke om tilskudd for å utvikle nye fleksible videreutdanningstilbud i samarbeid med arbeidslivet. I 2020 vil det også komme utlysning på IKT-sikkerhet, som stadig blir mer og mer aktuelt. Så skal det utvikles en digital kompetanseplattform for å koble dem som tilbyr kompetanseutvikling, med dem som trenger mer utdanning og opplæring. Skal man lære hele livet, er det også nødvendig med karriereveiledning, og det skal nå komme på plass i form av en nasjonal digital nettjeneste.

For å stimulere til etterspørsel etter kompetanse har regjeringen også åpnet for å gi tilleggs lån for voksne i utdanning og gjort endringer som gjør det lettere for voksne

ne å ta videregående opplæring. Det er viktig, særlig for dem som av ulike årsaker ikke har studiekompetanse, og som nå får mulighet til å nå sine ambisjoner.

Kunnskap og utdanning er næring for sjelen. Det erfarte jeg med min mor. Hadde det eksistert et tilbud om læring i alle faser av livet, ville kanskje hun også kunnet satt seg på skolebenken lenge før hun ble pensjonist. Hun tok opp igjen norsk på eget initiativ. Hun lærte seg å skrive på pc og lærte seg å skrive enkle SMS-er. Fordi det var så sent i livet, fikk hun aldri nyte godt av dette i arbeidslivet, men iveren etter å lære gjorde at hun begynte straks hun ble pensjonist i en alder av 65 år. Det er mye som gikk tapt av ambisjoner, muligheter og kompetanse.

For kunnskapspartiet Venstre er kompetansereformen Lære hele livet selve essensen av det som er viktig i kunnskapspolitikken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nina Sandberg (A) [10:54:54]: Det skal handle om fagskoler. Venstre har under den lovende overskriften «Løft for fagskolene» programfestet at de vil bygge ut fagskoletilbudet og gi flere mulighet til å velge høyere yrkesfaglig utdanning. Stortingsflertallet mener at det er på høy tid å realisere et slikt løft, slik at fagskoleløftet blir mer enn bare gode intensjoner. Flertallet vedtar i dag en forpliktende opptrappingsplan for fagskolene – et reelt fagskoleløft – som regjeringspartiene har visst om siden enigheten mellom Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet ble kjent for nesten en måned siden. Vi er ikke overrasket over at Høyre aktivt har motarbeidet dette fagskoleløftet, men hva er grunnen til at Venstre stemmer imot og i revidert nasjonalbudsjett ikke vil følge opp stortingsflertallets vedtak om inntil 1 000 flere studieplasser enn det Høyre-regjeringen foreslår?

Tina Shagufta Munir Kornmo (V) [10:55:50]: Jeg vil vise til at denne regjeringen og de tidligere borgerlige regjeringskonstellasjonene har brukt mye tid og mye midler på å gi både fleksibilitet og frihet til folk som ønsker å ta utdanning. Det gjelder også fagskolene. Dette er noe vi har gjort i mye større grad enn de siste rødgrønne regjeringene. Det er noe vi vil satse på, men i hvilken form kan jeg dessverre ikke si noe om akkurat nå.

Nina Sandberg (A) [10:56:25]: Jeg takker for svaret. Det er allment kjent at høyreregjeringen før koronakrisen hadde en ganske lite offensiv holdning til kapasiteten i høyere yrkesfaglig utdanning. De la inn bare 100 studieplasser i statsbudsjettet for 2020. Så kom koronakrisen, og regjeringen skalerte opp, men bare for

to år. Nylig hørte jeg statsråden på et frokostseminar i regi av Kompetanse Norge antyde at kapasiteten på sikt skal tas ned igjen.

I motsetning til Høyre vil stortingsflertallet ha en varig opprustning av høyere yrkesfaglig utdanning. Vår opptrappingsplan gir permanente plasser, slik at fagskolene får det løftet de trenger – ikke bare under denne pandemien. Spørsmålet er: Vil Venstre gå med på å trappe ned kapasiteten i fagskolene, som Høyre antyder, eller vil de trappe opp kapasiteten, som stortingsflertallet og Venstres eget program sikter mot?

Tina Shagufta Munir Kornmo (V) [10:57:26]: Venstre er opptatt av kompetanse og fagskoler i hele utdanningssektoren. Venstre vil bidra til å styrke også fagskolene. På hvilken måte det gjøres, kan ikke jeg si noe om akkurat her og nå, men vi vil ikke slippe fokuset på fagskolene, for det er viktig for oss at også fagskolene utvikles, og at de har gode betingelser.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:58:14]: Framtidens næringsliv er kunnskapsbasert, og behovet for investering i kompetanse vil være større en noen gang. Raske samfunnsendringer og nye kompetansebehov gjør det nødvendig å innrette framtidens utdanningssystem på en annen måte enn i dag for å skape bærekraft og fornyelse. Derfor vil det være viktig å ha en kompetansepolicy som kan sikre at ingen skal gå ut på dato, og at kompetansegapet mellom hva arbeidslivet trenger av kompetanse, og den kompetansen arbeidstakerne faktisk har, må tettes. Kompetansepolicyen må videre stimulere både enkeltpersoner og virksomheter til å investere i ny kompetanse.

Innretningen i regjeringens policy er lagt opp for å beholde, ivareta og utvikle ny kompetanse for framtiden. Vi trenger en klarere rolle- og ansvarsfordeling for dette samfunnsoppdraget. Fylkeskommunene har fått et økt ansvar for den regionale kompetansepolicyen, og en ny og forsterket innsats for et framtidsrettet trepartssamarbeid legger grunnlaget for videre fornyelse, kartlegging av behov og en hensiktsmessig oppfølging. En forsterket fokusering på kompetanseutvikling legger grunnlaget for nye arbeidsplasser og vekst, samtidig som det er med på å trygge arbeidsplasser gjennom opprettholdelse av konkurransekraften. For Kristelig Folkeparti er økt kompetanse nøkkelen til en langsiktig omstilling av Norge mot en mer teknologisk, digitalisert og grønn utvikling. Det er nettopp hva vi trenger nå.

Universitets- og høyskolesektoren og fagskolene er viktige sektorer med et stort samfunnsoppdrag. De spiller en sentral rolle i denne reformen. Nye studieplasser til fagskolene er et viktig bidrag for å legge til rette for at

flere kan bygge ny og relevant kompetanse. Finansieringsmodell og styringssystem har vært tema under behandlingen av denne saken. Slik Kristelig Folkeparti ser det, er det viktig med arbeidslivsrelevans i høyere utdanning, men å gå inn og overstyre hvilke konkrete faktorer og insentiver som skal være en del av disse systemene, før en har drøftet helheten, mener vi er lite hensiktsmessig. Det må være en prosess rundt en framtidig finansieringsmodell som inkluderer tett dialog med universitetene og høyskolene. Det vil styrke prosessen at universitetene og høyskolene får ta del i og gis muligheten til å løfte fram hvilke insentiver og faktorer som skal være en del av det framtidige finansieringssystemet. For meg virker det som Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Senterpartiet velger å se vekk fra UH-sektorens autonomi og akademiske frihet og kortslutte den pågående høringsprosessen i universitets- og høyskolesektoren om finansieringssystemet ved å legge tre kriterier på bordet med en skal-prioritet framfor andre kriterier. Fra Kristelig Folkepartis side vil vi advare mot en slik løstrevet prosess, noe vi merker at en hel universitets- og høyskolesektor også gjør. Å kjøre fram insentivet om relevant arbeid etter endt utdanning uten at en setter dette inn i en helhetlig sammenheng, blir et feil signal.

Kristelig Folkeparti vil også peke på studiesentrenes sentrale rolle i mange regioner. De er viktige samarbeidspartnere mellom landets utdanningsleverandører og privat og offentlig sektor, og de er viktige bidragsytere for å nå mål om at utdanningssektoren skal dekke kompetansebehov, megle fram studietilbud og levere fleksible utdanningsformer til folk der de bor og jobber, over hele landet. Derfor er det viktig at studiesentrene har en forutsigbar økonomi.

Reformen har et helhetlig blikk på kompetanse som tilrettelegger for økt fleksibilitet på flere nivåer. Kunnskap og læring skjer også utenfor skolesystemet, for det er ikke bare formalkompetanse som kan sikre en god kompetansereform, men også det helhetlige blikket på livslang læring, som frivillig og ideell sektor leverer på. Derfor er jeg tilfreds med at vi i behandlingen av reformen har fått løftet fram frivillig og ideell sektors rolle innenfor ikke-formell opplæring og den enorme verdien disse har for å senke inngangsbarrierene til arbeidslivet. Videreutvikling av tilskuddsordningen for studieforbundene er et av tiltakene som vil bidra til at voksne kan få tilgang til god, fleksibel og brukertilpasset opplæring utenfor det formelle utdanningssystemet. Deres evne til raskt å rigge kompetansehevende kurs nær folk, samt drive aktiv opplæring av frivilligheten, er et viktig bidrag til kompetansepolicyen.

Med et utdanningssystem tilpasset omstilling for framtiden har vi tatt et langt og viktig steg i arbeidet med

å stimulere både enkeltpersoner og virksomheter til å investere i mer kompetanse.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jorodd Asphjell (A) [11:03:27]: Min erfaring gjennom mange år i yrkeslivet er at folk lærer hver eneste dag, enten det er snakk om ufaglærte, faglærte eller andre arbeidstakere med ulik utdannelse. Flere fra regjeringspartiene understreker her at ingen skal gå ut på dato. Det gjorde også representanten Grøvan i sitt innlegg. Regjeringspartiene og regjeringen har satt et karakterkrav på 4 i matematikk for å bli lærer og har avskiltet flere tusen lærere som har lang erfaring og bred yrkeskompetanse gjennom å ha vært lærere.

Er det dette regjeringen mener med å ikke kvalifisere folk til arbeidslivet?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:04:11]: Når det gjelder satsing på lærere, har vel ingen regjering gjort så mye som nettopp denne. Vi har fått til en lærernorm, vi har fått til en massiv videreutdanning av lærere i skolen, og vi har brukt flere titalls milliarder kroner i løpet av flere år får å gjøre nettopp dette. Mitt inntrykk er at lærerne setter stor pris på den satsingen som er gjort på dette området.

Når det gjelder karakterkravene som er innført, har regjeringen valgt å gjøre det med støtte fra et flertall her i Stortinget. Det er viktig at vi har god kvalitet i lærerutdanningen. Vi får heller eventuelt evaluere dette på et senere tidspunkt. Men det har aldri vært en så stor tilgang på nye lærere som det har vært de siste årene, og det er vi i Kristelig Folkeparti veldig godt fornøyd med.

Jorodd Asphjell (A) [11:05:13]: Regjeringen peker selv på at tiltakene som er med i denne meldingen, ble utarbeidet før koronatiden. Det sier de i forordet, og det var før de økonomiske utsiktene for det norske arbeidslivet så annerledes ut. Da skulle en tro at regjeringen allerede i forordet erkjente at tiltakene har gått ut på dato. Det er derfor Arbeiderpartiet sammen med Framskrittspartiet og Senterpartiet foreslår 1 000 nye fagskoleplasser. Når en skal behandle og vedta meldingen, er det ikke da på tide å ta inn over seg den situasjonen vi har i arbeidslivet, og det fagskolene etterspør, slik at 1 000 nye plasser blir vedtatt i dag?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [11:05:55]: Det er ikke tvil om at det har skjedd veldig mye denne våren som har satt fokus på behovet for ulike typer kompetansetiltak, og det er nettopp det denne meldingen gjør. Det er et bredt spekter av tiltak, det er mer fleksibilitet, og flere utdanningsaktører får et større ansvar. Vi understreker det viktige trepartssamarbeidet, som skal gi muligheten for at flere arbeidstakere og bedrifter skal kunne dekke

sine udekkede kompetansebehov. Fagskolene er en viktig bit av dette. Derfor bidrar vi med nye fagskoleplasser i denne kompetansereformen, og det vil det også bli utover. Fagskolene er et spesielt tilrettelagt, godt tilbud som kombinerer teori og praksis. Det vil være et satsingsområde også videre for denne regjeringen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Henrik Asheim [11:07:06]: Meldingen vi behandler i dag, bygger på regjeringens arbeid med kompetansopolitikk over flere år. I meldingen setter vi tiltakene i sammenheng, og vi peker fremover.

Målet med denne meldingen er todelt:

1. Ingen skal gå ut på dato på grunn av manglende kompetanse. Alle skal få mulighet til å fornye og supplere sin kompetanse, slik at flere kan stå lenger i arbeid.
2. Vi må tette gapet mellom hva arbeidslivet trenger av kompetanse, og den kompetansen arbeidstakerne faktisk har.

Koronakrisen har vist oss hvor raskt arbeidslivet kan endre seg, og hvordan det påvirker folks behov for å utvikle sin kompetanse. Det er god samfunnsøkonomi å bruke denne krisen til å ruste folk bedre for arbeidslivet etter at koronapandemien er over. Samtidig er det nødvendig politikk for å få Norge gjennom den langsiktige omstillingen, helt uavhengig av krisen vi akkurat nå står midt oppe i.

Olje- og gassnæringen vil ikke lenger være en like sterk motor i norsk økonomi. Skal Norge være et bærekraftig velferdssamfunn, trenger vi flere ben å stå på. Det betyr at vi må skape flere private arbeidsplasser, og vi må inkludere flere i arbeidslivet. Da må vi sørge for at folk har den kompetansen som arbeidslivet faktisk etterspør.

Meldingen har tre innsatsområder. Det første er å stimulere enkeltpersoner og virksomheter til å investere i kompetanse. For personer som er i full jobb, kan tap av inntekt i en periode med videreutdanning gjøre at mange ikke har råd til dette. Allerede i statsbudsjettet for 2020 har vi gjort Lånekassen mer fleksibel, slik at det blir lettere for voksne å studere med hjelp fra dette viktige tilbudet.

Vi etablerer en varig struktur for Kompetanseprogrammet. Kort fortalt er Kompetanseprogrammet et virkemiddel for at vi raskt skal kunne skape flere nye, fleksible tilbud som arbeidslivet etterspør. Det er innenfor dette programmet f.eks. bransjeprogrammene ligger, der vi samarbeider med partene i arbeidslivet for å få flere innenfor visse bransjer til å delta i kompetanseutvikling. Vi har etablert totalt åtte programmer. Seks av bransjeprogrammene kom til som et svar på den akutte økonomiske krisen.

Da jeg var på lanseringen av bransjeprogrammet for servitører, møtte jeg en deltaker som hadde jobbet på Grand Hotel siden 1990-tallet, da hun var 16 år gammel. Hun hadde lenge tenkt på å skaffe seg et fagbrev, men terskelen var for høy. Et fleksibelt bransjeprogram var det som skulle til for at hun endelig kan få det fagbrevet hun lenge har drømt om.

Det andre innsatsområdet er at vi må åpne utdanningssystemet vårt for livslang læring. For at hver enkelt av oss skal kunne lære hele livet, må det finnes tilbud som lar seg kombinere med det et voksenliv innebærer: tidkrevende jobb, boliglån og familie. For å tette kompetansegapet trenger bedrifter tilgang til relevant og fleksibel kompetanseutvikling, og for å få dette bedre til må vi rigge om på alle deler av utdanningssystemet.

Fagskolesektoren spiller en veldig viktig rolle i kompetansepolitikken. Gjennom å tilby yrkesrettete utdanninger svarer de allerede godt på næringslivets behov. Men vi har sett at det er noen begrensninger i lovverket. Vi kommer til å foreslå å fjerne begrensningen i minstelengden på fagskoleutdanning, slik at fagskolene skal kunne lage nye tilbud som varer kortere enn et halvt år.

Regjeringen har som langsiktig ambisjon å øke kapasiteten i fagskoleutdanningen. Vi foreslo derfor selv 1 000 nye plasser i revidert nasjonalbudsjett. Forliket mellom Fremskrittspartiet og regjeringspartiene økte dette tallet med ytterligere 500 plasser. Samtidig er det viktig at kvaliteten i tilbudene videreutvikles i takt med veksten i studieplasser. Dette blir et viktig tema i strategien for høyere yrkesfaglig utdanning som vi skal legge frem i 2021.

Universitetene og høyskolene må også i større grad svare på bedrifters og menneskers behov for kompetanse påfyll. Regjeringen har en tydelig forventning om at de skal levere flere fleksible tilbud. Samtidig er det klart at universiteter og høyskoler trenger økt kapasitet for å kunne gi utdanning av høy kvalitet til både førstegangs-studerende og de som vender tilbake for å oppgradere kompetansen sin. I denne meldingen varsler vi at vi vil

- vurdere behovet for justeringer av finansieringssystemet for universiteter og høyskoler
- trappe opp tildelingen til økt studiekapasitet gjennom Diku
- gjennomgå regelverket for egenbetaling

I revidert nasjonalbudsjett har vi bl.a. foreslått å øke midlene til fleksible utdanningstilbud gjennom Diku, og vi har foreslått midler til 4 000 nye studieplasser innenfor høyere utdanning.

Det tredje innsatsområdet er koblingen mellom tilbud om og etterspørsel etter kompetanseutvikling. Det må bli lettere å matche tilbud og etterspørsel.

Jeg mener denne meldingen er et godt svar på mange av de utfordringene vi står i, men det er verken en start eller en slutt.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Nina Sandberg (A) [11:12:19]: 12. juni hørte jeg statsråd Asheim på Digital Kompetansefrokost i Kompetanse Norge hevde at han ikke hadde bygd fronter i spørsmålet om finansieringsmodellen i høyere utdanning og arbeidslivsrelevans.

Tre dager før hadde statsråden en kronikk i Khrono, der han omtalte motstanden mot forslaget som massiv og påsto at forslaget hadde gjort alt og alle rasende. Ikke med ett ord forsøkte statsråden å nyansere bildet. Statsråden kunne vist til at mange institusjoner, som Universitetet i Sørøst-Norge, Høgskolen i Innlandet, Høgskulen på Vestlandet, OsloMet og flere aktører, som Abelia og Norsk Industri, er positive til flertallets forslag.

Jeg vil gjerne spørre statsråden om han ser at sektoren og arbeidslivet er mer delt i oppfatningen enn han gir uttrykk for når han uttaler seg.

Statsråd Henrik Asheim [11:13:17]: Det er en grunn til at den kronikken kom på trykk etter innstillingen, og det var fordi jeg håpet intenst at flertallet i Stortinget ville høre på tilbakemeldingene fra sektoren. Jeg tror ikke jeg hadde hjulpet til med det ved å politisere det, derfor ventet jeg til partiene hadde bestemt seg, før jeg sa hva jeg faktisk mente om denne saken.

Den ene grunnen til at man har blitt provosert i sektoren, er at dette er et veldig vanskelig kriterium, naturligvis, men en annen grunn er at fristen for å gi innspill til regjeringen på styringsmelding og finansiering gikk ut 5. juni. En hel sektor, med 300 000 studenter, har sittet og jobbet samvittighetsfullt med innspill til hvordan vi kan nå disse felles målene, og så kortslutter tre partier i Stortinget den ene delen av den diskusjonen. Det tror jeg provoserer mange.

Når det så gjelder at det er uenighet i sektoren om målet, er det naturlig, og det er bra at det er en diskusjon, men det som er spørsmålet, er om man skal kortslutte diskusjonen om finansiering som virkemiddel. Det mener jeg var galt, og det er jeg enig med store deler av sektoren i at ikke var spesielt klokt at tre mennesker på et bakrom gjorde.

Nina Sandberg (A) [11:14:21]: Jeg takker for svaret.

Statsråden fortsetter på en måte å underkommunisere at sektoren ikke er entydig negativ i responsen. Så er det sånn at de som mener mest i en sak, også er de som deltar mest i sosiale medier. Når statsråden vedvarer å anerkjenne bare én sides argumenter, bidrar statsråden til både fronter og polarisering.

I kronikken kritiserer statsråden flertallet for å leke med penger, detaljstyre, hestehandle på bakrommet, hørte vi, kortslutte en prosess. Statsråden bør også svare på hvorfor det er lek med penger når stortingsflertallet gjør prioriteringer statsråden misliker, men ikke når regjeringen lager budsjetter, og hvorfor det er hestehandel på bakrommet når Stortinget lager enigheter, men ikke når regjeringen inngår budsjettforlik bak lukkede dører.

Det overrasker en del at statsråden legger debattnivået på dette nivået. Legitime politiske standpunkter må kunne diskuteres uten å henfalle til en sånn type ovenfra-og-ned-holdning.

Statsråd Henrik Asheim [11:15:26]: Når det gjelder ovenfra-og-ned-holdning overfor denne sektoren, kan jeg forsikre representanten om at det ikke er regjeringen som har gitt det inntrykket. Det er det stortingsflertallet som har gjort, fordi man ikke har ventet på svarene fra sektoren, som er blitt bedt om å gi innspill, før man har konkludert.

Spørsmålet som representanten tar opp, er helt riktig. Det er noen institusjoner som er mer positive enn andre til dette. Og hvorfor det? Det er fordi de driver med profesjonsutdanning. Altså, hvis man driver med lærerutdanning, er det ganske åpenbar logikk at hvis man utdanner en lærer som jobber som lærer, så bør det lønne seg. Men utfordringen som en hel, samlet sektor står i – og som disse rektorene som har vært positive, også har sagt er vanskelig å definere – er hva som er en relevant jobb for en med doktorgrad i historie. Det er helt umulig for flertallet å svare på også, og det er problemet.

Jeg mener ikke at når Stortinget bevilger penger, så er det å leke med penger, uansvarlig eller noe sånt, men jeg mener at noen store, viktige grep, f.eks. for en sektor som vi bruker 40 mrd. kr i året på, bør vi ta i samråd med den sektoren og ikke kortslutte debatten.

Roy Steffensen (FrP) [11:16:38]: Fremskrittspartiet er opptatt av at vi må legge forholdene til rette for utvikling i olje- og gassnæringen, landets viktigste næring, som skaper vekst, velferd og arbeidsplasser over hele landet. Jeg registrerte at representanten Turid Kristensen snakket varmt om olje- og gassnæringen og bransjeprogrammet, og også representanten Tybring-Gjedde har gjort det, både fra talerstolen og i sin «promovideo» av kompetansereformen, men dette var ikke noe som var prioritert fra regjeringens side da kompetansereformen ble lagt fram og nye bransjeprogram ble presentert. Istedenfor så vi at fornybar og frisor fikk egne bransjeprogram før landets viktigste næring.

Det hadde vært spennende å høre litt hva som var vurderingene rundt dette. Er det, som statsråden nettopp sa fra talerstolen, fordi olje- og gassnæringen ikke lenger vil være motoren i Norge?

Statsråd Henrik Asheim [11:17:34]: Jeg tror jeg sa i mitt innlegg at det ikke vil være en like sterk motor i fremtiden, og det tror jeg selv rogalandsbanken til Fremskrittspartiet kan anerkjenne, at vi trenger flere næringer å stå i.

Spørsmålet er godt, for da vi laget kompetansereformen, hadde vi dem vi visste kom til å bli utfordringer, f.eks. innenfor detaljhandelen. Det var et sterkt ønske fra partene. Da krisen rammet, prioriterte vi de næringene som var blitt stengt ned, altså simpelthen de som Stortinget og regjeringen stengte ned, f.eks. frisørene. De hadde nærmest fått et yrkesforbud, og da var det viktig å igangsette disse tingene veldig raskt.

Når det så gjelder olje- og gassnæringen, er jeg veldig glad for at vi får et bransjeprogram om dette, og det er også grunnen til at Stortinget i sitt forlik økte posten med 20 mill. kr til bransjeprogram. 20 mill. kr er ca. ett nytt bransjeprogram, og det var også en veldig klar beskjed til oss fra Norsk olje og gass, NHO og LO om at man ønsket det på plass. Jeg er veldig glad for at det blir vedtatt, og jeg er veldig glad for at pengene allerede var bevilget, for det betyr også – jeg har hatt et møte med dem om det – at vi kan komme veldig raskt i gang.

Marit Arnstad (Sp) [11:18:50]: «De leker med pengene våre» var faktisk tittelen på det debattinnlegget som statsråden hadde, og det sier litt om den retorikken, den øvelsen og den konfronterende stilen som regjeringen og regjeringspartiene har lagt seg på i denne saken. Jeg må si at jeg er veldig overrasket over at en statsråd uttaler seg på den måten. De tre partiene som statsråden henviste til, er tilfeldigvis flertallet i Stortinget. Jeg blir litt urolig når statsråden og Høyre velger en så konfronterende stil og slike retoriske høydepunkt som de prøver å gjøre, for det er fire romertall som blir vedtatt i Stortinget i dag, mot statsråden og statsrådens partis stemmer. Spørsmålet blir: Kan han forsikre oss om at stortingsflertallets vedtak blir fulgt opp? Og hvordan vil han følge opp de vedtakene som han her så aktivt snakker ned på Stortingets talerstol i dag?

Statsråd Henrik Asheim [11:19:51]: La meg begynne med den helt åpenbare avklaringen: Selvfølgelig kommer en mindretallsregjering til å følge opp de vedtak Stortinget gjør. Det skulle bare mangle, og det kommer vi til å gjøre. Det som har vært grunnen til at jeg også etter hvert har måttet heve stemmen i denne saken, er ikke nødvendigvis at arbeidsrelevans er viktig for hvordan vi styrer høyere utdanningssektoren. Vi har jo varslet en egen arbeidsrelevansmelding om dette, vi har varslet en styringsmelding om hvilke kriterier vi skal ha i fremtiden. Det som har vært utfordringen, og som har skapt frustrasjon i sektoren, er at flertallet sier at man skal ha dette inn i finansieringssystemet.

Så hører jeg innleggene i debatten i dag, og leser for så vidt også merknadene som rammer inn vedtaket, slik at jeg forstår at det er noe vi skal vurdere opp mot andre ting. Hvis representanten Arnstad mener at jeg nå skal legge inn dette i finansieringssystemet, vil jeg gjerne ha klarhet i det – hvis representanten har en replikk til – hvis ikke skal vi selvfølgelig i dialog med sektoren finne ut hvordan vi best når vårt felles mål om mer arbeidsrelevans.

Ellers må jeg si at jeg fikk en bredside av representanten Arnstad da jeg ikke hadde kortsluttet debatten om Statsbygg skulle forvalte universitetene med en gang, men her har man altså ikke engang tatt seg tid til å lytte til sektoren, når de har blitt bedt om å gi innspill.

Marit Arnstad (Sp) [11:20:59]: Jeg vet ikke helt hva det er som plager Høyre mest i denne saken. Jeg tror kanskje det er det at de rett og slett gikk glipp av et flertall. Men hvis Høyre ønsker et flertall, får de ta kontakt med noen av de partiene de er avhengig av for å få flertall, enten Senterpartiet, Fremskrittspartiet eller Arbeiderpartiet. De har ikke tatt kontakt med noen av oss. Så jeg tror at det som plager Høyre her, er at de ikke fikk flertall. Men regjeringen har som mindretallsregjering et ansvar for følge opp Stortingets vedtak, enten det gjelder bransjeprogram for olje- og gassindustrien og maritim sektor, partssammensatte utvalg, fagskolene eller spørsmålet om å gå inn i finansieringssystemet. Alle de fire romertallene forventer vi at regjeringen lojalt følger opp. Men regjeringen gjør det vanskelig for seg sjøl når de velger en så retorisk øvelse og velger å gå så konfronterende ut som det de gjør i dag, også fordi mange av oss vil mene at det er på sviktende grunnlag. Det er delte meninger i sektoren, det er ulike interesser – sjølsagt er det det – og det er også en av grunnene til at man nettopp bør gå igjennom finansieringssystemet på en fornuftig måte. Men man gjør det ikke bedre ved å konfrontere på den måten som statsråden her gjør.

Statsråd Henrik Asheim [11:22:08]: Nå er ikke dette en spørretime, men en replikkordveksling, og da registrerer jeg at jeg ikke fikk svar på mitt spørsmål tilbake, nemlig: Betyr dette at jeg må legge det inn i finansieringssystemet, eller betyr det at jeg skal vurdere det? Det er litt uklart, for å være helt ærlig.

Så til det andre. Det flertallspartiene sier, er at det er 3–5 pst. eller noe sånt som man skal bruke på dette. Det er opp mot 650 mill. kr i finansieringen av UH-sektoren. Det betyr at vi må ha noen gode svar til dem på hvilke kriterier man har lagt til grunn for å bli enige om noe sånt. Jeg synes det er problematisk når storting og regjering har bedt en hel svær, samlet sektor om å gi langsiktige innspill i finansieringen av en stor sektor, at man fra før har konkludert på hva ett av kriteriene skal

være. Jeg synes det er problematisk. Men selvfølgelig følger vi opp, selvfølgelig skal vi også komme til Stortinget med både styringsmelding og finansiering våren 2021, og da er jeg helt sikker på at vi kommer til å få brede, gode, ansvarlige flertall for en politikk som sektoren kjenner seg igjen i, og som når vårt felles mål om at det skal være arbeidsrelevans i høyere utdanning.

Mona Fagerås (SV) [11:23:13]: SV mener at denne stortingsmeldingen mangler forståelse for at etter- og videreutdanning i økende grad er en del av den ordinære virksomheten til institusjonene. Under og etter kornakrisen må vi forvente økt etterspørsel etter både ordinær høyere utdanning og etter- og videreutdanning. Vi i SV mener at universitets- og høyskolesektoren må rustes for dette oppdraget gjennom en styrket grunnfinansiering, mens regjeringen viderefører årlige kutt gjennom den såkalte ABE-reformen.

Markussen-utvalget har pekt på at kapasiteten allerede er presset i universitets- og høyskolesektoren, og at institusjonene har begrensede muligheter til å tilby videreutdanning, uten at dette går på bekostning av den ordinære gradsutdanningen. Hva er ministerens plan for forutsigbarhet i finansieringen til sektoren, og hvordan mener ministeren at sektoren samtidig skal få nok kapasitet til etter- og videreutdanning, sett i lys av at vi står i en situasjon med flere hundre tusen arbeidsledige?

Statsråd Henrik Asheim [11:24:20]: Dette er et godt og relevant spørsmål som vi også er nødt til å komme litt tilbake til nettopp i styringsmeldingen, for dette henger også ganske tett sammen med hvordan vi styrer sektoren, ikke bare budsjetter fra år til år og kapasitet.

Men la meg si noen ting. For det første er det slik at vi, i motsetning til hva representanten gir inntrykk av, har økt finansieringen av høyere utdanning. Budsjettene der har økt langt mer enn budsjettene ellers. Budsjettene til forskning har økt med 48 pst. siden 2013. I tillegg har vi varslet i meldingen at vi ønsker å se på egenbetalingsforskriften. Det er rett og slett fordi sektoren selv gir tilbakemelding om at en av utfordringene er at de ikke klarer å kombinere den utdanningen de har laget for gradsstudentene som gjør dette gratis, med utdanningen for dem som skal ta etter- og videreutdanning. Så vi må se på det også i sammenheng. Det er helt åpenbart at det blir viktig også å sørge for at det i finansieringssystemet er insentiver for å drive med etter- og videreutdanning. Derfor konkurranseutlyser vi midler til dette gjennom Diku. De forskjellige institusjonene kommer med sine forslag til opplegg, og så får de finansiering ut fra det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Nina Sandberg (A) [11:25:40]: Arbeiderpartiet vil ha bedre finansiering av universiteter og høyskoler, større mangfold i sektoren og mer autonome institusjoner. Vi har lenge ivret for en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet. Helhetlig betyr i denne sammenhengen ikke å legge nye komponenter til eksisterende, men å åpne for en total revisjon for å sette høyere utdanning i stand til å løse samfunnsoppdraget sitt. Dagens finansieringssystem bidrar til ensretting av lærestedene. Universiteter og høyskoler blir likere hverandre.

Samfunnet er vesentlig endret siden Stortinget innførte nytt finansieringssystem i 2002. Arbeidslivet er i rask omforming. Norge står overfor betydelige omstillinger, kompetansebehovet øker, og endringene skjer i et eskalerende tempo. Arbeiderpartiet vil møte dette med sterkere fellesskap og en offensiv kompetansepolitikk.

Vi ber regjeringen legge fram forslag til et nytt finansieringssystem som bedre legger til rette for arbeidslivsrelevans og etter- og videreutdanning. Finansieringssystemet utformes ikke i denne sal, men Stortinget kan selvsagt legge føringer for hva regjeringens forslag skal omhandle.

Stortingets rolle er ikke å være en kulisser i regjeringens arbeid. Konstruktivt samarbeid på tvers av partier er en styrke i en folkevalgt forsamling. Representanter fra partiet Høyre, som i nær fortid har forhandlet bort både abortlov og bioteknologilov for å beholde regjeringsmakt, bør vokte seg for, eller i hvert fall avstå fra, å kalle forhandling i Stortinget for uverdig.

Vi er tre ulike partier som står sammen om forslaget, men vi har ulik motivasjon og ulik begrunnelse for det. Arbeiderpartiets begrunnelse er at det må lønne seg for universiteter og høyskoler å tilby etter- og videreutdanning og ha et blikk for hvordan det går med kandidatene på arbeidsmarkedet.

Forslaget til ny finansieringsmodell skal utarbeides i samarbeid med sektoren og partene i arbeidslivet og behandles i Stortinget i forbindelse med stortingsmeldingen om styringspolitikk neste vår. Vi har ikke kortsluttet noe som helst. Vi har foran oss en lang, grundig prosess der sektoren vil høres. Vi ser allerede at det er ulike oppfatninger i sektoren.

Bare så det er helt klart: For Arbeiderpartiet vil utdanning alltid ha en egenverdi. Vi vil at langt flere skal kunne gå på fagskoler, høyskoler og universiteter. Selvsagt trenger Norge både filosofer og sykepleiere. Vi vil at alle studenter, uansett fag, skal være trygge på at de får en jobb som oppleves relevant. Samfunnet investerer betydelige midler i høyere utdanning. Da skulle det bare mangle at ikke kandidatene skal være skodd til å ta sin egen kompetanse i bruk til beste for samfunnet.

Margret Hagerup (H) [11:29:00]: Sist uke delte jeg ut Næringsforeningens inkluderingspris til Brustadbua i Stavanger. De fikk denne prisen for å ha jobbet systematisk med god integrering gjennom arbeid, nettverk og kompetansebygging. I olje- og energihovedstaden er det mange verdier som har blitt skapt, og som nå er med og tar oss gjennom denne krisen. Allikevel trakk jeg fram denne inkluderingsprisen som noe av det viktigste vi skal holde på med framover. Verdien av arbeid er uvurderlig, både for samfunnet og for den enkelte. Men vi vil i større grad være avhengig av kompetanse for å henge med i framtiden.

Utdanning har vært – og er – selve billetten inn i arbeidslivet, men i framtiden vil ikke én billett ta oss langt nok. For mange av oss kan det være nødvendig med flere billetter, eller et klippekort. Derfor er jeg glad for at Høyre i regjering nå lanserer en kompetansereform som vil gi flere mulighet til å lære gjennom hele livet og stå lenger i arbeid. Ingen skal oppleve å gå ut på dato i norsk arbeidsliv, men faktum er at mange risikerer å gjøre nettopp det.

Derfor investerer vi nå i mennesker, for menneskene er vår viktigste ressurs, og det er menneskene som skal bringe oss inn i framtiden.

Teknologisk utvikling, kunstig intelligens og det grønne skiftet fører til at mange arbeidsoppgaver vil endres eller forsvinne helt. Det gjør at de med lav eller ingen utdanning står i større fare for å falle utenfor arbeidslivet og havne i utenforskapet. Derfor skal Høyre i regjering sørge for at alle får muligheten til å utdanne seg og fylle på med kunnskap og kompetanse. Vi må i større grad lære hele livet. Nå blir det lettere å kombinere jobb og utdanning.

Jeg var selv så heldig å ha en arbeidsgiver som la til rette for at jeg kunne ta både bachelorgrad og mastergrad mens jeg var i 100 pst. jobb og midt i småbarnsfasen. Det hjalp at Universitetet i Stavanger tilbød masterutdanning basert på et antall ukesamlinger per år, og det var uvurderlig å koble teori og praksis. Det var også nyttig lærdom jeg kunne ta med tilbake i arbeidsforholdet. Fleksibiliteten jeg fikk for 10 år siden, er nå i ferd med å bli en del av normalen. For at ingen skal gå ut på dato i norsk arbeidsliv og at alle skal få en sjanse, investerer vi mer i menneskene. Vi skal nå lære hele livet.

Kompetansereformen Lære hele livet favner bredt: Den vil gi folk en ny sjanse i arbeidslivet og i utdanningssektoren, sørge for at de som trenger det, får nødvendig faglig påfyll og åpne opp utdanningssektoren for flere. Måler er å inkludere flere og sørge for at ingen skal gå ut på dato. Med denne kompetansereformen investerer vi for framtiden.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:31:59]: Denne satsingen på kompetanse er det store forventninger til. Arbeidstakere trenger påfyll, og arbeidsgivere trenger oppdaterte ansatte – alle for å henge med på endringene i samfunnet. Tilbydere av utdanning og opplæring står parat. I Norge må vi dyrke våre fortrinn knyttet til ressurser, verdiskaping og en befolkning med høy kompetanse spredt over hele landet. Derfor må hele landet ta del i kompetansereformen. Til tross for økt omstillingsbehov er deltakelsen i videreutdanning lavere i dag enn for ti år siden. Flere bedrifter melder om et udekket kompetansebehov.

Senterpartiet mener det skal tilrettelegges for livslang læring gjennom styrking av desentraliserte og varierte opplæringstilbud. Finansiering er nøkkelen. For å lykkes må vi satse bredt. Ikke alle kan forlate livet de lever, for å øke sin kompetanse. Et styrket og desentralisert høyskole- og universitetstilbud, med fjernundervisning bl.a., må til. Studie- og utdanningssentre er viktige møtesteder for formidling av universitets-, høyskole- og fagskoletilbud og har en viktig funksjon i den lokale og regionale kompetanseutviklingen ved å koble lokalt nærings- og arbeidsliv til utdanningsinstitusjonene og til dem som etterspør kompetanseutvikling. Lokalt sikrer de tilhørighet til et studiemiljø.

Høyere utdanningsinstitusjoner må tilby mer etter- og videreutdanning, men det blir også viktig at videregående opplæring, folkehøyskoler, fagskoler, studiesentra og studieforbund mer enn i dag blir tatt i bruk som arenaer for kompetansebygging. Grunnleggende ferdigheter, realkompetansevurdering, fagskoler, uformelle opplæringsarenaer med voksenopplæring og flere gode poeng fra Markussen-utvalget er det viktig å følge opp.

Fagskoler og en reell opptrapping får vi i dag endelig flertall for. Hurra! Vi henger etter, og regjeringens varslede strategi i 2021 er ikke godt nok. Satsing på bransje-program innenfor viktige næringer, for både havnæringer og biobaserte fastlandsnæringer, har også gitt suksess. Katapult og trepartssamarbeid må lede an for nye satsinger. Helse er et felt som må bli sett på for å sikre livslang læring for god beredskap.

Livslang læring krever at det finnes tilbud som kan kombineres med jobb og ulike livssituasjoner. Karriereveiledning og moduler for påfyll er trukket fram av arbeidsgiverne. Fleksible og desentraliserte utdanninger skal kunne svare på lokale behov og initiativ. Vi bør også være i teknologifronten.

Senterpartiet er utålmodige på at vi skal realisere potensialet vårt. La oss komme i gang!

Torill Selsvold Nyborg (KrF) [11:35:17]: Solberg-regjeringa har satsa sterkt på kompetanse, heilt frå 2013. Det likar Kristeleg Folkeparti. Kompetanse er

grunnplanken i samfunnsutviklinga og omstillinga av næringslivet og ikkje minst for framgangen vår.

Med kompetansereforma ynskjer regjeringa å leggja betre til rette for at heile befolkninga skal lære gjennom heile livet. Heile befolkninga inkluderer sjølvsagt òg dei som treng ekstra hjelp til å kunna delta i arbeidslivet, også dei lærer nytt. Det gjeld 800 nye ungdommar kvart år.

Reforma vil gje høve til kompetansepåfyll, som vil hindra at arbeidsfolk fell ut av arbeidslivet. Kompetanseutviklinga må jamleg fornyast i takt med teknologisk utvikling og det grøne skiftet, men også på grunn av ekstraordinære krisesituasjonar, som t.d. covid-19-pandemien, som vi eigentleg står midt oppe i.

Ei vidareutvikling av kompetanseprogrammet vil skapa fleire fleksible tilbod som arbeidslivet etterspør. Som svar på koronakrisa har regjeringa sett i gang eit bransje-program for kommunal helse- og omsorgssektor og industri- og byggenæringa. I tillegg kjem det seks nye bransje-program.

Kristeleg Folkeparti ynskjer velkomen ei vidareutvikling av godkjenningsordningane for fag- og yrkesopplæring, slik at fleire land og fleire kvalifikasjonar kan inngå i ordninga. Det vert veldig bra. Praktisk arbeid er like nødvendig som akademisk arbeid.

Ei vellukka reform føreset eit godt samarbeid med partane i arbeidslivet. Utvikling av ei digital kompetanseplattform, karriererettleiing og informasjonsdeling må skje i dette samarbeidet. Mykje har skjedd i fylka på dette området, og den kompetansen må brukast.

Målet til regjeringa om livslang læring vert tilrettelagt m.a. med ein strategi for høgare yrkesfagleg utdanning i løpet av 2021. Kristeleg Folkeparti støttar styrking av kvaliteten i fagskulesektoren og stimulering til at fleire fagskular søker fagskuleakkreditering.

Kristeleg Folkeparti støttar eit forsøksprosjekt med modulbasert opplæring for vaksne. Det vil ofte vera behov for å kombinera arbeid og opplæring, og kortare utdanningsløp vil vera ei praktisk tilnærming til vidareutdanning.

Meir fleksible låneordningar i Lånekassen vil gjera det enklare for vaksne å studera. Samstundes er det viktig at verksemdar investerer i kompetanse.

For å halda tritt med utviklinga må vi alle vera innstilte på læring gjennom heile livet, ikkje berre med tanke på arbeidslivet, men også for personleg danning og utvikling.

Hanne Dyveke Søttar (FrP) [11:38:32]: Den viktigste grunnen til å studere og ta seg en utdanning er å skaffe seg en jobb etterpå. Da må man faktisk utdanne seg innenfor noe markedet etterspør. De siste månedene har vi bl.a. fått bekreftet mangelen på helse-

personell. Vi har tidligere også fått varsel om lærermangel og mangel på jurister, og at det ikke er nok norske håndverkere eller norske fagarbeidere.

Universitetene, høyskolene og fagskolene har her et viktig samfunnsoppdrag: De skal tilrettelegge for studier som gir studentene relevant arbeid etter endt studium. Studiestedene må samarbeide bedre med arbeidsmarkedet for å kunne tilby det som markedet trenger.

Jeg ser og hører at veldig mange er skeptiske til dette, og i forrige uke fikk vi en e-post fra Norsk studentorganisasjon, NSO, som tolker dette så langt at de skriver:

«Vi ønsker ikke at stortingset skal diktere hva som er arbeidslivsrelevans.»

Det synes jeg er å dra dette helt ut av proporsjoner. I Norge kan man ta den utdannelsen man vil, man kan bli det man vil, så lenge man oppfyller opptakskravene, men det er ikke alle typer jobb som vokser på trær, eller som det er like stor etterspørsel etter. Når man da fokuserer på at studiene skal være relevante, er det rett og slett for at folk skal komme seg i jobb, og at samfunnet vårt skal ha relevant arbeidskraft tilgjengelig. Da å påstå at det er Stortinget som skal si hva som er relevant eller ikke, synes jeg er å gi oss på Stortinget større makt enn vi faktisk har. Den jobben må utdanningssektoren gjøre selv, i nært samarbeid med arbeidslivet og samfunnet for øvrig.

Det er heller ikke snakk om å fjerne studier, men å skape flere studieplasser for de utdanningene vi trenger mest, og å legge forholdene til rette slik at studiestedene kan gjøre dette. Det skal lønne seg for studiestedene og for studentene å ha et relevant og tilpasset studietilbud tilgjengelig, for ingen – absolutt ingen – tjener på å ha studenter som utdanner seg til arbeidsledighet.

Til slutt: Regjeringen har varslet en stortingsmelding om bl.a. arbeidslivsrelevans i høyere utdanning våren 2021, rett og slett for å få et bedre samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene og samfunnet. Den stortingsmeldingen ser jeg veldig fram til, spesielt basert på de signalene som vi har gitt her i dag.

Jorodd Asphjell (A) [11:41:17]: Arbeiderpartiet har alltid vært opptatt av de ansattes kompetanse og ikke minst medinnflytelse i arbeidslivet. I denne meldingen uttrykker regjeringen at de skal legge til rette for at hele befolkningen skal lære hele livet. Som jeg sa tidligere, i replikkordskiftet her: Etter mange år i yrkeslivet, som fagarbeider og som tillitsvalgt, har jeg lært én ting, og det er at folk lærer hver dag – om det er i arbeid som ufaglært eller faglært, eller det er kunnskap tilegnet utenfor arbeidslivet. Den kompetansen er også viktig.

Vi vet at i mange sammenhenger er det de som har lavest utdanning, som også tar videreutdanning. De med høy utdanning bygger alltid på sin kompetanse,

mens det er de som står bakerst og svakest i ledighetskøen, som har disse store utfordringene. Derfor må vi satse og tilrettelegge kompetansebiten spesielt innenfor det området.

Det viktigste vi kan gjøre i en slik situasjon som Norge er i nå, med stor arbeidsledighet, er å investere i de ansattes kompetanse, ikke bare i næringslivet, men like mye i kommunene, i offentlig sektor, for å heve kvaliteten på tjenestene og velferdstjenestene vi skal tilby befolkningen. Voksne ufaglærte arbeidstakere står, som jeg sa, aller svakest og bakerst i ledighetskøen. De må gis et tilrettelagt tilbud som kanskje er mer skreddersydd for dem, slik at de kan ha et etterspurt tilbud.

Retten til kompetanseheving er viktig. Det er viktig for alle arbeidstakere, og det er viktig for arbeidstakerorganisasjoner, for å sikre alle sammen, slik at det ikke blir utenforskap i arbeidslivet i årene framover. Derfor er det viktig at kommunene legger til rette for korte kurs, videreutdanning, faglig påfyll og inspirasjon fra interne og eksterne miljøer. Alle kommuner bør ha en egen kompetanseplan som sikrer egne ansatte ny kompetanse og tilrettelagt kompetanse i forhold til det de etterspør i kommunene.

I forbindelse med budsjettet for 2020 foreslo Arbeiderpartiet 1 000 nye fagskoleplasser innenfor høyere yrkesfaglig utdanning. Det ble nedstemt, men heldigvis har vi kommet fram til et kompromiss, eller en løsning, sammen med Fremskrittspartiet og Senterpartiet, med 1 000 nye fagskoleplasser utover det regjeringen har foreslått, etter koronakrisen.

Forrige uke var jeg og besøkte Chr. Thams fagskole, som har 250 studieplasser og 36 studietilbud. De har ikke noe problem med å finne studieplasser og studenter som ønsker å gå der. Det handler om politisk vilje og om å legge til rette, og her viser vi tre partier handlekraft, i motsetning til Høyre og regjeringen på dette tidspunktet. Vi trenger nye fagskoleplasser for framtiden.

Turid Kristensen (H) [11:44:34]: Denne stortingsmeldingen markerer verken starten eller slutten på kompetansereformen. Den bygger på regjeringens kompetansopolitikk fra 2013 og fram til i dag, og i dette ligger ikke minst et etterlengtet og høyst nødvendig løft av fagskolesektoren.

Jeg er veldig stolt av det regjeringen allerede har gjort for fagskolesektoren. Som representanten Mathilde Tybring-Gjedde nevnte tidligere i dag, har regjeringen nå, etter mange år uten satsing på fagskolene, gjennomført et stort løft. I årene etter at jeg begynte å jobbe med fagskolene, har jeg beskrevet dem som en litt for godt skjult juvel i utdanningssystemet vårt. Nå er de ikke lenger så skjult.

Fagskolenes betydning i utdanningssystemet vårt og ikke minst i kompetansopolitikken blir nå enda tydeligere og klarere, og mange har virkelig fått øynene opp for hva denne sektoren betyr. Det fortjener de.

Fagskolene har en mer desentralisert struktur enn høyskoler og universiteter og finnes derfor på mange steder i landet vårt. De har også et stort antall nett- og samlingsbaserte utdanninger. Derfor er fagskolene allerede godt tilgjengelig for folk flest, også for arbeidstakere som ønsker å tilegne seg ny kompetanse samtidig som de står i jobb, noe vi virkelig ser betydningen av i disse dager. Et av de mest vellykkete grepene i regjeringens kompetansereform er bransjeprogrammene. Bransjeprogrammene passer veldig godt inn i fagskolenes desentraliserte struktur og er derfor tilgjengelig for mange som ellers ikke så lett ville kunne kombinere jobb og utdanning. Der andre har snakket om å levere og satse på fagkompetanse og fagskolene, har regjeringen levert.

Fagskolene spiller uten tvil en viktig rolle i kompetansopolitikken også framover. I revidert nasjonalbudsjett har regjeringen og Fremskrittspartiet blitt enige om å øke antallet fagskoleplasser med 1 500. Dette kommer i tillegg til de 738 plassene som er opprettet de foregående årene.

Det neste steget nå er å legge fram en egen strategi for høyere yrkesfaglig utdanning hvor vi vil styrke kvaliteten i fagskolesektoren ytterligere og også ha som mål at vi skal øke kapasiteten. For meg er det helt avgjørende at vi klarer å jobbe for å styrke kvaliteten i sektoren samtidig som vi jobber for å øke kapasiteten. Antallet studieplasser må tilpasses både kapasitet og søkertall hvis vi skal lykkes med å gi fagskolene den rollen de fortjener.

Jeg er veldig glad for at det er et klart flertall for kompetansereformen her i dag. Jeg ser veldig fram til å fortsette å samarbeide med fagskolene, organisasjoner rundt fagskolene og ikke minst Organisasjon for norske fagskolestudenter for at fagskolene skal fortsette å spille en viktig og avgjørende rolle i kompetansereformen framover.

Mona Fagerås (SV) [11:47:48]: Jeg går sterkt imot forslaget fra det nye flertallet – «treenigheten», som representanten Henriksen kalte dem om å legge arbeidslivsrelevans inn i finansieringssystemet for høyere utdanning. Det er det flere årsaker til:

For det første frykter jeg at tilbudet ved universitetene og høyskolene i altfor stor grad skal bli styrt av kort-siktige behov fra næringslivet. Jeg er sterk motstander av at økonomiske insentiver basert på næringslivets skiftende behov for arbeidskraft skal styre utdanningspolitikken vår.

For det andre: Resultatindikatorer undergraver kompleksiteten i høyskolene og universitetenes samfunnsoppdrag. Fokuset rettes i altfor stor grad mot kort-siktige økonomiske fordeler, framfor det som er bra for forskningen og utdanningen i det lange løp. Sektoren må finansieres gjennom basisbevilgninger, ikke resultatindikatorer.

Sist, men ikke minst innebærer dette forslaget en helt klar risiko for at flere humanistiske fag blir lagt ned. Dette er et fagfelt som allerede er sterkt presset. Under merkelappen «humaniora» finner vi fag som historie, filosofi, litteraturvitenskap og språkfag. Dette er fag som har stor egenverdi, og som ikke så lett lar seg måle i kroner og øre. Derfor er det så viktig at høyskolene og universitetene finansieres uavhengig av konkurranse eller næringslivets prioriteringer. Det er ikke slik at universitetene utdanner studenter til å fylle et definert kompetansebehov, som i en slags samfunnets puttekaske. Det må sikres finansiering som er uavhengig av konkurranse eller næringslivets prioriteringer.

Jeg er selvfølgelig enig i at etter- og videreutdanningen bør styrkes, men dagens finansieringssystem går i feil retning med innføring av flere indikatorer for gjennomførte grader.

Forslaget fra denne nye trioen fortsetter med å sende sektoren på feil kurs. Svaret på de utfordringene høyskole- og universitetssektoren står overfor, er ikke ytterligere øremerking av midler til tiltak som skal kompensere systemets utilstrekkelighet. Jeg er sterkt imot forslaget og vil advare mot det, fordi det styrker mål- og resultatstyringen og svekker handlingsrommet, tilliten og samfunnsoppdraget til høyskolene og universitetene.

Marit Arnstad (Sp) [11:50:52]: La meg få lov å ta tak i noen momenter som er kommet i løpet av debatten. Det ene gjelder finansieringssystemet, for det er flere talere her – ikke minst siste taler – som har sagt at en ikke må styre universitetene gjennom finansieringssystemet. Men det har staten bestandig gjort. Det har alle utdanningsministre bestandig gjort. Jeg har respekt for at en mener at et alternativ til det er at en bare har basisfinansiering og ingen resultatkomponenter. Det er greit, men en har i dag en blanding, og da er det en direkte eller indirekte styring gjennom finansieringssystemet.

Jeg tror nok statsråden har rett når han sier at arbeidslivsrelevans vil være til fordel for profesjonsuniversitetene, f.eks. Nord universitet eller noen andre av de nye, på samme måte som at kravet om antall PhD-er, som ligger over det som er internasjonale krav, er til stor fordel for Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen eller NTNU så det ligger en styring i finansieringssystemet. At en da ikke vil ha det som basis og sier at det

truer den akademiske friheten, som jeg har hørt at enkelte av representantene på talerstolen har sagt, synes jeg blir litt rart. Da må de i det minste foreslå et system som er helt annerledes enn dagens system.

Jeg er også opptatt av den akademiske friheten, og jeg er opptatt av at vi ikke skal ha en for byråkratisk sektor. Jeg synes det største problemet der i dag, det mest påtrengende problemet, er de direktoratene denne regjeringen har opprettet, som i dag oppfører seg som en slags blanding av serviceorganer og myndighetsorganer, og som pålegger universitetene nye krav og av og til en dublering av krav i forhold til det de har hatt tidligere. Det er økt byråkrati, det. Doble rapporteringskrav og detaljstyring er byråkratisering, og det er, synes jeg, i større grad en trussel mot den akademiske friheten og autonomien til organisasjonene.

Så sa statsråden i en replikkveksling tidligere her at å legge inn arbeidslivsrelevans vil koste. Ja, det vil det jo. Hver av de komponentene en har på resultatsiden koster. Den komponenten som går på studentutveksling, koster 100 mill. kr, så den koster den også. ABE-reformen, som regjeringen skviser sektoren for hvert eneste år, har også en stor kostnad ved å fjerne inntekter som ligger i sektoren for øvrig. Så jeg synes i og for seg ikke det argumentet er så veldig slående.

Så har jeg bare lyst til å si til statsråden, etter vår replikkordveksling: Det står «skal» i romertall IV, og det skal vi forvente at statsråden følger opp, uansett hvilken retorikk en legger seg på her i stortingsalen.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:54:05]: Jeg tok ordet fordi representanten Nina Sandberg kritiserte mindretallet i dag for ikke å være konstruktive nok i å forklare forslaget som de selv har vinglet fram og tilbake på hva egentlig inneholder. Jeg må si at jeg synes nesten det er som å tenne på et bål, og så kritiserer man folk for å se på at det brenner og for å kommentere det. Det er slik det har vært opplevd i sektoren.

Men la oss heve debatten lite grann og se på denne faktoren: relevant arbeid etter endt utdanning, som Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet ønsker å innføre. Vi hadde en ekspertgruppe som så på finansiering av UH-sektoren for noen år siden. De så på ulike former for samspill og konkluderte med at en slik kvantitativ faktor ikke var hensiktsmessig, at man heller skulle se på annen styring, f.eks. utviklingsavtalene. Det er en av grunnene til at vi nå lager en styringsmelding.

En annen måte man kan styre sektoren på, er selvfølgelig i dimensjoneringen av studieplasser. I utdanningsløftet 2020 får vi nå 4 000 flere studieplasser som nettopp går til områder hvor vi trenger økt kompetanse. NIFU har en kandidatundersøkelse, og det er vel det nærmeste vi kommer indikatoren «relevant arbeid etter

endt utdanning». Der ser vi at de som kommer dårligst ut, er ikkeprofesjonsutdanninger. Det er realister, det er humanister, det er samfunnsvitere. NIFU selv mener at dette ikke bør være en faktor i finansieringssystemet, og at det også vil bety at det i nedgangskonjunkturer, dårlige tider i økonomien, f.eks. oljeprisfall, vil gå ut over teknologi- og ingeniørutdanninger, bl.a. på NTNU og Universitetet i Stavanger. Det er en uheldig måte å regulere og finansiere sektoren på.

I tillegg kan man nevne at representanten Steffensen skriver i Khrono at forslaget vil bety noe færre studieplasser i noen fag og flere studieplasser i andre. Det hadde vært veldig fint for denne debatten om vi kunne få svar på hvilke det er. Hva er det man legger i relevans? Og hvordan skal dette måles? Er det NIFUs kandidatundersøkelse som skal være utslagsgivende? I så fall er det interessant at NIFU selv ikke ønsker det. Jeg mener at det er det vi må legge til grunn.

Vi fikk nå et svar fra representanten Arnstad. Hun mener at regjeringen skal gå sammen med sektoren, de skal utrede og vurdere det, og så må det legges fram, uansett hva slags innvendinger man har, uansett om tilbakemeldingen er at det er vanskelig å operasjonalisere. Det er klart at da har man jo konkludert på en modell man ønsker seg. Jeg kan godt være med på at man ikke har konkludert på hele modellen, men det er nettopp faktorene vi i dag diskuterer. Jeg mener det er uheldig.

Jeg vil også si at det er ikke regjeringspartiene som har brukt karakteristikker om dette forslaget. I mitt innlegg brukte jeg egentlig bare representanten Sandbergs egne ord fra to år tilbake. Tilbakemeldingen fra sektoren har vært at Utdanningsforbundet lurte på hva slags kunnskap som gir ansettbar kandidater, NSO og Samfunnsviterne har kritisert det, NTL uttrykker skuffelse over at Arbeiderpartiet er med. Slik kunne jeg fortsatt. Det er tilbakemeldinger man burde tatt på alvor, før man leverte innstillingen.

Carl-Erik Grimstad (V) [11:57:22]: Grunnen til at jeg tar ordet i denne debatten og spretter ut av kulturkomiteen, er at jeg hører begrepet «arbeidslivets behov» fyke forbi her, og det har det gjort ved en rekke anledninger. Det er jo forlokkende, det varsler effektiv og fornuftig bruk av fellesskapets ressurser. Men jeg frykter et slikt utdanningssystem. Til syvende og sist kan resultatet av «arbeidslivets behov» som en strategi vise seg å være det stikk motsatte. For hva er egentlig arbeidslivets behov, eller samfunnets behov, om 30–40 år fra nå? Det eneste vi med sikkerhet kan si om framtiden, er at det ikke dreier seg om en framskrivning av det samfunnet vi har hatt til nå. Det kommer til å skje noe helt kvalitativt nytt – jeg har ikke hørt en eneste stortingsrepresentant ikke være enig i at vi i framtiden

må utdanne folk til jobber som vi ikke har. Men hvordan henger dette regnskapet da sammen? Det går jo ikke opp.

Jeg synes ofte det er litt pussig å stå her og snakke om personlige erfaringer, men jeg er nødt til å gjøre det. Jeg har levd et yrkesliv, et relativt langt yrkesliv, som denne reformen faktisk lærer. Jeg har brukt 43 semester på et hovedfag i statsvitenskap. Grunnen til det er at jeg fikk en jobb, så gikk jeg ut av et par-tre jobber etter det, og så fant jeg ut at nå skal jeg etterutdanne meg. Det førte til en hovedoppgave og siden til en etterutdanning som førte til en førstekompetanse. Jeg har aldri jobbet i en stilling der jeg har hatt direkte bruk for den utdannelsen jeg begynte på på 1970-tallet, men det har jammen meg hjulpet. Den stillingen jeg utdannet meg til, eller gjorde ferdig i første omgang, på 1980-tallet, er en helt annen enn i dag. Dette er et etterutdanningstilbud som jeg har tatt meg til.

Vi har hatt et samfunn der vi premierer lang og tro tjeneste med gullklokke og heder for å holde ut i jobben, som det heter. Jeg ønsker meg et utdanningssamfunn som inspirerer til lang og utro tjeneste, forstått på den måten at fleksibilitet, etterutdanningstilbud og rammer må være regelen, ikke som for meg unntaket.

Ta en titt på dette bildet bak på veggen her. Jeg tror de fleste vil være overrasket over å høre at gjennomsnittsalderen for representantene på Eidsvoll var tre år lavere enn det det er på Stortinget i dag, og det er rekordlavt på Stortinget. Det vil ingen tro når de ser dette bildet. Men det sier litt om at vi i dag er nødt til å ta hensyn til at folk skal stå lenge i jobb. Vi må ha et etterutdanningssystem som også fanger opp at folk skal stå i jobben lenge og vel og trives med det, også etter fylte 72.

Nina Sandberg (A) [12:00:40]: Det har handlet veldig mye om finansieringssystemet i høyere utdanning. Nå skal jeg snakke litt mer om det denne reformen egentlig tar sikte på.

Arbeiderpartiet vil ha en tettere kobling mellom utdanning og arbeidsliv – fra grunnskolen til høyere utdanning og forskning. Vi mener at lik tilgang til livslang læring vil kreve at hele bredden av læringsarenaer i utdanningssystemet tas i bruk, at potensialet i både formell og ikke-formell utdanning utnyttes. For at alle, uansett utdanningsbakgrunn, økonomi og bosted, skal kunne få denne muligheten, trenger man lavterskeltilbud i hele landet, der folk bor. Vi i Arbeiderpartiet ser høyere utdanning som et nav for regional utvikling og verdiskaping, og vi vil ha universiteter og høyskoler overalt, i hele landet.

Det må lønne seg for høyere utdanning å tilby etter- og videreutdanning, men vi i Arbeiderpartiet kan ikke få understreket grundig nok betydningen av også å ta an-

dre arenaer for kompetansebygging i bruk – som videregående opplæring, folkehøyskoler, fagskoler, studiesentre og studieforbund. Læresteder ved siden av det formelle utdanningssystemet spiller allerede i dag en rolle for kompetansebyggingen som bør kunne videreutvikles. Jeg vil minne om at Markussen-utvalget understreker nettopp det at det er langt flere som tar ikke-formell utdanning, enn som tar formell utdanning, og at ikke-formell opplæring betyr mye for arbeidslivets kompetansebehov. Vi deler utvalgets syn på at flere bør stimuleres til å delta i relevant ikke-formell utdanning, gitt at det etableres et system som sikrer kvaliteten i tilbudet. Vi mener at regjeringen bør utrede en ordning for godkjenning av ikke-formelle opplæringstilbud, og at det vil være nyttig i den forbindelse å se på erfaringer fra Sverige og Danmark. Aktører i Norge har allerede etterlyst en offentlig godkjenningsordning. Derfor ber vi regjeringen om å sette i gang en utredning med sikte på å etablere et system for å godkjenne og kvalitetssikre ikke-formell kompetanse.

Så helt avsluttende: Vi vil løfte fram at studiesentrene, sammen med universitets- og høyskolesektoren, allerede bidrar til å løse mange av de utfordringene som det pekes på i kompetansemeldingen. For å tette kompetansegapene og sikre tilgang på relevant kompetanse i hele landet mener vi i Arbeiderpartiet at regjeringen bør sikre forutsigbarhet for og finansiering av landets mange utdanningssentre, samtidig som det blir utviklet flere insentiver som bidrar til at universitets- og høyskolesektoren enda mer enn i dag innretter seg på å levere fleksibel distribuert utdanning over hele Norge.

Martin Henriksen (A) [12:03:43]: Representanten Grimstad viste til bildet bak oss her av eidsvollsmennene. Gjennomsnittsalderen på det første stortinget var 42 år. Det yngste representanten på dette bildet het forresten Thomas Konow, og han var 17 år gammel. Der som han hadde levd i dag og hadde stått i arbeidslivet, ville han altså ha stått i arbeidslivet til ca. år 2070, og dersom han skulle ha gjort noe annet enn å være stortingsrepresentant resten av de 50 årene han kunne ha vært yrkesaktiv, hadde han hatt behov for kompetanseheving og en skikkelig kompetansereform.

Det er mange ting som ikke er kommentert i dag, men som likevel er viktig å få fram. Det ene er at det er ikke bare et tydelig vedtak på finansieringssystemet, det er også tydelige forslag og tydelige vedtak fra Stortinget i dag på rett til kompetanseheving – at man skal ha et utvalg som ser på det. Vi lærer hver dag på jobb, og for Arbeiderpartiet er det viktig med den kompetansen man får f.eks. hvis man har jobbet i en bedrift i mange år – da har man mye kompetanse man kanskje ikke har et bevis på. Men hvis man blir sagt opp, hvis man mister jobben,

og hvis jobben endrer seg, mener vi at det er viktig at man kan eie sin egen kompetanse – ta den med seg videre i livet. Rett til kompetanseheving er viktig for oss.

Det er også viktig å oppgradere innsatsen på desentralisert utdanning. Det er sånn i dag at finansieringssystemet ikke er konstruert for å skalere opp det vi trenger mer av i framtida, enten det er etter- og videreutdanning eller desentralisert utdanning. Da vi diskuterte saken om lærerutdanningen på Nesna, som det jo er helt legitimt å ha ulike meninger om, var det ikke bare fra Nord universitet, men fra flere høyere utdanningsinstitusjoner sagt fra rektorer og andre at vi har ikke insentiver i dag til å skalere opp desentralisert utdanning som gjør at folk kan utdanne seg der de bor, selv om de har familie, og til å kunne møte behovet for viktige velferdsyrker som sykepleier, lærer osv. Her mener jeg at regjeringa må være villig til å se på sine egne forslag fra tidligere som er med på å redusere muligheten til en skikkelig satsing på desentralisert utdanning, som f.eks. stipendkuttet.

Til slutt vil jeg bare si: I den debatten vi har hatt om finansieringssystemet og arbeidslivsrelevans, er det legitimt å ha ulike meninger, men jeg mener det er problematisk at Høyre skaper uklarhet om de vil følge opp vedtaket skikkelig. Én ting er at man argumenterer imot, det er en ærlig sak. Men det statsråden og representanter fra Høyre gjør, er å problematisere hva som skjer dersom regjeringa sammen med sektoren vil komme fram til et forslag uten at arbeidslivsrelevans er med, og statsråden tolker vedtaket slik at han fra Stortingets talerstol sier at det er uklart for ham om han må legge dette inn i finansieringssystemet, eller om det er noe han kan vurdere. Som representanten Arnstad sa, det er et tydelig vedtak, og de vedtakene Stortinget gjør i dag, er ikke en meny regjeringa kan velge fra. Det skal gjennomføres. Så blir det interessant å sette seg sammen med sektoren, men regjeringa er satt til den jobben som vi i dag skal vedta.

Tina Shagufta Munir Kornmo (V) [12:07:07]: Jeg tok ordet fordi jeg ble overrasket over replikken fra representanten Sandberg fra Arbeiderpartiet. Med hensyn til fagskoleplasser har regjeringen levert, gjennom revidert nasjonalbudsjett og gjennom tiltakspakkene mot korona. Venstre mener at Arbeiderpartiets og opposisjonens mekaniske målstyring på mengde ikke støtter kvaliteten i innholdet i fagskolen. Å drive høyere utdanning framover er ikke bare å skru på en bryter, verden er mer sammensatt enn som så. Venstre mener at den store utvidelsen vi har foreslått, er god, og den tar samtidig vare på kvaliteten i fagskoletilbudet. Vi har tillit til utdanningsinstitusjonene, og vi vil arbeide for å bedre tilbudet og kapasiteten til glede for den enkelte student, men også til glede for samfunnet.

Venstre satte i gang utdanningssektoren i Norge før Arbeiderpartiet engang var dannet, og Venstre leverer alltid på dette området, fordi det er et prioritert område. Å lære hele livet er en videreføring av dette.

Turid Kristensen (H) [12:08:42]: Det er heldigvis veldig mange i denne salen som virkelig er opptatt av fagskolene våre. Det fortjener de. Men det forundrer meg litt at det er et så mye sterkere fokus på antall plasser enn det er på kvalitet og utvikling i sektoren.

Vi er for øvrig helt enige om at det også er et behov for flere plasser i sektoren. Derfor snakket regjeringen med fagskolerådet og la fram et forslag om 1 000 nye plasser, som altså har blitt til 1 500 nye plasser i enigheten med Fremskrittspartiet.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet viser i innstillingen til innspill fra Forum for fagskoler og at disse skal ha anslått at det er realistisk å øke antallet plasser med 2 000. Det som er problematisk ved å legge dette til grunn, er at disse representantene åpenbart ikke har fått med seg at Forum for fagskoler i dette tallet også har inkludert fagskoler som ikke får støtte over statsbudsjettet, og som ikke kan bidra til den økningen vi snakker om her i dag. Det er altså et urealistisk høyt antall.

Det er også et viktig poeng at fagskoleplasser også trenger søkere, og det er viktig å satse på kvalitet samtidig. I år har fagskolene meldt inn at de har kapasitet til maks 1 739 flere plasser. Dette er visst alle for, uten at vi da samtidig ser på om de har den arbeidslivsrelevansen vi ønsker, eller den kvaliteten vi vil ha. Nye tall viser også at 2 800 plasser står ledige etter årets opptak. Vi mener det er uklokt å be fagskolene om å etablere flere fagskoleplasser enn de har søkt om, og langt flere fagskoleplasser enn det er søkere til. Dette må henge sammen, ellers er jeg redd det vil kunne gå utover både statusen og kvaliteten til fagskolesektoren.

Regjeringen skal legge fram en egen strategi for høyere yrkesfaglig utdanning. Vi fortsetter satsingen på det. Derfor er det smått underlig å høre representanten Nina Sandberg stå her i dag og nærmest påstå at regjeringen og våre partier motarbeider fagskolene. Det er rett og slett underlig å høre en representant fra Arbeiderpartiet snakke om manglende satsing på fagskolene.

Representanten Marit Arnstad snakket i sitt innlegg om at hun følte Senterpartiet i mange år var nærmest alene om å snakke om fagskolene. Jeg regner med at hun da først og fremst mente innad i regjeringen hun satt i sammen med Arbeiderpartiet, siden de ikke lyktes i å få gjennomført noen satsing på fagskolene gjennom de rød-grønne årene – ingen satsing på plasser, dårligere finansiering og ikke noe løft for kvalitet og utvikling.

Jeg er som sagt glad for at det er bred enighet om fagskolenes betydning her i dag, og at det er mange partier som vil styrke dem. Men faktum er at det før regjeringsskiftet i 2013 ikke var noen satsing på fagskolene. Noen snakket om dem, men det ble med snakket. Denne regjeringen, i samarbeid med Fremskrittspartiet, har ikke bare snakket – den har levert. Det er faktisk det som betyr noe.

Presidenten: Representanten Mona Fagerås har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Mona Fagerås (SV) [12:11:52]: Det var noe ministeren sa under vår replikkutveksling som fikk meg til å reagere. Det gjelder forskningsssatsingen. Her har ministeren ingen grunn til å sole seg i glansen. Norge har en unik mulighet til å utvikle et samfunn uten CO₂-utslipp på hjemmebane og bidra vesentlig til dekarbonisering globalt. For å få til dette burde selvsagt forskning vært en budsjettvinner. I stedet skjer det motsatte. Andelen av BNP som går til forskning og innovasjon, går ned, og sannheten er at siden 2017 har andelen falt. Det er heller ingen tegn til grønt skifte i den samlede forsknings- og utviklingsinnsatsen innenfor området miljø og energi. Tvert imot sier indikatorrapporten til Forskningsrådet at forskningsmiljøene innenfor petroleumsrelatert forskning er trefire ganger større enn det som er rettet mot fornybar energi. Skal vi få til et grønt skifte, må vi ha fornybarforskning nå.

Statsråd Henrik Asheim [12:13:06]: Jeg må bare begynne med å ta tak i det siste som ble sagt, for det er klart at noe av utfordringen med å måle etter andel av BNP er jo – det kan jeg love representanten Fagerås – at vi kommer til å være langt over 1 pst. av BNP til forskning i 2020, men det er fordi BNP faller, så det er egentlig ikke et spesielt godt kriterium. Men det vi har gjort, er å lage en langtidsplan for forskning som har løftet forskningen over 1 pst., den ligger stabilt over 1 pst., og budsjettene har altså økt med 48 pst. siden 2013.

Så til den debatten vi har om kompetansereformen: Jeg skal begynne med å gi representanten Arnstad helt rett i én ting, og det er at vi finansierer høyere utdanningssektoren etter mange forskjellige kriterier og måter. Det tror jeg egentlig at de aller fleste er for at vi skal gjøre. Det som er utfordringen med arbeidsrelevans, altså hvilken jobb man får etterpå, er at det er vanskelig for institusjonene å rette seg inn på en måte som gjør at de klarer å treffe det resonnementet. Det vi styrer på, er veldig mye av kvalitetsheving, kapasitet, dimensjonering og utviklingsavtaler med hver enkelt institusjon når det gjelder ting de kan forbedre seg eller gi bedre kvalitet på.

Hvilken jobb studentene får når de er ferdig på institusjonen, er veldig vanskelig for institusjonene å ha makt over – f.eks. hvis vi utdanner ingeniører og så får et oljeprisfall.

Så hørte jeg at representanten Martin Henriksen oppfattet meg som uklar på om vi skal følge opp dette vedtaket. Det tror jeg at jeg var ganske klar på i replikkvekslingen med representanten Arnstad også: Det skal vi selvfølgelig. Jeg føler at vi i debatten i dag har fått klarhet i at det er det stortingsflertallet også mener, at det skal inn som et kriterium i finansieringssystemet. Da følger vi det opp.

Representanten Asphjell sa noe veldig riktig og bra, nemlig at nordmenn lærer gjennom hele arbeidslivet. Det er faktisk en av de store styrkene med Norge. Vi er ofte veldig opptatt av kunnskapsundersøkelser i skolen osv., vi ser på PISA-undersøkelser og sånne ting, det er viktig hvilket utbytte elevene har av å gå på skolen. Men det vi også måler, er faktisk hva man som arbeidstaker kan når man er 40, 50 og 60 år. Der er nordmenn helt i topp fordi nordmenn har en måte å jobbe på som gjør at vi også lærer gjennom arbeidslivet. Vi tar beslutninger selv, vi har en flat struktur, som betyr at det er mulig å utvikle seg også på jobb.

Jeg må bare si at når vi har jobbet med dette i forbindelse med koronasituasjonen, er en av de tingene som har blitt helt åpenbart, at kompetansepolitikk er vanskelig rett og slett fordi det ikke gjelder én gruppe eller én sektor med ett behov, det gjelder fryktelig mange forskjellige mennesker. Derfor er det viktige trepartssamarbeidet, altså det at vi samarbeider med arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden og finner kurs som er relevante for de menneskene som trenger det akkurat der og da, helt avgjørende for å få en velfungerende kompetansepolitikk.

Helt til slutt: Jeg er også glad for at Stortinget løfter fagskolene. Det er noe vi kommer til å ha god nytte av i årene fremover, og jeg gleder meg til også å lage en strategi for hvordan vi kan gjøre det.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Marit Arnstad (Sp) [12:16:24]: Jeg er glad for at statsråden erkjenner at det er mange styringssider ved finansieringssystemet, og mange av dem må vi også få lov til å stille spørsmål om. Vi har f.eks. lenge belønnet publisering uten å se på kvaliteten på innholdet i publiseringen.

Når det gjelder fagskolene og representanten Kristensen, som mente at vi fokuserte så mye på tall: De innmeldt tallene fra sektoren for fagskoleplasser var 1 783. Det er riktig at vi ligger over, men regjeringen ligger un-

der, og det er vanskelig å kalle det en sterk satsing når man ligger under det sektoren selv har foreslått.

Men det jeg egentlig ba om ordet for, var at jeg liker dårlig å bli tillagt ting jeg ikke har sagt. Jeg sier at det står et «skal» i forslaget til vedtak, det betyr ikke at det er valgt noen modell, og det er også presisert i innstillingen. Det betyr ikke at vi har valgt en modell, det betyr at vi forventer at regjeringen utformer og legger fram ulike alternativer for Stortinget. Jeg synes at det er en fordel om vi faktisk holder oss til det som blir sagt, og til det som står i innstillingen.

Presidenten: Representanten Nina Sandberg har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Nina Sandberg (A) [12:17:43]: Å utdanne kandidater til et framtidig arbeidsliv har alltid vært del av universitetets samfunnsoppdrag. OECD understreker at arbeidslivsrelevans blir viktigere framover, og at det kan fremmes via finansieringssystem. Finland og Danmark har gjort det allerede. Stein Lier Hansen i Norsk Industri sa nylig til Klassekampen at det trengs bedre styring av utdanningssystemet framover:

«Vi må ha et utdanningssystem som gir ungdommen mest mulig relevant utdanning. Det må være mer samspill med næringslivet. Det er ikke hjelp i å utdanne folk som ikke får jobb. Ungdom må kunne velge utdanning de ønsker, men det må være tydeligere retningslinjer.»

Det overrasker meg at Høyre på Stortinget og Høyre i regjering stritter imot det OECD går inn for. Hvorfor er dette så vanskelig eller bortimot umulig å få til i Norge?

Torstein Tvedt Solberg (A) [12:18:50]: Først til fagskolene og representanten Turid Kristensen: Her legger Høyre helt tydelig til grunn én logikk for fagskoler og en annen for styringen av universitetene. Med den logikken som Høyre legger til grunn, kan en jo, når en nå ser at det er lavere søkertall for lærerutdanningen, spørre seg om regjeringa da kommer til å kutte i antallet studieplasser på lærerutdanningen. Til universitetene gir Høyre gjerne flere studieplasser. Det er rart at en ikke kan gjøre det samme for fagskolene. Studieplasser er grunnfinansieringen for fagskolene, og det er alvorlig om Høyre-representanten Kristensen mener at den finansieringen som hennes egen regjering har, ikke bidrar til bedre kvalitet.

Jeg besøkte for kort tid siden Fagskolen Rogaland, som ligger i Stavanger. De er godt i gang med å utvikle nye typer utdanning, f.eks. innenfor velferdsteknologi og helsefag. De kommer til å bli gode på kvalitet. De trenger studieplasser for å få det i gang.

Det som er mer alvorlig, og som Høyre ikke har svart på, er at de i bunn og grunn har sagt at det er midlertidige studieplasser som regjeringa har lagt opp til. Det vil jeg ikke kalle en satsing. Det står ikke i stil med de ordene som Høyre har brukt i debatten i dag.

Til representanten Mathilde Tybring-Gjedde: Hennes innlegg bekrefter vel hvorfor Høyre ble satt på gangen i forhandlingene og diskusjonene om denne kompetansereformen. Høyre har et altfor ensidig syn på kompetanse.

I denne debatten har det også blitt avslørt at når Høyre lytter til hele universitets- og høyskolesektoren, ringer de kun til rektorene på Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen, og så er de fornøyde. Jeg tror at et litt bredere blikk på sektoren og å lytte til litt flere stemmer kunne ha tjent Høyre bra også i denne diskusjonen.

Jeg er litt overrasket over at SV ikke har større tro på humaniora-fagene og samfunnsvitenskap. Jeg mener at dette er utdanninger som er relevante for arbeidslivet. Jeg har tro på disse fagene og tror ikke de kommer sveket ut av vårt forslag.

I mitt innlegg sa jeg at stortingsmeldingen først og fremst er et sysselsettingstiltak for regjeringa. Stortingsflertallet har i dag sørget for at regjeringa får mer å gjøre. Derfor er det, som flere har vært inne på, på sin plass å minne regjeringa på at det er aktivitetsplikt for denne typen forslag. Det får alvorlige konsekvenser hvis en ikke følger det opp. Jeg vil understreke, som også representanten Marit Arnstad gjorde, at regjeringa skal legge fram et forslag for Stortinget, og at det er Stortinget som skal ta stilling til de ulike modellene.

Jeg er veldig stolt over den enigheten vi har klart å komme fram til sammen med Senterpartiet og Framskrittspartiet. Den setter fart på kompetansepolitikken og har gode og konkrete forslag som vil bety noe for kompetanse og livslang læring.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [12:22:02]: Jeg synes ikke representanten Tvedt Solberg er særlig god til å gjenfortelle historien om fagskolene korrekt. Det kan kanskje være fordi historiefaget er et av de fagene som er mindre relevant for arbeidslivet, eller så kan det være fordi Arbeiderpartiet ikke ser seg tjent med å snakke om det løftet som regjeringen har tatt i fagskolesektoren de siste årene.

Når representanten Tvedt Solberg skryter av alt han ser av kvalitetsutvikling i fagskolene, støtter jeg det. Det skjer nettopp fordi vi har satset på kvalitet gjennom utviklingsmidler til fagskolene. De har fått et løft som var etterlenget gjennom mange rød-grønne år.

Til noe jeg synes har vært litt interessant i denne debatten, som også representanten Nina Sandberg var inne på nettopp: Hun viste til at vi trenger bedre styring

av UH-sektoren og mer samspill med næringslivet. Jeg er helt enig. Det er derfor vi kommer med en egen stortingsmelding om arbeidslivsrelevans. Det er derfor vi gjennomgår hele styringen av sektoren, og det er derfor vi legger fram en kompetansereform med bransjeprogram som er skreddersydd for utdanning for folk i ulike bransjer. Det vi er uenig om, er den ene faktoren som de ønsker å forhåndskonkludere om i dag. Da er det – igjen – litt vanskelig å forstå: Representanten Arnstad sier at hun ikke har konkludert. Jeg forsto det slik at beskjeden til regjeringen er at de skal legge fram et finansieringsforslag der dette er en faktor, fordi man ikke ønsker å be regjeringen vurdere å utrede det, men fordi det skal legges fram for Stortinget i et nytt forslag. Det er det vi i dag diskuterer, nettopp fordi relevans er veldig vanskelig å måle for en biolog eller en kjemiker.

Det er nettopp kritikken av kunnskapssynet som har vært dominerende i denne debatten – kunnskapssynet om at utdanningen ikke bare skal utdanne deg til ett spesifikt yrke og være direkte relevant, men at den også skal utvikle et sett av ferdigheter som er nødvendig å ha i ulike yrker, ferdigheten til å lære å lære eller tilegne seg ny kunnskap gjennom et langt yrkesliv. Det er det kunnskapssynet som den ene faktoren her kan hindre, fordi den er ganske instrumentell og vanskelig å måle.

Det er ikke slik at når Samfunnsviterne går ut og kritiserer denne faktoren, så har de ikke tro på sin egen yrkesgruppe. Jeg synes det er en temmelig arrogant påstand å komme med fra Arbeiderpartiet. De har stor tro på sin egen yrkesgruppe. De vet bare at det er ikke profesjonsutdanninger. De vet at de kommer til å jobbe i ulike sektorer og med et bredt sett av ferdigheter som kanskje ikke er direkte relevante. De ser på NIFUs kandidatundersøkelse som en rettesnor, og de ser at de kommer dårlig ut. Fordi ingen av representantene fra flertallspartiene her i dag klarer å si hvordan det skal måles på en annen måte, antar jeg at det er NIFUs kandidatundersøkelse man vil legge til grunn. Da er det ikke noe rart at de yrkesgruppene reagerer. Det bør man ha større respekt for enn å påstå at de ikke har nok selvtillit, for det tror jeg de har.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [12:24:57]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Nokre saker om luftfart, veg og post (Innst. 368 S (2019–2020), jf. Prop. 95 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ynske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik:

3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vert det gjeve høve til seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Morten Stordalen (FrP) [12:25:48] (ordfører for saken): La meg først og fremst takke komiteens medlemmer for et utmerket og godt samarbeid. Det er stort sett en samlet komité i disse sakene, ja, faktisk enstemmig i et par av dem, takket være et godt samarbeid der resultatet har vært viktigere enn noe annet.

Samferdselsdepartementet legger i denne proposisjonen fram noen saker som gjelder luftfart, vei og post. På luftfartsområdet orienteres det om departementets arbeid med kjøp av lufttransport mellom Evenes og Bodø, og om en ordning for hjemtransport av nordmenn på reise, som følge av covid-19. Det blir fremmet forslag til vedtak om økt kostnadsramme i tre veiprosjekter. Under overskriften Post orienteres det om arbeidet med en ordning for framsending av blindeskriftdokumenter. Videre blir det bl.a. orientert om oppfølging av et anmodningsvedtak om ikke-statlige lufthavner, nr. 488 for 2019–2020, av 7. april.

I proposisjonen foreslår regjeringen å endre bompengeinnkrevingen på E16 Kongsvinger–Slomarka i Innlandet. Imidlertid mener komiteen at dagens ordning med reduserte takster på Fv. 250 skal videreføres for personbiler i takstgruppe 1, men ikke for lastebiler i takstgruppe 2. I tillegg mener komiteen at ordningen for de beboere på Galterud og Fulu som i dag har fritak for betaling, skal videreføres.

Komiteen viser til proposisjonens forslag om økt kostnadsramme for veiprosjektene E18 Riksgrensen–Ørje i Viken, E18 Knapstad–Retvet i Viken og Rv. 4 Lunner grense–Jaren og Lygna sør i Innlandet. Komiteen mener det er viktig å sikre framdrift i veiprosjekter med det pågående covid-19 utbruddet. Det sikrer jobber i anleggsbransjen i en tid hvor bransjen har opplevd stort oppdragsbortfall.

Komiteen viser videre til proposisjonens omtale av oppfølging av anmodningsvedtaket, nr. 488 av 7. april, som gjelder kompensasjon av de ikke-statlige lufthavnene. Komiteen mener anmodningsvedtaket ikke kan anses som ivarettatt. Regjeringen viser i proposisjonen til den generelle kompensasjonsordningen for bedrifter med stort omsetningsfall. Dette mener komiteen ikke er nok og ikke i tråd med Stortingets klare ønske om og forslag for å sikre videre drift av de ikke-statlige lufthavnene. Selv med reduserte driftsutgifter viser prognosene for Torp lufthavn at de står overfor et akkumulert

driftsunderskudd i perioden mars–september på om lag 130 mill. kr.

En enstemmig komité fremmer derfor et klart og tydelig forslag, som vi er glad for at vi får solid støtte for i dag. Med en enstemmig komité, som i tillegg fremmer et så klart og tydelig forslag, forventes det at dette nå følges opp. Det har gått lang tid og er stor usikkerhet. Vi vet at finanskomiteen har kommet med sitt resultat og sine kroner og bevilgninger, men transport- og kommunikasjonskomiteen er tydelig og klar på at Torp skal kompenseres for de tapte driftsinntektene, hensyntatt reduserte driftsutgifter.

Kirsti Leirtrø (A) [12:28:57]: I tillegg til forslagene fra en samstemt komité har mindretallet, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, to forslag som vedrører Ørland lufthavn og Stord lufthavn.

På Ørland ligger Luftforsvarets kampflybase med F-35. Det har siden vedtaket i 2012 vært en stor anleggsplass og trafikale utfordringer. Fylkeskommunen har hatt en stor kostnadsvekst på vei, ferje og hurtigbåt, og trafikk-tallene vokser. Både fylket og kommunen er gode verter for Forsvaret og vil virkelig legge til rette for en god arbeidsplass.

Ørland kommune har tatt på seg kostnaden staten burde tatt for lufthavnen de siste seks årene. 3 mill. kr årlig av egne penger blir for mye for et smalt kommunebudsjett. Det er også sånn, heldigvis, at noen har sett det som kommersielt lønnsomt og sett sammenhengen mellom billettpris og etterspørsel på ruten. Trafikk-tallene er firedoblet. Både næringsliv og sivile i en region på 25 000 innbyggere er fornøyd med tilbudet, og de sparer ca. tre timers reisetid hver vei til Oslo.

Forsvarets viktigste ressurs er de ansatte og deres kompetanse. For meg blir det derfor et paradoks at vi som stat bygger en kampflybase til flere milliarder, men ikke ser at det kun trengs 6 mill. kr årlig for å drifte en nødvendig lufthavn. Nå ser det endelig ut til at den nye samferdselsministeren ser denne sammenhengen, selv om det kun er mindretallet som støtter det forslaget som ligger på bordet. Fylkeskommunen har så langt sagt nei til å ta over tilskuddsordningen før den dekker de faktiske utgiftene.

Når det gjelder Stord, har de vært uten flytilbud under covid-19, og det gjør det vanskelig for næringslivet og innbyggerne over tid. Derfor ber vi om at regjeringen tar initiativ til at det igjen blir et flytilbud der.

Med det tar jeg opp forslagene nr. 1 og 2.

Presidenten: Representanten Kirsti Leirtrø har teke opp dei forslaga det vart vist til.

Helge Orten (H) [12:31:42] (komiteens leder): Det er i stor grad og i hovedsak enighet i komiteen om de

sakene som er omtalt i Prop. 95 S for 2019–2020. Det er bra, og det har også bidratt til viktige vedtak når det gjelder både Torp lufthavn og bompengeneinnkreving på E16 Kongsvinger–Slomarka.

Utbruddet av covid-19 har ført til store konsekvenser for luftfarten. Et passasjerbortfall på 90 pst. og til dels mer har naturlig nok medført store økonomiske konsekvenser for både flyselskapene, lufthavnene og alle som leverer varer og tjenester til disse. Nå ser vi at situasjonen gradvis normaliserer seg, men samtidig må vi nok være klar over at det vil ta lang tid før vi er tilbake igjen i en normal situasjon for luftfarten. Det er vel heller ikke noen som kan påta seg å definere hva den nye normalen skal være.

Avinor har fått tilført betydelige midler, nærmere 5 mrd. kr, gjennom revidert budsjett for å kompensere for inntektsbortfallet for de statlig eide lufthavnene. Samtidig er det funnet en løsning for Haugesund lufthavn, og det gis ytterligere tilskudd til Ørland lufthavn gjennom den ordinære tilskuddsordningen. Torp lufthavn er den eneste ikke-statlige lufthavnen som ikke mottar statlig tilskudd i ordinær drift. Samtidig er dette en svært viktig lufthavn for innbyggere og næringsliv i regionen og en av Norges største flyplasser. Det har vært avgjørende for Høyre å bidra til videre drift i en vanskelig situasjon for Torp. Derfor er vi svært fornøyd med at en samlet komité stiller seg bak anmodningsvedtaket, og at det i budsjettavtalen med Fremskrittspartiet legges inn 74 mill. kr til Torp lufthavn. I tillegg kommer faktisk enda 14 mill. kr i kompensasjon over den generelle kompensasjonsordningen, altså i sum 90 mill. kr for 2020.

Samtidig er det viktig at vi i tida framover følger situasjonen nøye. Luftfarten står overfor krevende tider, og det kan bli nødvendig med ytterligere tiltak i tida framover, både for å sikre et tilstrekkelig flytilbud og for å sikre drift ved lufthavnene.

Regjeringa tok initiativ til et prøveprosjekt med halv takst på sideveier for prosjektet E16 Kongsvinger–Slomarka. Målet var den gangen å bidra til lavere utgifter for lokalbefolkningen. Etter vår oppfatning vil en gjennomføring av full takst på sideveiene ha for store negative konsekvenser for lokalbefolkningen, og vi registrerer at det er et sterkt ønske fra beboerne om å videreføre ordningen med halv takst. En samlet komité stiller seg bak et fellesforslag der prøveordningen videreføres, men det innføres full takst for tyngre kjøretøy på fv. 250. I tillegg videreføres fritaksordningen for beboere i definerte områder på Galterud og Fulu. Det er en god løsning som ivaretar lokale behov.

Avslutningsvis vil jeg si at det er både hyggelig og viktig, mot slutten av sesjonen, at vi kan legge fram en sak der en samlet komité står bak tilrådingen.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:34:54]: Proposisjonen omhandler saker som berører både luftfart, vei og post. Under luftfart omtaler proposisjonen kjøp av lufttransport mellom Evenes og Bodø samt oppfølging av et anmodningsvedtak om ikke-statlige lufthavner.

Luftfarten er en viktig del av samferdselstilbudet og transportinfrastrukturen, særlig i de nordlige delene av landet, hvor de geografiske avstandene er store og andre kollektivtilbud er få eller ikke-eksisterende. Det er riktig av regjeringen å treffe spesielle tiltak som sikrer innbyggerne et godt kollektivtilbud på denne strekningen, noe vi i Senterpartiet også har presisert tidligere.

Luftfarten er hardt rammet, og selv om næringen har fått tilgang til lån, løser ikke det problemet med den enorme inntektssvikten. Norsk luftfart har over lengre tid vært i en vanskelig situasjon, også før koronakrisen. Regjeringen har gjennomført flere avgiftsøkninger som har svekket luftfarten og gjort selskapene mindre rustet til å håndtere den krisen som nå har oppstått. Totalt har fiskale miljøavgifter økt med ca. 2,8 mrd. kr i den borgerlige regjeringsperioden.

Det er behov for grep som gjør flybransjen i stand til å bygge seg opp igjen og etter hvert fungere i en normal situasjon. Ordningene som er innført for å hjelpe lufttransporten, er midlertidige ordninger med ulik utløpsdato. Nå trengs det en avklaring av om disse ordningene blir videreført, og hvilke andre tiltak som eventuelt kommer. Disse tiltakene må sikre at flybransjen kan opprettholde den kommersielle virksomheten i Norge også i tiden etter koronaviruset.

Når det gjelder kompensasjon for ikke-statlige lufthavner, har Senterpartiet vært særdeles tydelig. Dette har jo vært gjentatt flere ganger de siste månedene, gjennom anmodningsvedtak og tydelige presiseringer og klare tilbakemeldinger om at anmodningsvedtaket ikke har blitt fulgt opp. Det er godt å kunne se at det er en samlet komité som etter hvert stiller seg bak en del av det som går på anmodningsvedtaket. Regjeringen har vist til den generelle kompensasjonsordningen for bedrifter med stort omsetningsfall. Dette er ikke nok og ikke i tråd med Stortingets klare ønske om forslag om egnede tiltak for å sikre videre drift av de ikke-statlige lufthavnene.

Stortinget ba regjeringen kompensere private flyplassers omsetningstap. Som det har blitt sagt tidligere: En samlet komité har understreket at ikke-statlige flyplasser skal få kompensasjon. Vi forventer da selvfølgelig at Torp lufthavn og de øvrige ikke-statlige lufthavnene kompenseres for omsetningstapet, og ber regjeringen kompensere Torp og også vurdere en kompensasjon for Ørland og Stord.

Jon Gunnes (V) [12:38:06]: Først litt om bompenger på sidevei. Det er en litt prinsipiell debatt. For ett år satt vi i den samme salen, og det var vel kanskje da det virkelig ble diskutert, da Nye Veier kom med klare forslag om at sideveibommene måtte opprettholdes på de nye prosjektene. Men etter en god dialog med både kommuner og fylkeskommuner i de distriktene det gjelder, kom man fram til at det kanskje gikk an å myke opp litt på dette.

Venstre er helt for at det skal være brukerfinansiering av nye veiltak, men vi skal ikke gjøre det vanskelig for dem som bor i det området, vanskeligere når de faktisk benytter den ordinære veien, for de skal ikke hele veistrekningen. Så vi synes at den ordningen som man nå foreslår for sideveiene til E16, er god, og den er veldig god når vi opprettholder full takst for tunge kjøretøyer på en del av disse sideveiene.

For Venstre er det viktigste når vi bygger ny vei og investerer, at næringstrafikken skal få bedre forhold. Trafikksikkerhet og framkommelighet for næringstrafikken er de viktigste elementene når vi vedtar nye veiprosjekter, og da skal det ikke være slik at næringstrafikk med store trailere, i takstgruppe 2, skal kunne utnytte sideveiene for å spare noen kroner. Vi har mistet hele prosjektets fortreffelighet hvis vi lar dem få lov til å kjøre på disse sideveiene. Derfor synes jeg også det er veldig bra at vi har fått med en anmodning om at Samferdselsdepartementet skal gå i dialog om å få gjennomkjøring forbudt, slik at man ikke tar hele strekket. Disse store bilene skal ikke gå i boligområder, det er bare beboerne der og de som har ærend i de områdene, som skal kunne benytte seg av det.

Til Posten, som kanskje ikke så mange nevner, og som ikke er en stor sak, men viktig for den brukergruppen det gjelder. Man må være tilpasningsdyktig med tanke på at jo, det har medført litt lavere standard på omdelingen, vi har jo snart ikke post lenger, men vi erstatte det med en ordning som finansieres av staten.

Så vil jeg bare si noe om Torp. For oss i Venstre er Torp viktig for flytrafikken på hele Østlandet, og er i dag som en tredje rullebane for Gardermoen.

Statsråd Knut Arild Hareide [12:41:22]: Me behandlar Prop. 95 S for 2019–2020 med den slåande titelen «Nokre saker om luftfart, veg og post». Eg er glad for at representanten Gunnes avslutta innlegget sitt med nettopp å snakke om den endringa som skjer på postområdet, og er glad for at transportkomiteen støttar regjeringa sitt opplegg for framsending av blinde-skriftsendingar.

Så til luftfart. Der kjøper me flyruter mellom Evenes og Bodø. Me har òg hatt heimtransport med fly av nordmenn på reise, knytt til covid-19-situasjonen: Det er 6 600

norske borgarar som har kome seg heim med den ordninga – i alt 50 turar, dei fleste med SAS og Norwegian.

Det representanten Morten Stordalen tar opp knytt til Torp, er òg riktig. Eg registrerer at Stortinget er uenig i mi vurdering av at me har følgd opp dette oppmodingsvedtaket. Det tar eg til etterretning, men det er med stor glede eg ser at me har fått ei god løysing for Torp, og det er naturleg for meg å gi ein ekstra takk og honnør til Framstegspartiet, som har vore med på å sikre nettopp det gjennom forhandlingane om revidert. Som komitéleiar Orten sa, her er ei heilskapleg løysing på plass for Torp. Det er eg veldig glad for.

Ei auka kostnadsramme på tre vegprosjekt er òg behandla i denne stortingsproposisjonen.

Eg har forståing for at bom på sideveg kan opplevast som ei urimeleg økonomisk belastning som påverkar kvardagen for dei bebuarane det gjeld. Når ein bur langs ein veg som går parallelt med ein ny veg, og ein må betale bompengar på den nye vegen sjølv om ein ikkje køyrer på han, vil det opplevast som urimeleg. Som samferdselsminister har eg forståing for det. Det er viktig at bompengoordninga blir oppfatta som legitim i befolkninga. Da er det eit godt verktøy for å finansiere vegbygging i Noreg.

Komiteen si innstilling til vedtak inneber bl.a. ei permanent vidareføring av dei mellombelse fritaksordningane for bebuarane på Fulu og Galterud. Stortingets vedtak i tråd med innstillinga vil eg sjølv sagt følgje opp. Det er min intensjon å følgje dette opp med dialog med dei kommunane og fylkeskommunane som er garantistar for bompengelånet, og vurdere svara frå dei før me konkluderer på korleis me skal følgje opp dette vedtaket. Eg må da naturleg nok ha ein dialog med Innlandet og Viken fylkeskommunar, som er garantistar for denne ordninga. Min klare intensjon er å følgje opp det vedtaket, men før eg gjer det, må eg sjølv sagt ha ein dialog med dei som er garantistar for denne saka.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [12:44:39]: Ja, så var vi her igjen.

Mitt første spørsmål gjelder Sandefjord lufthavn Torp. Allerede 16. mars vedtok Stortinget å be regjeringen «sikre kritisk infrastruktur som luftfart» og at private flyplasser skulle kompenseres. Det ble ytterligere gjort nytt vedtak 7. april, der Stortinget ba regjeringen «så snart som mulig, og senest innen utgangen av april, komme tilbake med et forslag til hvordan ikke-statlige lufthavner kan sikres videre drift».

Derfor var det veldig overraskende at samferdselsministeren i proposisjonen som vi nå har til behandling, ikke nevner Torp med et eneste ord, dvs. han har med Torp i beskrivelsen av problemet, men har ingen løsninger for Torp, og han avslutter med:

«Departementet vurderer at disse tiltakene er tilstrekkelig for å sikre videre drift.»

Spørsmålet mitt er: Nå har det gått tre måneder. Hvorfor har ikke samferdselsministeren fått på plass en kompensasjonsordning for Torp før Stortinget måtte presse det igjennom?

Statsråd Knut Arild Hareide (KrF) [12:45:48]: Eg tar til etterretning at stortingskomiteen opplever at eg ikkje har følgd opp det vedtaket i tråd med intensjonen deira. Eg følgde opp med ei ordning for Haugesund og grunn gav det med at staten der kjøper flyrutetenester, altså ein del av det minimumstilbudet som det er lagt til rette for. Haugesund var ein del av det. Da måtte me ha ein aktivitet der, og ein har også beredskap for ambulanseflyginga der.

Så var det min intensjon at Torp på det tidspunktet skulle greie seg med den generelle ordninga. Det har vist seg ikkje å vere tilstrekkeleg, og eg er glad for at me no har ei løysing på plass for Torp. Torp har ein viktig funksjon, ikkje minst knytt til det tilbudet som Widerøe har, ved at dei har basen sin der. Så eg er fornøgd med den løysinga som ligg på bordet for Torp i dag.

Sverre Myrli (A) [12:46:46]: Vi skal fra lufta og ned på landjorda, og da gjelder det bompengoordningen og takstinnkrevingen på E16 i Sør-Odal og Kongsvinger. Det er i realiteten to saker her der regjeringen og samferdselsministeren får flertallet mot seg i Stortinget. Det kan en mindretallsregjering oppleve ganske ofte, men i disse to sakene er også regjeringspartiene i Stortinget uenig med samferdselsministeren og egen regjering, både det som gjelder Torp lufthavn, og det som gjelder bompengeinnkrevingen på E16.

Bompengeinnkrevingen på E16 i Sør-Odal og Kongsvinger er en gjenganger, og vi har hatt den oppe i Stortinget opptil flere ganger. Det har vært entydige tilbakemeldinger fra beboere – jeg ser det er noen på galleriet her i dag – og fra lokale grendelag. Jeg tror det er enstemmige vedtak både i Kongsvinger kommunestyre og i Sør-Odal kommunestyre. Alle er uenig i det forslaget samferdselsministeren la fram. Hvem er det egentlig samferdselsministeren har hørt på?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:47:55]: Når eg ser på dei på galleriet, ser dei godt fornøgde ut i dag. Det gler meg.

Eg har lyst til å seie at eg synest me skal skilje dei to sakene. Når det gjeld Torp, var det ein annan situasjon i mars enn det er når me no er i juni. Det trur eg òg me ser på. Me ser at realiteten for Torp er at dei treng meir midlar enn me trudde på eit tidlegare tidspunkt, då me fann ei løysing for Haugesund.

Når det gjeld bompengespørsmålet, trur eg alle ser det problematiske i bom på sideveg. Her er det eit prosjekt som Innlandet og Viken fylkeskommune har garantert for. Me har inngått ein avtale med dei. Så må eg òg seie at no skal eg heim og følgje opp dette vedtaket, men eg må jo gjere det i dialog med dei som har stilt garantiane. Eg synest at det heilskaplege opplegget som stortingskomiteen har kome fram til, er ei god løysing. Eg trur me skal finne ei god løysing saman med dei i fylkeskommunen som har sagt seg ueinig i det som Stortinget har gjort. Dei hadde ønskt at me hadde gått bort frå den nyordninga som kom eit par år tilbake i tid.

Morten Stordalen (FrP) [12:49:19]: Det har vært fleire runder i stortingssalen som har handlet om Torp og bekymringene rundt at regjeringen ikke har fulgt opp det stortingsvedtaket. Når finanskomiteen har avgitt sin innstilling, har vi selvfølgelig et tall på plass til Torp der, men transportkomiteen og det Stortinget kommer til å gjøre i dag, legger kanskje til grunn et enda høyere tall, der man peker på de prognosene Torp selv skiserer. Kanskje blir det 130 mill. kr.

Mitt spørsmål blir da: Er statsråden fornøyd med det forslaget slik det er innrettet, og vil statsråden forsikre om at han kommer tilbake til Stortinget dersom han trenger mer penger for å følge opp det vedtaket?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:50:05]: Ja, det må eg jo gjere. Om eg treng å følgje opp med meir pengar, så må eg tilbake til Stortinget. Det blir lagt opp til at Torp skal kompensera særskilt for sitt netto koronatap. Det vil nok òg krevje ein særskilt notifikasjon frå ESA knytt til det regelverket. Men eg ser heilskapen, og eg la òg merke til at komitéleiar Orten gjorde ei berekning av dette – òg det som ligg i revidert nasjonalbudsjett. Eg har lyst til å gi honnør til Framstegspartiet, spesielt for den jobben dei har gjort for å finne ei god løysing for Torp.

Eg har ikkje opplevd at det har vore politisk ueinighet knytt til Torp, men det har vore ulike vurderingar på ulike tidspunkt av kva som har vore det reelle behovet. Eg har òg lest med interesse merknadene frå komiteen, både om beredskapsperspektivet, om Widerøes base og om flyskuletilbodet som er ved Torp. Torp er ein flyplass som blir driven veldig godt – det er mi forståing av korleis det blir drive.

Bård Hoksrud (FrP) [12:51:21]: Statsråden sier at man i mars kanskje ikke så konsekvensene, og at det nå har blitt annerledes. Men en ting som fortsatt ikke er løst, er flyskolesituasjonen på Torp, som har en stor konsekvens for driften på Torp. Det er jo veldig rart at man skal sende 110 ansatte og 8–10 som jobber i flytårnet på Torp, ut i arbeidsledighet, og at 400 studenter

ikke skal få fortsette studiene sine. Kan statsråden nå, med bakgrunn i at Stortinget klart og tydelig sier at man ønsker å få på plass Torp lufthavn, finne en løsning for flyskolesituasjonen på Torp og Notodden?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:52:07]: Det viser noko av det komplekse i dette, for her har Avinor i realiteten latt eit tilbod vere gratis over ein lengre periode, og dette er ei problemstilling som har dukka opp i sluttfasen.

Mitt ønske er at flyskulen skal få lov til å vidareføre sitt gode arbeid, for me ønskjer både å halde hjula i gang og å få større aktivitet. Det er mitt ønske for Torp. Eg synest det er ei god løysing som no ligg på bordet for Torp. Eg har òg lyst til å streke under at dei naturleg nok skal kompensera for sine tapte inntekter, men dei har jo òg hatt reduserte kostnader. Det er òg sånn at ei god permitteringsordning kjem òg eksempelvis lufthamner, som Torp, til gode. Men eg deler fullt ut intensjonen som representanten Hoksrud her kjem med. Det er dette som er vårt ønske. Når me no gir midlar til Torp, er det både fordi det skal vere eit godt flytilbod, og fordi me ønskjer at flyskulen skal fungere i tråd med det som er intensjonen.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:53:22]: Jeg vil vise til situasjonen på Ørland lufthavn, hvor de i utgangspunktet har en driftskostnad for 2020 på 5,8 mill. kr, mens den statlige finansieringen er på kun 2,4 mill. kr. I tillegg har Ørland lufthavn dokumentert et tap på 1,4 mill. kr som følge av covid-19-utbruddet. Ørland er landets viktigste kampflybase og er under utbygging. Trafikken til Ørland er voksende, synergier med Forsvaret og kampflybasen er positiv. I tillegg er kommunen i en vanskelig økonomisk situasjon som følge av nedstengingen av Norge. Det setter Ørland kommune i en særdeles vanskelig og spesiell situasjon.

Anmodningsvedtaket om kompensasjon for ikke-statlige lufthavner blir fulgt opp på Torp, men ikke på Ørland, som vi foreslår. Hvorfor? Og hvorfor ser man ikke dette i sammenheng med Forsvarets virksomhet?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:54:20]: Eg er glad for det engasjementet som er for òg Ørland lufthamn. Det viser noko av den heilskapen me hadde da me skulle gå i gang med dette arbeidet på bakgrunn av oppmødingsvedtaket frå første fase, knytt til covid-19.

Så kan eg seie at Ørlandet vil få 3 281 000 kr i tilleggskompensasjon. Eg meiner ønsket frå mindretalet i realiteten da er innfridd i den saka, for her blir det gitt ein tilleggskompensasjon. Han er kanskje ikkje i den storleiken Fasteraune peiker på i innlegget sitt, men det er eit svært godt tilskot nettopp for at Ørland lufthamn skal kome seg gjennom denne situasjonen.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:55:09]: Vi deler veldig det som er sagt også tidligere her når det gjelder dette med flyskolen og den virksomheten som er der, både på Torp og på Notodden. Det er helt spesielt i den situasjonen vi er i nå, at vi også må kunne se inn i framtiden. Det er klart at framtidens piloter er vi helt avhengige av. Det synes jeg du svarte på greit nok, med tanke på det som var tidligere, og dermed vil jeg heller gå tilbake igjen til Stord lufthavn.

Nå har vi vel egentlig snart gått hele runddansen når det gjelder de ikke-statlige lufthavnene. Jeg har et kort, enkelt og greit spørsmål. Vi vet at rutetrafikken ved Stord lufthavn nå er innstilt inntil videre, noe som selvfølgelig også medfører store utfordringer for dem. Spørsmålet er: Vil statsråden gjøre noe med det?

Presidenten: Statsråd Hareide – som i denne sammenhengen ikkje må omtalast som «du».

Statsråd Knut Arild Hareide [12:56:03]: Eg trur nok òg presidenten følgjer godt med på svaret no når det gjeld Stord lufthamn.

Eg er glad for engasjementet for dei private lufthamnene. Når det gjeld Stord, er det flyruter og ein del støtte til det. Men Samferdselsdepartementets støtteavtale med lufthamna er klar på at ho ikkje er tillaten å bruke som ei støtte til sjølve flyrutene. Det er derfor heller ikkje aktuelt å ta inn den flyruta som ein del av minimumstilbudet. Det minimumstilbudet me hadde, gjaldt strekningar som hadde større trafikk enn ruta mellom Stord og Oslo. Det er ei reell utfordring knytt til Stord lufthamn, for den støtteavtalen me har der, er med lufthamna og gjeld ikkje flyrutekjøp.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Sverre Myrli (A) [12:57:19]: Luftfarten er svært viktig i Norge og spiller en helt avgjørende rolle for at folk og næringsliv rett og slett skal kunne fungere, slik landet vårt ser ut. Det vet jeg at også samferdselsministeren er opptatt av. Han har også brukt mye tid i den vanskelige tida vi har vært igjennom, og fortsatt er i, på luftfarten – både for at vi skal ha flyselskaper som er norske og skandinaviske når vi er kommet igjennom dette, og for at vi skal ha en flyplasstruktur som fungerer. Det er derfor veldig bra, det som har kommet til Avinor. Det er også veldig bra at vi nå etter hvert finner løsninger for driften ved de ikke-statlige lufthavnene.

Hvis jeg ikke tar feil, var det, da virusutbruddet kom i mars, rutetrafikk på fire ikke-statlige flyplasser i Norge: Haugesund, Stord, Torp og Ørland. Som jeg sa i replikkordskiftet i sted, er det funnet løsninger for Haugesund og Ørland. En er ennå ikke i mål med å få i gang trafikken på Stord lufthavn. Så er det situasjonen for Sandefjord

lufthavn Torp, som vi i grunnen har til behandling i dag. Jeg må si at det er ganske spesielt at en enstemmig komité slår fast: «Komiteen mener anmodningsvedtaket ikke kan ansees som ivarettatt.» Det gjelder altså Stortingets tidligere anmodningsvedtak om å finne kompensasjonsordninger for de ikke-statlige lufthavnene.

Nå ser jeg at det er representanter fra regjeringspartiene fra både Telemark og Vestfold på talerlista. De vil sikkert skryte voldsomt av både regjeringen og egen innsats. Sannheten er at de ikke har gjort noe som helst. Det har altså gått tre måneder, og regjeringen har ikke lagt fram noe som helst som ville hjelpe på situasjonen for Sandefjord lufthavn Torp. Sannheten er at regjeringen og regjeringspartiene har måttet dras med for i det hele tatt å bli med. Da de skjønte at Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og Senterpartiet hadde flertall, gikk de med i forslaget.

Jeg synes det er synd at det har vært så vanskelig å få på plass en ordning for å sikre driften på Torp. Den er svært viktig for hele regionen, og den er svært viktig, som andre talere også har vært inne på, for flyskoletilbudet. Den er også svært viktig for Widerøes Flyveselskap, som har viktige baser på Torp. En nedstenging av Torp ville få veldig negative konsekvenser for hele Widerøes ruteproduksjon.

Men i dag er også en gledens dag: Endelig vedtar Stortinget at det blir en kompensasjonsordning også for Torp.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [13:00:38]: I 1952 fatta Stortinget vedtak om å byggje ein militær flyplass på Torp, så det er ikkje første gong Stortinget fattar vedtak om Torp. Det var eit samrøystes storting som vedtok å byggje flyplass på Torp, for 50 mill. kr av NATOs infrastrukturmidlar, og i 1956 landa dei to første militære jetjagarflya. Frå 1957 sa Samferdselsdepartementet ja til å tillate sivile fly på Torp, og det var den spede begynninga til den moderne og velfungerande flyplassen det er i dag. Men det har vore mange milepårar frå 1957 til i dag. Passasjerveksten har vore stor, og dei siste åra har i overkant av to millionar reisande brukt Torp. Prognosane for 2020 var gode. Dei viste at ein låg over budsjett, og ein såg for seg eit rekordår. Men så kom koronaen, og alt blei endra over natta. Alle skjønner at for luftfarta var dette ei krise.

Torp er ein av få store flyplassar i Noreg som ikkje er eigd av Avinor. Det er Vestfold og Telemark fylkeskommune, Sandefjord kommune og Vestfold Flyplassinvest AS som eig flyplassen. Torp, som den einaste private flyplassen av størrelse, altså den nest stør-

ste og nest travlaste på Austlandet, blei ekstra hardt ramma av nedstenginga.

Flyplassen er viktig for næringslivet og er ein del av den samfunnskritiske infrastrukturen i regionen. Det er dessutan ein av dei viktigaste flyplassane for Widerøe, som har teknisk base og crew-base der.

Det er mange som har eit stort engasjement for Torp, og det er gledeleg at det er ein samstemt transportkomité som kjem med ei klar melding om at Sandefjord lufthamn Torp må bli kompensert for tapte inntekter som følgje av nedstenginga av flyplassen, med frådrag for reduserte driftskostnader i same periode.

Eg ser fram til å følgje med på utviklinga av Sandefjord lufthamn Torp og er glad for at det i forhandlingane om revidert nasjonalbudsjett på Stortinget blei einigheit om å kompensere Torp med 74,2 mill. kr. I tillegg kjem den generelle kompensasjonsordninga, med 14 mill. kr, så løyvinga totalt til Torp, kap. 1311 post 72, er 90 mill. kr. Det vil bidra til å kome seg gjennom den tøffe tida. For Torp skal bestå som den brukarvenlege og viktige flyplassen den er for mange av oss, langt utover regionen Vestfold og Telemark.

Tor André Johnsen (FrP) [13:03:19]: Nå skal vi behandle Prop. 95 S Nokre saker om luftfart, veg og post. Det kan høres ut som en litt grå og kjedelig sak, men denne saken er absolutt ikke kjedelig. Den inneholder flere gode gladsaker, og én stor gladsak som ikke bare får oss i Fremskrittspartiet til å smile om kapp med sola, som nå skinner fra en knallblå himmel, den får også bilistene til å smile, det norske folk, og spesielt folk fra Kongsvinger – kanskje ekstra spesielt tilhørerne på galleriet i dag. Saken vi nå behandler, er så bra at vi der har en entusiastisk gjeng fra Kongsvinger-området, som er så fornøyd at de har reist helt inn til Stortinget i dag bare for å høre på debatten og for å feire at den bompengereordningen som ble innført da vi satt i regjering, ikke blir reversert, men videreføres.

Men jeg tror ikke gjengen fra Edsberg Grenderåd har reist helt hit i dag bare for å feire. Jeg tror også at de har reist hit i dag for å følge med og passe på så det ikke blir noen nye forsøk på omkamper eller endringer enda en gang, og det forstår jeg veldig godt. Men sett i lys av sakens forhistorie, fakta i saken og at vi nå heldigvis har klart å få til et helt fantastisk bredt bompengeforlik, hvor Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet er enige, føler jeg meg veldig sikker på at det vi nå vedtar i dag, blir endelig, og at det ikke blir noen nye omkamper.

Hva er det vi nå vedtar i dag som gjør at denne saken er en så stor gladsak, og at det er grunn til å feire? Jo, vi vedtar at vi viderefører ordningen med redusert bomtakst på sideveiene, halv pris på sideveiene på nye E16

inn til Kongsvinger, også for tungtransporten, bortsett fra på fv. 250. Bompengefritak for lokalbefolkningen på Fulu og Galterud videreføres, vi flytter ikke bommene på fv. 250 eller fv. 175 – det ville vært helt meningsløst å bruke masse penger på å flytte de bommene. Vi ber også om at regjeringen går i dialog med Innlandet fylkeskommune med intensjon om å få skiltet fylkesveien over Edsberg med gjennomkjøring forbudt.

Denne saken viser at lokaldemokratiet fungerer. Det lønner seg å engasjere seg. Aksjonsgrupper og grasrota kan vinne fram. Det er en seier for lokaldemokratiet, det er en seier for sunn fornuft. Denne bompengesaken bør absolutt være en stor inspirasjon for andre aksjonsgrupper og lokalpolitikere rundt omkring i landet.

For oss i Fremskrittspartiet er det gledelig å se at det faktisk er mulig å vinne fram i kampen mot bompenger. Vi ser at Stortinget lytter til grasrota, lytter til folket, lytter til lokalpolitikere og støtter sine ordførere og ikke bare ukritisk og slavisk følger byråkratene i Statens vegvesen og lite løsningsorienterte fylkespolitikere.

Carl-Erik Grimstad (V) [13:06:38]: Jeg må innledningsvis si at hvis det hadde vært like lett å presse regjeringen i andre saker som i denne, hadde verden vært noe enklere å leve i for representanter med bekymring for sitt fylke.

De første kompensasjonstiltakene for våre flyplasser satte imidlertid en støkk i regionen sørvest for Oslo, der en stor del av befolkningen er flittige brukere av Torp flyplass. Flyplassen hadde i fjor en rekord i antall reisende med 2,1 millioner mennesker. Som følge av koronasituasjonen ligger det i år i beste fall an til et trafikkfall på 800 000. Konkurslysene blinket altså, og det ville vært en katastrofe for dette området.

Som det har vært påpekt, har Torp østlandsområdets nest største utenlandstrafikk, den er kanskje den viktigste enkeltmotoren i næringsutviklingen i regionen, og den er elsket av befolkningen fra Drammensregionen til Arendal. Med betydelig bedre togforbindelse og planlagt jernbanestasjon ved flyplassen vil trafikkgrunnlaget kunne øke betraktelig. Det er lagt planer for en trafikk på 3,5 millioner passasjerer.

Venstres viktigste argument for å favne om Torp er ikke, kanskje ikke overraskende, at vi er forelsket i økt flytrafikk basert på fossilt brennstoff. Vårt engasjement knyttes til næringsutvikling, et desentralisert tjenestetilbud til befolkningen og ikke minst nødvendigheten av å forpurre en katastrofal utbygging av Gardermoen, der Avinor og tilsynelatende store deler av statlig forvaltning ser på byggingen av en tredje rullebane nærmest som en uunngåelighet – kanskje en velsignelse. Denne vårens hendelser, den voldsomme veksten i videokonferanser og ikke minst flyskam knyttet til klima-

situasjonen gjør at de «luftige» utbyggingsplanene – unnskyld ordspillet – på Gardermoen må legges i en skuff, låses inne, og nøkkelen kastes. I skuffen må også praksisen som er knyttet til at våre luftfartsmyndigheter årlig bruker flere hundre millioner kroner på insentivordninger for å lokke flyselskapene til Gardermoen.

Så må vi i større grad legge vekt på å få fram hva det vil si for infrastrukturen med hensyn til veinett og jernbane mellom Oslo og flyplassen dersom trafikken fra Gardermoen skal øke med det dobbelte fra 2015 til 2050, slik noen tror. Er det realisme i at en tredje rullebane og en ny terminal skal kunne lønne seg, ikke først og fremst for Gardermoen, men for samfunnet totalt?

Så sier noen at Torp ikke har kapasitet til å håndtere trafikkveksten tilstrekkelig. Vel, flyplassen kan, med relativt små investeringer, øke antallet passasjerer til 4–5 millioner. De fleste som reiser derfra, slipper å legge igjen klimaavtrykket sitt med CO₂-utslipp over Oslo, slik de vil med trafikken fra Gardermoen.

Derfor er jeg glad for at et samlet storting i dag har bestemt seg for å hegne om Torp flyplass. Jeg frykter – dvs. jeg kanskje håper – at vi må komme tilbake for å styrke flyplassen ytterligere også senere i år.

Aleksander Stokkebo (H) [13:09:47]: På vakre Haugalandet finner vi Haugesund Lufthavn Karmøy, bedre kjent som Helganes. Flyplassen er en livsnerve for næringslivet i Rogaland og Sunnhordland. Den er viktig for mange bedrifter og klynger innen bl.a. mekanisk industri, aluminium, energi og oppdrett. Den ligger strategisk nær Karlsund havn, som vil bli Norges største og mest miljøvennlige godshavn. Den unike beliggenheten til Helganes gir kort vei til destinasjoner i inn- og utland i forbindelse med både jobb og fritid. Helganes er Vestlandets lavprisflyplass og midt i en viktig reiselivssatsing.

Koronakrisen har rammet mange brått og brutalt, også Helganes. Men der andre kunne holdes stengt og stenge ned midlertidig, var de som kritisk infrastruktur pålagt å holde åpent, og de måtte bl.a. være tilgjengelige for ambulanseflyvninger. Det ga begrensninger i hvor mye kostnadene kunne reduseres, samtidig som inntektene falt dramatisk.

Laget på Helganes har snudd hver stein for å kutte kostnader og sikre drift og arbeidsplasser. Det har ikke vært nok. Derfor var det en samlet finanskomité som understreket at flyplassen skal få «den nødvendige bistand for å komme seg gjennom den krevende tiden og bli tilstrekkelig kompensert for bortfallet av inntekter som følge av virusutbruddet».

Jeg er glad for at transport- og kommunikasjonskomiteen, et samlet storting og regjeringen er like tydelige på de ikke-statlige flyplassenes vegne. Stortinget har gitt

en klar bestilling til Samferdselsdepartementet. Avtalen mellom Avinor og Lufthavndrift AS reforhandles nå, slik at Helganes kan holde åpent. Men det er ikke uten skjær i sjøen, og det må ikke tas for gitt at dette går helt knirkefritt. Høyre og regjeringen har vært tydelig på at en skal gjøre det som trengs for å trygge driften, og vi forventer at Avinor nå følger opp den helt tydelige bestillingen. Vi har en klar tro på og forhåpning til statsråden om at en forsikrer seg om at de pågående forhandlingene mellom Avinor og Helganes går inn for en trygg landing.

Flyplassen vil være avgjørende for å utvikle regionen videre. Meldingen fra Stortinget og regjeringen er klokkeklar, og Høyre ser fram til at avtalen går inn for landing, slik at folk også i framtiden kan ta av fra Helganes.

Dag Terje Andersen (A) [13:12:40]: Som statsråden var inne på: «Nokre saker om luftfart, veg og post» høres kanskje ikke så veldig spennende ut. Egentlig var vi ikke heller så veldig spent i Vestfold. Vi var jo trygge på at når det nå to ganger har blitt fattet vedtak i Stortinget om at Torp skal berges – det var et bredt stortingsflertall, et enstemmig storting – både i mars og den 7. april, så hadde vi ikke trodd at proposisjonen skulle komme slik den gjorde. I det møtet som var her i salen 7. april, husker jeg at Sverre Myrli var oppe og presiserte i et innlegg, som alle i komiteen for øvrig nikket til, at formuleringen som sto i innstillinga den gangen, også var ment å skulle dekke Torp. Det ble presisert av representanten Sverre Myrli. Derfor var vi veldig skuffet da proposisjonen kom. Men jeg synes det er bra at det er så tydelig som det er i innstillinga, at komiteen sier at «anmodningsvedtaket ikke kan ansees som ivaretatt». Det er sterk kost at et enstemmig storting sier det om regjeringas oppfølging. En sier også at det ikke er nok, og at det ikke er «i tråd med Stortingets klare ønske om forslag på egnet tiltak for å sikre videre drift av de ikke-statlige lufthavnene».

Så det var alvorlig, og vi hadde en runde på det samme i muntlig spørretime her for noen uker siden, men nettopp derfor er jeg glad for innstillinga. Da går jeg ikke inn på det, men jeg viser til hvor tydelig innstillinga er når det gjelder betydningen av Torp lufthavn for sivil luftfart. Den er viktig for næringslivet i hele regionen, men den er også avgjørende for Widerøes aktivitet i hele landet. Da skulle det bare mangle – når det skyldes regjeringas vedtak om nedstenging av samfunnet i forbindelse med korona, og jeg kritiserer ikke det – at ikke også Torp fikk en skikkelig kompensasjon, som det står i innstillinga, fratrasket bortfalte utgifter.

Så jeg er glad for innstillinga. Jeg er glad for at flere her har tatt opp flyskolen og konsekvensene for flyskolen, der det jo ville være meningsløst at noen få reduser-

te sysselsatte skulle føre til at flere hundre mistet aktiviteten sin, og jeg håper det nå går i orden.

Så vil jeg si til slutt – rett skal være rett: For det første vil jeg skryte av Morten Stordalen, saksordfører og vestfolding, men i tillegg er det Sverre Myrli. De to sammen har virkelig dratt dette lasset med å få på plass et vedtak som regjeringa nå blir nødt til å følge opp. For det er slik at når Myrli og Stordalen nå har sørget for flertall sammen med Senterpartiet, så ser vi at også regjeringspartiene slutter seg til, og det er bra for saken og for Torp framover.

Øystein Langholm Hansen (A) [13:16:05]: Det har vært mye snakk om Torp, men i likhet med representanten Stokkebø vil jeg snakke om en annen flyplass.

Det var ikke alle som tok bølgen da løsningen for Haugesund lufthavn ble valgt, men når det ble en privatisert løsning, så støttes selvfølgelig intensjonen om god drift.

Representanten Orten og flere andre har nevnt at det er funnet en løsning på Haugesund lufthavn, og statsråden sa også det, men representantene på Rogalands-benken får imidlertid bekymringsmeldinger fra driftsorganisasjonen Lufthavnutbygging. Støtten til lufthavnen skal nemlig utbetales av Avinor, og Avinor nøler. Dette drar ut, og organisasjonen, altså Lufthavnutbygging, som driver lufthavnen, signaliserer nå utfordringer med driften som konsekvens av denne drøyingen av en kompensasjon og utbetaling.

Da skal jeg være ganske kort og si at derfor ber jeg statsråden nå sørge for at kompensasjonen blir forhandlet fram, og at det blir ordnet opp i og utbetalt.

Sverre Myrli (A) [13:17:47]: Jeg vil komme litt tilbake til situasjonen for bomspørsmålet på E16 i Sør-Odal og Kongsvinger. Bare for å si det innledningsvis: Det er ikke første gangen vi har diskusjoner om det er riktig med bom på sideveg eller ikke. Jeg tror vi bare må erkjenne at det går ikke an å vedta at det skal være sann eller sann, at man enten skal ha bom på sideveger – på alle sideveger – eller ikke ha bom på noen sideveger. Det må vurderes i hvert enkelt tilfelle, i hvert enkelt vegprosjekt, og det må gjøres det som er riktig.

For det første skal det ikke være slik at de som ikke bruker en ny veg, skal måtte betale bompenger, men vi kan heller ikke komme i en situasjon der det blir stor avvisning av trafikk på den nye vegen, at folk i stedet velger å kjøre gamleveger og kjøre gjennom boligområder og andre steder. Det må vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Her har det vært vanskelig å finne en løsning for E16 og sidevegene i Sør-Odal og Kongsvinger. Derfor ble det gjort et godt stykke arbeid med å finne fram til en løsning som det var aksept for lokalt. Det skulle være en prøveordning, det er riktig. Det er på en måte det sam-

ferdselsministeren nå legger opp til Stortinget å gå bort fra, og i realiteten gå tilbake igjen til den ordningen som Statens vegvesen hele tida har villet ha, men som det har vært veldig stor lokal motstand mot.

Hvis Vegvesenet skulle få gjennomslag for å flytte bommen, som de f.eks. ønsker på fv. 250, altså gamlevegen på nordsida av Glomma, for dem som er kjent, ville det bety at enda flere folk måtte betalt for ikke å bruke en ny veg i det hele tatt. For eksempel ville hele bygda Edsberg, som har Kongsvinger som sitt nærområde, måttet betale bompenger uten å kjøre en eneste meter på ny E16. Sånn kan vi rett og slett ikke ha det.

Derfor er det bra at vi nå har funnet en løsning som det er enstemmig tilslutning til i Stortinget: at vi viderefører dagens bomplasseringer på Fulu og Galterud, at vi viderefører redusert takst, altså halv takst sammenlignet med hva det er på E16, og at det videreføres for personbiler og lastebiler på fv. 175 og for personbiler på fv. 250, altså gamle E16, gamle rv. 2.

Det er også viktig at dagens ordning med fritak for beboere i definerte områder på Galterud og Fulu videreføres, og at det også finnes løsninger – jeg ber samferdselsministeren merke seg det – med Innlandet fylkeskommune om at fylkesvegen over Edsberg skiltes med «Gjennomkjøring forbudt». Dette ble en god løsning.

Bård Hoksrud (FrP) [13:21:23]: Hvis regjeringen hadde fått det som den ville, hadde det nå vært katastrofe for Torp – heldigvis ble det ikke sånn. Jeg er glad for at Stortinget nå sier klart og tydelig at man skal få på plass en ordning for Torp. Men jeg må allikevel si at jeg har hørt at representanter for regjeringspartiene har sagt de har bidratt til å sørge for at dette har kommet på plass, jeg har hørt at representanten Grimstad har sagt at dette var veldig lett å få til. Men det kan ikke ha vært så veldig lett, for vi har dratt regjeringen etter oss for tredje gang for få på plass denne kompensasjonsordningen for Torp. Dette burde vært ordnet opp i med bakgrunn i de anmodningsvedtakene som Stortinget har fattet to ganger før, og som nå kommer i dag.

Jeg mener at Torp er en utrolig viktig flyplass, og saksordfører Morten Stordalen og representanten Sverre Myrli har kjempet mye, sammen med Dag Terje Andersen, og representanter fra fylkene våre har stått på. Men at det har vært noen lett sak – vi får på plass en delvis løsning, det ligger penger i revidert budsjett, men jeg tror at man kommer til den situasjon at man fortsatt trenger mer midler hvis utfordringen fortsetter framover.

Vi er glad for at komiteen nå så entydig sier at dette skal vi ha på plass, for det betyr enormt mye for luftfarten, det betyr enormt mye for Widerøe når det gjelder de kommersielle aktivitetene. Derfor er dette viktig å få

på plass. 90 mill. kr er ikke nok. Men å si at det har vært lett å dra regjeringen etter seg for å få til dette – jeg tror vel man kanskje ser det ut fra at man har fått et tredje vedtak for å få det på plass.

Jeg er glad for at det nå er på plass, men jeg forventer og håper også at regjeringen tar inn over seg at det er dumt å sende 110 ansatte i arbeidsledighet, at det er dumt å sette flygeledere på arbeidsledighetstrygd, og at det er dumt å sette 400 studenter på hold med hensyn til den utdannelsen de skal ta. Det er egentlig småpenger som skal til for at man skal kunne få på plass en ordning også for dem – når det gjelder at vi nå får på plass en kompensasjonsordning for Torp.

Dette er som sagt en kjempeviktig flyplass, og jeg er glad for at Stortinget nå gjør som det gjør, men det er altså på tross av regjeringen. Regjeringen ville ikke dette og mente at man hadde svart på anmodningsvedtakene, det mener i hvert fall ikke Fremskrittspartiet. Derfor er vi veldig klar og tydelig på at nå kommer det, og det er heldigvis et enstemmig storting som sier at Torp skal fortsette å være der. Det kommer på plass en kompensasjonsordning, men jeg tror vi må komme tilbake en gang til for å få nok penger framover.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:24:33]: Senterpartiet har, i likhet med de andre partiene som er nevnt her, vært svært tydelig når det gjelder Torp. Det vi hengte oss opp i i første omgang, var begrunnelsen fra regjeringen om at man ikke så på dette som en samfunnskritisk infrastruktur i regionen. Det er ganske spesielt. Lufthavnene er en del av beredskapen for ambulansefly og donorflyging samt viktig for regionenes brannberedskap. Torp er avlastingsflyplass på Østlandet for Gardermoen og er strategisk særdeles viktig, spesielt for oss som er opptatt av ikke å få den tredje rullebanen. Vi må ikke glemme at de er arnestedet for teknisk og crew – helt avgjørende for Widerøe for at de i det hele tatt skal kunne operere noe som helst ellers ute i landet. De har en delelagerfunksjon, og det er slik at hvis Torp hadde blitt stengt ned, ville det fått konsekvenser for alt annet i landet.

For oss har beredskapen vært særdeles viktig når denne vurderingen er gjort av Torp. Det er sikkert mange som kan snakke om antall passasjerer, størrelsen på flyplassen, mulighet for utvikling. Nå har ikke det vært det største problemet akkurat nå, når man har stengt ned ganske mye, men når man stenger ned en plass som i utgangspunktet alle andre er avhengig av, er det forunderlig at det må til to anmodningsvedtak pluss det som skjer i dag, for at det skal komme på plass.

Vi har vært inne på Ørland, og når det blir sagt at her vil det komme ekstraordinære midler til Ørland og Ørland kommune, vil jeg si det er litt det samme der. Hvis

vi ser historisk på det – representanten Sundbø Abrahamsen var jo inne på dette med Torp som en militærbase – så ser vi rundt omkring i hele landet at koblingen mellom militære baser og de tilbudene som har vært ute i distriktene, har hengt sammen. For meg er det forunderlig at det ikke bare ringer en bjelle når det gjelder Ørland – altså at Ørland, Norges desidert største kampflybase gjennom tidene, hvor man samler all kraften på ett sted, ikke skal kunne ha forutsigbare løsninger for å frakte folk til og fra basen. Man kunne jo egentlig bare snakket om Forsvarets virksomhet. Dette må på plass etter at denne krisen er over, slik at Ørland får den statusen de fortjener.

Arne Nævra (SV) [13:27:46]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å holde noe langt, flammende innlegg her i dag. SV prøver å løfte blikket og se på de store linjene innen transport. Det tror jeg komiteens medlemmer kjenner til, at vi har en del prinsipielle standpunkt som er ganske forskjellig fra flertallet i komiteen, veldig ofte.

Det som gjør at jeg likevel tar ordet, er for å si lite grann – eller gi en liten stemmeforklaring for hvorfor vi er der vi er. Det var nok ganske mange i komiteen som trodde at SV hadde fått solstikk, eller at Nævra var i spesielt godt humør den dagen vi avga innstillinga, fordi vi står inne i alle fellesmerknadene.

Først: Det var ikke på autopilot jeg stemte for å ville ha med E18-prosjektene og øke kostnadsrammene for dem. Så er det nå sånn at slaget om utbyggingen av disse motorveiene har stått, og da er det, spesielt i denne koronasituasjonen med motkonjunkturpolitikk osv., avgjørende at entreprenører holder hjula i gang, selv om vi aller helst skulle dreid den aktiviteten mot jernbanen. Det tror jeg alle her i salen forstår, når det er en SV-er som prater.

Så er det dette med sideveiene. Der er vi også inne i merkningen med en argumentasjon som jeg kan kopiere fra representanten Myrli. Jeg syns han hadde et veldig balansert syn på det. Det er for og imot, og konklusjonen vår tilsa at vi skulle havne på den sida.

Så gjelder det Sandefjord lufthavn Torp. Der står vi også inne. Dette er en flyplass som er veldig viktig for Widerøe. Det er vel heller ikke noen hemmelighet at SV har en helt annen holdning til kortbanenettet og den flytrafikken som er nødvendig, helt avgjørende nødvendig for den innenlands flytrafikken som satte nye rekorder før koronaen kom. Vi flyr like mye som et land med 50 millioner innbyggere hvis det hadde vært gjennomsnittet i Europa – tenk dere det. Det var også dette som representanten Grimstad var inne på. Vi må løfte blikket og se nærmere på det etter hvert. Jeg stemmer heller ikke på autopilot for å støtte Torp, men nå er det nødvendig. Jeg tror statsråden hadde kommet på banen

– holdt på å si rullebanen – om ikke lenge, uansett, men det er synd at det skulle gå så lang tid som det gikk. Men nå må vi løfte blikket, akkurat som representanten Grimstad sa. Nå må vi se på hvilke vaner vi har fått etter koronaen. Det er en utrolig interessant periode for norsk luftfart og også for miljøet. Dette må vi se på, og vi må ta noen grep som går mer i grønn retning. Mer rekker jeg vel ikke å si, president.

Presidenten: Takk – humøret holdt seg i hvert fall!

Helge Orten (H) [13:31:01]: Jeg har bare lyst til å knytte noen kommentarer til noe av det som har kommet fram i debatten.

Jeg tror ikke det skal herske noen tvil om at vi fra vår side – fra regjeringspartiene side og fra Høyres side – har vært opptatt av å finne en løsning for Torp som innebærer at vi kunne hatt fortsatt drift ved lufthavnen. Det viste seg at det gjennom den generelle kompensasjonsordningen ikke var mulig å få det til på en fornuftig måte. Det betyr at det må sterkere virkemidler til. Derfor har vi prøvd å være konstruktive i dialogen i komiteen. Jeg er veldig fornøyd med at vi har en samlet komité som faktisk stiller seg bak forslaget som nå ligger til behandling, og som vi skal votere over i dag. Jeg er også glad for at vi har hatt et godt samarbeid, ikke minst med Fremskrittspartiet, om å få på plass budsjettmidler til dette i revidert budsjett. Det er jo det som utløser at vi faktisk får gjort noe som bidrar til at driften ved lufthavnen kan videreføres på en god måte.

Vi kan sikkert forsøke oss på forskjellig historieskriving, men det viktigste for meg er at det er et samlet flertall, en samlet komité, som ønsker en løsning, og som bidrar til en løsning. Jeg tror det er det aller viktigste for flyplassen og for videre drift ved Torp – nemlig at det er en samlet komité som slutter seg til denne tilrådingen.

Målet er ikke at vi skal bruke mer penger på dette framover. Målet må være at vi greier å normalisere situasjonen så raskt som overhodet mulig, slik at også Sandefjord lufthavn Torp kan komme tilbake i en normalsituasjon så raskt som det går an. Det er ikke noe mål i seg selv å bruke mest mulig penger på støtte i denne koronafasen. Målet må være å bruke tilstrekkelig med midler til at de kan komme seg igjennom situasjonen. Det beste vil jo være at vi kan ha en privat lufthavn, som Sandefjord lufthavn Torp er, som kan klare seg uten statlige tilskudd – slik den har gjort nå i flere år. Det er det beste grunnlaget for drift ved Torp, og det er det vi må jobbe mot i det lengre perspektivet. Samtidig er vi innforstått med at vi er nødt til å hjelpe Torp igjennom denne krisesituasjonen, den krevende situasjonen som er for norsk luftfart. Det gjør vi gjennom denne ordningen, og jeg tror det er utrolig bra at det er en samlet komité som stiller seg bak det.

Erlend Larsen (H) [13:33:33]: Jeg er også enig i at denne saken burde vært ordnet langt tidligere – og helst i første runde. Det har kanskje også sammenheng med at Sandefjord lufthavn er en forholdsvis liten arbeidsplass med relativt få ansatte, og der støttebeløpet er relativt høyt hvis man ser det i forhold til antall ansatte. Det er også slik at Sandefjord lufthavn har veldig store ringvirkninger for særdeles mange andre bedrifter, som også nevnt, bl.a. Widerøe.

Det er veldig synd at det er skapt såpass stor usikkerhet for så vidt mange mennesker og bedrifter, og ikke minst for flyskoler og flyskolenes elever og for annen aktivitet. Jeg synes også det er underlig at flyplassens betydning for samfunnssikkerhet ikke har blitt vurdert høyere. Men i og med at vi nå har kommet til et felles beløp, et felles forslag til vedtak, må det også bety at man anerkjenner betydningen Sandefjord lufthavn har for samfunnssikkerheten.

Sandefjord lufthavn Torp er altså den største ikke-statlige flyplassen, og den har en særdeles stor betydning for regionen – ikke bare for Vestfold og Telemark, men for hele strekningen fra Arendal til Asker.

Jeg er veldig glad for innstillingen fra komiteen, og at den er enstemmig. Jeg er veldig glad for at Stortinget nå ser ut til å fatte et godt vedtak om å kompensere Sandefjord lufthavn Torps inntektsbortfall. Denne saken viser også hvor viktig det er at mange politikere fra flere partier engasjerer seg. Så en stor takk til alle som har bidratt for å lande denne saken. Det er viktig at luftfarten kommer raskt tilbake til normalen igjen, og det er kanskje flyselskapene som er de som har tapt mest på koronapandemien.

Statsråd Knut Arild Hareide [13:35:27]: Eg skal kommentere nokre av dei utfordringane eg er gitt.

Eg har òg lyst til å starte med å seie at eg synest Arne Nævra peikar på eit viktig perspektiv når han seier at dei kostnadsaukane me har sett, er det veldig bra at eit samla storting aksepterer, nettopp fordi me da kan halde aktiviteten i gang, og det treng me.

Så er det Øystein Langholm Hansen og Aleksander Stokkebø, som spør og utfordrar knytt til Haugesund. Det er riktig at eg sa at det er i hamn, men det er riktig som Langholm Hansen sa: Det er no forhandlingar mellom Avinor og Haugesund, og eg håpar me der får på plass ei god løysing frå no av og ei tid framover. Me veit jo ikkje kor lang tid dette vil vare, og det trur eg òg er noko av utfordringsbiletet me har sett undervegs her: Kor lang tid ville covid-19-situasjonen prege luftfarten? Me må nok vere innstilte på at me òg må kunne handtere denne typen saker til hausten.

No har jo Stortinget og regjeringa, synest eg, jobba veldig godt saman. Me la fram ei lånegarantiordning for

flyselskapa på 6 mrd. kr, me fjerna så å seie alle avgifter knytte til luftfarten, me har fått på plass permitteringsordningar, og me har sikra utsett arbeidsgivaravgift i ein periode – me har gjort veldig mykje, men eg trur òg me må sjå på kva som er nødvendig. Me treng ein luftfart i etterkant av covid-19, me treng òg flyselskap i etterkant av covid-19, og det er ikkje sikkert me har levert siste etappe for å nå det målet. Det må me ha tett dialog om òg framover, og ikkje minst til hausten.

Så er det representanten Sverre Myrli, som ber meg ha kontakt med Innlandet om å få forbodsskilting på fylkesvegen over Eidsberg. Det er eg innstilt på. Eg må jo ha ein dialog med Innlandet og med Viken fylkeskommune, fordi dei er garantistar på denne vegen. Skal eg derfor få følgt opp det vedtaket som ligg her – og det er min klare intensjon – må eg ha dialog med dei, og da synest eg det er eit godt forslag å ta opp. Eg har òg tru på ein god dialog knytt til både garantiordninga og det forslaget som ligg her i Stortinget, og som eg trur Innlandet vil akseptere.

Carl-Erik Grimstad (V) [13:38:12]: Det er alltid hyggelig å snakke – indirekte – med representanten Hoksrud når det gjelder Torp flyplass. Vi er stort sett enige der. Nå skal ikke vi gjøre dette til noe NM i hvem som er best til å presse regjeringen, men jeg tror nok at regjeringspartiene her på Stortinget har hatt en betydelig finger med i spillet, så langt jeg kjenner dem.

Så må jeg si litt om flyskolen, siden den har vært nevnt flere ganger. Flyskolen er altså privat, og den kan drifte så lenge tårnet på Torp er åpent. Tårnet på Torp er ikke Torp flyplass sin sak, det er drevet av staten, for å si det sånn. Flyskolen har fått et tilbud om å holde det gående så lenge de betaler for det. Det har de takket nei til. Derfor kan flyskolen bare drifte innenfor flyplassens begrensede åpningstid. Så vi må være forsiktige med å blande sammen støtte til Torp med støtte til flyskolen, men vi skal fortsette å presse statsråden.

74,2 mill. kr holder antagelig til ut i august en gang for Torp flyplass. Da kommer sannsynligvis trafikken til å ta seg opp igjen, og det fører til at flyplassen må bemanne fullt, altså med restauranter, med innsjekningskranker osv. Det er da de store tapene kommer, så vi må være forberedt på at vi må komme tilbake til Torp. Flyselskapene har sagt at de regner med at trafikken oppunder årsskiftet vil være på bare 50–60 pst. av hva den normalt har vært, så det hadde vært hyggelig å høre statsråden si her at det er von i hengende snøre.

Presidenten: Representanten Bengt Fasteraune har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:40:44]: Jeg vil bare benytte anledningen til også å si at vi er veldig tydelige på det som foreslås av endringer i forbindelse med bompengeinnkrevingen på E16 Kongsvinger–Slomarka i Innlandet. Nå er jo dette beskrevet veldig godt, og det har vært en god prosess både partiene imellom internt her på Stortinget og – ikke minst – også i kontakten med de forskjellige partiene lokalt. Det er svært positivt. Nå ble det sagt at her må statsråden ta kontakt med Innlandet. Det har han jo sagt selv også. Jeg er helt overbevist om at med de justeringene som gjøres her, vil fylkespolitikere i Innlandet se på dette som positivt, ikke minst at man har funnet en ordning som passer de lokale forholdene, og som også sørger for at det blir godt når det gjelder trafikale hensyn.

Morten Stordalen (FrP) [13:41:58]: Jeg skal ikke trekke ut debatten lenge, jeg vil bare gi en liten oppsummering.

Representanten Johnsen var på talerstolen og snakket om sol og blå himmel, og det tror jeg nå mange har sett og oppdaget. Arne Nævra var på talerstolen og snakket om solstikk som sin forklaring på hvorfor SV støttet og var med på både bompenger og lufthavn. Jeg synes det vitner om et løft for demokratiet når statsråd Hareide oppe fra talerstolen gir honnør til en representant – det er ikke ofte jeg har opplevd det – og likeledes Sverre Myrli fra Arbeiderpartiet og Dag Terje Andersen fra Arbeiderpartiet. Det er hyggelig, jeg mener det faktisk løfter demokratiet når vi kan være rause med hverandre. Det takker jeg for.

Så synes jeg det er veldig positivt at man klarer å samle seg om de viktige sakene, det har Stortinget vist gang på gang. Men også her, når regjeringen har urett, strammer Stortinget opp og sørger for å få en enighet, også med regjeringspartiene – ja, en enstemmig komité strammer nå opp og sørger for at vi redder Sandefjord lufthavn Torp.

Bård Hoksrud (FrP) [13:43:24]: Representanten Grimstad sa at det ikke var så vanskelig å få til, men det er klart: Når man vet at man har et flertall mot seg, er det ikke så veldig vanskelig, med mindre man vil ha et ordentlig tap.

Det man skal være fornøyd med nå, er at det kommer en god del penger på plass. Men som sagt: Jeg tror det kommer til å bli diskusjoner rundt dette og også rundt luftfarten generelt framover, for det kan ta tid før man er tilbake til den normalen man gjerne vil ha.

Så er representanten Nævra og jeg ganske uenige, for han vil helst at flyene ikke skal fly. Jeg vil at fly skal fly, og jeg synes det er kjempebra at det er mange som flyr. Jeg er ikke opptatt av at vi skal redusere antallet som flyr i Norge, jeg synes det er bra at man kan fly mye. Det er

bare å se ut av vinduet, så skjønner man hvorfor man trenger å fly.

Jeg har også litt lyst tilbake til veisaken og bompen-ger, for det å få på plass en god ordning nå viser at lokalt engasjement, det å stå på, det å virkelig ville få til noe – det er da det er mulig å lykkes. Det er faktisk mulig for Stortinget å sørge for at regjeringen også snur, eller i hvert fall at regjeringen følger opp stortingsvedtaket, som gjør at man i stor grad beholder den ordningen som har vært, og som i hvert fall de som bor der, har vært veldig godt fornøyd med og ønsker skal videreføres. Det er jo litt håpløst at man skal måtte betale for en vei man ikke bruker i det hele tatt, fordi man bor langs sideveien. Jeg tror at de som bor på Fulu og Galterud, og de som har stått i spissen for dette, kommer til å feire i dag, og det skjønner jeg veldig godt, for det er en veldig bra dag for dem.

Så egentlig er det en god dag, men selv om det er blå himmel ute nå, er jeg nok redd for at for Torp vil det ikke være helt blå himmel framover. Det vil være utfordringer, men vi får følge nøye med. Det kommer i hvert fall jeg til å gjøre, for vi må sikre at Torp lufthavn er der og er en god lufthavn når vi skal tilbake mot normalen igjen. Den betyr utrolig mye, spesielt for den kommersielle aktiviteten til Widerøe Flyveselskap. Så sånn sett er det bra, og jeg er glad for at vi fikk et flertall i Stortinget nå som sørger for at Torp i hvert fall kommer et godt stykke videre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [13:45:55]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om transporttiltak i krisetid (Innst. 369 S (2019–2020), jf. Dokument 8:90 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det bli gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Nils Aage Jegstad (H) [13:46:49] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for samarbeidet. Dette er et representantforslag som er både viktig og dagsaktuelt. Det siste bidrar til at mange av forslagene nok kommer inn under karakteristikken å slå inn åpne dører, men pandemien har framtvunget tiltak på en

lang rekke områder, også de fleste av dem som forslagsstillerne trekker fram.

Komiteen viser i sin innstilling til et brev fra statsråden datert 7. mai 2020. Her kvitterer statsråden ut forslaget på en grundig og god måte. Hovedessensen er at de ulike tiltakspakkene som Stortinget har behandlet, har tatt tak i mange av problemstillingene.

I samferdselssektoren er det offentlige i stor grad både bestiller og utfører. Det gjelder f.eks. store deler av kollektivtransporten, som er et fylkeskommunalt ansvar. Regjeringen har derfor gitt økonomisk kompensasjon til fylkeskommunene for økte utgifter og reduserte inntekter, gjennom økt rammetilskudd til fylkene. Tilsvarende er kommunene kompensert gjennom det kommunale rammetilskuddet, for å hjelpe de kommunale eide havnene. Togtrafikken holdes oppe med tilskudd til driftsselskapene og utsatt betaling av kjøre-veisavgifter. Det er verdt å merke seg at markeds-situasjonen for godsoperatørene er relativt lite påvirket av utbruddet av covid-19.

Luftfarten er den enkeltsektoren innen samferdsel som har måttet blø mest. Det har derfor vært nødvendig ikke bare å hjelpe flyselskapene i en vanskelig situasjon, men også å sørge for et minimum av flygninger for å kunne ivareta ikke minst Distrikts-Norges behov. At fly skulle bli satt på bakken i et så stort omfang både her til lands og «world wide», var nærmest utenkelig. Men det har vist oss hvor viktig luftfarten er, ikke minst her i landet.

Norge er på vei tilbake til en mer normal situasjon. Hva som blir normalt etter pandemien, vites ikke på dette tidspunkt. Jeg forstår at SV gjennom sitt representantforslag ville spille inn aktuelle problemstillinger i en pågående krise. Det er likevel verdifullt som en start på en diskusjon som er aktuell når vi alle skal evaluere konsekvensene av pandemien og tiltakene som ble satt i verk.

Ingen kunne forutse det vi nå har vært igjennom. Vi kan heller ikke ta for gitt at tiltakene vi har satt i verk denne gangen, vil være like aktuelle neste gang. Men vi har lært at det finnes farer som kan lamme en hel verden. Vi må derfor ikke undervurdere konsekvensene og omfanget av framtidige hendelser. Det er som et makabert lottospill: Sannsynligheten for å «vinne» er svært liten, men noen gjør det, og det kan skje i morgen.

Øystein Langholm Hansen (A) [13:49:53]: Det er mange ting en kunne sagt noe om i denne saken, meg jeg konsentrerer meg om ett viktig område på vegne av Arbeiderpartiet.

Arbeiderpartiet har, som det framkommer i tidligere debatter og i merknadene i denne saken, ment at liberaliseringen i drosjelovgivningen aldri burde vært

vedtatt. Men nå er forslaget om utsettelse allerede behandlet, og det forundret ingen at regjeringspartiene og deres støtteparti Fremskrittspartiet stemte imot forslaget om å utsette i minst ett år. Derfor er det forslaget tatt ut i de endelige forslagene i denne saken, slik det er redegjort for.

Drosjenæringen er inne i en dyp krise. Mange har levert inn løyver, og andre igjen har parkert og tatt seg annet arbeid. De som er på veien, har også lite å gjøre. Nå for tiden er vi representanter ofte henvist til drosje for å komme oss til Stortinget eller hjem, da det er lite flybuss ute og kjører på veiene. Da får vi tilbakemeldinger om regjeringens galskap med frislippet, og nå har regjeringen også varslet at taksameteret skal erstattes av en app.

Dette er ingen omkamp, men drosjenæringen har på mange måter falt utenfor eller er i randsonen av kriseordningene Stortinget har satt i verk. Mange av løyvehaverne har veldig lav inntekt, og i disse tider er det mange som står nesten uten inntekt når alle avgifter og utgifter er betalt. Inkludert i disse utgiftene er det en årsavgift for taksameter. Det kan kanskje argumenteres med at avgiften ikke er så stor, men årsavgiften for taksameteret er med på å øke byrden for løyvehaverne. Derfor foreslås det i saken at taksameteravgiften ikke skal betales for 2020, og at de som har innbetalt denne avgiften, skal få den refundert, men dette vil altså ikke regjeringspartiene stemme for.

At avgiften ikke er så stor, kan like gjerne være et argument for at staten kan dekke den for inneværende år. Det er jo sånn at alle monner drar, og slik situasjonen er, representerer faktisk årsavgiften et par dagers nettoinntekt for en drosjeeier – ja, for enkelte representerer den enda mer. Da vil det være et fint håndslag til en næring som står i en krise, som har fått minimal økonomisk støtte, og som står foran en veldig vanskelig periode når liberaliseringen av drosjenæringen trer i kraft 1. november. Dermed fremmer jeg det forslaget Arbeiderpartiet er med på.

Presidenten: Representanten Øystein Langholm Hansen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:53:10]: Stortinget har vedtatt en omfattende krisepakke for norsk næringsliv etter at koronaviruset kom til Norge. De brede forlikene er imidlertid ikke finmaskede eller målrettet nok til å fange opp alle segmenter av norsk næringsliv. Nå ser det ut til at regjeringen endelig har forstått at egenandelen skal bort, men ikke med tilbakevirkende kraft. Dette vil vi følge opp i behandlingen av RNB og krisepakken.

Det er flere behov i transportnæringen som fortsatt ikke er dekket, og som er avhengig av tiltak som debatte-

res her, men ikke minst også tiltak som kommer gjennom andre kanaler. Situasjonen har endret seg mye siden forslaget ble framsatt, og forslagene som framsettes, er justert i lys av dette.

Senterpartiet har tidligere fremmet en rekke forslag for å bedre dette med ekspressbusstilbudet, og en oppfølging av dette forslaget ville bidratt til bedre vilkår for det kommersielle ekspressbusstilbudet før koronautbruddet kom. Det er jo, som alle vet, det eneste kollektivmiddelet som går over fylkesgrensene, og det dekker også områder uten togforbindelse. Både berørte kommuner, fylkeskommuner, ekspressbusselskaper samt NHO Logistikk og Transport har vært tydelige på behovet for en kompensasjonsordning for ekspressbussene.

Senterpartiet er svært fornøyd med det som er lagt fram, og de 100 mill. kr som gjør at næringen har en mulighet til å overleve i en vanskelig tid. Det neste er å gi dem varige, like rammevilkår som kan sammenlignes med det som gjøres for fly og tog.

Taxinæringen har vært nevnt. De er i en vanskelig situasjon, spesielt når det gjelder avgifter som har økt over flere år. Det er ingen tvil om at drosjenæringen driver med samfunnskritisk persontransport. De er ofte organisert som enkeltpersonforetak, fra dag én, og kontantstøtten til faste kostnader har ikke hjulpet drosjeeierne i nevneverdig grad, bl.a. på grunn av egenandel og krav til minstebeløp. Dette vil også kunne bedre seg nå, men det er svært viktig at det får en tilbakevirkende kraft.

Vi vil også understreke behovet for ikke å legge stein til byrden for drosjenæringen i denne tiden ved å innføre endringer i yrkestransportloven som vil liberalisere drosjenæringen, og viser til vårt forslag om å utsette endringen i loven med minst ett år.

Når det gjelder godstrafikk og havnene, er de selvfinansiert. Det er små fortjenestemarginer for gods på både bane og sjø, og det trengs tiltak for å sikre Stortingets mål om å overføre mer gods fra vei til sjø og bane i kjølvannet av koronakrisen.

Presidenten: Da forstår jeg det slik at representanten har tatt opp de forslagene Senterpartiet står bak?

Bengt Fasteraune (Sp) [13:56:16]: Ja.

Presidenten: Representanten Bengt Fasteraune har tatt opp de forslagene han refererte til.

Arne Nævra (SV) [13:56:29]: SV fremmet dette representantforslaget i en tid da vi så at de første brede pakkene rettet mot næringslivet ikke helt fanget opp alle næringer på en bra måte. Det var flere som falt mellom stolene. Etter hvert som denne saken har ligget i komiteen, har det blitt gjennomført flere tiltak fra re-

gjeringas side – og også fra den såkalte høyrebandens side her i Stortinget.

Et av tiltakene som ble gjennomført, var at ekspressbussene fikk 100 mill. kr. Jeg er veldig glad for at det kom, og det lå også inne i dette forslaget. Men jeg legger også merke til at statsråden snudde der, for statsråden skrev i sin kommentar til komiteen at han så ikke behovet da – men det har altså endret seg siden.

Drosjenæringen har også, som det er blitt nevnt her fra talerstolen, blitt hardt rammet, for de har faste kostnader som dekkes dårlig av de vedtatte ordningene. Det kan tas nye grep som på en måte er lett tilgjengelig. Blant annet kunne taksameteravgiften for i år vært ettergitt og ikke innkrevd, og det er det et av forslagene innebærer. Ellers har det også der skjedd noen endringer som jeg er veldig glad for – det gjelder egenandel osv., som er foreslått også fra regjeringa.

Så slipper jeg å si noe om hva frisleppet i drosjenæringen representerer, siden representanten Langholm Hansen har sagt det som er viktig i den saken.

I koronakrisa er også havnene ute å kjøre økonomisk. De er i stor grad sjøfinansierte ved innkreving av avgifter, ved leieavtaler og sånt, men med langt færre anløp under koronakrisa har inntektene stupt også for havnene. Vi har fått mange henvendelser om det, og det gjelder særlig de havnene som har hatt mye persontransport – det gjelder cruise og ferjer – som har fått de største tapene. Men det er også en del tap på godstransport og reduserte leieinntekter. Derfor bør det opprettes en kompensasjonsordning for tapt brukerbetaling for havnene også. Det er derfor vi også fremmer et forslag om det her i dag.

Så ser vi at lønnsomheten for gods på jernbane i Norge har vært under press i mange år. Godstog med lav fyllingsgrad – på grunn av korona stort sett – har lidd store økonomiske tap på grunn av de faste kostnadene som er der uansett. Derfor har vi et forslag inne om at baneavgiften ikke skal innkreves i år, og på sikt bør den fjernes helt eller i hvert fall kompenseres helt med miljøbegrunnelser.

Da tar jeg opp forslaget som SV står bak alene.

Presidenten: Da har representanten Arne Nævra tatt opp det forslaget som Sosialistisk Venstreparti står bak alene.

Jon Gunnes (V) [13:59:55]: Dette representantforslaget handler om «transporttiltak i krisetid». Det er flere eksempler på det, og mange er nevnt i selve representantforslaget. Vi har også diskutert annen problematikk knyttet til dette i flere debatter, også i dag. Dette er viktig, og når jeg leser i avisen i dag at 1 800 av 1 900 turbusser står, altså at bare 100 av turbussene har noe å

gjøre for øyeblikket, skjønner vi at det er krisetider i enkelte av segmentene for transport.

Jeg håper at statsråden i dag kan snakke litt om de andre krisene som også oppstår. Biltrafikken var veldig liten i begynnelsen, selvfølgelig, for da var vi hjemme og hadde hjemmekontor. Nå er vi mye mer på farten, og det oppfordres selvfølgelig til å bruke bil i stedet for kollektivtransport, men det har kanskje blitt litt mye, bl.a. med tanke på den infrastrukturen vi har. Som syklist i Oslo og Trondheim opplever jeg at det har blitt veldig risikofyllt å sykle, for det er mange flere biler i byene nå og mye mer trafikkork og farlig adferd.

Jeg leser dessverre også daglig om at utrykningspolitiet har kontroller, og at det er store fartsovertredelser rundt omkring i landet. Det er bra at politiet er ute og kontrollerer, men vi vet at de ikke klarer å fange opp alt. Også denne helga har vi sett alvorlige og store ulykker i trafikken. Jeg tror statistikken kan bli stygg dette året hvis dette fortsetter og vi ikke innfører enda bedre tiltak for kanskje å begrense noe av den adferden som er i trafikken for øyeblikket. Jeg hadde satt pris på om statsråden kunne si noe om dette, for jeg tror vi får utfordringer med det.

Jeg mener at regjeringen agerte ganske raskt på en del av utfordringene. For eksempel satte man ned momsen. Det ble en avgiftslettelse for ganske mange av disse transportørene. Jeg ser at det går an å tenke på nye avgifter, men jeg tror man skal være litt forsiktig med å si at noen er mer utsatt enn andre. Samferdselsdepartementet må i hvert fall få den fulle og hele oversikt før man kan love noe mer.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Knut Arild Hareide [14:03:12]: Eg merkar meg at det er ein samla komité som er bekymra for situasjonen som me no har i transportnæringa som følgje av covid-19-utbrotet. Eg deler den same bekymringa. Det har kome mange tiltak, og eg vil peike på nokre av tiltaka framover, men eg er bekymra fordi me har ein krevjande situasjon no, og me kjem til å ha ein krevjande situasjon framover.

Så er det delar av dette som har gått godt, ja, eg vil nesten seie forbausande godt. Viss eg skal begynne med eitt av dei områda, må eg seie godstrafikken. Ein har hatt ein grad der som har vore veldig bra, det gjeld på sjø, det gjeld på land, både bane og veg – me har opplevd at varene har kome fram på ein veldig god måte.

Men me har ein krevjande situasjon, derfor er det viktig at fylka har fått ein kompensasjon. Det er dei som først og fremst har ansvar for kollektivtransporten, og dei har fått ein betydeleg kompensasjon. Det same gjeld

kommunane, som gjennom rammetilskotet har fått høve til bl.a. å hjelpe dei kommunalt eigde hamnene.

Så er det sånn at ingen i denne situasjon blir fullt ut kompensert, men ein blir kompensert. Eg er glad for at fleire peiker på ekspressbussane. Ekspressbussane er i realiteten det toget ofte betyr elles, i mange distriktskommunar, dei betyr altså veldig mykje for Distrikts-Noreg. Det tok litt tid før det tiltaket kom, men det var fordi ein på eitt tidspunkt ikkje skulle reise, det skulle ikkje vere nokon fritidsreiser. Men når me no skal feriere i vårt eige land, er det desto viktigare at me har kome med det, og me følgjer i realiteten opp det som ligg i forslaget frå SV her.

Så er det fleire som peiker på drosjereguleringa. Eg har lyst til å vise til at me her kom med ei utsetjing nettopp for at me skal vere i ein betre situasjon. Derfor blir det ei utsetjing av gjennomføringa av dette til 1. november 2020.

Eg meiner me har fått til mange tiltak i godt samarbeid med Stortinget. Me har fått milliardtiltak for luftfarten, me kjøper flyruter. Me skal vere bevisste på at Noreg er eit av dei landa som faktisk har hatt den største flytrafikken mens covid-19-utbrotet har vore der. I eit miljøperspektiv kan ein diskutere det, men me veit jo kva flyrutene betyr, ikkje minst i Distrikts-Noreg. Det viser seg at me har lukkast med det. Òg på jernbanesida har me fått trafikken til å fungere.

Mitt budskap til slutt er at me må følge utviklinga, for det kjem til å vere krevjande tider òg framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øystein Langholm Hansen (A) [14:06:33]: Jeg var i mitt innlegg innom, eller for å det sånn: Mitt innlegg handlet hovedsakelig om taksameter, årsavgift på taksameter. Det er faktisk sånn at det utgjør to dagers netto inntekter, og vel så det, for en løyvehaver som har bilen sin i drift. Bekymringene som blir meddelt meg fra drosjesjåfører i Stavanger, er at de er fortvilet, de har nesten ikke inntekt. Heldigvis tar det seg opp noe i helgene, men det å kjøre drosje i ukedagene er ingen «big business». Så jeg lurar på om statsråden kunne redegjøre litt for sitt syn på forslaget om fritak.

Statsråd Knut Arild Hareide [14:07:37]: Det er ikkje tvil om at eit sånt forslag ville vore positivt for dei som køyrer taxi. Det er ei næring som har hatt det veldig krevjande. Me veit at fallet i ein periode faktisk har vore opp mot 90 pst. No opplever me at det er betydeleg vekst, og det trur eg gleder oss alle. Det er bekymring knytt til kollektivtransporten, noko som gjer at ein del vel taxi fordi dei opplever at det er tryggar.

Når det gjeld akkurat denne avgifta, ligg ho under næringsministerens område. Det er ho som er ansvarleg

for det. Me har no ei omregulering av taxinæringa. Da er det naturleg å sjå på avgiftene og sjå på næringa under eitt. Mitt ønske er at nettopp denne næringa skal kome styrkt ut av den omlegginga. No ser eg at han som la fram endringane i taxinæringa, står lengst bak i salen, og eg trur det er vårt ønske at me skal lukkast med ei forbedring gjennom den endringa.

Øystein Langholm Hansen (A) [14:08:46]: Over til noe ganske annet, som det het i NRK i sin tid.

Statsråden var innom dette med flytilbud og kjøp av flyruter. Det er gitt kriselån til de tre store norske flyselskapene, det kjøpes en del tilbud, og det har også økt nå etter hvert som etterspørselen øker. Det siste vedtaket, som går på at man kan benytte fulle fly, er gledelig. Det er imidlertid ennå veldig mange fulle fly. Vår representant Karlstrøm skulle reise fra Alta i går, han kom seg ned, men han fikk nesten den siste plassen – det er fulle fly der det ble satt opp nye ruter nå. Jeg lurar på: Hva slags dialog har statsråden med de tre store selskapene om flere avganger?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:09:41]: Me er no i tett dialog med dei tre flyselskapa som i realiteten opererer i Noreg. Vårt ønske er å sikre at me no får eit utvida flytilbod. Så veit me at her vil det vere kommersielt lønsamt på mange ruter, og me ønskjer å vere med og bidra til at me får eit heildekkjande rutenett. Me er spesielt bekymra over Distrikts-Noreg, der me ser at menneske som skulle på sjukehus, ikkje har hatt moglegheit til det på grunn av at tilbodet ikkje har vore godt nok, og det har vore for få billetter. Så me jobbar med dette. Me er villige til å leggje pengar på bordet for å sikre at me får flytilbodet tilbake i ein normalitet. Men me ønskjer jo ikkje at det skal vere ei varig løysing. Me har FOT-rutene, dei skal me sjølv sagt ha, men me ønskjer å leggje til rette for auka tilbod. Eg opplever at både Norwegian, SAS og Widerøe er veldig innstilte på det same.

Øystein Langholm Hansen (A) [14:10:44]: Jeg har et replikkspørsmål knyttet til luftfart. Statsråden var selv innom dette med flybusser og ekspressbusser, og spesielt flybusser. Vi har i mange år prøvd å få flere til å bruke kollektivtrafikk ut til flyplassene rundt omkring i landet, men i f.eks. Stavanger og på andre flyplasser går det altså ikke flybusser for tiden. Det begrunnes selvfølgelig med at det er få passasjerer, men jeg har litt problemer med å ta taxi ut til flyplassen hver eneste dag jeg skal ut og reise. Har statsråden tenkt noe på en kompensasjon til flybussene, slik at de kan komme opp å gå igjen – i en periode, i alle fall?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:11:39]: Det er fleire grunnar til at me ønskjer flybussane tilbake. Ofte når

representanten Langholm Hansen reiser, får han dekt den kostnaden av arbeidsgivar. Det er det mange som ikkje får. Me som får det dekt, er éin ting, men for dei mange som må betale langt meir, er det krevjande.

Så er det sånn at med den flytrafikken me har hatt, har på ein måte òg noko av grunnlaget falle bort. Me ønskjer nettopp å sikre eit auka flytilbod, for det trur me me treng. Me skal ikkje minst ha betydeleg innanlands-reising denne sommaren, så eg trur det tilbodet òg vil kome tilbake.

Når det gjeld ekspressbusstilbodet, er det først og fremst fokus på det ekspressbusstilbodet som er spesielt i Distrikts-Noreg det vil vere ein del av. Me har òg ein dialog knytt til flybussane, men dei er ikkje ein del av ekspressbussordninga.

Presidenten: Da skal vi gå til neste replikant, men presidenten vil minne representanten Langholm Hansen om at man må adressere presidenten også under replikkordskiftet.

Bengt Fasteraune (Sp) [14:12:58]: Nok en gang litt tilbake til ekspressbussar. Vi har omtalt ganske godt og grundig hvor viktig det er med det. Det er vel kanskje mange som tror at jeg kjører mye ekspressbuss. Jeg gjør ikke det, for jeg bor på toglinjen. Jeg har vel kanskje kjørt mer stormpanservogner enn det jeg har kjørt ekspressbuss, men for mange er dette svært viktig.

De 100 mill. kr har kommet på plass. Når ser statsråden for seg at pengene i denne pakken kan effektueres, og hvilke retningslinjer vil bli lagt til grunn?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:13:33]: Eg deler det representanten Fasteraune her seier. Nettopp for den delen av Distrikts-Noreg som ikkje har tog, er det ekspressbussen som gjeld, ikkje minst når ein skal reise over litt lengre avstandar. Me har no ein tett dialog med NHO Luftfart, og me håper iallfall at den dialogen skal gjere at me får busstilbodet opp å gå.

Desse utbetalingane vil i realiteten skje så fort som mogleg. Det har vore viktig for oss at dette skal gjelde frå og med sommaren av, og me er jo no i midten av juni, så det vil seie at det ikkje bør vere for mange dagar til dette i realiteten går ut.

Bengt Fasteraune (Sp) [14:14:16]: Som jeg sa innledningsvis, har ekspressbussene operert på helt marginale marginer tidligere også. Det er slik at i dette litt spesielt konstruerte landet vil det alltid være deler som ikke vil dra nytte av de – jeg vil si – enorme satsingene som har vært på mange kollektivløsninger, kanskje da spesielt rundt de store byene, men også med tanke på litt nord/sør, hvis man tenker slik. Mye av dette er også løsninger som kanskje går øst/vest.

Kan statsråden love at denne næringen i framtiden ikke blir stemoderlig behandlet, og i større grad blir sett på som en del av den totale kollektivsatsingen i Norge?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:15:01]: Ja, eg har jo latt meg imponere over korleis ekspressbussane har greidd å lage eit veldig godt heildekkande tilbod. Dei har gjort det på kommersielle vilkår, og dei har tent sine egne pengar. Det som gjer det spesielt krevjande no, er at me har ein rettleiar som gjer at det er 50 pst. kapasitet på kollektivtransporten. Det gjer at det er desto viktigare at me kjem inn denne sommaren.

Det er òg ein del fylke som har gått inn og gitt støtte til ekspressbussar. Dei bruker det som ein del av busstilbodet i fylket sitt, og så får ein da, kombinert med støtte frå fylka og ekspressbusstilbodet, òg lengre rute med ekspressbussane. Det har blitt eit veldig godt tilbod. Men eg trur me skal ha ei bevisstheit rundt dette, at det ikkje er sjølv sagt at me har dette gode tilbodet, og at me skal gjere det me kan for å halde ved lag og sikre eit godt ekspressbusstilbod. Det betyr spesielt mykje for Distrikts-Noreg.

Arne Nævra (SV) [14:16:12]: Jeg forstår statsråden og regjeringas argumentasjon for støttetiltak, at det skal fange bredere og ikke innrettes mot spesifikke bransjer. Det går på generell holdning til rettferdighetsprinsipp osv. Jeg kan forstå det. Likevel er det sånn at det er veldig virkningsfullt med mer målrettede tiltak, sånn som vi f.eks. har foreslått ved å lette avgifter for spesifikke bransjer. Det er ganske lavhengende frukter, ganske små beløp det er snakk om, men det er veldig målrettet, f.eks. mot drosjene, eller taksameteravgiften, som er nevnt her.

Jeg må også si at jeg ikke deler statsrådens oppfatning av godstrafikken, at det går så veldig bra med gods på jernbane. De signalene jeg har fått så sent som i dag, tyder på at det blir blodrøde tall innen godstrafikk på jernbane. De sliter nå med lavere volum både på tømmer, på flybensin, selvfølgelig, osv.

Så spørsmålet til statsråden er: Ser han det poenget og hvor viktig avgifter er?

Statsråd Knut Arild Hareide [14:17:18]: Eg vil ikkje seie meg ueinig med representanten Nævra i at òg inn- anfor godstrafikken på bane blir det krevjande tal, krevjande tider. Men når me ser det me opplever, med ei så total nedstenging av samfunnet som me hadde frå midten av mars, er eg imponert over korleis godstrafikken greidde å levere varer på bane, korleis dei greidde å levere varer på sjø og på veg. Det var ikkje sjølv sagt. Me opplevde at trailerar blei stoppa både på grensa til Danmark og på grensa til Sverige – dei kom ikkje inn i Noreg på grunn av den nedstenginga me hadde. Det var det perspektivet eg peikte på da eg sa eg er imponert over korleis godstrafikken trass alt har fungert.

Men ja, òg desse næringane må me følgje. Me er opptatte av å få auka gods på bane, og da må me òg sjå på korleis me kan sikre det. Eg er ikkje ueinig med representanten Nævra i at det har vore ein krevjande situasjon for dei òg, og det tar eg med meg i dei vurderingane me skal gjere når det gjeld gods på bane.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Arne Nævra (SV) [14:18:32]: Overskriften er transporttiltak i krisetider, og jeg og SV mener at det er nettopp i tida vi nå er inne i, vi er nødt til å tenke gjennom retningen. Nå har vi en enestående mulighet. Nå sitter samferdselsministeren og miljøministeren i salen, disse to statsrådene må snakke godt sammen framover. Det er en enestående anledning til nå å ta noen grep i riktig retning, og innen transport er det mange. Vi må tenke: Er det betingelser vi kan sette til luftfarten nå? Er det f.eks. penger det står på for å fase inn flere elferger? Skal vi satse mer på sykkel i Norge? Har vi ikke nå en enestående mulighet til å tenke den veien?

Vi må tenke det å slå to fluer i ett smekk. Vi kan kjøre motkonjunkturtiltak, og vi kan tenke miljø – riktig retning. Det er veldig viktig at det nå ikke setter seg et inntrykk av at vi har brukt så mye penger her i salen at det er det vi må tenke på framover, å spare inn, at det er det det skal dreie seg om, å få folk i arbeid, ikke tenke grønt at å tenke grønt nå er luksus.

Nei, det er ikke det. Det er altså to eksistensielle trusler vi står overfor i menneskeheten, på kloden. Det ene er klimatrusselen, og det andre er tap av natur, arts- mangfold. Disse to må vi ha med oss hele veien.

Jeg har sagt det mange ganger: Det er spesielt transportkomiteen på Stortinget som har et stort ansvar, og selvfølgelig også miljøkomiteen. Jeg skal ikke snakke om olje og gass, det er den tredje. Det er ganske betydningsfullt at vi nå tenker i den retningen. Og da kommer jo RNB-spørsmålet opp, det kommer ganske straks diskusjoner her i salen om krisepakke 3 – eller har det blitt 3,5 eller 4? Alle tiltakene som skal diskuteres her i salen fredag, blir helt vesentlig. Da må jeg si at de som er opptatt av disse spørsmålene, må se på hva partiene gjør når det gjelder grep budsjettmessig – på luftfarten, på jernbanen spesielt, på sykkel, på fergene.

Det er nesten en stor skam at Stortinget her vedtar å innfase elektriske ferger, og så følger det ikke med nok penger til fylkeskommunene. Det er på grensen til uredelighet. Vi må åpne pengesekken til fylkeskommunen for innfasing av elferger bl.a.

Nå har jeg kommet med noen viktige poeng.

Bård Hoksrud (FrP) [14:21:32]: Når representanten Nævra har sagt at han har kommet med noen viktige poeng, kan jeg ikke dy meg. I hvert fall en del av de poengene er jeg veldig, veldig uenig med representanten Nævra i. Noen ting er jeg enig i, jeg mener at ekspressbussene er kjempeviktige, og derfor er jeg glad for at regjeringen lovet at det kommer mer midler til ekspressbusstilbudet. Det er veldig bra, for det betyr mye i distriktet, og det betyr mye også i andre deler av landet. Det er jeg veldig glad for.

Jeg mener også at pandemien viser noen av de utfordringene man har, fordi noen har ønsket å gå løs på bilen, fjerne bilen. Så ser man faktisk at det ville være bra å tilrettelegge og kunne ha flere tanker i hodet på én gang ved å ha flere tilbud.

Det er klart at når representanten Nævra snakker om luftfarten, at han vil pålegge og at vi nå må tenke annerledes og gjøre ting på en annen måte: Jeg tror at de som leder de selskapene i dag, egentlig har nok med å prøve å holde hodet over vannet og komme seg gjennom den situasjonen vi nå står midt oppe i. Jeg tror de ansatte er opptatt av at man faktisk skal sørge for at flyselskapene overlever. Derfor er jeg glad for at vi fikk på plass en låneordning til flyselskapene. Jeg tror vi må komme tilbake med flere tiltak framover hvis vi skal sørge for å ha en flybransje også i framtiden. Jeg tror at kundene også er mest opptatt av, og håper, at de flyene snart kan begynne å fly igjen, og at man kan få ned prisen noe jeg synes er bra, og som representanten Nævra selvfølgelig sannsynligvis ikke vil være enig med meg i.

Når det gjelder det å tenke på elfly og tenke de store luftige tankene, tror jeg man nå heller skal jobbe for å sørge for at folk kommer i jobb igjen, og at vi har flyselskaper i framtiden. I stedet for at det skal stå mange tusen fly på bakken, vil jeg heller at flyene skal begynne å fly igjen. Da må vi sørge for å legge til rette for at de kan gjøre det når vi kommer videre – over der vi er nå – og skal framover.

Presidenten: Representanten Arne Nævra har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, avgrenset til 1 minutt.

Arne Nævra (SV) [14:23:50]: Det begynner å bli litt komisk her, for nå kommer representanten Hoksrud opp og sier akkurat det som han helst ikke skulle ha sagt, altså at vi skal se bort fra alle grønne krav, bare tenke på arbeidsplasser og få ting i gang igjen, ikke bruke denne gylne anledningen til å dreie visse ting i samfunnet i en rett retning.

Det var veldig bra at representanten tok ordet, for da får jeg anledning til nok en gang å nevne at Fremskrittspartiet var det eneste partiet her i salen som for få dager siden ikke var inne i to viktige merknader om at vi

skulle fase inn elfly i Norge. De skulle ikke være med på å ta initiativ overhodet, de skulle ikke være med på å sette Norge i førerretet på noen som helst måte når det gjelder elfly, de ville overhodet ikke være med på elfly-satsingen. De vil fortsette med fossilfly. Dette forteller alt om Fremskrittspartiet.

Bård Hoksrud (FrP) [14:24:56]: Når representanten Nævra kommer med det, må jeg selvfølgelig ta ordet. Jeg tror ingen der ute, kanskje med unntak av representanten Nævra og noen få andre, skjønner at elfly er det vi nå skal satse på – når alt av fly står på bakken. Da må vi jobbe for å sørge for at flyselskapene kommer videre, at de er der, og at de faktisk er i stand til å kunne fortsette å modernisere flåten sin, fortsette å kunne gjøre ting. Men da må de faktisk overleve, og da tror jeg ikke krav om el og den typen ting som representanten Nævra foreslår nå, er løsningen definitivt ikke nå.

Det er selvfølgelig bra hvis man kan få ned kostnadene og kan ta grep som gjør at utslippene går ned, det vil være bra for alle. Men det er liksom ikke der vi står nå. Nå har vi diskutert å sørge for at en av flyplassene i Norge skal overleve, og det representanten Nævra er opptatt av, er å sørge for at en i hvert fall gjør det vanskelig for flyselskapene å fly der i framtiden – hvis en skal komme med nye krav og pålegg midt oppi det selskapene står i nå.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [14:26:12]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Nicholas Wilkinson og Lars Haltbrekken om tiltak for å få ned klimagassutslippene (Innst. 375 S (2019–2020), jf. Dokument 8:44 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:27:03] (ordfører for saken): Først vil jeg takke forslagsstillerne for at de holder en viktig sak varm. Klimaendringene forsvinner ikke selv om andre kriser oppstår. Skal vi nå Parisavta-

lens mål, trenger vi en kontinuerlig debatt om virkemidler og tiltak. Jeg vil også takke komiteen for godt samarbeid, nær sagt som vanlig.

Heldigvis preges både komiteen og norsk politikk i stor grad av konsensus om at klimaendringer finner sted, og at de er påvirket av menneskelig aktivitet. Det opplever jeg også i Stortingets arbeid. Når det gjelder virkemidler og veien fram til å nå klimamålene vi både er forpliktet av og avhengig av, har vi kanskje en noe ulik tilnærming.

I dette forslaget ble det opprinnelig lagt fram 32 ulike forslag til konkrete tiltak; en del flere har kommet til underveis. Komiteens flertall har samlet seg om seks forslag, og jeg skal kommentere noen av disse. Det første er å be regjeringen gjennom den varslede klimameldingen ta initiativ til et nytt klimaforlik med tiltak og virkemidler for å nå klimamålene fram mot 2030.

Denne våren har vært preget av krise på grunn av covid-19. Da har Stortinget sett det som viktig å samle seg for å minimere skadeomfanget og sikre arbeidsplasser og velferd. Stortinget har samlet seg om kraftfulle tiltakspakker. Stortinget har denne våren også samlet seg om flere andre brede tiltak for å sikre stabilitet og muligheten til å bygge bro fra den fossile økonomien til en økonomi basert på det fornybare. Sannn må det også være i klimapolitikken. Stortinget må samle seg i brede og langsiktige forlik som gjør det realistisk å nå Norges klimamål. Noe annet vil være en fallitterklæring overfor framtidige generasjoner. Klimautfordringene krever et krafttak for omstilling. Den bebudede klimameldingen bør være et redskap for å sette en klimavennlig kurs mot 2030 for å minimere skadeomfang og sikre arbeidsplasser, velferd og framtid. Jeg håper regjeringen merker seg at flertallet som finnes i komiteen, også vil være med når klimameldingen kommer til høsten.

Det andre flertallsforslaget jeg vil dvele litt ved, er forslaget om å sette i gang utredning av karbonfangst for forbrenningsanlegget i Kristiansand samt Borg CO₂ i Fredrikstad. Norge og verden når ikke sine klimamål uten industriell fangst og lagring av karbon. Når komiteens flertall i dag peker på ytterligere to prosjekter i tillegg til de to startklare prosjektene ved søppelforbrenningsanlegget her i Oslo, Klemetsrud, og sementfabrikken i Brevik, handler det om at dette er prosjekter som vil ha stor betydning for lønnsomheten i hele verdikjeden for fangst og lagring, og ikke minst at disse prosjektene – alene og sammen – vil gi dramatisk store kutt i norske klimagassutslipp.

Det tredje forslaget er forslaget om å endre Enovas mål, sannn at vi klarer å få ladestrøm i de 20 største havnene, i ni anløpshavner for kystruten og i sårbare fjorder. Det vil gi kutt i klimagassutslipp og også føre til et bedre miljø lokalt.

Jeg tar med det opp de forslagene Senterpartiet er med på.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold har tatt opp de forslagene han refererte til.

Åsmund Aukrust (A) [14:30:16]: Den viktigste lærdommen verden bør ta etter koronakrisen, er at vi bør være bedre forberedt på de krisene vi vet kommer til å komme. Nå vet vi hvor fort verden kan endres, og vi må gjøre det vi kan for å unngå den store krisen som ligger foran oss: klimakrisen.

Derfor er jeg helt uenig i de tankene vi hører fra Høyre og statsråden deres, Linda Hofstad Helleland, som nå leder programarbeidet, og som sier det skal snakkes mindre om miljø og klima, at det grønne skiftet var fra en annen tid, og at det ikke er sånn vi skal tenke lenger nå.

I Arbeiderpartiet tenker vi motsatt. Klima og miljø har blitt enda viktigere denne våren. Arbeiderpartiet legger i dag fram 27 forslag for å kutte utslipp her hjemme i Norge. Vi vil få på plass flere fossilfrie byggeplasser, for teknologien er til stede, og nå ber næringen om å bli stilt krav til. Vi vil ha mer bruk av hydrogen, for hydrogenstrategien regjeringen la fram, var mer et faktahefte enn en strategi. Vi vil få på plass nye prosjekter for fangst og lagring av CO₂ fordi tiden er i ferd med å løpe fra oss.

Vi fremmer i dag en rekke forslag som både kutter utslipp i Norge, driver fram ny teknologi og er med på å skape nye arbeidsplasser for folk. Dessverre er det ikke et eneste av de veldig mange forslagene vi i dag diskuterer, som kommer til å bli vedtatt. Samtlige forslag blir nedstemt av høyre regjeringen og Fremskrittspartiet, og selv har de ikke lagt fram et eneste ett. Det er det som har blitt den nye normalen. Regjeringen legger ikke fram egne forslag og stemmer imot dem som blir reist.

På dette området ser vi dessverre ingen endring etter at det ble en mindretallsregjering. Det er Fremskrittspartiet som er partnervalget til denne regjeringen i klimapolitikken. Her vil vi nok se lite aktivitet fra Stortinget når det kommer til det å få på plass ny klimapolitikk.

Det positive i klimaspørsmålene er at det også er mye positivt som skjer. Vi ser at det spesielt i næringslivet er mange aktører som er veldig framoverlente og driver fram ny teknologi. Der ber næringslivet om hjelp fra politikerne og sier at politikerne må henge med. Tidligere var det ofte politikken som gikk foran – nå er det politikken som henger etter. Igjen er svaret fra regjeringspartiene at vi skal vente og se. Det er svaret som er gjennomgående i alle disse sakene.

Det har ikke vi tid til, og derfor legger vi fram en rekke forslag. Vi vet jo av historien vi har hatt, at knapt noen

av klimamålene er nådd. Da er det å vente og se en veldig dårlig strategi.

Til slutt vil jeg takke de andre opposisjonspartiene for et veldig godt samarbeid. Vi har skrevet oss sammen om en rekke forslag, og det lover godt for mulighetene for å få på plass en ny klimapolitikk etter valget om et år.

Med det tar jeg opp de forslagene Arbeiderpartiet fremmer, og jeg vil også varsle at vi subsidiært kommer til å stemme for forslag nr. 24, fra Senterpartiet. Vi har et ganske lignende forslag, litt mer ambisiøst, men hvis det faller, vil vi stemme for Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Åsmund Aukrust har tatt opp de forslagene han refererte til.

Aase Simonsen (H) [14:33:36]: Vi har i denne saken vurdert i alt 32 ulike forslag, som alle omhandler tiltak innenfor ulike områder i samfunnet vårt som kan bidra til å redusere klimagassutslippene. Det er viktige områder det foreslås å gjøre noe med, og det er et omfattende arbeid som ligger bak utarbeidelsen av dokumentforslaget.

Nettopp derfor har det vært svært interessant og ikke minst givende å kunne konstatere at under vår regjeringstid er så å si alle disse områdene ivaretatt, enten ved at vi har vedtatt politikk her, eller at det er noe vi allerede utreder. Således bekreftes nok også den anerkjennelsen som vårt land har internasjonalt når det gjelder bekjempelse av klimagassutslipp. Tiltakene vi gjør og ikke minst vår vilje og evne til å bevilge midler til forskning og utvikling, blir lagt merke til.

Det betyr selvfølgelig ikke at vi slår oss til ro og er fornøyd med det arbeidet som er gjort så langt, men jeg tror det viser at vi gjør noe som er riktig, og at vi er godt inne på rett vei.

Et viktig område er forslagene som omhandler reduksjon av utslipp i bygg- og anleggssektoren. Her er regjeringen i gang med en handlingsplan som skal bidra til at offentlige anskaffelser blir mer klima- og miljøvennlige, og således vil de bidra til grønn innovasjon også i denne sektoren. CO₂-fangst og -lagring har avgjørende betydning for å redusere utslipp, og også her viser vår regjering til at det arbeides etter en stram tidsplan med mål om investeringsbeslutning innen det tidsrommet som forslagsstillerne skisserer. Så er det forslag som omhandler alt fra kollektivtrafikk og byvekstavtaler, biodrivstoff og oppdrettsanlegg til Enovas mandat og landbruket, hvor regjeringen kan vise til pågående arbeid.

Det aller viktigste framover er å se at vi legger til rette for en grønn omstilling av hensyn til klima. Men vi må også passe på at det skapes nye grønne arbeidsplasser, ikke minst i privat sektor. Et godt eksempel her er at næringslivet i Norge følger opp, bl.a. på Haugalandet, som

jeg kan vise til. Her ble den nylig framlagte hydrogenstrategien ønsket velkommen. Haugalandet ser store muligheter for et prosjekt som kalles Hydrogen Valley på Haugalandet, med blått hydrogen og ambisjoner om å bidra til reduserte utslipp i Europa.

Ellers er Haugalandet en region som posisjonerer seg som et kraftsenter for grønn omstilling, bærekraft og nye arbeidsplasser. Dette er ett eksempel på svært mange regioner i Norge som tar regjeringens politikk inn over seg, og som posisjonerer seg for en bærekraftig framtid. Det er jo det dette dreier seg om.

Jeg vil påstå at representantforslaget fra SV har bidratt til å vise hvor omfattende klimaarbeidet er. Det viser også at regjeringens arbeid på området langt på vei imøtekommer kravene fra et tverrpolitisk Norge.

Jon Georg Dale (FrP) [14:36:52]: Eg skal starte med noko så uvanleg som å sitere representanten Aukrust. Han sa at Framstegspartiet er «partnervalget til denne regjeringen i klimapolitikken». Det er godt sagt. Det er ikkje berre det – det er òg godt for landet at vi i dag faktisk bidreg til å stoppe ei rekkje forslag som ikkje er tilstrekkeleg greidde ut – forslag vi ikkje anar konsekvensane av for norsk næringsliv, som vi ikkje veit kva vil bety for norske arbeidsplassar, som vi ikkje veit om vil bidra til å redusere norske utslipp eller auke dei globale utslippa med den politikken ein vil føre.

I dag tek vi nye viktige steg for ein forsvarleg klimapolitikk som er kunnskapsbasert, som baserer seg på faglege utgreiingar, vonleg også på vidare arbeid frå regjeringa før dei kjem tilbake med rapportar, når dei kjem hit med f.eks. Klimakur.

Den store skilnaden på Arbeidarpartiet, som har begynt å springe etter SV i desse sakene, og det fleirtalet som tek ansvar i desse sakene – også i dag – er at vi spring faktisk ikkje etter symboltiltak som vi ikkje anar konsekvensane av for norske bedrifter og arbeidsplassar.

Eg meiner det tener Stortinget til ære at ein tør å stå imot den lettvinne retorikken som Arbeidarpartiet og sannsynlegvis SV kjem til å prøve seg på seinare i dag, og faktisk står opp for norske arbeidsplassar. Det er ein politikk som har vist seg å fungere.

Dei siste åra har utslippa gått ned i Noreg i sektor etter sektor. I samferdselssektoren, som Framstegspartiet har vore med på å styre, har det vore store kutt dei siste åra. I landbrukssektoren, som Framstegspartiet har vore med på å styre, har det vore store kutt dei siste åra. Det er fordi det er fullt mogleg å føre ein smart klimapolitikk som legg til rette for verdiskaping og vekst, og som samtidig bidreg til at vi utviklar ny teknologi som vi kan både nytte oss av innanlands og eksportere til andre

land, og med det bidra til både å redusere dei globale utslippa og få ned våre innanlandske utslipp.

Men det vert av nærmast bagatellmessig betydning for delar av opposisjonspartia på venstresida i dag, fordi ein er så oppteken av å vise at ein spring først og raskast, at ein gløymer å sjå på konsekvensane. Derfor er dagens vedtak eit viktig vedtak for å vareta ein fornuftig og ansvarleg klimapolitikk som både bidreg til utslippsreduksjonar globalt og tryggjar arbeidsplassar i Noreg.

Lars Haltbrekken (SV) [14:40:08]: I saker av avgjørende betydning for landet har det vært en viktig tradisjon å inngå brede forlik, forlik som peker framover, som tar tak i de utfordringene vi møter, og løser dem i fellesskap, forlik som gir folk og næringsliv trygghet for at vi møter problemene med full kraft. Klimakrisen er definitivt en slik utfordring.

Siden 1990, da verden for alvor ble klar over klimatrusselen gjennom de første rapportene fra FNs klimapanel, er det blitt produsert opp mot ti kilo med offentlige utredninger i Norge som viser hvordan vi kan kutte våre utslipp. Likevel er de norske utslippene på om lag samme nivå i dag som de var for 30 år siden. Jeg tror vi alle skal ta et ansvar for at utslippene ikke er betydelig lavere.

Klimakur 2030, som kom tidligere i år, er et grundig arbeid som kan danne grunnlaget for et ambisiøst klimaforlik. La oss derfor se på debatten i dag som en liten oppvarming til debatten vi skal ha når regjeringen legger fram sin stortingsmelding om klima senere i år. Vi hadde så klart håpet at denne oppvarmingen også skulle føre til at det ble satt i verk noen tiltak for å kutte utslippene av klimagasser. For eksempel burde vi ha kommet i gang med arbeidet med å sikre at alle byggeprosjekter som lyses ut i offentlig regi, blir utslippsfrie. Da ville vi ha tatt ett skritt mer enn det rød-grønne byrådet i Oslo, som i dag stiller krav om fossilfrie anleggsplasser.

Vi hadde også håpet at vi skulle få gjennomslag for at Stortinget stiller seg bak de planene som finnes for CO₂-fangst og -lagring i Kristiansand og Fredrikstad. Stortinget har allerede vedtatt at det skal settes i gang i Bergen, Trondheim og Stavanger.

Norge har store muligheter i den omstillingen vi skal igjennom. Vi må utvikle en grønn ny deal for Norge. SV har lagt fram et forslag om det, og her er stikkordene kutte, skape og dele: kutte utslipp, skape arbeidsplasser og fordele rikdommen i Norge.

Et av de områdene Norge kan bli store på, er satsing på hydrogen. Vi kan produsere og ta i bruk utslippsfri hydrogen, både i transportsektoren og i industrien. Derfor ønsker vi gjennom Enova å stimulere til økt bruk av hydrogen i industrien. TiZir i Tyssedal står klare, om de hadde fått litt støtte.

Videre kan vi se for oss bruk av hydrogen i båttrafikken. Dette kan f.eks. være et viktig supplement til elektrisitet i oppdrettsnæringen.

Dette handler om at vi må gripe mulighetene og ikke bare være opptatt av å låse oss til oljeselskapenes satsing på fossil energi, som stortingsflertallet vedtok sist uke.

Avslutningsvis håper jeg at regjeringen finner inspirasjon i de mange forslagene som fremmes i dag, og tar med seg disse i arbeidet med den kommende klimameldingen.

Jeg tar opp de forslagene som SV står bak.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Ketil Kjenseth (V) [14:43:37] (komiteens leder): Klimadebatten er viktig, og vi har den nesten ukjentlig her i Stortinget. Det skal vi selvfølgelig fortsette med.

Norges klimagassutslipp har gått ned de fire siste årene. Venstre har vært der hver gang det har vært forhandlinger i Stortinget og på borgerlig side, og har kjempet for de resultatene vi nå ser:

- Elbilpolitikken fungerer og gir direkte utslag i form av reduserte utslipp.
- Biodrivstoffandelen er høyere enn noen gang.
- CO₂-avgiften er innført og trappes opp. Det gjør det billigere å velge miljøvennlig og dyrere å forurense.
- Vi har også inngått en forpliktende avtale med EU som gjør at målsettingene må følges opp. Det gir en tydelig ramme og systematikk i klimaarbeidet.

Venstre skal fortsette å være den grønne forkjemperen i forhandlinger med andre politiske partier. Vi er helt avgjørende for å skape en politikk som trekker Norge i en grønnere retning. I løpet av året er det veldig sannsynlig at vi kommer under 50 mill. tonn CO₂-utslipp i Norge. Det er en milepæl å komme under den grensen.

Klimaresultater kommer ikke av selv. Vi må kjempe for dem i enhver forhandling, enten det handler om penger, virkemidler eller lover.

Det er også et spørsmål om metodikken man jobber etter. Vi ser i dag veldig mange forslag som fremmes på bakgrunn av den jobben som regjeringa har satt i gang med å se framover mot 2030. Det er fremmet mange forslag som vi kan kutte utslipp med, men de blir lagt fram her i dag uten at de har vært utredet, uten at vi vet de økonomiske konsekvensene av det, og uten at vi vet hva vi pålegger folk å gjøre. Vi har sett igjennom den epidemien vi har vært gjennom nå, at det er store omstillinger når folk skal bidra i en stor dugnad. Dette må vi ha mer kunnskap om, og det kommer med regjeringas framlegg til Stortinget utover høsten. Vi skal også se framover mot 2030.

Representanten Aukrust var innom noen av Arbeiderpartiets mange tiltak, bl.a. fossilfrie byggeplasser. Ja, det er betimelig. Vi må bli flinkere til å kutte

utslipp fra mange byggeaktiviteter. Det er også en viktig grunn til at Oslo, hvor Arbeiderpartiet og SV faktisk styrer, har økt utslippene sine med 5 pst. Venstre og resten av regjeringa kutter utslippene i Norge, mens Arbeiderpartiet, SV og Miljøpartiet De Grønne øker utslippene i hovedstaden og i Trondheim.

Det er god grunn til å se på hvilke tiltak en skal jobbe med, og at vi bruker litt tid på å prioritere disse tiltakene. Den nye normalen er faktisk at det er Norge som kutter, og at Arbeiderpartiet og SV ikke kutter.

Une Bastholm (MDG) [14:46:54]: De siste dagene har virkelig vist hvorfor Norge trenger et ekte grønt parti. Representanten Dale fra Fremskrittspartiet vil ha mer kunnskapsbasert politikk. Dessverre er situasjonen i Norge i dag at det er ikke det vi har.

På fredag vedtok stortingsflertallet tidenes skattegevepakke til oljenæringen, i en tid da vi skal halvere verdens klimagassutslipp på ti år – etter innstendige advarsler fra klimaforskere over hele verden.

På torsdag håner det samme flertallet nok en gang miljøfaglige råd når iskantsonen skal vedtas. Samme dag skal Stortinget bedyre sitt ja til mer motorvei inn til Oslo, som verken Oslo eller Viken fylkeskommune vil ha, og som transportforskerne advarer om at bare vil gi mer kø i en hovedstadsregion i vekst.

I sum har de grå partiene på få uker utsatt den grønne omstillingen i Norge med flere år. Norge har blitt avslørt: Asfalt og olje er våre svar når vi skal skape aktivitet. De unges klimarettferdighet er noe det jobbes for utenfor Stortinget, ikke i dette huset.

Ja, det bevilges småpenger til grønn forskning og teknologi, men flertallet virker å være helt ute av stand til å se det enorme potensialet i arbeidsplasser, aktivitet og næringsliv som kunne blitt realisert om de denne våren hadde prioritert trygge og bærekraftige jobber framfor kortsiktig smertestilling.

I dag stemmer Miljøpartiet De Grønne for de fleste av forslagene vi debatterer i denne saken. Vi er også med på en rekke forslag sammen med andre partier. I tillegg fremmer vi fem egne forslag:

- Vi foreslår en storsatsing på havvind, herunder å sette i gang planlegging av to fullskala havvindparker nå.
- Vi ber regjeringen legge fram en sak om hvordan Norge best mulig kan bidra til en europeisk energiomstilling.
- Vi ber om en gradvis nedtrapping av petroleumsnæringen og stans i nye lisenser.
- Vi ber regjeringen øke den statlige andelen i store kollektivprosjekter til 80 pst.

Natur- og klimakrisen er global. I tillegg til at hvert land må tørre å forplikte seg, innebærer det at løsningen

ligger i mer internasjonalt samarbeid, ikke mindre. For Norges del betyr det tett samarbeid med Europa. Det er kanskje her vi finner den viktigste miljøpolitiske forskjellen mellom SV og Miljøpartiet De Grønne. I dag er EU, med alle sine skavanker, den viktigste motoren i verden for grønn omstilling. Der Norge bruker 39 mrd. kr på å redde en solnedgangsnæring, bruker EU hver fjerde krone av krisepakken sin til klimatiltak. Der SV sier nei til flere utenlandskabler, sier De Grønne ja til å bidra til europeiske utslippskutt. Derfor har De Grønne også Norges mest ambisiøse havvindpolitikk, med mål om 100 TWh produksjon i 2030.

Der SVs eneste samarbeidsalternativ er Arbeiderpartiet, vil De Grønne samarbeide med dem som forplikter seg til mest mulig grønn politikk. De siste dagene har vist at det er langt fra åpenbart hvem det er. For å finne partier som er interessert i å sette natur og klima først, må man nesten lete med lupe for tiden.

Jeg tar med dette opp forslagene fra Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Une Bastholm har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Stortinget tar nå en pause i debatten og går til votering. Debatten vil fortsette når den er avsluttet.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene nr. 1–11 på dagens kart.

Votering i sakene nr. 1–8, debattert 15. juni 2020

Presidenten: Sakene nr. 1–8 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 133 til og med 140.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 9, debattert 15. juni 2020

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Kompetansereformen – Lære hele livet (Innst. 370 S (2019–2020), jf. Meld. St. 14 (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 19 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–11, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

- forslag nr. 12, fra Torstein Tvedt Solberg på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 13, fra Mathilde Tybring-Gjedde på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 14, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 15–19, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 17, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan som innfrir kravene fra næringslivet om at 10 pst. av arbeidsstyrken skal ha en fagskoleutdanning innen 2030.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.32)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15, 16, 18 og 19 fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en klimajobbgaranti for å få relevant arbeid for alle tilpasset arbeidsevne til utvalgte grupper.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning med kompetansekonto der bedriften eller den offentlige arbeidsgiveren forplikter seg til å sette av et visst beløp som øremerkes til kompetanseheving eller klimatiltak.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utføre en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet i samarbeid med representanter fra sektoren.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide retten til videregående opplæring ved å endre gjeldende rett som gjelder antall år med videregående opplæring, til å bli en rett til å fullføre.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 14, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med styringsmeldingen for høyere utdanning, komme tilbake til Stortinget med forslag til endringer i finansieringssystemet for høyere utdanning som styrker grunnfinansieringen, retter opp de historiske skjevhetene i grunnfinansieringen mellom nye og gamle institusjoner og gir institusjonene insentiver for etablering av studietilbud i tråd med regionalt kompetansebehov.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 78 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.07)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 13, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etter en helhetlig gjennomgang av styringssystemet i forbindelse med stortingsmeldingen om styringspolitikk for statlige universiteter og høyskoler, foreslå hvordan styringen og finansieringen av sektoren kan bidra til å oppnå mål om:

- bedre arbeidslivsrelevans i høyere utdanning
- bedre tilbud av videreutdanning som arbeidslivet etterspør, og
- flere fleksible studietilbud som kan tas i kombinasjon med jobb.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti ble med 50 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.26)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 12, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2021 med forslag som sikrer en forutsigbar grunnfinansiering av infrastrukturen og arbeidet med tilrettelegging av studietilbud som skjer gjennom lokale studie- og utdanningssentre.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 50 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.43)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–11, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2021 med forslag til omlegging av reglene for konverteringen fra lån til stipend. En forutgående utredning må belyse konsekvensene for enkeltgrupper av studenter og ivareta utdanningspolitiske målsettinger, blant annet kompetansereformen, samt involvere berørte interesseorganisasjoner.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i den videre utformingen av kompetansereformen sørge for at flere ordinære enkeltemner og gradsstudier tilpasses, slik at de imøtekommer målene i kompetansereformen og voksne utdanningssøkende som ønsker å kombinere studier og arbeid.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere erfaringene fra universitets- og høyskolesektoren under koronapandemien med fullstendig omlegging til digital undervisning, herunder de ansattes kompetanse i pedagogisk bruk av digitale løsninger og studentenes læringsutbytte.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede endringer av finansieringssystemet for fagskoler som sikrer en økt grunnfinansiering og lavere egenbetaling fra studentene.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig komme tilbake til Stortinget med en lovendring som opphever begrensningen i minstelengden på fagskoleutdanninger.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang en utredning med sikte på å etablere et system for godkjenning og kvalitetssikring av ikke-formell kompetanse.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med forslag til tiltak som bidrar til at langt flere voksne arbeidssøkere og arbeidstakere får mulighet til å fullføre fagbrev eller annen videregående opplæring.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at praksisbrevordningen utvides til å gjelde alle skoler med yrkesfaglige utdanningsprogram, og at praksisbrevkandidater gis mulighet til senere å bygge ut praksisbrevet til fullt fag- eller svennebrev.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle digital kompetanseplattform til å fungere som felles ressursentral for virksomheter i offentlig og privat sektor.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det utarbeides regionale kompetansebehovsanalyser som gir løpende informasjon om regionens samlede kompetansebehov, og der fylkeskommunene involveres i utarbeidelsen.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette et reelt kompetanseløft for hele helse- og omsorgssektoren tilsvarende de etter- og videreutdanningsordninger som ligger i kompetanseløftet for lærere. Et slikt kompetanseløft skal inkludere de yrkesgruppene som jobber aktivt inn mot forebygging, mestring, fysisk aktivitet, rehabilitering og habilitering. Et kompetanseløft for helsesektoren må utvikles gjennom et samarbeid mellom myndighetene, profesjonene og utdanningsinstitusjonene.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Voteringsstavlene viste at det var avgitt 44 stemmer mot og 42 stemmer for forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.02)

Stefan Heggelund (H) (fra salen): President! Stemmen min ble ikke registrert.

Presidenten: Da tar vi voteringen på nytt.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.43)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen opprette et bransjeprogram for olje- og gassindustrien, og et for maritim sektor.

II

Stortinget ber regjeringen utrede en ny insentivordning, Kompetansefunn Digital for at små og mellomstore bedrifter skal investere i økt digital-/teknologikompetanse for sine ansatte.

III

Stortinget ber regjeringen nedsette et partsammensatt utvalg for å utrede hvordan arbeidstakere kan opparbeide seg en rett til kompetanseheving gjennom arbeidslivet, og sikre at tillitsvalgte tas med i drøftinger om hvilken kompetanseutvikling virksomheten trenger.

IV

Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med stortingsmeldingen om styringspolitikken for statlige universiteter og høyskoler om å legge frem forslag til nytt finansieringssystem for universiteter og høyskoler. Forslaget må utarbeides i tett samarbeid med utdanningssektoren og arbeidslivet. Incentiver/faktorer i forslaget til nytt finansieringssystem skal være

- Relevant arbeid etter endt studium og arbeidslivsrelevans i studiet.
- Ulike opplegg for etter- og videreutdanning.
- Opprettelse av mindre og fleksible emner og moduler som arbeidslivet etterspør, og som kan tas i kombinasjon med jobb.

V

Stortinget ber regjeringen opprette inntil 1 000 nye studieplasser innen høyere yrkesfaglig utdanning fra høsten 2020, i tillegg til at de 1 000 studieplassene som regjeringen varslet i Prop. 117 S (2019–2020), skal bli permanente, og at det videre utarbeides en forpliktende opptrappingsplan med 1 000 nye studieplasser årlig over fem år.

VI

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å utvide retten til realkompetansevurdering til også å gjelde voksne uten rett til videregående opplæring.

VII

Meld. St. 14 (2019–2020) – Kompetansereformen – Lære hele livet – vedlegges protokollen.

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til I.

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 80 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.44)

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til II, VI og VII.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til III og V.

Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 56 mot 30 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.11)

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til IV.

Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 49 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.29)

Votering i sak nr. 10, debattert 15. juni 2020

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Nokre saker om luftfart, veg og post (Innst. 368 S (2019–2020), jf. Prop. 95 S (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:**I**

Stortinget ber regjeringa vidareføre følgjande tidlegare godkjende investeringsprosjekt:

E18 Riksgrensen–Ørje i Viken innanfor ei endra kostnadsramme på	1 090 mill. kr.
E18 Knapstad–Retvet i Viken innanfor ei endra kostnadsramme på	1 820 mill. kr.
Rv. 4 Lunner grense–Jaren og Lygna sør i Innlandet innanfor ei endra kostnadsramme på	3 420 mill. kr.

II

Stortinget ber regjeringa legge følgjande prinsipp til grunn for bompengerekrutering på E16 Kongsvinger–Slomarka i Innlandet:

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Kirsti Leirtrø på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa ta initiativ til at det igjen blir et flytilbud på strekningen Stord–Oslo.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 46 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.01)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa kompensere Ørland lufthavn for inntektsbortfallet som følge av covid-19-utbruddet med fradrag for reduserte driftskostnader, og gå i dialog med kommunen med sikte på finansiering av driften av Ørland lufthavn.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.18)

- Dagens bomplasseringer ved Fulu (fylkesveg 250) og Galterud (fylkesveg 175) videreføres.
- Reduserte takster for kjøretøy i takstgruppe 1 (personbiler) og takstgruppe 2 (lastebiler) videreføres

på fylkesveg 175, og for kjøretøy i takstgruppe 1 (personbiler) på fylkesveg 250. Redusert takst skal være halvparten av taksten på E16.

- Dagens ordning med fritak for beboere i definerte områder på Galterud og Fulu videreføres.
- Regjeringen går i dialog med Innlandet fylkeskommune med intensjon om å skilte fylkesvegen over Edsberg med Gjennomkjøring forbudt.

III

Stortinget ber regjeringa kompensere Torp lufthavn for inntektsbortfallet som følge av covid-19-utbruddet, med fradrag for reduserte driftskostnader i samme periode.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11, debattert 15. juni 2020

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om transporttiltak i krisetid (Innst. 369 S (2019–2020), jf. Dokument 8:90 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Øystein Langholm Hansen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2–4, fra Bengt Fasteraune på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra Arne Nævra på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å kreve leie for terminaler og lastekraner på terminalene til Bane NOR fra 1. januar 2020 og ut året, inkludert refusjon av leie som allerede er betalt.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.00)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2–4, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en kompensasjonsordning for havnene for tapt brukerbetaling (som kaivederlag) etter modell av kontantstøtteordningen for bedrifter.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne krav om baneavgift for godstog i perioden fra 1. januar 2020 og ut året, inkludert refusjon av baneavgift som allerede er betalt.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en garantiordning for en ekstra daglig togavgang for gods-transport til og fra Malmø, eller for andre strekninger der det vurderes at en garantiordning kan utløse ny godstransport på jernbane.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 71 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.19)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne kravet til innbetaling av taksameteravgift for 2020. De som allerede har betalt, må få denne refundert.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 mot stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.36)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:90 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski og Torgeir Knag Fylkesnes om transporttiltak i krisetid – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 45 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.04)

Sak nr. 14 [15:08:12]

Referat

1. (390) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i allmenngjøringsloven (innhenting av opplysninger om lønns- og arbeidsvilkår) (Lovvedtak 105 (2019–2020))
 2. midlertidig lov om kompensasjonstjeneste for selvstendig næringsdrivende og frilansere som har mistet inntekt som følge av utbrudd av covid-19 (Lovvedtak 107 (2019–2020))
 3. lov om endring i SI-loven (Lovvedtak 116 (2019–2020))
 4. lov om endring i skattebetalingsloven (Lovvedtak 115 (2019–2020))
 5. lov om endringer i utlendingsloven mv. (utlevering av opplysninger til politiet mv.) (Lovvedtak 119 (2019–2020))
 6. lov om endringer i utlendingsloven (oppnevning av nemndmedlemmer til Utlendingsnemnda) (Lovvedtak 118 (2019–2020))
 7. lov om endringer i varemerkeloven og tolloven mv. (gjennomføring av nytt varemerkedirektiv mv.) (Lovvedtak 103 (2019–2020))
 8. lov om endringer i tjenesteloven (geoblokking) (Lovvedtak 127 (2019–2020))
 - er sanksjonert under 12. juni 2020

Enst.: Vedlegges protokollen.

2. (391) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen, Geir Adelsten Iversen, Åslaug Sem-Jacobsen, Siv Mossleth og Kjersti Toppe om ei kraftfull styrking av innsatsen overfor personar med alvorleg rus- og psykisk lidning (ROP) (Dokument 8:130 S (2019–2020))

Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.

3. (392) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Kari Elisabeth Kaski og Nicholas Wilkinson om sikring av lokalt tilstedeværende politi i Oslo (Dokument 8:128 S (2019–2020))
4. (393) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Freddy André Øvstegård, Nicholas Wilkinson og Karin Andersen om etnisk profilering (Dokument 8:129 S (2019–2020))

Enst.: Nr. 3 og 4 sendes justiskomiteen.

Man fortsatte behandlingen av

Sak nr. 12 [15:09:44]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Nicholas Wilkinson og Lars Haltbrekken om tiltak for å få ned klimagassutslippene (Innst. 375 S (2019–2020), jf. Dokument 8:44 S (2019–2020))

Presidenten: Da fortsetter vi debatten i sak nr. 12. Neste taler er statsråd Sveinung Rotevatn.

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:10:02]: I dag har eg lyst til å starte med å takke alle dei som har bidrege til at norske klimagassutslipp har gått ned i fire år på rad og no omsider ser ut til å vere under 1990-nivå. Eg vil takke butikkmedarbeidaren i Bergen som let dieselbilen stå og heller tek Bybanen til jobb på Nesttun. Eg vil takke verftet i Hardanger som bygde verdas første elferje, som no går strekninga Lavik–Oppedal og kuttar utsleppa frå ferjetrafikken på Sognefjorden. Eg vil takke alle dei kreative nordmennene og dei innovative leiarane i norsk næringsliv som stadig overraskar med nye idear som kuttar utslepp. Ikkje minst vil eg takke alle dei som framleis er utålmodige, og som krev meir.

Og vi skal gjere meir. Denne regjeringa tek ingen kvilepausar – sjølv om statistikken går i riktig retning. No jobbar vi med ein klimaplan for 2030. Eg gleder meg til å kome til Stortinget med han seinare i år. Det vert viktig fordi noko av det beste vi kan gjere i klimapolitikken, er å gje folk og næringsliv føreseielege kutt og utviklingsmoglegheiter. Vi kan ikkje styre klimapolitikken etter innfallsmetoden. Vi må jobbe systematisk.

Regjeringa har forsterka det norske klimamålet. Vi går i front. Utsleppa våre skal halverast innan 2030. Folk der ute er villige til å gjere det som må til. Det dei treng, er ei regjering som spelar på lag og ikkje gjer folk til fiendar, som finn moglegheiter og ikkje skaper barrierar, som finn dei løysingane som fungerer, ikkje berre dei som ser bra ut. Dei treng ei regjering som kuttar utsleppa utan å kutte utviklinga.

Det har dei heldigvis no. Difor går utsleppa ned, og det skal dei fortsetje med framover.

Vi skal behandle heile 32 forslag her i dag. Eg har ikkje tid til å kommentere alle. Mange av dei slår inn opne dører, ikkje alle er like gode. Men eg merkar meg at det forslagsstillarane eigentleg ikkje ber om, er ei massiv kursendring i klimapolitikken. Det er ingen stor revolusjon Sosialistisk Venstreparti her etterlyser. Dei vil for det meste at regjeringa skal gjere meir av det vi allereie gjer.

Vi har styrkt byvekstavtalane – og skal fortsetje med det. Vi jobbar for fleire utsleppsfrie bygge- og anleggsplassar – og fortset med det, seinast då vi i dag annonser-

te at regjeringa kjem til å forby bruk av mineralolje til byggtørk og byggvarme. Det vil kutte utsleppa med 80 000 tonn kvart år. Vi jobbar med å sikre fleire innovative og grøne kjøp, fleire hamner skal få landstrøm, det vert stadig meir fossilfri kollektivtransport – og meir skal det bli.

Eg er glad for alt det regjeringa får til, men eg vil at vi skal gjere endå mykje meir. Det får Stortinget god mogelegheit til å debattere når klimaplanen vert lagt fram seinare i år.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [15:13:20]: Statsråden var voldsomt selvtilfreds med de resultatene han mener han har grunn til å være stolt av. Da må vi bare minne om at under Venstres ledelse i Klimadepartementet, og under denne regjeringen, er man altså ikke i nærheten av å nå det som var Stortingets klimamål. Det er det som er jobben til regjeringen: å nå målsettingene. Dem var vi ikke i nærheten av å nå. Da tror jeg nok jeg hadde spart meg litt av den retorikken og heller sett på hva vi skal gjøre annerledes i tiden som kommer. I dag er det heller ingen av disse forslagene som er fremmet, som blir vedtatt – alle sammen blir nedstemt, også av Venstre.

Men jeg skal ta statsråden på ordet. Han sier at vi skal komme tilbake til dette i klimameldingen. Da den rød-grønne regjeringen la fram klimamelding, sa de at det var et mål å få med seg alle som hadde en seriøs klimapolitikk bak seg, alle partier som anerkjente klimaproblemet som vår tids største utfordring, ble invitert til å være med og lage et forlik.

Er det statsrådens målsetting å få til et klimaforlik i Stortinget, eller er det Fremskrittspartiet som vil være partneren også i denne saken?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:14:19]: Det er interessant at representanten Aukrust meiner det er sjølvtilfreds av meg å trekkje fram alle dei som kvar dag gjer ein stor jobb for å kutte klimagassutsleppa i sitt privatliv eller i si bedrift. Eg meiner tvert imot at det er heilt riktig av ein klima- og miljøminister å løfte fram nettopp dei som gjer jobben der ute.

Når det gjeld om vi kjem til å nå Stortingets klimamål for 2020, veit vi strengt teke ikkje det før statistikken kjem neste år, men eg er glad for at utsleppa har gått ned kvart år dei siste fire åra. Det siste året vi no veit noko om, gjekk dei ned 2 pst. Det er omtrent like mykje som heile det årlege utsleppet til Oslo kommune. Det betyr ikkje at alt går så fort som det skal gå, men det betyr at det går i riktig retning, og det går stadig fortare. Det er bra.

Så er det hyggjeleg at fleire av partia ønskjer å verte einige med regjeringa i klimapolitikken, utan at dei heilt veit kva dei skal verte einige om enno. Eg trur eg skal få lov til å skrive klimaplanen først, så skal vi kome til Stortinget. Eg har sagt før – og eg gjentek det gjerne her – at eg er villig til å snakke med alle som ønskjer å jobbe for god klimapolitikk. Det vert ei viktig sak når ho kjem til Stortinget.

Åsmund Aukrust (A) [15:15:22]: Klimaministeren sier at det går i riktig retning – det gjør det jo ikke. Verden er ikke på riktig vei for at vi skal nå våre klimamål – vi er på vei mot katastrofale klimaendringer. Han sa at han var tilfreds på vegne av alle dem som gjorde jobben, men når man hørte på innlegget, hørtes det ut som om det var mest selvtilfredshet på vegne av Venstres resultater. Det mener jeg det ikke er noen grunn for denne regjeringen til å være.

Jeg fikk egentlig ikke svar på spørsmålet mitt. Den rød-grønne regjeringen sa veldig tydelig at de ønsket et klimaforlik med alle partier. Er det da slik, siden de ønsker å stemme imot dette i salen, at det ikke er en målsetting for regjeringen å få til et klimaforlik i løpet av 2020?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:16:05]: Represntanten fekk svar på spørsmålet sitt. Når det gjeld om verda er på rett kurs eller ikkje, er det i og for seg ikkje så vanskeleg å vere einig i at det er ho ikkje, for utsleppa fortset med å gå opp globalt. Ikkje minst er det problematisk at dei fortset med å stige i rekordtempo i mange av dei framveksande økonomiane. Det må ein ta tak i, for det som til no er meldt inn til FN, svarar til at vi kjem til å nå ein temperaturauke på over 3 grader. Det er heilt uakseptabelt, det vil føre til enorme konsekvensar for menneske, for plantar, for dyr, for havet, og difor må ein gjere meir.

Difor er det f.eks. utruleg viktig at landa i verda no forpliktar seg til å kutte meir enn det dei har sagt fram til no. Det har vi i Noreg meldt inn at vi skal gjere – som det første vestlege landet har vi gjort det. Men vi treng at endå fleire kjem etter fram mot det viktige klimatoppmøtet i Glasgow, som dessverre ikkje vert i år, men som forhåpentlegvis vert kjapt neste år, slik at ein kan verte einig om å få verda på riktig kurs, for det er eg einig med representanten i at ho ikkje er.

Jon Georg Dale (FrP) [15:17:05]: Det er for så vidt gledeleg at statsråden varslar at det kjem ein klimaplan i løpet av året. Eg legg likevel til grunn at planen baserer seg på Klimakur, og difor har eg eigentleg eit spørsmål som er relativt openbert, nemleg om regjeringa no gjer grundigare vurderingar av tre forhold som eg meiner Klimakur svarte dårleg på. Det eine er kost-nytte-vur-

deringar, det andre er balansen mellom innanlands og utanlands utsleppskutt ved ulike grep som er føreslått i Klimakur, og det tredje er meir detaljerte oversikter over kostnadene ved ulike klimatiltak, ettersom f.eks. den eine kategorien for Klimakur er kostnader over 1 500 kr per tonn, men om det er 1 500 eller 15 000, svarar ein dårleg på.

Spørsmålet er: Har vi eit betre fagleg grunnlag enn det Klimakur la på bordet?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:18:20]: Takk for eit godt spørsmål.

Kost–nytte står heilt sentralt når vi skal jobbe med klimapolitikkk framover, ganske enkelt fordi vi er nøydde til å få mest mogleg klimakutt for pengane og kutte raskast mogleg. Då må vi vite kva vi gjer når vi brukar dei målretta tiltaka og ikkje symboltiltaka.

Men eg vil også seie at kost–nytte står sentralt i Klimakur, det er ei av hovudoppgåvene som nettopp vart gjeven der. Difor deler ein inn tiltaka etter nettopp kost–nytte. Så vil vi vurdere på sjølvstendig grunnlag frå regjeringa si side å bruke all den kompetansen vi har i embetsverket til å gå endå djupare ned i det – absolutt – i arbeidet med klimaplanen.

Også dette med innanlands og utanlands er viktig, for vi må kutte over alt, men dersom kutt berre flyttar seg til andre land i staden for å skje i Noreg, har ein ikkje oppnådd noko. Det er eg einig i.

Elles vil eg seie at Klimakur viser kvifor det er viktig å jobbe systematisk. Det er eit viktig faggrunnlag på over tusen sider som grunngjev kvifor ein bør og kan gjere ulike ting. Det Dokument 8-forslaget vi behandlar i dag, er på totalt tre sider, og gjev ikkje eit fullt så godt avgjerdsgrunnlag for Stortinget.

Ole André Myhrvold (Sp) [15:19:32]: Et av flertallsforslagene i komiteen handler om en utredning av fangst og lagring av karbon i Fredrikstad og Kristiansand. Men mer klare er jo fangst- og lagringsprosjektene i Brevik og på Klemetsrud. Forrige uke fikk vi nyheten om at regjeringen vil stille krav om medfinansiering fra EU, noe som i beste fall vil føre til utsettelse fram mot 2026/2027. I verste fall vil prosjektene forvitte, og det til tross for at Stortinget har bedt om en investeringsbeslutning allerede i høst.

Mener statsråden at fangst og lagring av karbon på industrielt vis fortsatt er viktig, og hvordan vil statsråden bidra til å dempe den uroen som nå har oppstått i prosjektene?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:20:21]: No er karbonfangst- og lagringsprosjektet olje- og energiministerens sitt bord, men så vidt eg er kjend med, er det ikkje stilt krav om at ein må ha finansiering frå EU for å

kunne gå vidare. Men det er sjølvsagt ein ting som ein ser på, og som openbert ville vere nyttig om vi kunne få til. Vi har sagt heile vegen at medfinansiering frå andre land er viktig og ønskjeleg, men korleis karbonfangst- og lagringsprosjektet kjem til å verte, og kva avgjerd regjeringa tek, veit vi ikkje enno, for den avgjerda har ikkje regjeringa teke.

Men det vi har gjort, er at vi har jobba systematisk heile vegen, etter ein stram tidsplan, for å få kjennskap til kva type område som er eigna for lagring, gjennom eigna grunnundersøkingar, gjennom forhandlingar og diskusjonar med private selskap om kva dei er villige til å bidra med, gjennom viktige og suksessrike pilotprosjekt på dei to plassane som representanten nemnde – alt for å få eit godt avgjerdsgrunnlag. Med eit godt avgjerdsgrunnlag meiner eg ikkje berre å gje gullkortet til nokre private selskap og sjå på kva det kostar til slutt, det handlar om å få kontroll på dei utgiftene vi i så fall pådreg oss i det som er eit veldig viktig prosjekt.

Lars Haltbrekken (SV) [15:21:37]: Vi hører statsråden og andre representanter for regjeringspartiene snakke om at norske utslipp har gått ned de siste årene. En av hovedårsakene til det er økt bruk av biodrivstoff. Det har de siste årene vært et høyt forbruk av regnskogødeleggende palmeolje, som fører til økte klimagassutslipp andre steder i verden. Senest i 2019 økte salget av palmeoljebasert biodrivstoff fra 91 millioner liter til 111 millioner liter.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvor lenge skal regjeringen fortsette å putte en orangutang på tanken?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:22:28]: Det er riktig at bruken av palmeolje i Noreg gjekk noko opp frå 2018 til 2019, men han gjekk ned frå eit dramatisk mykje høgare nivå i 2017, så utviklinga har trass alt gått i riktig retning, sånn sett. Men det er også viktig for oss at det biodrivstoffet som vert brukt, er det mest berekraftige. Det er ein av grunnane til at regjeringa har føreslått å innføre vegbruksavgift på konvensjonelt biodrivstoff frå 1. juli. Det er ein av grunnane til at vi stadig har auka kravet til avansert, som no stig for kvart år. Det er bra, det er det mest berekraftige, og det er grunnen til at vi også har på høyring forslag om å auke kravet til avansert endå meir framover – fordi vi ønskjer at det er det mest berekraftige biodrivstoffet som skal verte brukt.

Så er det riktig at biodrivstoff er ein del av forklaringsgrunnen på at utsleppa har gått kraftig ned i Noreg dei siste åra – eller rettare sagt, eg skal ikkje seie kraftig, for dei burde ha gått endå meir ned, men dei går ned. Men det er ikkje berre det, det er også at annankvar nordmann kjøper elbil, det er at vi forbyr bruk av mineralolje til fyring, og det er at vi satsar målretta på kollektivtransport – det er

over 100 millionar fleire kollektivreisande no enn i 2013. Alt det til saman har effekt.

Une Bastholm (MDG) [15:23:44]: Jeg lyttet med interesse til innlegget til statsråden, hvor han advarer mot en klimapolitikk etter innfallsmetoden og mener man må jobbe systematisk. Det er jeg helt enig i, og nettopp derfor var noe av det første vi i Miljøpartiet De Grønne gjorde etter at vi kom inn i byrådet i Oslo i 2015, å få innført et klimabudsjett, som nå har inspirert byer som New York, Rio de Janeiro, San Francisco, Stockholm, Helsinki, Sydney mfl. til å gjøre akkurat det samme, etter modell fra Oslo.

Det å henvise til at et problem i klimadebatten skal være at mange av forslagene er symbolpolitikk – et ord som statsråden brukte i replikkvekslingen nå – og også til et falskt problem der ute om en innfallsmetode, synes jeg egentlig forvirrer debatten mer enn den hjelper, og derfor er mitt spørsmål: Hvilke konkrete tiltak som opposisjonen bruker å fremme, er det statsråden tenker er etter innfallsmetoden?

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:24:46]: For det første vil eg starte med å seie at eg synest arbeidet med klimabudsjett i både Oslo, Bergen og andre byar er positivt. Eg trur det gjev mykje god kunnskap. Det slår meg også at hovudutfordringa for Oslo akkurat no må vere å få utsleppa ned i staden for at dei fortset å gå opp, slik dei har gjort dei to siste åra. Eg meiner at det å jobbe systematisk med kunnskap og tiltak som funkar, er veldig viktig.

Når det gjeld dei forslaga vi har føre oss i dag, og kva det er eg meiner er etter innfallsmetoden: Vel, eg vil i alle fall seie at ein del av forslaga ikkje verkar ekstremt gjennomtenkte, f.eks. at ein vil innføre ei klimapåskjøning for næringslivet utan heilt å forklare kva det skal bestå i, utover at ein i dag har svært gode verkemiddel for næringslivet gjennom målretta støtte via Enova, gjennom at CO₂-avgifta aukar målretta år for år, og gjennom dei nye tiltaka som vart lansert i fase 3. Den typen forslag der ein berre ber om at vi skal gjere eit eller anna utan å forklare kva det er, er ikkje ein veldig god måte å føre klimapolitikk på.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [15:25:51]: Hvis statsråden er bekymret for økte utslipp i Oslo, burde han kanskje ta en liten prat med sine kolleger i regjeringen som preser fram store, gigantiske motorveiprosjekter. Det kommer ikke til å bidra positivt. Derimot hadde det bidratt positivt hvis regjeringen f.eks. i revidert ikke hadde

foreslått kutt i togsatsingen, slik som de faktisk har gjort, på viktige strekninger, f.eks. mot Hamar, som er en av nøkkelstrekningene for å få både gods og mennesker over på kollektivtrafikk og tog. Det har blitt et forlik om det, så det kommer inn noen penger igjen, men jeg synes kanskje statsråden hadde tjent på å være litt mindre ... vel, jeg skal være forsiktig med å bruke ord, president.

Verken verden eller Norge er på rett kurs i denne saken. Jeg synes jeg registrerer en stemning i denne debatten som tyder på at man ikke har tatt alvoret inn over seg, verken om klimaet eller at vi er for trege med omstillingen her, og at det faktisk vil skade oss. Det vil skade norsk næringsliv at vi ikke er kjappere med å få til den omstillingen som må til. I en vanskelig tid er det tid for å bruke den muligheten til omstilling. Isteden la Stortinget i forrige uke inn en enorm risikoavlastning ved at man skal bygge ut ulønnsomme oljeprosjekter, f.eks. i Barentshavet, og knytte oss tettere til den utviklingen som både skader klimaet, og som gjør at vi ikke får til den omstillingen.

Vi kunne ha laget en større plan for å få mer gods over på bane. Vi kunne f.eks. hatt strøm på Rørosbanen og Solørbanen, og vi kunne redusert med 400 vogntog per døgn, som dunderer gjennom Gudbrandsdalen og Østerdalen, og som ikke har noen ting inn i Oslo å gjøre, men som kunne reist ut og inn av landet. Det hadde betydning enormt mye, men vi gjør det ikke. Regjeringen legger ikke inn penger til å realisere noe av dette.

Når det gjelder ferje og båt, er det slik at en del av fylkene har gått foran. Nå sitter de igjen med regningen, og regjeringen vil ikke ta den. Nå sier flere fylker til kommunalkomiteen når vi har høring, at de kommer kanskje ikke til å tørre å gjøre disse klimavennlige investeringene framover, som også skaper oppdrag til verftsindustrien, og som får til den omleggingen. Da er det på tide å fremme forslag om at dette skal kompenseres, slik at vi får til både klimakutt og industriutvikling i Norge. Det er mulig, men med den selvtilfredsheten som regjeringen har, tror jeg ikke vi kommer til å nå dit.

Terje Halleland (FrP) [15:29:06]: Jeg må si at jeg lar meg fascinere av klimapolitikken til enkelte partier. En skulle jo tro at det var resultater og utslippsreduksjoner som var formålet og hensikten, men en sitter igjen med et inntrykk av at det skal gjøre vondt, at det helst skal koste noen arbeidsplasser, og at vi gjerne kan gjøre vedtak uten at vi i det hele tatt kjenner konsekvensene av dem. Det blir til og med sagt fra talerstolen at klimafor-skere globalt har advart mot det nye skatteregimet som vi har gjort midlertidig for petroleumsnæringen. Jeg har ikke fått det med meg.

Jeg tror det er akkurat det motsatte som er viktig, at vi klarer å holde godt liv i og aktivitet innenfor petroleumsnæringen, så vi klarer å beholde kunnskap og kompetanse mens vi driver omstilling og er i ferd med en overgang til nye produkter. Skal vi lykkes med CCS, skal vi lykkes med havvind, skal vi lykkes med havbruk, er det på grunn av én ting, og det er at vi har en petroleumsnæring som er med oss og har den nødvendige kompetansen til å klare de prosjektene.

Det største bidraget og Norges bidrag til å gjennomføre Parisavtalen ligger i å eksportere gass til Europa. Nå er det sånn at det ikke er politisk korrekt å hylle noe som er fossilt. En kan gjerne være imot gass, men en kommer ikke utenom at hvis vi ikke klarer å løse problemet rundt kull, så løser vi ikke problemene.

Det neste store klimaprojektet som Norge tar del i, som viser resultater, er Baltic Pipe. Det er en gassrørledning som går fra det norske gasssystemet og over til Polen, og gir Polen mulighet til å konvertere fra kull til gass. Det gir Polen en mulighet til å redusere sine klimagassutslipp med 80 millioner tonn. Det er omtrent halvannen gang så mye som hele det norske utslippet. Da kan vi snakke om å være et grønt batteri for Europa, som bl.a. Senterpartiet ivrer for.

Dette er også viktig i de andre sakene som er blitt kritisert om Barentshavet, for skal vi klare å gi Europa den muligheten, må vi ha tilgang til råstoff, og tilgang til Barentshavet gir oss akkurat det. Så de siste sakene vi har behandlet, forvaltningsplanen for Barentshavet og et nytt skatteregime, har vi gjort i klimaets navn.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Jon Georg Dale (FrP) [15:32:21]: Eg hadde i utgangspunktet ikkje tenkt å seie meir i denne debatten, heilt til eg hørde innlegget frå representanten Karin Andersen, for det minner dessverre om historieforklaring når ein prøver å gje inntrykk av at det Stortinget har bidreg til dei siste vekene, er å gje gigantiske moglegheiter for oljeindustrien til å gjennomføre ulønnsame investeringar på norsk sokkel som vil drive utslippa frå olje- og gassindustrien vidare oppover i Noreg – akkurat som om det er fullstendig feilslått når ein hevdar at utbygging av infrastruktur inn og ut av Noregs hovudstad handlar om at ein ønskjer flest mogleg privatbilar subbande rundt på breiast mogleg vegar. Det er ikkje sant. Men fleirtalet på dette huset har innsett at også bussen treng felt å køyre på, og då trengst det veg, og at næringstransporten framleis aktivt vel å frakte store delar av varene sine på vegen, fordi det ikkje er jernbane alle plassar i eit langstrekt land som Noreg. Det er eit forsøk på å lage ei verkelegheitsoppfatning det ikkje finst grunnlag for – akkurat som dei gjer med man-

ge av forslaga i representantforslaget vi eigentleg skulle debattere.

Eg veit ikkje om det er eit bevisst forsøk på å fortelje noko anna enn det som er sant – utanfor denne salen ville eg drista meg til å bruke endå sterkare ord enn det – eller om det er fordi ein ikkje vil vite at det vi har bidreg til i Stortinget dei siste vekene, er å sørge for å sikre den industrien som bidreg med kompetanse og ikkje minst med norsk kapital til å vidareutvikle også nye fornybare energikjelder, og som bidreg til store, tunge teknologiskift, som vi f.eks. har fått til i ferjeflåten, takk vere at vi har ein verftsindustri som har vore kompetent nok til å ta desse stega lenge før andre tenkte på det. Det er den type industriarbeidsplassar vi sikrar med desse grepa.

At SV nok ein gong – som vanleg, ville eg nesten sagt – valde å setje seg sjølv på sidelinja, får vere opp til dei, men det betyr ikkje at dei kan fortelje ei anna historie om verkelegheita enn den som er sann. Så eg oppfordrar SV-representantane i seinare innlegg til å halde seg for god til det.

Stefan Heggelund (H) [15:35:17]: Vi diskuterte petroleumsskattepakken i denne salen på fredag, så jeg skal ikke gå dypt inn i den annet enn å kommentere at leverandørindustrien faktisk trenger prosjekter for også å kunne omstille seg og bidra til omstilling av f.eks. sokkelen. Det rare, som vi også diskuterte på fredag, og som Karin Andersen av en eller annen grunn ikke nevner i sitt innlegg, er at hun representerer et parti som er imot Johan Castberg-feltet, men er for at man skal ilandføre fra Johan Castberg, et standpunkt Sosialistisk Venstreparti for øvrig har uavhengig av hva miljøfaglige råd måtte si om en slik ilandføring. De bare mener det. For å bruke Karin Andersens ord: Kanskje hun rett og slett ikke har tatt inn over seg hvor viktig det er med miljøfaglige råd i slike saker.

Så hører man fra representantene Aukrust, Haltbrekken og Andersen at man er blitt selvtilfreds på borgerlig side. Da spør jeg meg: Er det det eneste argumentet venstresiden har i klimapolitikken? For vi hører det hver gang vi er i denne salen, og det skjer hver gang etter at noen på borgerlig side har konstatert fakta, nemlig at utslippene har gått ned. Det er ikke selvtilfredshet å konstatere fakta, og det er i hvert fall ikke selvtilfredshet å gjøre det når man i samme slengen sier at vi vil gjøre mer enn det vi gjør i dag. Hele klimapolitikken vår handler om at vi skal gjøre mer hvert eneste år, og at vi nå skal få en systematisk klimapolitikk for alle sektorer for at vi skal nå 2030-målene.

På samferdsel går det jo an å nevne flere kollektivreiser, bedre byvekstavtaler, en jernbanereform som gjør at ulike selskaper må konkurrere om å få flere til å ta jernbanen, samtidig som det blir billigere totalt sett å

drifte jernbanetilbudet. Det er for øvrig venstresiden imot.

En annen ting de er imot selv om de er veldig opp-tatt av at vi skal fly mindre og ta mer tog over landegrensene i Europa, er den felleseuropeiske politikken som gjør det mulig. De er imot fjerde jernbanepakke, f.eks., selv om det betyr at det vil bli enklere å ta tog over landegrensene i Europa. Igjen må jeg spørre med Karin Andersens ord: Kanskje de rett og slett ikke har tatt inn over seg hvor viktig det er at man klarer å føre en felles politikk for at det faktisk skal være mulig å ta mer tog over landegrensene?

Det er det som er problemet: Venstresidens klimapolitikk er bare retorikk, det er bare et eneste langt debattnotat. Og så får noen andre levere resultatene.

Lars Haltbrekken (SV) [15:38:33]: Igjen hører vi representanter fra regjeringspartiene skryte over at norske utslipp har gått ned de siste årene.

Statsråden fikk seg til å si at den økningen vi har hatt i bruken av palmeolje fra 2018 til 2019, var en liten økning. Vel, det var en 20 pst. økning – en 20 pst. økning. Hvordan kan statsråden si at det er en liten økning, samtidig med at han snakker om norske utslippsreduksjoner på kanskje 2 pst. som en kraftig reduksjon? Hvordan kan 2 pst. være en kraftig reduksjon i det ene tilfellet, mens en 20 pst. økning i palmeoljebruken er en liten økning i det andre tilfellet?

La oss se på tallene bak disse prosentene. De økte utslippene verden har fått som en følge av regjeringens regnskogsødeleggelse gjennom økt bruk av palmeolje, tilsvarende de utslippsreduksjonene man hadde på det norske regnskapet fra veitrafikken i fjor. Den økte palmeoljebruken i fjor spiste opp den, ifølge ministeren, kraftige reduksjonen av norske utslipp. Det vi hører, er at regjeringen i realiteten står og skryter av å ha bidratt til å hugge ned regnskog. Hadde ikke håret mitt falt av i helga, er jeg sikker på at det hadde kommet til å falle av under denne debatten.

På toppen av det hele har regjeringen lagt fram et forslag til en ny biodrivstoffpolitikk som kan øke forbruket av palmeolje ytterligere. Det var altså ikke nok å ha en liten økning på 20 pst. Klima- og miljødepartementet har sendt et høringsforslag som i realiteten kan bety at vi øker palmeoljebruken utover det som skjedde i 2019. Hva betyr det? Jo, det betyr ytterligere ødeleggelse av regnskogen. Det betyr ytterligere økning av klimagassutslippene i andre deler av verden. Det betyr ytterligere ødeleggelse av leveområdene for 200 millioner av verdens urfolk. Og det betyr at regjeringen har tenkt å fortsette å putte orangutangen på tanken.

Karin Andersen (SV) [15:41:50]: Det er en realitet at de vedtakene som Stortinget har gjort de siste dagene,

binder oss mer fast og gjør oss mer oljeavhengig enn før. Når vi debatterer dette, sier finansministeren at dette kommer til å utløse 115 mrd. kr mer i oljeinvesteringer. Er det noen som mener at vi skal investere i olje og ikke ta opp oljen, ikke selge den, at det ikke blir utslipp av dette? Da er man jo veldig lykkelig her, for at det liksom ikke teller på Norges regnskap. Men det gjør det, og det låser også fast investeringer, kapital og kompetanse inn i en næring som alle, bortsett fra Fremskrittspartiet, sier at vi er nødt til å gjøre oss mindre avhengig av.

Disse grepene er ikke god klima- og miljøpolitikk. Det er dårlig industripolitikk også. Ja, det er riktig at verftsindustrien må ha noe å gjøre. Derfor har SV fremmet mange forslag om det, om alternative prosjekter, og vi har også lovet fylkeskommunene at når de nå inngår kontrakter på nye båter, skal vi være med fra statens side og betale den regningen. Det gjør ikke flertallet her, det gjør ikke regjeringen, så flere fylkeskommuner har sagt under høringen at det tør de kanskje ikke gjøre mer. Er det en bra utvikling? Nei, det er en dårlig utvikling, og det gjør at den alternative kompetansen som kunne vært utviklet og ha bidratt til det teknologiskiftet vi trenger, ikke blir der.

Vi må ha veier fordi jernbanen ikke finnes, sier Fremskrittspartiet. Ja, det er derfor SV fremmer forslag om at vi faktisk må få i gang særlig de lange godsstrekningene, som gjør at vi kan få ned utslippene, og som gjør at det går an å kjøre på disse veiene. Der jeg bor, tør jeg knapt kjøre mer, for der er trailertrafikken så tung – og så utslippsintensiv. Men det vil man gjerne fortsette med, og ikke være med på den omleggingen som gjør at dette er mulig. Hvis man bygger veien først, blir det vei og ikke jernbane – det må vi snart ha lært nå.

Det er mange ting som burde gjøres her. Det er mange som forteller om seg selv når de står her og på andre talerstoler. Jeg har fire barnebarn, og jeg må si jeg tenker ganske mye på dem og hva det er vi overlater til dem framover, når vi ikke makter å gjøre de endringene som nå skal til for at vi i framtida skal ha arbeidsplasser som vi kan tjene penger på, slik at vi kan drive velferdssammenheng og folk kan ha noe å leve av. Jeg mener – og jeg er ikke alene om det, det er mange som har mye økonomiskompetanse som mener det også – at noen av de grepene som Stortinget har gjort de siste dagene, er noe av det dummeste som har skjedd, og med hensyn til klimaet og miljøet er det direkte skadelig.

Åsmund Aukrust (A) [15:45:09]: Jon Georg Dale startet sitt første innlegg med å si: «I dag tek vi nye viktige steg for ein forsvarlig klimapolitikk.»

Det steget stortingsflertallet tar i dag, er ingenting. Det er ikke én ting som kommer til å bli resultatet av denne debatten. Det er det regjeringspartiene, med

Fremskrittspartiet på slep, mener er det forsvarlige å gjøre.

Statsråd Rotevatn var enormt selvtilfreds, og vi har hørt Stefan Heggelund og andre fra høyresiden være veldig selvtilfreds med sine resultater. Vel, resultatene er at de bryter klimaforlikets målsetninger. Resultatene er også at de nå har noen tall hvor de kan vise at det går ned minimalt. Det går mindre ned enn hva feilmarginen er fra år til år. Men Sveinung Rotevatn klarte til og med å få det til å høres ut som en gladnyhet, for at det var feilmarginen kunne bety at det egentlig hadde gått mer ned enn det tallene viste. Vi vet at vi skal halvere utslippene våre på ti år. Da er det ikke veldig imponerende å få dem ned noen få prosenter.

Er mitt problem med regjeringen at de er selvtilfredse? Nei, det er det overhodet ikke. Venstre-folk og Høyre-folk kan være så selvtilfredse de bare vil for min del. Problemet er at utslippene ikke går ned. Problemet er at de er i ferd med å styre mot en klimakatastrofe. Det er ikke noe som bare angår alle andre land, det angår Norge like mye som alle andre. Jeg mener det er ingen klimaminister i verden som kan slå seg på brystet på den måten Sveinung Rotevatn gjør, og si at han har levert, at vi er på riktig vei.

Sveinung Rotevatns hovedargumentasjon mot å vedta noe som helst i dag var at han mente at dette var på innfallsmetoden. Da Miljøpartiet De Grønnes Une Bastholm spurte om han kunne si hva han mente var innfallsmetoden her, mente han det var at Stortinget nå skulle tvinge han til å innføre en klimabelønningsordning. Det forslaget som han advarer så mot, er at vi skal utrede en klimabelønningsordning. Det kunne f.eks. være et nullutslippsfond, som NHO og andre aktører har etterlyst. Det kunne det f.eks. vært. Men da de etterlyste det, fikk de huden full fra høyresiden. Når de for en gangs skyld skulle bruke slegga mot NHO, var det altså for deres klimaengasjement.

Lars Haltbrekken har tatt opp debatten om biodrivstoff. Der var Venstre alliert med resten av opposisjonen. De var like utålmodige da Vidar Helgesen ikke leverte. De fremmet forslag her i Stortinget og fikk det vedtatt. Så gikk de inn i regjeringskontorene selv og ble like trege som resten av høyrepartiene.

Vi har altså ti år på oss til å levere i klimapolitikken. Det er bare å sette i gang. Regjeringens svar på alle utfordringer er at de skal komme med en eller annen plan som alltid skal komme litt senere det året vi diskuterer det. Vi har ikke tid til å vente, derfor kommer vi til å fortsette å fremme forslag. Dette er ikke retorikk, det er ikke som Stefan Heggelund sa, at vi bare fremmer retorikk. Nei, det er 49 forslag som han i morgen klokken 15 skal stemme mot, men han har selvfølgelig natten på seg

dersom han har ombestemt seg og sett at her er det mye fornuftig å stemme for.

Ola Elvestuen (V) [15:48:15]: Jeg hadde ikke tenkt å ta ordet i denne debatten, men etter å ha hørt noen av innleggene, må jeg gjøre det likevel.

For det første: 2 pst. reduksjon i 2019 – hvis det er et lite tall, altså 1 million tonn ned i løpet av ett år, er det nesten like mye som Oslos samlede utslipp. På ett år går det ned med det, og det er fjerde år på rad, og det går også ned i år. Det går ikke fort nok, og tempoet må opp framover. Nettopp derfor har statsråden i februar meldt inn til FN at vi skal kutte våre utslipp med 50 pst., eller 55 pst., innen 2030. Det er ambisiøst, og vi skal gjøre det sammen med EU. Nå venter vi på at de skal ta sin beslutning – det kommer vel i september – forhåpentligvis på 55 pst. Da er det ikke lenger en målsetting, som Venstre har drevet med tidligere. Nei, det er en forpliktelse som skal gjennomføres, og man vil ha de tiltakene som kreves for å få det gjennomført.

Så er det områder hvor Norge ligger i front. På transportsektoren gjør vi mer i Norge enn noen andre land er i nærheten av. Elbilsatsingen er noe av det. Det har vi holdt på med i nesten 20 år, og det utgjør nesten 50 pst. av salget så langt i år. Vi må opp i 50 pst. for å nå målet om bare å selge nullutslippsbiler innen fem år, som ble forhandlet fram av Venstre for noen år siden.

Når det gjelder elferger, det som skjer innenfor skipsfart, er det ingen andre som har et slikt tempo i det skiftet som det vi har i Norge. Vi la fram en handlingsplan i fjor. Den må drives framover.

Så til Lars Haltbrekken: Nullutslippsløsninger er det vi må ha, men det tar tid å få på plass. I overgangen for å komme dit, for å få ned utslippene raskt nok, må vi bruke biodrivstoff. Biogass er en nullutslippsløsning. Det forsterker vi. Vi har det største anlegget i Norden på Skogn, og det tas mer i bruk. Men det må også brukes biodrivstoff. Det er ingen tvil om at i den opptappingsplanen jeg har vært med på og står bak, og som Stortinget har vedtatt, er alle enig i at vi ikke skal bruke palmeolje. Men to ting:

1. For å få det avanserte biodrivstoffet som vi trenger, må man ha mot til å gå framover. Det har stortingsflertallet hele tiden hatt. Vi kommer til å produsere mer avansert biodrivstoff. Vi kommer til å gjøre det i Norge. Og vi kommer sammen med resten av Europa til å fjerne palmeolje.
2. Vi satser like mye internasjonalt og mer enn det vi har gjort før for å ivareta regnskog. Så må man ha med, når man forteller hvor mye regnskog som blir ødelagt, at i Indonesia går tap av regnskog heldigvis ned.

Statsråd Sveinung Rotevatn [15:51:30]: Eg tek ordet for å korrigere det inntrykket som nok vart skapt etter innlegget til representanten Haltbrekken, nemleg at no vert det brukt stadig meir palmeolje i Noreg. Det er ikkje riktig.

I fjor vart det totalt sett brukt 111 millionar liter palmeolje i Noreg. I 2017 vart det brukt 317 millionar liter palmeolje. Det er ingen oppgang, men ein nedgang på ca. to tredelar. Så må ein gjerne meine at det bør gå endå meir ned, og regjeringa er for at det er det berekraftige drivstoffet som skal ha forrang framover. Difor føreslår vi avgifter på konvensjonelt biodrivstoff frå 1. juli. Difor føreslår vi å auke delen av avansert biodrivstoff systematisk framover.

Eg trur at representantane frå SV må oppdatere talepunktane sine litt frå 2017, for svaret kvar einaste gong utsleppa i Noreg går ned – og det gjer dei kvart år – er at det er palmeolja som er grunnen til det, sjølv om bruken av palmeolje også går ned. Det heng ikkje i hop. Det er eit veldig enkelt eksempel berre frå i fjor: Om ein isolert sett ser på effekten av palmeolje, står han for ca. 100 000 tonn kutt i Noreg. Ja vel, men til saman gjekk altså utsleppa ned med 1 million tonn. Eg trur representantane frå SV må ta inn over seg at det er ganske mange andre ting som gjer at vi kuttar i utsleppa. Det er at annankvar selde bil er ein elbil. Det er at stadig fleire nyttar kollektivtrafikktilbodet – over 100 millionar fleire reiser i året no enn då SV gjekk ut av regjering. Det er at vi forbyr nydyrking av myr, at vi fasar inn elferjer, at vi har hatt ein nedgang i olje- og gassektoren – eg kunne halde fram. Alt dette bør representantane frå SV setje seg godt inn i om dei skal snakke med truverde om kva som faktisk skjer med utsleppa i Noreg.

Ein kan snakke alt ein vil om feilmargarin frå år til år. Ja, det er sikkert feilmargarin i utsleppsrekneskapa frå år til år, men det går altså ned kvart einaste år. Ein kan godt sitje og snakke om feilmargarin og sjå kva retning dette har. Eg synest ikkje det er interessant å sjå kva som skjer frå veke til veke, frå månad til månad, kanskje til og med ikkje frå år til år, men når dei fire år på rad går ned, då er retninga heilt tydeleg.

Til sist til Arbeidarpartiet og Åsmund Aukrust, som snakka om at ting ikkje går fort nok, og at alt ville vore betre om berre dei fekk sleppe til. Eg tillèt meg å tvile på det, for kva er det Arbeidarpartiet har jobba for her i salen? Eg oppfattar at dei jobbar mot konkurranse på jernbanen, mot reform av jernbanen, dei jobbar mot at ein skal verne sårbar natur, og seier ja til nydyrking av myr, ein forhandlar med oljedirektørar om kva skattepolitikk ein bør føre for olje- og gassektoren. Stadig vekk er det som vert lagt på bordet, ikkje noko eg oppfattar som spesielt fornuftig klimapolitikk. Det er mogeleg ein oppfattar det som fornuftig Arbeidarparti-politikk, men

det er ikkje nødvendigvis det same. Det har i alle fall ikkje vore det historisk, og det er det i alle fall ikkje når vi no skal klare å kutte utsleppa endå meir framover – slik regjeringa no har gjort i fire år på rad.

Vi skal vidare. Difor har vi skjerpa ambisjonane våre for 2030. Vi skal kutte endå meir. Planen regjeringa har lagt og jobbar med for å få det til, kjem til Stortinget i løpet av året. Eg ser fram til ein god debatt då med vonleg breie fleirtall rundt endå betre klimapolitikk framover.

Stefan Heggelund (H) [15:54:40]: Hvorfor bruker representanten Aukrust som et av sine hovedargumenter at utslippene må videre ned? Hvorfor bruker han det som et argument mot regjeringspartiene og borgerlig side? Vi er jo enig i det. Så konstaterer vi at det er et faktum at utslippene går ned med denne regjeringen, men at de må mer ned, og derfor kommer vi til å få en systematisk klimapolitikk for alle sektorer basert på kunnskapsgrunnlaget Klimakur.

Så synes jeg det er litt pussig at to ganger – tror jeg – i denne debatten har representanter fra venstresiden referert til den klimameldingen som den rød-grønne regjeringen la fram. Den var jo ikke så mye å skryte av, den måtte altså vi dra i riktig retning. Da hadde representanten Lars Haltbrekken en litt annen rolle, som del av miljøbevegelsen. Han kom til Høyre for å sørge for at den meldingen skulle bli bedre enn det den var.

Det virker av og til som om Arbeiderpartiet nå har et behov for å gjøre seg populær hos noen som de ikke er spesielt populære hos, og det er deler av miljøbevegelsen. Men da burde de levere bedre enn det de gjør nå, i denne debatten. For eksempel: Er Arbeiderpartiet virkelig fortsatt for sitt eget forslag til nullutslippsfond til næringstransporten? Snakker Arbeiderpartiet fortsatt om deres modell? Vi har altså et CO₂-fond for næringstransporten, som vi har innført, som fungerer mye bedre, som er en bedre modell. Det er ikke noen vits i å stå på talerstolen og late som om det ikke er noen tiltak for CO₂ i næringstransporten når vi har et tiltak som til og med er bedre enn det Arbeiderpartiet foreslår. Det er helt bemerkelsesverdig at det fortsatt er en del av retorikkheftet til Arbeiderpartiet. Ta ut punktet, si det til kommunikasjonsrådgiverne så fort som overhodet mulig. Det er ikke et bra poeng.

Så til Sosialistisk Venstreparti: Hvorfor er de imot en felles politikk i Europa som gjør det enklere å ta tog over landegrenser? Man spør og spør, og det er umulig å få et svar. Hvorfor mener venstresiden i Norge at det er bra med konkurranse i luftfarten, men at det er noe negativt med en gang man snakker om tog? Er det mulig å få svar på disse spørsmålene? Hvis man virkelig har et engasjement for at flere skal ta tog, bør man også ha en politikk

som gjør at flere tar toget, og ikke bare stemme imot hver eneste gang regjeringen kommer med gode forslag.

Ketil Kjenseth (V) [15:57:55]: Det er en del å ta tak i i denne debatten. Først: Arbeiderpartiet vil ikke forholde seg til fakta, og det er jo litt oppsiktsvekkende. Når man benekter at utslippene går ned fire år på rad, er man på en annen planet. Men Arbeiderpartiet har jo erfaring med månelandinger, og det har ikke vært spesielt vellykket, f.eks. på Mongstad.

Til SV og det at vi ikke satser på kollektiv: At utbygging til Hamar skulle bli et år forsinket, er symbolet på at man ikke satser på kollektiv. Det har aldri vært så mye penger inne i Nasjonal transportplan, det har aldri vært halvparten av andelen til kollektiv. Det er så mye mer kollektivkapasitet i Norge i dag. Det bidrar også til de 8 pst. kutt som det nå er i transportsektoren, som man reduserer klimagassutslippene med. Så det er ikke bare den orangutangen på tanken, kapasiteten på kollektiv er betydelig større. Rullende fortau og 5-minutters avganger på kollektiv i Oslo stammer fra da Høyre og Venstre satt i byråd og faktisk hadde hjelp av Fremskrittspartiet også da. Det er mulig å få til disse satsingene sammen med Fremskrittspartiet. Andelen på kollektiv og særlig på tog har ikke vært høyere noen gang. Det er et enormt etterslep her på særlig tog, som det er tungt å ta inn igjen. Med de overskridelsene man også har hatt på Follobanen bl.a., står vi overfor noen utfordringer. Men vi holder tempoet oppe, og det blir dobbeltspor til Hamar innen tida.

Til palmeoljebatten: Ja, representanten Haltbrekken ynder å dra opp den. Men utgangspunktet er jo at vi i Norge, med Venstre ved forhandlingsbordet, har økt andelen og forpliktelsen når det gjelder andel biodrivstoff, fra 4 pst. til 20 pst. på fem år. Av den andelen biodrivstoff gjelder 40 pst. avansert, og det er den vi bør snakke om. Den går opp og opp og opp, men vi er nødt til å få fart på produksjonen i Norge og i de andre skandinaviske landene, for det er de som sørger for at den andelen og den innblandingstakten holdes oppe. Palmeolje er en internasjonal handelsvare som det er krevende å sette et forbud mot, det har vi alle erfaringer med, uansett hvem som sitter i regjering. Norge er også det første landet i verden som har innført et innblandingskrav på biodrivstoff i flydrivstoff. Vi går foran på alle disse områdene. Det samme gjelder hydrogen. Representanten Halleland nevnte at vi må få kullet ut – ja, og gass er en kort bro til det. I neste omgang kommer hydrogen. Det er Norge som står med det grønne hydrogenet, og det er også en viktig både industrisatsing og transportsatsing.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lars Haltbrekken (SV) [16:01:19]: Vi hører både representanten Elvestuen og statsråd Rotevatn forsvare det høye forbruket av palmeolje. Fra 2018 til 2019, som er de siste tallene vi har på palmeoljebruk i Norge, gikk palmeoljebruken opp, fra litt over 90 mill. liter til i beste fall 111 mill. liter. Det er en økning på om lag 20 pst. Det vi skal vite når det gjelder dette tallet, er at det er ett selskap som ikke har rapportert palmeoljebruken sin, og som i verste fall kan ha brukt så mye som 20–30 mill. liter palmeolje i tillegg til de 111 mill. liter palmeolje som er omtalt. Dermed kan palmeoljebruken i fjor altså ha vært ganske mye høyere enn det vi har trodd. På toppen av det hele legger man fram et forslag som kan innebære enda større økning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [16:02:37]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold (Innst. 379 S (2019–2020), jf. Meld. St. 16 (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det bli gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Carl-Erik Grimstad (V) [16:03:22] (ordfører for saken): Jeg er glad for å kunne innlede til debatt om kulturmiljømeldingen. Et generelt godt samarbeidsklima – kall det gjerne kulturmiljøet – i familie- og kulturkomiteen kommer også til uttrykk i arbeidet med denne meldingen. Takk til komiteens medlemmer i så måte.

Meldingen bygger på to vedtak fattet i behandlingen av statsbudsjettet for 2018, der regjeringen ble bedt om å vente med å realitetsbehandle endrede nasjonale mål til stortingsmeldingen om kulturminnefeltet er behandlet. Dette har regjeringen lojalt forholdt seg til. Det ville være kritikkverdige av regjeringen om den hadde lagt fram et smørgåsbord av nye konkrete mål på dette tidspunktet. Nye programmer kommer senere; i dag er det den overordnede strategien i feltet som skal debatteres og vedtas.

Denne debatten kommer forhåpentlig i liten grad til å dreie seg om tidligere ordskifter om kulturminnepolitikken. Målene som ble staket opp for over ti år siden, er ikke blitt fulgt opp – ja, de har på sett og vis gått så til de grader ut på dato at det kan være grunn til å bruke ordet kulturminne om dem. Det er ingen tvil om at de aller fleste partiene i denne salen har noe å svare for når det gjelder manglende oppfølging av målene, og det er mange grunner til det. I den grad dette blir et tema i debatten, håper jeg dette ordskiftet framstår en appendiks, en blindtarm som heretter for godt kan fjernes til beste for pasienten.

I tråd med dette dreier hovedinnholdet i kulturmiljømeldingen seg om strategier for hvordan vi heretter skal forholde oss til dette viktige temaet for vår historie, identitet, selvrespekt, internasjonale anseelse og sikkert også næringsutvikling. Kultur er like fullt framfor alt det vi lever for, ikke av, og kulturminner, kulturelle miljøer og vår natur danner historiefortellingen som kulturen trer fram fra eller springer ut av.

Jeg registrerer at opposisjonen mener meldingen for ensidig legger opp til å håndtere kulturminnevernet på det tradisjonelle miljøvernets premisser. Jeg er litt usikker på hva som legges i begrepet «det tradisjonelle miljøvernet», men nå har det seg slik at både miljøministeren og jeg tilhører et parti som mener at det meste bør håndteres på miljøvernets premisser. Det kan jo være interessant med et ordskifte om hva i kulturmiljø-sammenheng som i så fall bør utelates fra slike hensyn.

I forbindelse med statsbudsjettet for 2018 ble det altså foreslått å legge fram nye nasjonale mål for kulturminnefeltet. Det ble, og det er jeg helt enig i, vist til at de tidligere nasjonale målene på kulturminnefeltet hadde en for sterk objekt- og tilstandsorientering, og at de nye målene i sterkere grad må legge vekt på samfunnsnyttene ved å ta vare på kulturarven, på å ta den i bruk og på engasjement og ansvar.

Slik jeg opplever det, er dagens melding en klar oppfølging av tanken om å gå bort fra objektorienteringen og i stedet fokusere på bevaringsstrategier og i sterkere grad legge vekt på samfunnsnyttene ved å ta vare på kulturarven. Venstre sitter nå ved roret i departementet som har fulgt opp dette, og jeg opplever at også det faglige miljøet vil ha det på denne måten.

Under behandlingen av statsbudsjettet for 2018 fikk altså Venstre med seg Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet på det forslaget jeg nevnte, og som jeg gjentar:

«Stortinget ber regjeringen vente med å realitetsbehandle endrede nasjonale mål til stortingsmeldingen om kulturminnefeltet er behandlet.»

Nå fremmer opposisjonspartiene, altså de samme tre partiene, et forslag om at alle steinkirker fra middelalderen skal ha ordinært vedlikeholds nivå innen 2030.

Det er i mine øyne et svært konkret mål med objekt- og tilstandsorientering, og det skjer før den etterlengtede meldingen er lagt fram og vedtatt. De skal altså ha mer av det som ikke virket. For øvrig kan jeg vanskelig se at det vedtaket vi ser ut til å gjøre i dag, vil anses som hugd i stein for regjeringen 2029–2033, for å si det slik. Jeg ønsker meg i stedet at vi så snart som mulig skal starte med et arbeid for vedlikehold av steinkirkene, men altså først strategi.

Vi kan gjerne diskutere hvem som med størst iver har arbeidet for ivaretagelsen av steinkirkene i landet, men det er ikke poenget her. Poenget dreier seg om fasthet i politikken. Hva er det i dag som har gjort at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV nå mener at det er imperativt å sette et konkret mål for steinkirkesatsingen før den herværende meldingen er vedtatt? Jeg frykter at årsaken til dette er at de tre partiene ikke helt har forstått hva meldingen går ut på – altså først å stake ut bevaringsstrategier og så konkretisere på hvilken måte de best kan nås, ved at vi alle totalt sett får en bedre kulturmiljøpolitikk der ivaretagelsen av steinkirkene inngår som et naturlig ledd.

Trond Giske (A) [16:08:34]: La meg først takke saksordføreren for godt samarbeid og også regjeringen for et slikt framlegg. Det er godt for Stortinget å få en gjennomgang av hele kulturminnepolitikken – eller kulturmiljøpolitikken, som det vel nå skal hete. Det er et viktig område, og spesielt i en situasjon der verden er i rask omskiftning, er det viktig at vi tar vare på historien, tar vare på røtter, tar vare på kunnskap.

Så vet vi at disse store, raske endringene også legger større press på disse minnene. I meldingen rapporteres det om tap av kulturminner som på noen områder skjer så raskt at vi kanskje i løpet av noen tiår kan ha mistet mye verdifull historie. Samtidig beskrives et stort potensial ved å ta vare på dette, ikke bare i form av en kulturminnepolitikk, men også i form av næringspolitikk. Reiseliv, opplevelser – hvorfor reiser vi rundt omkring i verden? Jo, ofte for å oppleve historie, kulturminner og landskap – den type ting. Jeg tror vi kommer til å se mer av det i framtiden.

Hvis man skal lykkes med en god kulturmiljøpolitikk, må man ha tydelige mål. I dokumentet foreslås tre mål som man må kunne si ikke er så veldig tydelige, ikke så veldig målbare, og definitivt ikke veldig tidfestet. Det er slik i denne sektoren, som i kultursektoren, at man ofte blir holdt med gode ord. Derfor var det en annerledes tenkning da vi under flere regjeringer hadde tydelige bevaringsprogrammer som var befriende annerledes enn de runde formuleringene. De var konkrete, de var målbare, de var tidfestet, og selv om vi ikke nådde dem, har de vært et viktig verktøy og jeg vil tro også et viktig

redskap for statsråder som reiser på budsjettkonferanser og skal slåss for bevilgninger. Nå blir dette svekket. De tre overordnede målene er greie nok, Arbeiderpartiet kan også slutte seg til dem, men de må suppleres med tydelige bevaringsprogrammer.

Når vi ikke har nådd målene, lærer vi både oss selv og ungene våre at da må vi bare jobbe enda hardere. Løsningen på ikke å nå mål er ikke å gi opp målene. Derfor burde man heller tatt Riksrevisjonens kritikk til seg og sagt: Ja vel, vi skal gjøre jobben, vi skal brette opp ermene, og vi skal nå målene selv om vi må flytte tidsfristen noe.

I meldingen understrekes det jo av departementet selv hvor viktig bevaringsprogrammene har vært. Det virker nesten som om det her er skrevet med en annen konklusjon enn den som kom, og kanskje har det vært en runde innom Finansdepartementet – hva vet jeg? – og så har man endt med en vagere ambisjon. Statsråden skal i alle fall vite at fra opposisjonen vil en høyere, tydeligere og klarere ambisjon få varm støtte. Det er viktig, for det handler om mange av våre viktigste historiske tradisjoner.

Det kulturminneområdet som forvitrer raskest akkurat nå, står det beskrevet, er sjøfarten – naustene, fartøyene, det som har vært den viktigste bærebjelken i vår velstand og vår måte å leve på.

Komiteen understreker også det store behovet for vedlikehold og ivaretagelse av kirker og religiøse minner.

Fra Arbeiderpartiets side er det også utrolig viktig å ta vare på de teknisk-industrielle minnene, vår næringshistorie, vår arbeidshistorie, hva som skapte velstand. Også disse ser vi kan ha et stort potensial når de levendegjøres, kanskje med ny aktivitet, samtidig som man bevarer disse kulturminnene som et aktivt besøkssted.

Vi understreker også hvor viktig det er å ha – hva skal vi kalle det – et klart mål eller en ambisjon om at våre viktigste minner fra vikingtiden kan få en internasjonal status gjennom UNESCO, og ikke minst at vi også følger opp der vi har tatt på oss en UNESCO-forpliktelse. Jeg vil da i mitt valgdistrikt peke spesielt på Røros, som er et helt unikt slikt kulturminne.

De nasjonale minoritetene er viktige. Vi ser fram til at regjeringen går igjennom hvordan vi skal forholde oss til de kvenske minnene, og vi ser også fram til at regjeringen kommer tilbake med en gjennomgang av hvordan private som må ta et stort arkeologisk ansvar, særlig innenfor landbruket, kan bli bedre finansiert. Regjeringspartiene sier at de er enige i dette målet, derfor har Arbeiderpartiet avventet å gå inn for et konkret pålegg i denne sammenheng, kanskje også fordi vi hadde en mistanke om at vi ikke fikk flertall for det, men vi

vil komme sterkt tilbake hvis regjeringen ikke følger opp.

Jeg tar opp de forslagene Arbeiderpartiet er medforslagsstiller til.

Presidenten: Representanten Trond Giske har tatt opp de forslagene han refererte til.

Tage Pettersen (H) [16:13:53]: Mennesker har alltid satt spor etter seg i omgivelsene. Disse sporene utgjør fellesskapets hukommelse om tidligere generasjoners samfunn og levemåte. Menneskehetens påvirkning på omgivelsene er nå så dominerende at tap av naturmangfold og global klimakrise er blitt vår tids største utfordringer. De utfordringene vi står overfor, krever en endret kurs, også i kulturmiljøpolitikken. Det er hva denne stortingsmeldingen legger opp til.

Stortingsmeldingen representerer et paradigmeskifte på området. FNs bærekraftsmål løftes inn på en helt ny måte, og man beskriver godt kulturarvens betydning for en bærekraftig utvikling. Meldingen tar helt nye hensyn til immaterielle kulturminner, som selvfølgelig er en like viktig del av vår kulturhistoriske arv som et fysisk bygg eller en gjenstand. I den nye kulturmiljømeldingen tenker vi helt nytt om hvordan vi skal forstå kulturminner. I stedet for konkrete mål snakker vi heller om bevaringsstrategier.

Deler av opposisjonen problematiserer kulturminnefeltets politiske forankring på det statlige nivået. Da vil jeg minne om at saksområdet har ligget til Miljøverndepartementet siden etableringen i 1972. Høyres svar er heller å støtte etableringen av et departementets kulturarvforum, som et samarbeidsorgan etter modell av departementets verdensarvforum og den interdepartementale landskapsgruppen.

Jeg vil få løfte fram regjeringens tre nye nasjonale mål i kulturmiljøpolitikken:

- Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø.
- Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging.
- Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk.

De rød-grønne partiene kritiserer regjeringen i harde ordelag for sin innsats på kulturminnefeltet. Regjeringen har ikke fulgt opp satsingene vedtatt i 2005, påstår det, og de trekker fram Riksrevisjonen og budsjetter som sannhet for påstandene.

Sannheten er vel at den samme Riksrevisjonen ikke var fornøyd etter sin treårsrevisjon – som vanligvis avslutter revisjoner – i perioden med rød-grønn regjering. Derfor ble det også gjennomført en fjerdeårsrevisjon. Her ble det bl.a. skrevet at det «finnes ingen oversikter», og at det «ikke er etablert et tilfredsstillende

rapporteringsystem for å nå målet». Videre står det: «medføre at målet om et representativt utvalg vedtaksfredede bygninger innen 2020 ikke nås» og «øker sannsynligheten for at målet ikke blir nådd innen 2020».

Dette viser oss at allerede i den rød-grønne regjeringsperioden, som la grunnlaget for 2020-målene, var det store mangler i arbeidet. Eller sagt på en annen måte: Innsatsen var ikke tilstrekkelig.

Vi kan også velge å se på andre parametere. Det årlige tapet av kulturminner er redusert, og i bevaringsprogrammet for arkeologiske kulturminner har 420 av 450 utvalgte arkeologiske kulturminner fått ordinært vedlikehold. Når det gjelder de økonomiske prioriteringene til feltet, har vi sett en økning i de totale bevilgningene til Riksantikvaren og Kulturminnefondet på 31 pst. fra 2014 til 2019.

Opposisjonen skriver at det ikke er varslet en styrking av satsingen på frivilligheten, og de trekker fram momskompensasjonen som ett eksempel. Den påstanden faller på sin egen urimelighet. Regjeringen har et mål om å trappe opp momskompensasjonen til 1,8 mrd. kr i 2021. Siden 2012 har det vært en kraftig vekst i ordningen, på over 1 mrd. kr, til nesten 1,7 mrd. kr.

Engasjement og dugnadsinnsats fra private eiere og frivillige er den viktigste årsaken til at mange kulturmiljøer fortsatt eksisterer. Det er lang tradisjon for frivillig engasjement og innsats for kulturarven i Norge. Derfor er jeg glad for at komiteen løfter fram at frivillig innsats kanskje er den viktigste bærebjelken i det norske kulturminnevernet.

Komiteen har vært tydelig på å anerkjenne at utgifter til arkeologiske undersøkelser kan være en stor kostnad for mange, og at vi ber regjeringen vurdere dette. Jeg er også glad for at regjeringen i meldingen skriver at det er grunnlag for å se nærmere på om landbruksnæringen blir urimelig belastet, og vil vurdere hvordan dette eventuelt kan ivaretas.

Jeg tror også vedtaket vi i dag får på plass, der vi «ber regjeringen i samband med bevaringsstrategiene fremme forslag om hvordan staten kan stimulere private eiere av kulturminner og kulturmiljøer til jevnt, godt vedlikehold gjennom skatte- og avgiftsinsentiver», vil bli godt mottatt.

Himanshu Gulati (FrP) [16:18:35]: Jeg vil også begynne med å takke saksordføreren for et godt samarbeid i saken, og jeg slutter meg til hans ord om at mens vi ofte i denne salen diskuterer ting som vi lever av, er det også iblant vi har saker som handler mer om ting som vi lever for.

Kulturminner, kulturmiljøer og -landskap er en del av vår arv og identitet, vårt felles ansvar, og det er en res-

surs. Norge er også et rikt land når det gjelder kulturmiljø og kulturarv. Jeg er derfor veldig glad for det bl.a. representanten Giske sa om den enigheten som er i komiteen om viktigheten av å løfte fram bl.a. vår vikingarv og våre vikingskip som noe som fortjener verdensarvstatus, og å løfte fram det i den sammenheng.

Det som er viktig for Fremskrittspartiet når det gjelder kulturmiljø, er at det fokuseres på bevaring gjennom aktiv og ansvarlig bruk og det å gjøre kulturarv tilgjengelig, og på det ikke å skape unødige konflikter mellom forvaltning av kulturmiljø på den ene siden, og samfunnsutvikling og tilgjengelighet på den andre siden.

Å fokusere på reiseliv er således viktig. Kulturmiljø gir muligheter for opplevelser, og vi har et stort potensial i Norge som ligger i næringsutvikling og reiselivsopplevelser innenfor kulturmiljøområdet. Vi i Fremskrittspartiet ønsker en positiv ja-holdning fra nasjonale myndigheter, men også fra lokale myndigheter, som gir økt tilgjengelighet og muligheter for økt verdiskaping gjennom kombinasjon av både kulturmiljømessige reiseopplevelser og andre reiseopplevelser, som kan gjøre disse opplevelsene enda bedre.

Vi i Fremskrittspartiet er også opptatt av at funn og ivaretagelse av kulturmiljøverdier ikke unødig skal skape konflikter og ikke unødig skal stoppe opp utvikling og f.eks. byggeprosjekter. Det kan oppstå konflikter ved utvikling når det gjøres funn av miljømessig og kulturarvmessig verdi, men vi mener det er viktig at man gjør skjønnsmessige vurderinger som gjør at nødvendig utvikling av samfunnet ikke stopper opp eller unødig vanskeliggjøres i enhver slik sammenheng. Det er viktig å ivareta en balanse mellom de ulike samfunnsmessige hensyn, for det er en belastning for både lokal- og samfunnet det gjelder, og ulike aktører når f.eks. utviklingsprosjekter, infrastrukturprosjekter og andre ting stoppes opp på grunn av kulturmiljømessige forhold. Der det likevel er nødt til å skje inngrep i privat eiendomsrett på grunn av viktige funn, er vi også veldig opptatt av at dette skal kompenseres fullt ut, slik at belastningen på private eiere og samfunnsmessige aktører blir så liten som mulig.

Jeg vil også trekke fram en annen viktig del av norsk kultur og norsk arv, nemlig steinkirker og andre kirker av kulturhistorisk verdi. Vi i Fremskrittspartiet er veldig glad for den enigheten som også kom i forbindelse med meldingen om Opplysningsvesenets fond, hvor det er en forpliktelse til å øke innsatsen for ivaretagelse av denne type kulturarvmessige bygninger. Vi støtter derfor også et forslag i saken som setter et høyt ambisjonsnivå for vedlikehold av steinkirker, som er en viktig del av norsk kulturarv.

Vi støtter også et forslag som handler om at private som selv bidrar betydelig innenfor ivaretagelse av kul-

turarv, skal få større insentiver. Viktigheten av frivillig innsats ble tidligere nevnt fra talerstolen her. Det støtter vi fullt ut, men vi må også ha insentiver og ordninger som gjør at private som tar et ansvar, får en klapp på skulderen og støtte fra statlig hold.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [16:22:55]: Da Knut Arild Hareide som miljøvernminister i Bondevik II-regjeringen i 2005 la fram den første kulturminnemeldingen, var det en stor hendelse i kulturvernsektoren i Norge. Feltet hadde gjennom mange år slitt med manglende prioritering, og forfallet var så stort at 87 pst. av de fredede kulturminnene i Norge var i en eller annen form for forfall.

Ropet fra sektoren om at noe måtte gjøres, var uni-sont. Derfor tok Stortinget – på bred politisk front og med alle partier på laget – imot regjeringens invitasjon til satsing med åpne armer, og et tverrpolitisk flertall gikk inn for at tilskuddsmidlene i kulturminnevernet skulle trappes opp med 175 mill. kr. I tillegg skulle det etableres et verdiskapingsprogram med egen finansiering. Det ble knesatt nasjonale mål for kulturminnevernet og konkrete måter å måle framgangen på. Målstrek-en skulle være 2020.

Senere i 2005 ble det regjeringsskifte, men fordi alle partier var med på forliket om kulturminnepolitikken, videreførte den rød-grønne regjeringen linjen som ble staket opp våren 2005. I 2013 la den samme rød-grønne regjeringen fram en ny kulturminnemelding, hvor de politiske satsingene ble oppsummert og politikkmålene konsolidert og justert, og det som hadde vært fra Riksrevisjonen, ble svart ut.

Det var særlig viktig for Senterpartiet de årene at den rød-grønne regjeringen økte tilskuddsmidlene, noe som definitivt skjedde. For eksempel hadde Riksantikvarens budsjett i 2005 en utgiftsside på totalt 252 mill. kr, mens det tilsvarende tallet i den rød-grønne regjeringens framlegg til budsjett for 2014 var nesten en dobling av den summen, nemlig vel 550 mill. kr. Kulturminnefondet, som kun hadde 13 mill. kr til disposisjon i 2005, fikk hele 63,5 mill. kr fra den rød-grønne regjeringen i 2014, altså nesten en femdobling fra 2005.

Dessverre skjedde det noe destruktivt med satsingene i forbindelse med regjeringsskiftet i 2015 som saksordføreren helst ikke vil snakke om. Vi fikk da en regjering som i stedet for å fortsette å satse, begynte å se på forpliktelsene overfor kulturminnevernet som en hemsko. Selve skrekkeeksemplet på det er da Tine Sundtoft som kulturminneminister valgte å finansiere en satsing på brannsikring av kulturminner med å kutte i Riksantikvarens tilskuddsposter på mange andre felt, som arkeologi, nasjonale teknisk-industrielle anlegg og verdensarv. Håpløst!

Noen lysglimt de siste årene har det absolutt vært, som at Venstre og Kristelig Folkeparti i Stortinget har sørget for flere økninger i enkelte kulturminneposter i budsjettforlik, men i hovedsak har altså dette viktige feltet til min frustrasjon stått mer eller mindre på stedet hvil. Regjeringen har ikke minst nå i flere år faktisk prøvd å kvitte seg med de nasjonale 2020-målene, fordi de ikke når dem.

Stortinget ved opposisjonen, inkludert Kristelig Folkeparti og Venstre, svarte i 2017 på dette – ikke med å stryke målene, men heller å bestille en ny kulturminnemelding. Jeg festet lenge håp til at det at kulturminnepartiet Venstre rykket inn i Klima- og miljødepartementet, skulle bety en forskjell, men jeg må si at den meldingen som omsider ble lagt fram, skuffet stort. Vi fikk bare en melding som er underlig blass og pregløs, med et slags forslag til nasjonale mål som er så generelle – jeg vil nesten si generiske – at de kunne vært brukt på et hvilket som helst saksfelt. «Engasjement, bærekraft og mangfold» – hvem er ikke for det?

Og hva betyr de målene i praksis? Dessverre har regjeringspartiene her i huset, i stedet for å bidra til større klarhet i det, under behandlingen valgt å gå i kringvern rundt en statsråd som denne gangen strengt tatt ikke har hatt stort å melde – annet enn at 2020-målene ikke blir nådd. Regjeringspartiene prøver seg med «en spansk en» og sier at det var noe feil med målene i seg selv, men dette er i beste fall en røverhistorie. Målene var bra nok, de, men de krevde bevilgninger som regjeringen ikke har villet levere.

Så stiger uklarheten: Regjeringen gir nemlig ingen beskjed om hvordan de nye, luftig formulerte målene konkret skal følges opp, eller hvordan framgangen skal måles – til frustrasjon for feltet. Her skiller dagens melding seg klart fra meldingene vi fikk i 2005 og 2013, hvor det faktisk ble lagt fram et konkret opplegg som Stortinget kunne forholde seg til.

Jeg er derfor veldig glad for at Stortinget i dag viser initiativ utover meldingen og staker ut kursen mer tydelig på to felter som er viktige for kulturminnevernet. For det første danner opposisjonen flertall for at norske middelalderkirker i stein skal settes i stand til 2030, og vi fikk til slutt en tverrpolitisk enighet i arbeidet med behandlingen, nemlig om at regjeringen skal legge fram en skatte- og avgiftspakke for private eiere av fredede og verneverdige kulturminner. Begge tilrådingene vil kunne få stor betydning, og jeg vil særlig takke Fremskrittspartiet fordi de fordomsfritt har gått inn på dette og dermed utløste flertallet. Det er det som sørger for at dagen i dag – selv med et svakt utgangspunkt – kan bli en gledens dag for kulturminnevernet.

Jeg kommer tilbake til andre sider ved politikken her i et annet innlegg, men tar opp forslagene fra Senter-

partiet og Sosialistisk Venstreparti, og de forslagene Senterpartiet er alene om.

Presidenten: Representanten Åslaug Sem-Jacobsen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Freddy André Øvstegård (SV) [16:28:21]: Det å ta vare på fortiden gjør oss bedre skodd til å møte framtiden. Norge har en rik kulturarv med kulturminner som forteller mye om hvor vi kommer fra, og hvem vi er. Det kan være de ikoniske vikingskipene, industrihistorien vår, med verdensarven i Telemark, transportkulturminner, som jernbane og kanaler, som Haldenvassdraget hjemme i Østfold, eller håndverkene og den immaterielle kulturarven. Det å ta vare på denne arven, forvalte den, formidle den og ikke minst bruke den aktivt, lærer oss mye verdifullt som vi har nytte av også i dag.

Det å ta vare på denne arven er et bærekraftsprosjekt. Ikke minst engasjerer alle disse forskjellige kulturminnene tusenvis av mennesker og gir store positive ringvirkninger for mange lokalsamfunn rundt omkring i hele landet. Derfor vil jeg aller først takke alle dem som jobber i det frivillige kulturvernet. Uten alle de titusenvis av dugnadstimer de nedlegger, og uten den kompetansen som de frivillige organisasjonene innenfor kulturminnepolitikken sitter på, hadde vi ikke klart å ta vare på noe i nærheten av så mye som det vi faktisk klarer.

Jeg skulle ønske jeg kunne gi regjeringen det samme skrytet. Det er kanskje ikke kulturarv, men det er i alle fall en arv fra Bondevik II-regjeringen om det å løfte kulturmiljøpolitikken, som Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti dessverre ikke har forvaltet så godt. De nåværende målene for kulturminnepolitikken – 2020-målene – som er viktige mål for istandsettelse og forvaltning av kulturarven vår, bryter regjeringen. Det står viktige kulturminner rundt omkring i landet som fortsatt ikke er satt i stand, og som ikke brukes, og det er trist.

Med det bakteppet hadde vi trengt noe annet enn den meldingen vi får i dag. De overordnede målene tror jeg de aller fleste kan slutte seg til. Det illustrerer kanskje litt av problemet også. Med denne meldingen går nemlig høyresiden vekk fra stortingsvedtatte, tallfestede og tydelige resultatmål og over til overordnede mål, hyggelige beskrivelser og vage strategier. Vi går fra konkrete bevaringsprogrammer til mer generelle bevaringsstrategier. Dette er ikke noe vi i opposisjonen bare finner på. Nei, de aller fleste høringsinstansene understreket at regjeringens målsettinger i meldingen framstår som svært vage og uforpliktende.

Derfor er denne meldingen, på tross av gode beskrivelser og fine, overordnede mål, en svekkelse av kulturminnepolitikken. Når regjeringen ikke klarer å

følge opp de konkrete målene vi har hatt fram til nå, bør ikke det bety at det er noe galt med målene, som representanten Carl-Erik Grimstad sa. Nei, kanskje er det heller noe feil med politikken for å følge dem opp.

SV mener at vi fortsatt trenger forpliktende resultatmål med tidsfrister for kulturminnepolitikken for å sette flere kulturminner i stand og for å ta vare på mer av kulturarven vår. Det fremmer vi forslag om, sammen med andre deler av opposisjonen, i dag. Vi fremmer også forslag om å beholde og videreutvikle konkrete og tydelige bevaringsprogrammer. Men regjeringens partienes støtteparti, Fremskrittspartiet, sikrer dessverre flertall imot disse forslagene.

Derfor hadde jeg i hvert fall forventet at hele komiteen tydelig tok grep slik at Stortingets engasjement i kulturmiljøpolitikken ikke blir svekket. Når denne meldingen er så overordnet, får ikke Stortinget behandlet konkrete mål, prioriteringer og programmer i en godt opplyst sak. Det får departementet gjøre i etterkant. SV advarer mot den måten å jobbe på. Derfor ber vi regjeringen legge fram en egen sak for Stortinget om de nye bevaringsstrategiene, slik at det er Stortinget som åpent kan ta disse beslutningene. Men heller ikke det støtter høyresiden. De nøyer seg med å «understreke betydningen av at målene og satsingsområdene (...) forankres i Stortinget», som det står i innstillingen. Det kan jo bety hva som helst. Det er synd, for dette er viktig. Jeg er sikker på at vi får en bedre kulturmiljøpolitikk, og at vi får tatt vare på flere kulturminner og håndverk, hvis vi diskuterer og behandler kulturmiljøpolitikken åpent i Stortinget. Det løfter feltet.

Vi skal uansett følge med. De frivillige kulturvernorganisasjonene må inkluderes, og vi vil løfte fram viktige prosjekter i Stortinget uansett. Vi har en rik kulturarv, og derfor har vi som lever nå, et historisk ansvar for å ta vare på arven vår og ta den i bruk.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [16:33:48]: Kirkebygg er kulturarv og historie og rommer en stor del av vår felles identitet som nasjon. Derfor er det så viktig at vi tar vare på kirkene for framtiden. Forvaltning av en bygningsmasse av særlig estetisk og arkitektonisk verdi spredt utover hele landet er en stor samfunnsoppgave. De ofte rikt utsmykkede kirkebyggene har historisk sett vært blant de viktigste arenaene for befolkningens tilegnelse av visuell kunst. Derfor er vi fornøyd med at den nye kulturmiljømeldingen er opptatt av å forvalte og bevare kirker samt kirkenes og gravplassenes omgivelser.

Bevaringsstrategiene i den nye stortingsmeldingen om kulturmiljø bidrar til å se helheten i kulturmiljø-

feltet og styrke arbeidet på tvers av faginstansene. Dette er en melding som både bevarer, fornyer og forbedrer kulturminnene våre.

Den rollen kirkene har i norsk kultur og historie, er uvurderlig. Kirkene har hatt svært mye å si for utviklingen av landets musikkliv gjennom å bidra til utdanning og sysselsetting av profesjonelle musikere. Salmesangen i kirkene dannet mye av grunnlaget for framveksten av landets korbevegelse. Kirkenes kunstuttrykk og kristendommen som premissleverandør inn i norsk litteratur og kunstuttrykk både er og har vært betydelig. Det har vært med på å forme oss. Ja, den kristne kulturarven har vært med på å forme det store vi-et som nasjon, men også bundet oss sammen som et fellesskap globalt. Denne historiske norske kulturarven vil Kristelig Folkeparti ta vare på og forvalte for framtidige generasjoner.

Derfor er vi glade for at kirkene skal være en integrert del av denne meldingen, og at vi skal fokusere spesielt på de eldste kirkene i Norge, steinkirkene fra middelalderen, som har behov for ytterligere vern, utbedring og sikringsarbeid. Vi er veldig glad for at flertallet er enig i at middelalderkirkene skal inkluderes i de kommende bevaringsstrategiene, og at oppfølgingen skal ses i sammenheng med midlene fra Opplysningsvesenets fond.

Regjeringen har store ambisjoner for steinkirkene. Vi har allerede lagt et godt finansielt grunnlag for steinkirkene i forbindelse med meldingen om Opplysningsvesenets fond. Et av vedtakene der var at Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for utbedring av verneverdige kirkebygg. Fondet skal svare til statens økte innsats overfor de kulturhistorisk viktige kirkebyggene. Det er snakk om milliardverdier. En slik storstilt innsats må gå over mange år. Det kreves spesialisert fagkompetanse for den typen restaureringstiltak, og det er knapphet på denne typen kompetanse. Derfor blir det vanskelig å fastsette en dato for ferdigstilling, men ambisjonen er at dette skal gjøres så fort som mulig.

Kulturarv angår alle. Det er lang tradisjon for frivillig engasjement og innsats for kulturarv i Norge. Jeg kunne ikke stått her på talerstolen i dag som troverdig Kristelig Folkeparti-representant uten å trekke fram viktigheten av frivillig innsats – selve grunnfjellet i sivilsamfunnet. Mange enkeltpersoner og organisasjoner gjør en stor og uvurderlig innsats for å ta vare på kulturmiljøet i sitt nærområde. Mange har også verdifull lokalkunnskap og historieinteresse.

Ressurspersoner og ildsjeler er avgjørende for å holde interessen for kulturmiljø levende gjennom arrangementer og tekstproduksjon. Et viktig mål for regjeringen med denne meldingen er at alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljøet i sin bygd eller by og oppmuntre til økt deltakelse og medvirkning i for-

valtningen av kulturmiljø. Det skal bl.a. gjøres ved å bruke de frivillige organisasjonenes kompetanse og legge til rette for deling og samordning av data. Bedre rammevilkår for eiere og forvaltere av kulturmiljø blir også viktig.

Forvalteransvaret er en sentral verdi for Kristelig Folkeparti, og denne meldingen planlegger for at framtidige generasjoner skal få nyte godt av naturen, miljøet og kulturminnene våre. Samtidig er vi en del av en større verden, noe som gjør at vi må tenke utover Norge når vi vedtar politikk, spesielt i forbindelse med klima og miljø. Verdens fattige lider for vårt overforbruk. Det er både urettferdig og lite framtidsrettet.

Bærekraftig utvikling innebærer at behovene til mennesker over hele verden skal dekkes uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov. Et viktig mål med meldingen er derfor at kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom en helhetlig samfunnsplanlegging. I oppfølgingen av meldingen skal det bl.a. utvikles indikatorer som måler kulturmiljøets bidrag til å nå FNs bærekraftsmål. Det er vi i Kristelig Folkeparti veldig glad for.

Denne meldingen favner om vår kristne kulturarv og har bærekraft, engasjement og mangfold som bærende verdier. Det lover godt for framtidens Kultur-Norge.

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:39:00]: Engasjement, berekraft og mangfold er grunnleggjande i kulturmiljøpolitikken, og dei tre omgrepa er også kjernen i dei nye nasjonale måla som vi føreslår. Med dei nye måla signaliserer regjeringa at kulturmiljøforvaltinga skal verte målt på samfunnsbidraget sitt. Vi skal framleis arbeide for å ta vare på kulturminne og kulturmiljø. Arbeidet med å redusere tap og skade skal også vidareførast, men det skal vere tydelegare kvifor vi vil behalde, kvifor vi vil dokumentere, og kvifor vi vil setje i stand.

Alle skal ha ei moglegheit til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø. Det kan verke sjølvsaft, men kulturmiljøet skal vere relevant for alle. Difor må vi sikre engasjement og deltaking også for framtidige generasjonar. Kulturmiljø er eit felles gode og eit felles ansvar. Regjeringa ønskjer å betre rammevilkåra, slik at alle kan ta sin del av det ansvaret.

Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom heilskapleg samfunnsutvikling. Til alle tider har folk halde ved like, reparert og tilpassa bygningar og reiskapar for at det skal tene ny bruk i ei ny tid. Når vi gjev nytt liv til gjenstandar, til bygningar eller landskap, skaper vi kulturarv. Kulturarven er verdifull for samfunnet fordi det bidrar til både miljømessig berekraft, sosial berekraft og økonomisk berekraft.

Kulturmiljø er ein særskild viktig bidragsytar til sosial berekraft ved å gje grunnlag for identitet, for tilhøyrse,

for livskvalitet og for folkehelse. Eg er glad for at komiteen påpeikar at kulturmiljø er viktig for kulturturisme, og at det gjev livsgrunnlag i mange lokalsamfunn. Det er eg heilt einig i.

Det mest klimavennlege huset er det som allereie er bygd. Dette har vorte stadfesta i fleire studiar. Regjeringa vil sjå nærmare på klimagassrekneskapen som femnar heile livsløpet til bygningen. Det er også viktig å tilpasse dagens regelverk når det gjeld krav til gjenbruk og transformasjon. Vi når ikkje klimamåla våre ved å rive.

Eit mangfald av kulturmiljø skal ein ta vare på som grunnlag for kunnskap, oppleving og bruk. Dette målet vidarefører essensen i det tidlegare strategiske målet for kulturminnepolitikken. Det som vert teke vare på, skal vise eit kulturelt, sosialt og geografisk mangfald frå ulike tidsperiodar, og det skal bidra til å dokumentere og forstå den historiske utviklinga.

For å ta vare på og forvalte dette mangfaldet vil regjeringa bl.a. utarbeide eit forslag til ny kulturmiljølov. Mykje av det som komiteen har vore oppteken av, vil naturleg inngå i eit slikt lovarbeid.

Ei anna viktig satsing vil vere å utvikle bevaringsstrategiar. Bevaringsstrategiane skal bidra til å ta vare på eit mangfald ved å strukturere, samordne og organisere bevaringsarbeidet og sjå alle verkemiddel i samanheng. Bevaringsstrategiane skal vere uavhengige av type kulturmiljø og tidsperiode. Når eit fleirtal i komiteen gjev tilslutning til bevaringsstrategiane, samtidig som dei framhevar éin særskild kulturminnekategori og legg til grunn at ein av dei nye bevaringsstrategiane skal handle om kyrkjer, skal eg innrømme at det gjev ei lita utfordring, men eg vil i samråd med statsråden for Barne- og familiedepartementet, som har ansvar for kyrkjeområdet, søkje å finne ein konstruktiv måte å imøtekomme Stortinget på.

Eg er uansett glad for at fleirtalet i komiteen sluttar seg til dei tre nasjonale måla. I oppfølginga av meldinga skal måla konkretiserast bl.a. gjennom utvikling av indikatorar og i nye bevaringsstrategiar. Alt dette kjem.

Menneska har stor påverknadskraft på naturen, men naturen legg også mange føringar for våre val og våre avgjerder. Omgjevnadene er ikkje eit tabula rasa der vi startar på nytt kvar gong vi skal gjere noko. Vi må heile tida ta omsyn til kva som er gjort før oss. Kulturmiljø femnar heile historia, på godt og på vondt. Det vitnar om både kloke og mindre kloke val som er tekne. Kulturmiljø kan gje ei oppleving av å høyre til i eit lokalsamfunn og ei kjensle av å høyre saman på tvers av tid og rom, men det kan også gje nye perspektiv gjennom undring og gjennom refleksjon.

Dei historiske spora er grunnlaget for å forstå vår tid og er dermed ein del av løysinga på samfunnsutfordringane i vår tid. Med dei nye måla i kulturmiljø-

politikken skal kulturmiljøforvaltinga verte målt på korleis det bidrar til samfunnet, og det er eg glad for. Eg er også glad for at Stortinget ser ut til i all hovudsak å slutte seg til dei tankane.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Trond Giske (A) [16:44:17]: Statsråden var innom bevaringsstrategiene i sitt innlegg og sa at han skulle finne en løsning på kirkeområdet med et annet departement. Slik er det med mange av disse bevaringsstrategiene. Man må samarbeide med mange departement. Man må samarbeide med Nærings- og fiskeridepartementet og ikke minst med Kulturdepartementet, som jo har kulturminnepolitikken på gjenstander og museumpolitikken. Så det stoler vi på blir bra.

Mitt spørsmål er hvorfor statsråden ikke ønsker at disse bevaringsprogrammene blir forankret i Stortinget, og hvorfor han ikke har forberedt disse i samband med framlegget for Stortinget. Det at det skal komme i etterkant, at man må vurdere og se osv., burde jo vært en helt naturlig konsekvens av at man har fått sterk kritikk for at disse programmene ikke er godt nok fulgt opp. Så burde man si at disse skal vi fullføre, og så skal vi sette det og det målet innen da og da. Det ville vært en mer effektiv måte å få penger i regjeringskonferansen på, og det ville vært en veldig god plattform for å få bred støtte i Stortinget for et viktig felt.

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:45:25]: Eg takkar representanten Giske for gode tips til korleis ein kan få pengar i regjeringskonferansen, men eg kan forsikre representanten om at både eg og mitt departementet jobbar med å sikre at vi skal få gode rammevilkår for kulturmiljøarbeidet også framover, slik denne regjeringa har styrkt og auka løyvingane til både Riksantikvaren og Kulturminnefondet dei siste åra. Det er grunnplanen i det arbeidet vi skal gjere vidare.

Eg kan i og for seg forstå spørsmålet som vert stilt, men det heng rett og slett saman med at det er viktig for regjeringa at vi no får forankra måla for kulturmiljøpolitikken. Korleis skal vi jobbe med dette framover? Kva er det som er viktig for Stortinget? Kvifor skal vi gjere den jobben vi gjer?

Så skal bevaringsprogramma som gjeld, få lov til å gå ut. Eg trur heller ikkje nødvendigvis det er ein god idé at alle vert fasa ut samtidig, det er litt avhengig av korleis dei ligg i løypa, og så skal vi få på plass ulike strategiar etter kvart. Det er sjølvsagt ein heilt naturleg del av dei strategiane at ein har tydelege mål og tydelege indikatorar, og det går også fram av meldinga.

Trond Giske (A) [16:46:23]: Jeg takker for svaret.

Det som er alvorlig når man ikke når disse målene på kulturminnevernområdet, er at de tingene som går tapt, går tapt for alltid. En av grunnene til å gi velmente råd om å få gjennomslag på budsjettet, er at forgjengerne i dette departementet tydeligvis ikke har hatt de rådene med seg, for vi er forsinket på nesten alle områder. Saken er at hvis vi blir forsinket med intercitytoget rundt Oslo, vel, så kommer det noen år senere. Hvis det står et regjeringskvartal i ti år, og vi ennå ikke har fått revet Picasso på Y-blokka, vel, så rekker man kanskje å få revet det neste år. Men hvis man mister et kulturminne, er det ikke penger som kan rette opp det til neste år, da er det borte for alltid. Derfor må vi sørge for å være føre var og holde bevilgningsnivået oppe, og dermed sikre at vi ikke mister disse kulturminnene.

Mitt konkrete spørsmål er her: Hvordan vil ministeren sørge for at dette gjennomføres, og hvordan vil han også sørge for at regionene, som har fått en viktig rolle i kulturmiljøpolitikken, blir fullfinansiert med de nye oppgavene man har fått der?

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:47:33]: For å starte med det siste: Det er ein viktig del av regionreforma at dei nye fylka våre no har fått eit større ansvar i kulturmiljøpolitikken. Det synest eg er bra. Det er bra at vi flyttar ned oppgåver til dei som sit nærast, og eg meiner at her sit definitivt regionane nærast i å sjå ulike verdiar, så dei vil no verte fyrsteinstant i dei aller fleste saker som har med kulturmiljøarbeidet å gjere. Det er bra. Så skal vi sjølv sagt følgje nøye med på finansieringa framover og sørge for å sjå til at dette vert gjort på ein god måte.

Verken eg, forgjengarane mine eller Stortinget har hatt låge ambisjonar når det gjeld løyvingar, tvert imot. Sidan 2014 har budsjettet til Riksantikvaren auka med 23 pst., og budsjettet til Kulturminnefondet har auka med 98 pst. Det er ein type finansiering som er viktig for å få gjort den jobben ein skal gjere.

Eg vil også understreke at han vert gjort. Det er ikkje slik at ein er milevis frå å nå ulike mål, tvert imot. Stavkyrkjeprogrammet er ferdigstilt, 11 av dei 15 anlegga i bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminne er sette i stand, 420 av 450 utvalde arkeologiske kulturminne har fått ordinært vedlikehald, og eg kunne ha fortsett. Desse pengane kjem til nytte. Vi har jobba målretta. Mykje vert no sett i stand på ein god måte, og det er bra.

Himanshu Gulati (FrP) [16:48:49]: Fremskrittspartiet er opptatt av balansen mellom ulike samfunnsmessige hensyn, også når det gjelder ivaretagelse av ting av kulturmiljømessig verdi.

Mitt spørsmål til statsråden er om han ser et forbedringspotensial i hvordan vi ivaretar hensynet til både

byggeprosjekter og private grunneiere i de tilfellene hvor det gjøres funn av ting av kulturmiljømessig verdi på privat eiendom.

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:49:20]: Når det vert gjort viktige kulturmiljømessige funn på eigedomar, varierer regelverket litt når det gjeld kven som skal finansiere arbeidet med å ta vare på det. Eg går ut frå at det er det representanten siktar til. Då vil det typisk vere slik at i alle fall næringsdrivande vil ha eit ansvar for å finansiere at arbeidet vert gjort, i tråd med forureinar betalar-prinsippet, som ligg til grunn for all politikk i mitt departement, også i kulturmiljøpolitikken.

Samtidig er det slik at viss det er snakk om private eigarar som f.eks. skal utvide ein garasje eller noko slikt, er det ikkje nødvendigvis slik det fungerer. Ein må sjå an kva som er føremålet her, og kven vi snakkar om. Eg trur det er bra at ein byggjer vidare på dei prinsippa vi har, og så er det nokre område der vi kanskje har eit forbedringspotensial. Det ser eg komiteen er oppteken av, bl.a. innanfor jordbruket, og det skal vi jobbe vidare med.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [16:50:31]: Som vi forstår, er statsråden godt kjent med at Stortinget i dag legger opp til å vedta et mål om at steinkirkene fra middelalderen skal settes i stand til 2030. Vi skal også vedta at regjeringen skal legge fram en sak om skatte- og avgiftsinsentiver i kulturminnevernet. Begge vedtakene forutsetter at disse sakene skal fremmes som en del av det systemet med bevaringsstrategier som regjeringen selv har ønsket seg. Nå sier statsråden at han skal snakke med kirkeministeren om det første vedtaket. Jeg vil derfor høre med statsråden i hvilket tidsperspektiv han ser for seg at dette arbeidet kan være på plass.

Så lurar jeg også på om statsråden synes det er super-viktig at Venstre står utenfor forslaget om å sette steinkirkene fra middelalderen i stand, siden partilederen hans i ReAvisa i 2018 sa at det har vært på hennes ønskeliste?

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:51:28]: Til liks med partileiaren min er eg svært oppteken av å setje steinkyrkjer i stand. Eg synest det er viktig. Eg går ut frå at grunnen til at regjeringspartia ikkje står inne i den merknaden og i forslaget, er at det er litt underleg at ein har eit breitt fleirtal på Stortinget og i komiteen som sluttar seg til ulike mål vi skal ha, og at vi skal jobbe vidare med bevaringsstrategiar som skal femne over tid og kategoriar – men så skal ein velje seg ut éin kategori og seie at strategien skal handle om det. Det er litt rart, men det er sjølv sagt Stortinget suverent til å be om. Vi skal følgje opp det.

Når det gjeld tidsperspektivet – som eg var innom i svaret til representanten Giske – er det nok slik at ein del av desse bevaringsprogramma må få lov til å gå i litt ulik tid, trur eg. Men vi skal også få på plass dei ulike bevaringsstrategiane fortløpande. Eg trur vi kan ta sikte på å få på plass ein bevaringsstrategi allereie neste år. Så får vi sjå litt på korleis vi handterer kyrkjespørsmålet i det arbeidet. Men det skal eg ha ein god dialog med min statsrådskollega Ropstad om, og så vil Stortinget tidsnok verte informert om det.

Freddy André Øvstegård (SV) [16:52:41]: Et av de viktige kulturminnemålene for 2020 som denne regjeringen ikke når, er at et representativt utvalg fartøy skulle hatt et normalt vedlikeholds nivå innen 2020. Det er synd, for norsk kyst- og sjøfartshistorie er en bærebjelke i kulturarven vår. Vi er en kystnasjon, og vi er et folk som stadig har levd både av havet og med havet. Derfor etterspør flere høringsinstanser en nasjonal verneplan for fartøy, med klare mål og tiltak, som utarbeides nettopp sammen med det frivillige fartøyvernet. Er dette noe statsråden vil vurdere å gjøre i arbeidet med de varslede bevaringsstrategiene og oppfølgingen av denne meldingen ellers?

Statsråd Sveinung Rotevatn [16:53:38]: Eg er godt kjent med utfordringane for fartøyvernet og ikkje minst engasjementet som er der. Det er definitivt eit område innanfor kulturminnepolitikken der det vert lagt ned eit stort frivillig arbeid. Det er eit stort engasjement over heile landet – til og med i innlandet.

Fartøya våre er ein viktig del av kulturmiljøet som ein må ta vare på i framtida. Så er nok utfordringa, slik eg opplever ho, at ja, det vert løyvd mykje pengar til dette, men køen er berre så uendeleg lang. Det er enormt mange som ønskjer tilskot til arbeid med fartøyvern, og ære vere dei for det. Så må vi nesten kome tilbake til i dei årlege budsjetta korleis rammene for det vert framover. Men at det er eit stort ønske om meir pengar – og til dels eit stort behov for meir – er det ingen tvil om. Eg deler engasjementet til representanten for å styrkje fartøyvernet framover.

Presidenten: Replikskordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Ole André Myhrvold (Sp) [16:54:52]: «Kirken den er et gammelt hus», heter det i en salme, og en kunne jo legge til: med stort vedlikeholdsetterslep.

Selv kommer jeg fra et fylke med mange steinkirker fra middelalderen. For oss i Østfold er det veldig gledelig at stortingsflertallet i dag vedtar en målsetting om at disse kirkene skal settes i stand til 1 000-årsjubileet for

slaget på Stiklestad, selve gjennombruddet for kristendommen på norsk jord, men i dag også vår kulturarv og felles identitet.

Men det er lettere forvirrende at Kristelig Folkeparti har valgt å stille seg på utsiden av det flertallet som i dag gjør dette vedtaket. Før Kristelig Folkeparti gikk inn i regjering og bare var et støtteparti i Stortinget, turte Kristelig Folkeparti å være med på ambisjoner når det gjaldt kirkevedlikehold. Senterpartiet og Kristelig Folkeparti fremmet sammen det forslaget som bestilte stor satsing på økt vedlikehold av kirkene våre. Vi bidro sammen til en løsning knyttet til Opplysningsvesenets fond, som skaper et finansielt grunnlag for en skikkelig statlig medvirkning til kirkevedlikeholdet, som altfor lenge har vært kommunepolitikernes hodepine alene, og som kjent har kommunene stramme budsjetter.

Jeg velger å tolke dette som en rent taktisk operasjon fra Kristelig Folkepartis side, men jeg håper jo at partiet i regjering kommer til å bidra til at stortingsvedtaket i dag blir fulgt opp på en skikkelig måte. For selv med det vedtaket som Stortinget i dag kommer til å fatte, vil det komme et spørsmål om hvordan dette spleiselaget for å ta vare på middelalderkirkene våre i stein skal se ut. Vi har tidligere stått sammen med Kristelig Folkeparti om å anbefale spleiselagsmodellen – kommunene må med, men staten skal bidra. Spørsmålet er hvordan vi utløser mest mulig vedlikehold for de pengene staten legger på bordet.

Heldigvis har vi allerede en modell innenfor kulturminnevernet som viser hvordan dette kan gjøres, og det er det svært vellykkete Kulturminnefondet, som holder til på Røros. Det bygger nettopp på at staten legger penger på bordet til restaurering, under forutsetning av at det utløser privat innsats enten i form av penger eller egeninnsats. Den modellen er utrolig vellykket, og til de som tviler på det, kan jeg anbefale å følge Kulturminnefondet på Facebook, hvor det nesten daglig legges fram bilder av nye, flotte prosjekter som er løst ved hjelp av sånne spleiselag.

Også i denne saken mener jeg at den modellen kan brukes, men der er det kommunene som må være den andre parten i spleiselaget, og kommunale midler, men kanskje også private, må kunne regnes som egenbidrag i restaureringsprosjektene.

Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har tidligere stått sammen om å gå inn for et kirkelig kulturminnefond som en ramme for spleiselag for vedlikehold mellom stat og kommune, og jeg mener tiden er inne for å hente fram den ideen.

Regjeringen får i dag marsjordre fra Stortinget, og jeg forventer at dagens vedtak følges opp på en skikkelig måte. Det er ti år til 2030 – da skal vi markere slaget på

Stiklestad – og med det restaureringsbehovet middelalderkirkene har, er det tiden og veien.

Presidenten: Presidenten vil gjerne påpeika at krisetendomen sitt feste på norsk jord var vel ikkje ved slaget på Stiklestad, det var vel heller på Moster litt før, i Bømlo i Sunnhordland (munterhet i salen).

Marianne Haukland (H) [16:58:13]: Det har vært spennende å sette seg inn i stortingsmeldingen Nye mål i kulturmiljøpolitikken, som jeg hadde store forventninger til før jeg gikk ut i mamma permisjon. Det å bli mamma gjør kanskje noe med måten man ser på arv og kultur på, og denne meldingen tvinger oss til å se på kulturarv med nye øyne og bruke nye begreper. Begrepet kulturmiljø dekker begrepene kulturminner, kulturmiljø og landskap, og vi får en kulturmiljøforvaltning og kulturmiljøpolitikk.

Det er politikernes ansvar og Stortingets plikt å peke ut en retning og en prioritering. I dag tvinges vi til å se på praksisen med nye øyne – nye måter å tenke på og oppleve kulturmiljøet på – og vi skal tenke på bærekraft på flere måter: miljømessig bærekraft, sosial bærekraft og økonomisk bærekraft. Vi er også framtidsrettet. Denne meldingen er nytenkende og tar opp problemstillinger vi kanskje ikke helt vet svaret på, men vi vedtar en bevaringsstrategi som hjelper oss på veien. Et viktig tema som er nevnt allerede, er nasjonale minoriteter, derunder også kvener.

Meldingen er opptatt av hvordan kulturmiljøer kan bidra til en bedre samfunnsutvikling, og varsler at regjeringen vil koordinere og tydeliggjøre den statlige innsatsen for å inkludere kulturmiljøer i den helhetlige samfunnsplanleggingen. Dette skal man gjøre ved å legge evalueringen av plan- og bygningsloven, EVAPLAN, til grunn for å se på forholdet mellom plan- og bygningsloven og sektorlover som kulturminnelovgivningen.

Høyre mener at målet for dette arbeidet må være kulturmiljøenes bidrag til å engasjere og skape levende samfunn. I denne sammenhengen og i dette arbeidet er det viktig å understreke at kommunene får på plass kulturminneplaner, og at planene kan innarbeides i kommunenes arealdel. Som man kan se på figur 9.11 på side 65, har mange kommuner fått eller igangsatt planarbeid, og Riksantikvaren har utbetalt engangsbevilgninger på 100 000 kr som et økonomisk insentiv for å få flere til å starte med kulturminneplaner.

Kulturminneplaner skal være politisk forankret i kommunen og bør oppleves som relevante for innbyggerne, sånn at kulturmiljøet på denne måten kan være engasjerende for folk. Det er også et av hovedmålene i meldingen at alle skal ha muligheten til å kunne engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljøet.

Som representantene kan se på side 58 i meldingen, skaper den årlige slåttedagen stort engasjement i Gårådak i Porsanger, og slåttedagene er et sosialt arrangement som engasjerer bygdas innbyggere. Kulturarvens potensial for å oppnå sosial bærekraft ligger i hovedsak i betydningen kulturarven har for identitet, tilhørighet, livskvalitet og helse for alle. Hvordan byer, nærmiljøer og steder utvikles, betyr mye for folks helse, og inspirerende omgivelser kan skape større fysisk og sosial aktivitet. Kulturmiljøer har mye å bidra til i vårt samfunn der som vi bruker dem rett.

Bengt Fasteraune (Sp) [17:01:37]: Noen tror kanskje at det var staten og Riksantikvaren som startet det norske kulturminnevernet, men sånn er det altså ikke. Starten på det norske kulturminnevernet er knyttet til Fortidsminneforeningens stiftelse den 16. desember 1844, og gjennom hele 1800-tallet stod foreningen så å si helt alene om å ta vare på den norske kulturarven. Riksantikvaren var opprinnelig en sekretærstilling i Fortidsminneforeningen, som først i 1913 ble en offentlig embetsmann og i nyere tid et direktorat.

Poenget med å nevne dette er at frivilligheten på mange måter er selve ryggraden i kulturminnevernet, og vi er helt avhengige av privat innsats for å ta vare på kulturarven. Vi er avhengige av alle de 230 000 medlemmene som er registrert i de 24 organisasjonene som til sammen utgjør Kulturvernforbundet. Bare noen av disse får grunnstøtte fra staten i dag. Senterpartiet mener alle burde fått det og fremmer derfor forslag om dette i dag. Dessverre er det bare SV som har støttet oss i dette i komiteen.

Mitt hovedanliggende her i dag er først og fremst å peke på hvor avhengig staten er av at de private eierne av kulturminner, våningshus, stabbur, herregårder, båtnaust og setrer tar vare på den felles kulturarven. Det er et stort ansvar å eie et fredet eller verneverdig kulturminne, men dessverre har staten altfor lenge overlatt denne regningen til eierne, som kanskje ikke har råd til vedlikeholdet. Mye har skjedd de siste årene, men staten har utelukkende basert sitt håndslag til eierne på tilskudd fra kulturminnefondet eller Riksantikvaren. Dette gjelder private eiere i hele landet, men jeg nevner at stormaktene i denne sammenhengen er i Oppland og Telemark. Det er mange private eiere som har dårlig samvittighet.

Dette er ingen klok strategi. Det er en strategi som legger opp til at kulturarven skal forfalle, og at det med jevne og ujevne mellomrom – når tilskuddene en gang kommer – skal tas et skippertak når man må komme i gang med større restaurering. Dette er å spare seg til fant.

De fredede eierne har lenge argumentert – og jeg sier: de fredede eierne har lenge argumentert – for at de

bør få støtte fra staten gjennom skatte- og avgiftsinsentiver som stimulerer til jevnt, godt vedlikehold, sånn at kulturminnene ikke forfaller og skippertakene i større grad blir overflødige. De sier at skatte- og avgiftsinsentimentene er mer stimulerende og forutsigbare fra år til år. Slike ordninger vil ha stor betydning for eiernes motivasjon og holdninger til det å ta vare på kulturminner.

Jeg ble gledelig overrasket over at en samlet komité ber regjeringen fremme forslag om skatte- og avgiftsinsentiver, og jeg er særdeles spent på hva det betyr rent konkret.

Liv Kari Eskeland (H) [17:04:53]: Berekraft er eit viktig element i denne meldinga, og eg vil gjerne adressera dette, for regjeringa har sett seg som mål at utsleppa av klimagassar i 2030 skal vera reduserte med 50–55 pst. samanlikna med referanseåret 1990.

I den førre saka drøfta me på kva måte me kunne nå desse måla. I dette biletet må òg bygg- og anleggsbransjen bidra. Det betyr at for å koma i mål med ambisjonane om reduksjon av klimagassutslepp må ein stor del av bygningsmassen vår i dag renoverast og oppgradert. Me kjem ikkje i mål om me baserer oss på riving og nybygg. Det er gjort studiar som viser at oppgradering og renovering av bygningsmassen er gode miljøtiltak. Det kan ta opp imot 50 år før ein ser grafane kryssa kvarandre om ein tenkjer nybygg i forhold til renovering i eit klimaperspektiv. Også den sirkulære tankegangen her er viktig, og me må for nye bygg som skal byggjast, leggja til rette for fleksibilitet og ombygging og eventuelt resirkulering av materiale og utstyr. Eg registrerer at det er mange spennande prosjekt på gang her. Overgangen frå ein lineær til ein sirkulær økonomi er ein del av løysinga for at byggenæringa skal verta meir berekraftig.

Det offentlege som eigar må her gå føre og vera pådrivar for å setja slike strategiar på dagsordenen for sin bygningsmasse. Eg er glad for at stortingsmeldinga adresserer slike mål, og legg til grunn at kommunal og fylkeskommunal sektor òg følgjer opp dette på ein god måte. For bygg me har i dag, og dei me byggjer i dag, skal verta kulturminne i morgon. Bruk, ombruk, gjenbruk og transformasjon kan bidra til at kulturhistoriske verdiar vert tekne vare på og kulturmiljø vert vitaliserte.

Eg ser fram til og kjenner meg trygg på at desse tankane òg vert inkluderte i sirkulærøkonomistategien som no er under utarbeiding i departementet.

Svein Harberg (H) [17:07:32]: Engasjement, bærekraft og mangfold er gode overskrifter når det skal settes mål for kulturmiljøpolitikken. Det er lett å bli enig om. Engasjement vil jeg nesten si er det bærende element i dette arbeidet, og ikke bare det engasjementet mange tenker på først, enkeltpersoner og organisasjon-

er som driver fram tiltak og prosjekter de brenner for, knyttet opp til sitt nærmiljø og sine aktiviteter. Like viktig er et engasjement for kultur hos dem som på en eller annen måte i sitt virke har et hel- eller delansvar for dette feltet. Det er ansatte i forvaltningen, det er folkevalgte på alle nivåer, og det er de som driver virksomhet som kan påvirke kulturmiljøet positivt eller negativt. Jeg tror det er helt avgjørende at det nasjonale målet om at alle skal få mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljøet, ikke bare dreier seg om rammebetingelser og tilskudd, men også om systematisk kompetansebygging hos oss alle om hvordan vi kan og bør bidra.

Jeg er glad for at regjeringen i denne meldingen løfter blikket og setter mål som skal danne grunnlaget for de strategier som skal utarbeides som et resultat av denne behandlingen. Både bærekraftsmålet og mangfoldsmålet er solide påler å bygge strategiene på. Etter min mening har det nasjonale arbeidet med dette feltet i altfor lang tid vært preget av entusiasme for enkelte temaer og enkeltprosjekter. Det er derfor bra at regjeringen nå tar initiativ til et bredere samarbeid i forvaltningen, som kan se på helheten.

Så må jeg kommentere et av mindretallets forslag, og det gjelder bestillingen til Riksrevisjonen. Når Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV i plenum fremmer et forslag om å be Riksrevisjonen evaluere oppfølgingen av stortingsmeldingen om de nasjonale målsettingene for kulturminnevernet med sikte på å klarlegge hvorfor målene ikke er nådd, tar de i bruk en mulighet som formelt er mulig, men det er likevel en form som har vært og bør være svært sjelden. Riksrevisjonens frie stilling til selv å velge revisjonstemaer er viktig for tilliten til arbeidet deres og deres uavhengige stilling, og Stortingets mulighet til å instruere dem bør derfor bare brukes unntaksvis og i helt spesielle saker. Det er dessuten flere muligheter for både å ha dialog og ytre ønske om hva Riksrevisjonen kanskje bør være oppmerksom på.

Dessuten registrerer jeg at de samme partier i sine merknader allerede både har gjennomført evalueringen og gitt grunnen til at målene ikke er nådd, dog uten å kommentere de utfordringer som Riksrevisjonen tidligere har påpekt fra starten av arbeidet, da disse partiene selv satt i regjering.

Dette er et arbeid og samarbeid som krever grundig arbeid og tydelige prioriteringer i valg av strategier og økonomiske rammer. Det er Høyre i regjering klar til å bidra med.

Marit Arnstad (Sp) [17:10:52]: Jeg fulgte kulturminnefeltet ganske tett i forrige stortingsperiode da jeg satt i energi- og miljøkomiteen, og mye av jobben gikk ut på å påpeke hvordan regjeringen år for år valgte å

svikte 2020-målene for kulturminnevern. Nå har regjeringen sittet i snart åtte år. Jeg synes det er ganske drøy kost at regjeringspartiene fortsatt prøver å skyve ansvaret for sin egen unnfallenhet over på den rød-grønne regjeringen, som nesten doblet Riksantikvarens budsjetter og femdoblet det for Kulturminnefondet på Røros. Det er sjølsagt en nær sammenheng mellom bevilgningsnivå og muligheten for å nå et konkret mål om å istandsette bygninger. Bevilges ikke pengene, vil heller ikke restaureringen skje – så enkelt er det.

Hvert år har Senterpartiet spurt regjeringen om hvor mye penger som skal til for å nå 2020-målene, og har helt siden 2014 lagt inn økte bevilgninger på 100–150 mill. kr i vårt alternative budsjett hvert eneste år. Men stortingsflertallet har stemt våre bevilgninger ned. Samtidig har de strødd rundt seg med skattelette til dem som har mye fra før, og brukt oljepengene på en måte som ingen tidligere regjering før dem har gjort. Bare en brøkdel av de 25 mrd. kr som regjeringen har brukt på skattelette, kunne reddet 2020-målene – så enkelt er det.

Senterpartiet har lenge kjempet for middelalderkirkene og annet kirkevedlikehold. I dag blir det flertall for et viktig forslag. Det er veldig bra.

Jeg er også veldig glad for at vi har fått samlet de rød-grønne partiene om en opptrappingsplan for Kulturminnefondet på Røros. Det er også viktig at de rød-grønne partiene står sammen om å kritisere den åpenbare urimeligheten i at staten har overført betydelig ansvar til fylkenes kulturminneavdelinger uten å sende penger med samtidig.

Når det gjelder vikingtidsarven på verdensarvlista, forventer jeg at regjeringen kommer tilbake til Stortinget og redegjør for hva som er status for den flernasjonale serienominasjonen og Norges arbeid med den. Det må skyldes en ren glipp at det ikke er omtalt i meldingen.

Jeg vil gjerne avslutte med å si at jeg synes det er underlig at Senterpartiet har blitt stående alene om å foreslå at bøndene skal få dekt utgiftene sine til arkeologiske utgravinger når tiltaket er begrunnet i helt normal utvidelse og utvikling på gården. Her opplever jeg faktisk at flere partier nå tar et skritt tilbake sammenliknet med det de har stått for før, og jeg skjønner ikke helt hvorfor det har skjedd. I det videre arbeidet er det regjeringen som har utspillet, og vi får se hva den kommer med. Det er mange pene ord her i dag, men muligheten er jo alltid til stede for at en ny regjering kan levere når den vil, nå sliter med å få unna disse sakene på kulturminnefeltet.

Carl-Erik Grimstad (V) [17:13:55]: Representanten Sem-Jacobsen etterlyser mer konkretisering av regjeringens mål. Det skal jeg forsøke på.

Sist lørdag kunne jeg sammen med kulturministeren vandre gjennom deler av det vi betrakter som noe av det viktigste vi har å tilby det internasjonale samfunnet av norske kulturminner, nemlig vikingarven. På programmet sto et besøk til Borrehaugene og Midgard vikingsenter sammen med en spasertur over Slottsfjellet i Tønsberg, der det ble orientert om borgsenterprosjektet. Borgen i Tønsberg er som kjent Nordens mest omfangsrike middelalderminne av sitt slag. Turen gikk videre gjennom byen og langs brygga, bort til det som kalles Vikingodden, det stedet der Saga Oseberg- og Klåstadskipet er gjenskapt med opprinnelige håndverks-teknikker. Kulturministerens besøk er en invitasjon til å illustrere de bevaringsstrategiene som denne meldingen bygger på.

«Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø», står det i mål én i meldingen. Det finnes knapt den skoleelev i byen og utallige som kommer utenbys fra, som ikke i tankene har gjenskapt borgmiljøet i byen. Skoleverket i Vestfold har en stor skatteboks å hente fra som inspirasjonskilde for å skape forståelse for den arven mye av vår kultur bygger på. Vikingarven er i høyeste grad levende og engasjementsskapende i dette området av landet vårt.

Vi skal ha mer av dette. Det er regjeringens politikk.

På toppen av Slottsfjellet kan man se byen omkranset av to av landets viktigste våtmarksområder. For ikke mange år siden var ett av dem truet av utbyggingsiveren, men ble reddet etter iherdig innsats. I dag har Ilene og Presterødkilen status som verneområder etter Ramsarkonvensjonen. De tilhører byens stolthet, både visuelt og historisk, og er hensyn som byplanleggingen må forholde seg til, slik mål to i meldingen beskriver.

Vi skal ha mer av dette. Det er regjeringens politikk.

Sommeren 2020 tegner trolig til å bli den største museumssommeren vi har opplevd på lang tid. Bookinglistene er allerede lange. Det er blitt til selv kort tid etter at covid-19-restriksjonene ble lempet på. Nordmenn vil i stadig større grad søke opplevelser og kunnskap i ferien. Tønsberg og Vestfold ligger godt an i så måte – helt i tråd med målområde tre i meldingen.

Vi skal ha mer av dette. Det er regjeringens politikk.

Det ville være naturlig å få denne arven inn på UNESCOs verdensarvliste. Når det ikke har skjedd, er det fordi Norge for tiden er medlem av Verdensarvkomiteen i perioden 2017–2021, og det er kutymemessig vanskelig for oss å fremme våre egne søknader i denne perioden. Så enkelt er det. Et anmodningsvedtak om å gjenoppta samarbeidet med andre land blir i så måte en direkte misvisende måte å framstille denne problemstillingen på.

Tina Shagufta Munir Kornmo (V) [17:17:00]: Kulturmiljømeldingen forteller historien om regjeringens innsats, og det er lagt inn betydelige bevilgninger på ulike områder for å styrke ulike deler av Kultur-Norge. Jeg må innrømme at jeg er særlig begeistret for kapitlet om mangfold tenk at det i Norge er spor etter menneskers liv og virke over en 11 000 årsperiode. Disse sporene forteller oss om unike kulturtradisjoner og historiske hendelser.

I en tid da meningsbrytningene er store og ulike kulturer møtes i en digital komprimert verden, er kultur stadig ytringer som kan være både samlende og splittende. Det er få andre arenaer som samler oss i fellesskap som det konserter og idrettsarrangementer gjør. Nå under covid-19 har mange kulturinstitusjoner lidd under restriksjonene. Hver og en har måttet klare seg med alt det som digitale plattformer har kunnet tilby oss. Gjennom mediekkanaler har vi fulgt med på hendelser som har rettet bevisstheten mot rasisme og diskriminering ute i verden og hjemme hos oss. I etterkant av markeringene mot diskriminering og rasisme til støtte for ofrene for dette har det oppstått en debatt om skulpturer. Noen vil fjerne skulpturer, mens andre vil nyansere med en opplysende plakett.

Kunsten og kulturen er formet av sin samtid, men kan utfordre oss mennesker som lever i en annen tid. Kunst og kultur kan bevares, og den kan utslettes, men å fjerne historien er etter min mening ikke løsningen. For Venstre som kunnskapsparti er svaret på diskriminering og rasisme nettopp kunnskap og innsikt. Vi må lære heller enn å rive.

Kultur er med på å definere oss, derfor er den heldigvis ikke statisk. Den endrer seg med nye generasjoner og folk på vandring. Men for at vi skal lære av fortiden, må vi kjenne til den og bevare den for at vi ikke skal glemme. Regjeringen har framhevet i meldingen at et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk.

Det sterkeste vernet et kulturminne har, ligger ikke i vedtak, men i engasjement – mennesker som elsker kulturminner og tar vare på dem. Det er enkeltmennesker og frivillige organisasjoner. Derfor er kunnskap om hvorfor vi har kulturminnene, og om hvordan vi best tar vare på dem, helt sentralt og er en forutsetning for bevaring av engasjement også i framtiden.

Ole André Myhrvold (Sp) [17:20:18]: President, det kunne være fristende i anledning din forrige replikk å si at kristningen av Norge neppe var fullført før Harald Hardråde herjet og brente på Opplandene i 1050, men jeg skal la det ligge.

Jeg tegnet meg for å si litt om arkeologi i innstillingen. I Østfold ble det i oktober 2018 offentliggjort at man

hadde funnet et nytt vikingskip i bakken ved Jellestadhaugen. Det er vi i Østfold både stolt av og interessert i. Det er den nest største gravhaugen i Norge, bare overgått av den gigantiske Raknehaugen på Romerike, størst i Nord-Europa.

Skipet på Jellestad skal nå graves ut, og det er store forventninger til hva funnet kommer til å gi oss av ny kunnskap, og hva vi vil finne. Det er usikkert hvor mye som er igjen av skipet. Dette er en storhendelse, ikke bare for oss i Norge, men også internasjonalt. Mediedekningen har også vist det. Dette skaper store overskrifter. Vikingtiden er i global sammenheng et av Norges og Nordens aller viktigste varemerker selv om det ikke er grunn til å være like stolt av alt.

Nå som regjeringen endelig har kommet i gang med arbeidet med utviklingen av et nytt vikingskipsmuseum på Bygdøy, er det også håp om at den norske stat etter hvert kommer til å gi disse funnene den formidling – og de vilkårene for bevaring – som vikingskipene fortjener.

Jeg ser i dag at det virker litt uklart om regjeringen fortsatt jobber med å få nominert disse skipsgravene fra vikingtiden til verdensarvlisten. Jeg er usikker på hvorfor det har blitt sånn, kanskje har det noe å gjøre med at regjeringen så å si ikke nevner verken vikingtid eller verdensarvnominasjoner i meldingen. Uansett vil jeg på vegne av Senterpartiet si til regjeringen og statsråden at hvis de fortsatt arbeider for å få skipsfunnene fra vikingtiden inn på verdensarvlisten, sammen med kvernsteinsbruddene i Hyllestad, har de Senterpartiets fulle støtte. Det er en stor fordel om de greier å samarbeide med andre land i Norden, rundt Østersjøen og i Nord-Atlanteren. Norrøn ekspansjon strekte seg langt i vikingtiden og la grunnlag for flerkulturell kontakt mellom folk fra Norden og store deler av den kjente verden – ikke bare på den andre siden Østersjøen, men langt ned langs de russiske elvene til Svartehavet og Konstantinopel, videre til den muslimske verden, ikke bare til de britiske øyene og Normandie, men vestover havet til Island, Grønland og Amerika. Hvis vikingtidsarven skal på verdensarvlisten, bør innsatsen speile at vikingtiden i høyeste grad var internasjonal.

Arkeologien omfatter selvfølgelig mer enn vikingtid. Jeg tror tiden er inne for å se på dette feltet på nytt og på en helt annen måte enn meldingen legger opp til. Burde vi i større grad legge til rette for forskningsgravinger i Norge? Burde vi gi etterreformatorisk arkeologi en større plass når det skal graves, eller skal vi utelukkende konsentrere oss om kulturelagene som er fra før 1537? Og hvordan skal vi komme bort fra at folk kvier seg for å melde fra om funn? Dette er viktig å diskutere. Vi er nødt til at folk tar det på alvor og melder fra når de gjør funn, og staten må ta sin del av regningen.

Presidenten: Presidenten kan kanskje føya til at gamleordføraren frå Senterpartiet i Ullensvang sa at kristkongane også var i Hardanger, men dei fór over med ein harelabb. På vestsida av fjorden var dei ikkje i land i det heile.

Tage Pettersen (H) [17:24:05]: Det temaet som har bidratt til å skape mest debatt i media siden innstillingen ble avgitt, har handlet om steinkirkene. Her fremmer opposisjonen forslag om at alle steinkirker fra middelalderen skal ha ordinært vedlikeholdsnivå innen 1000-årsjubileet for slaget på Stiklestad, i 2030.

Debatten i kjølvannet av dette forslaget er nok tatt litt ut av sammenhengen. En samlet komité skriver at vi er opptatt av forvaltningen av kirker, og at de bør være en integrert del av regjeringens videre arbeid i forlengelse av meldingen. Vi er også enige om å påpeke at steinkirkene har behov for ytterlige vern, utbedring og sikringsarbeid, og ikke minst at middelalderkirkene må inkluderes i en av de kommende bevaringsstrategiene, og at oppfølgingen skal ses i sammenheng med midlene fra Opplysningsvesenets fond. Her bør ikke minst Kirken selv og fagmiljøene også ha et ord med i laget. En blankofullmakt, som er det opposisjonen gir til steinkirkene i dag, vil kunne ramme andre kirkebygg, ikke minst fordi kompetansen er en begrenset faktor. Men dette velger opposisjonen å overse.

Da Stortinget behandlet meldingen om Opplysningsvesenets fond, var en betingelse at verdiene i fondet som staten blir eier av, skal svare til statens økte innsats overfor de kulturhistorisk viktige kirkebyggene. Det er tale om milliardverdier og vil bety et stort løft fra statens side. Så her tror jeg viljen til økonomisk løft er ganske likt fordelt i denne sal.

Jeg er glad for at vi fikk med oss komiteen på at det i kulturturismen satses på både immateriell og materiell kultur. Like viktig som bygningene på en vernet gård er det at de som driver gården, skal få kunne selge opplevelse, gårdsmat og drikke til turister og andre. Det er også viktig å løfte fram betydningen av å spille på lag med strategien «Matnasjonen Norge 2030». Vi har alle forutsetninger for å fremme kortreist mat, ren mat og mat som kultur og næring. Kokken er her en viktig kulturbærer.

Det blir viktig å løfte attraktiviteten for denne yrkesgruppen i årene som kommer. Verdensledende norske kokker og gode resultater i internasjonale mesterskap viser hvor viktig satsingen på norske matvarer, norsk matkompetanse og mattradisjon har vært. Den posisjonen disse kokkene har, må verdsettes for å øke rekrutteringen til yrket og for å stimulere til ivaretagelse av norsk historisk matkompetanse, helt fra bonden til

gjesten. Da kan vi på utallige måter bidra til ivaretagelse og fremme av en viktig del av kulturhistorien vår.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [17:26:54]: Ett av de viktigste grepene regjeringen tross alt tar i denne meldingen, er å forankre kulturminnevernet i miljøvernet og klimasaken. Som vi skriver i innstillingen, er det selvfølgelig ingen uenighet om at det er mange gode miljø- og klimaeffekter av godt kulturminnevern. Men la oss være ærlige: Urnes stavkyrkje hadde vi måttet ta vare på, uavhengig av om kirkebygningen hadde hatt et godt klimaregnskap eller ei.

I relasjon til klima og miljø har kulturminnevernet omtrent samme status som transportsystemet vårt. Alle er opptatt av klimaeffekten, men feltet ligger ikke under Klima- og miljødepartementet av den grunn. Det er selvfølgelig fordi transportsystemet primært handler om framkommelighet, på samme måte som kulturminnevernet handler om å forvalte kulturminnene våre. Derfor vil jeg løfte fram at Senterpartiet har en annen strategisk tenkning enn regjeringen i disse spørsmålene. Vi mener at det er naturlig å se hele kulturarvsektoren i ett hele – vi må se Riksantikvaren, Kulturminnefondet, de kulturhistoriske museene og alle dem som jobber med materiell og immateriell kulturarv, i sammenheng. Det er nemlig en naturlig kobling mellom bygningsvernere, fartøysvernere, historielag og kulturhistoriske museer – for bare å nevne noen – fordi alle jobber med et kulturhistorisk utgangspunkt.

Dessverre er det sånn i dag at de tre første gruppene jeg nevner, skal slåss om oppmerksomheten med CO₂-utslipp og bevaring av norske laksestammer, i Klima- og miljødepartementet, mens de to siste sorterer under Kulturdepartementet og jobber med helt andre vilkår. Det er en underlig modell Norge har på dette feltet, og den skiller seg fra det som vi ser i de fleste andre europeiske land, hvor kulturminnevernet er en del av kulturpolitikken og ikke miljøpolitikken – se bare på Sverige og Danmark.

Så lenge planavdelingen fantes i Klima- og miljødepartementet, kunne jeg enda forstå modellen; kulturminnevernet jobber tungt med plansaker. Men så ble det ansvaret flyttet ut av Klima- og miljødepartementet og inn i Kommunaldepartementet. Dermed forsvant det siste gode argumentet for at kulturminnepolitikken skal ligge i Klima- og miljødepartementet, etter mitt syn, slik pengene til kulturminnevernet jammen også forsvant da ansvaret ble overført til fylkene.

Det snakkes mye om synergier i våre dager, og mye av dette snakket er pjatt. Men det er nesten så jeg vil invitere regjeringspartiene til likevel å sette i gang en ny reform for en gangs skyld, nettopp for å hente ut gevinster som ligger i kulturminnefeltet uforløst, og den

reformen skulle handle om å knytte de to kulturarvsektorene i Norge tettere sammen, samle kulturminnevernet og museene i ett departement, legge de frivillige organisasjonene som jobber med fysisk eller materiell kulturarv, og de som jobber med immateriell kulturarv, på ett sted og behandle dem likt. Det er og blir urimelig at staten gir driftsstøtte til noen av kulturorganisasjonene, mens andre får lite eller ingenting.

Det er garantert gevinster å hente på å stimulere den kulturhistoriske bevegelsen på bred front, nettopp fordi den kulturhistoriske bevegelsen og de kulturhistoriske institusjonene ut fra sin særart utgjør en helhet – en veldig viktig helhet.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [17:30:12]: Det er veldig bra at partiene på Stortinget er opptatt av å bevare og restaurere steinkirkene fra middelalderen. Kristelig Folkeparti ønsker dette engasjementet velkommen.

I den nye kulturmiljømeldingen tenker vi helt nytt om hvordan vi skal forstå kulturminner. Istedenfor mål snakker vi heller om bevaringsstrategier, men det kan virke som om Senterpartiet, Fremskrittspartiet, SV og Arbeiderpartiet ikke helt har fått med seg det. Det er jo ikke sånn at steinkirkene automatisk reddes med en målsetting om at alle steinkirker fra middelalderen skal ha ordinært vedlikeholds nivå innen 1000-årsjubileet for slaget på Stiklestad i 2030.

Jeg stusser litt på at Senterpartiet driver og etterlyser mål, da de for få år siden var med på et forslag om at vi ikke skulle ha konkrete mål i kulturmiljømeldingen. I iveren etter å overby regjeringen i meldingen går altså Senterpartiet nå mot seg selv.

Hele poenget med disse bevaringsstrategiene er jo at man ønsker å se helheten på kulturmiljøområdet, ikke bare enkeltområder. En så storstilt innsats må gå over mange år, for det kreves spesialisert fagkompetanse for denne typen restaureringstiltak, og det er knapphet på slik kompetanse. Derfor er det vanskelig å fastsette en dato for ferdigstilling.

En annen utfordring er at man kan risikere at de kirkene som har størst behov, likevel ikke blir prioritert, fordi midler og kompetanse er bundet opp til kirkene fra middelalderen. Det bryter også med prinsippet i meldingen om Opplysningsvesenets fond, nemlig at det bør være tilstanden og verneverdien for det enkelte kirkebygget som bør være avgjørende for prioriteringene, ikke hvilken kategori bygget tilhører.

Senterpartiet har sagt at de er svært skuffet over at Venstre og Kristelig Folkeparti ikke støtter opposisjonens forslag. Vi er derimot stolte av å sitte i en regjering som faktisk gjennomfører det vi har blitt enige om, nemlig å vente med å utarbeide de nasjonale målene til etter at denne stortingsmeldingen er ferdigbehandlet.

Regjeringen har gang på gang vist at de prioriterer steinkirkene, og det kommer de fremdeles til å gjøre. Det er interessant at Senterpartiet har satt av bare 5 mill. kr til middelalderkirkene i sitt alternative budsjett, mens vi har bevilget 20 mill. kr. i revidert nasjonalbudsjett for 2019 til middelalderkirkene. For inneværende år er det over Barne- og familiedepartementets budsjett bevilget 20 mill. kr til verneverdige kirker. Videre, som en del av tiltakspakken i forbindelse med koronakrisen, er det foreslått ytterligere 52 mill. kr til istandsetting og sikring av disse kirkene.

Vi viser altså gjennom handling at kirkene er viktige for oss, og det er svært stor politisk vilje hos regjeringspartiene til å ta vare på våre verneverdige kirkebygg.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Jon Gunnes (V) [17:33:14]: Så langt ut i debatten er det på tide med en gladhistorie: Kulturarv er en samfunnsressurs som i større grad må brukes for å utvikle lokalsamfunn og som grunnlag for næringsutvikling – dette står det mye om i denne kulturmiljømeldingen. Ikke minst er det også et viktig grep innenfor politikken. Mitt eksempel er Bakklandet i Trondheim. Området er ikke like gammelt som byen, som kanskje er 1 000 år, men det ble stor bosetting i denne forstaden til Trondheim på 1600-tallet. Så ble området herjet av mange branner, som resten av Trondheim har blitt opp igjennom tidene, men i dag står bydelen fram – etter oppbyggingen på 1700-tallet og 1800-tallet – som en bydel som er meget godt besøkt. Ikke minst har man også store opplevelser der. Det siste steget for å få til dette var at bydelen ble nesten bilfri i 2016. Før det, i de siste 50 årene, har det vært en kamp mot enkelte politiske miljø for at denne bydelen skulle tas vare på.

På 1960-tallet ville man bygge innfartsveien. Et stort flertall i Trondheim bystyre ville sanere området. Det var bare møkk, for å bruke et litt stygt uttrykk, men det var det man brukte den gangen. Men det ble bevart av studenter, arkitekter og enkelte politiske ildsjeler som sa makten midt imot.

Så tok det flere år før man fikk det opp å gå. I dag er Bakklandstorget, som munner ut ved Gamle Bybro, mer besøkt enn torget i selve Midtbyen. Det forteller at det er opplevelser og bruk som skal til for at en slik kulturarv skal virke.

Jeg håper virkelig at det er flere som tar kampen – det må tydeligvis til – for å få til den gode kulturmiljøpolitikken. Jeg er helt sikker på at når det som står i meldingen, blir konkretisert, så blir det meget bra, både når det gjelder enkelte objekter, og når det gjelder mange lokallag.

Kari Henriksen (A) [17:36:24]: Arbeiderpartiet mener bevaringsprogrammene er viktig for det langsiktige arbeidet med å ta vare på våre kulturminner, og at hvilke områder som skal ha særlig prioritet, fortsatt må forankres i Stortinget. Det må ikke være opp til den til enhver tid sittende regjering å definere hva som skal ha særskilt prioritet, når vi skal tilrettelegge for vår felles nasjonale kulturminnesatsing. I stedet for å være tydelig på hvordan vi skal nå de målene som ikke er nådd, og legge til nye mål, velger regjeringa å fase ut programmene og erstatte dem med nye strategier som er svært vage, uklare og uforpliktende, noe som også kom klart fram i høringsinstansenes tilbakemeldinger.

Det kan bli alvorlig for Agder. Bevaringsprogrammet for teknisk-industrielle anlegg er et av disse. Her ligger 3 av 15 anlegg på Agder, nemlig Sjølingstad Uldvarefabrik, Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernssenter og Næs Jernverk. Alle tre mottar tilskudd fra Riksantikvaren gjennom dette programmet. Tilskuddene går til både istandsetting, vedlikehold og lønn til ansatte. Nå skal ansvaret overføres fra Riksantikvaren til fylkeskommunen. Hvis bevaringsprogrammet avvikles, er det svært viktig for alle de tre stedene at tilskuddsordningen videreføres. Den er helt nødvendig for å kunne opprettholde driften i de viktige kulturminnetiltakene på Agder.

Flere talere fra regjeringspartiene har vært oppe og snakket om at det aldri har vært bevilget mer penger. Det er et utsagn som vi hører titt og ofte i denne salen og fra regjeringspartiene. Det høres ut som om alle bevilgninger er en slags talløvelse: Bare det er mer enn i fjor, synes regjeringa å være fornøyd. Opposisjonen har i de fleste budsjettpostene lagt inn mer penger enn regjeringa, bortsett fra når det gjelder skatteutt. Det fører jo til de stadig økende forskjellene vi ser mellom folk, og til større forskjeller i kulturlivet. Det som er poenget, er om det følger med nok penger til de oppgavene som staten har sagt at kulturlivet skal gjøre.

La meg ta et eksempel: Under Stoltenberg-regjeringa fikk Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernssenter et tre siders brev fra regjeringa. Der fikk de både oppdrag og bevilgninger. Nå har det sideantallet økt til seks-syv sider, der tildelingen er på tre sider, og fire-fem sider handler om økt rapportering. Det er i hvert fall å bruke midler helt feil.

Carl-Erik Grimstad (V) [17:39:38]: Jeg er enig med representanten Henriksen, dette må ikke bli en talløvelse. Det er nettopp derfor regjeringen legger fram en strategi.

Jeg har knyttet begrepene «kulturminne» og «kulturmiljø» til vår identitet som nasjon. I lys av et aktuelt tema, identitetspolitikk, kan det være grunn til å si noe fra denne talerstolen om en pågående debatt om å fjerne

de delene av vår historie som vi i dagens politiske situasjon kan ha mindre grunn til å være stolte av. Noen mener vi bør fjerne Holberg-statuen, andre mener vi bør forandre navnet på en bydel i Bergen, Møhlenpris, fordi opphavet til navnet, skipsreder Jørgen Thor Møhlen – som for øvrig døde i 1708, jeg bare nevner det – var involvert i slavehandel. Til og med statuer av Winston Churchill ligger dårlig an. Vår historie er den vi har, på godt og ondt. Å fjerne statuer, brenne bøker og utslette minner kan som spontane og følelsesmessige markeringer være fullt ut forståelige, men vi bør tenke oss om mer enn en gang før vi gnir på Aladdins lampe av politisk korrekthet og slipper ut åndene, for er de først kommet ut, kan de vise seg å være umulig å tvinge tilbake.

Hvor skal vi i så fall sette grensen for hvilke minner som bør slettes ut? Bernt Anker, bror av Peder, godseier på Eidsvoll – han finnes bak her – hadde en mørkhudet slave i huset. Hans navn var Soliman, og han ble døpt i slottskirken på Akershus. Kong Christian 6. hadde en slave i sitt hushold. Han gikk under navnet Svarte-Christians. Begge to er avbildet på kjente malerier. De var sikkert betraktet som en kuriositet i sin samtid. Skal vi nå fjerne disse maleriene og statuer av kongen? Jeg har under denne mediedebatten selv tillatt meg å nevne at han som bærer navnet på Oslos hovedgate, var den siste som invaderte Norge før Hitler gjorde det. Skal kongen utradere av norsk historie og hans statue rives?

Nå har i og for seg andre vært inne på denne tanken i fullt alvor. Identitetspolitikk er ikke noe nytt begrep. Vår første kringkastingssjef, Olav Midttun, Venstre-mann, republikaner og målmann, fra samme sted som herværende statsråd for øvrig, gikk sterkt inn for å sprengte Karl Johan-statuen i luften sammen med andre medlemmer av studentforeningen Pønskaren. De lyktes nesten – hadde det ikke vært for splittelse i foreningen. Noen ville tenne på luntun og stikke av, mens andre ville danse i leikarring på Slottsplassen mens statuen gikk luften. Så da hadde vi vært statuen foruten. Jeg må for sikkerhets skyld understreke at det har vært et ikke ubetydelig linjeskifte i Venstres politikk siden den gang.

La meg så ile til og si, med større alvor, at utradering av historiske minner er det motsatte av mangfold, kunnskap, toleranse og ytringsfrihet. Identitetspolitikk er det motsatte av Venstre-politikk.

Ola Elvestuen (V) [17:42:41]: Nye mål for kulturmiljøpolitikken – det er en viktig sak vi har, og som skal legge føringer i tiår fram i tid. Det er lenge siden vi hadde en kulturminnemelding i Stortinget sist. Det var i 2004–2005, Leve med kulturminner, og med en oppdatering med Framtid med fotfeste. Nå trenger vi en ny melding, nettopp for å sette de nye målene i tiårene framover.

Det er klart at det viktigste denne meldingen gjør, er at den tar kulturminneforvaltningen og setter den i sentrum av samfunnsutviklingen framover. Nettopp derfor er det så viktig at vi kobler det som er kulturminnevern fra tidligere, fra å være snakk om objektsikring og hvilke bygg man trenger å ivareta, til både å handle om den samfunnsutviklingen vi trenger for å nå de klimamålene vi skal, og å støtte opp under den planleggingen man trenger å gjøre i kommuner og i fylker.

Det man gjør, er at man hever terskelen for når det er akseptabelt å rive et bygg, gjennom at man skal tenke over det som handler om det klimafotavtrykket det gir, og at det ikke bare er en diskusjon om det kulturminnevernet eller de kulturminneverdiene som er i et bygg. Jeg tror dette er viktig som en støtte for dem som planlegger steds- og byutvikling rundt omkring i norske byer. Det vil også gjøre at man får en annen tilnærming til det å bygge om og bygge på og gjøre det vanskeligere eller i hvert fall gjøre terskelen høyere for å rive bygg. Over tid vil dette selvfølgelig føre til at man også får en mer tilpasset byutvikling i Norge.

Noen eksempler på hvordan staten kan støtte opp under dette arbeidet, er det som går under Murbyen Oslo, som vi har rundt omkring i landet, og også den doblingen i antall utvalgte kulturlandskap som har vært gjennomført. Men også fordi dette er en så sentral del, er jeg uenig i det Senterpartiet sier, at vi skal samle kulturminnevernet sammen med kulturpolitikken. Nei, tvert imot: Kulturminnevernet og kulturmiljøpolitikken henger sammen med klima- og miljøpolitikken.

Det vi skulle gjort hvis vi skal gjøre noe riktig, er i neste stortingsperiode å hente plan- og bygningsloven og planarbeidet tilbake til Klima- og miljødepartementet, akkurat som Stortinget også burde samle kulturminnevernet og planleggingen i energi- og miljøkomiteen.

Statsråd Sveinung Rotevatn [17:46:00]: Eg vil takke for ein god debatt og for mange gode innspel til det vidare kulturmiljøarbeidet. Det tek eg sjølv sagt med meg som ansvarleg statsråd for feltet. Apropos det kan eg også svare ut noko av det som har kome av innspel her, m.a. det representanten Elvestuen var innom til slutt i innlegget sitt.

Det er klart at korleis regjeringa organiserer arbeidet sitt, ligg ikkje til Stortinget å bestemme, av gode grunnar. Heller ikkje ligg det til meg, det ligg til statsministeren. Men når det er sagt, vil eg påpeike at denne stortingsmeldinga viser godt kor viktig og sentralt det er å sjå kulturmiljø- og naturmiljøpolitikken i samanheng. Det er ikkje noko særnorsk fenomen. Tvert imot er det slik at det er viktig også for UNESCO at ein gjer det. Det er ein viktig del av verdsarvkonvensjonen at ein ser kulturmiljø og naturmiljø i samanheng. Det vert òg stadig

viktigare i EUs arbeid med kulturmiljøpolitikken. Eg meiner også at det vil verte viktigare framover, bl.a. av dei grunnane representanten Elvestuen var innom mot slutten av sitt innlegg. Men når det er sagt, er det sjølv sagt opp til statsministeren korleis ein ønskjer å organisere arbeidet i regjeringa.

Så har det òg kome andre konkrete innspel. Eg tenkte eg skulle ta eitt av dei. Det var vel representanten Myhrvold som var bekymra for om regjeringa tek vikingarven nok på alvor. Det kan eg forsikre. Det kan ein bl.a. sjå av at denne regjeringa no skal pusse opp og byggje ut Vikingskipsmuseet. Det er på høg tid. Det kan ein sjå av at denne regjeringa no skal grave opp eit vikingskip frå ein gravhaug for første gong på 100 år, det nemnde Jellestadskipet.

Så etterlyste representanten Arnstad ei orientering om den konkrete søknaden til verdsarvkomiteen om vikingarven, og at ein skulle få ei orientering om det. Det er Stortinget allereie orientert om. I eit brev frå 2018 skreiv departementet nemleg at statspartane bak den serienominasjonen det er snakk om, Danmark, Tyskland, Island, Latvia og Noreg, har vorte invitert til å kome tilbake med ein forbetra nominasjon på eit seinare tidspunkt – altså etter at verdsarvkomiteen i 2015 ga beskjed om det.

Sidan det har både Tyskland, Danmark og Latvia kvar for seg gått vidare med sine område og nominasjonar. Det kompliserer jo biletet litt. Men når det er sagt, er det uansett viktig å vise til, som representanten Grimstad var innom, at i denne perioden, mellom 2017 og 2021, sit Noreg som medlem i verdsarvkomiteen. Det betyr at vi ikkje kan eller bør fremje eigne nominasjonar.

Eg vil i den samanhengen også påpeike at noko av det som er viktig for oss der og på det internasjonale, som veldig få har vore innom, er at det skal vere faglege vurderingar som ligg til grunn for nominasjonar til verdsarven, og ikkje politiske grunnar. Det er viktig for oss generelt, når vi gjer dette internasjonalt, og det bør også vere viktig i Noreg. Eg nemner det, for eg trur i så fall at om ein skal gå vidare med vikingtidsnominasjonen på eit seinare tidspunkt når Noreg er ute av komiteen, må det liggje ei grundig fagleg vurdering til grunn for det.

Presidenten: Åslaug Sem-Jacobsen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [17:49:14]: Det var jo artig å høre representanten Elvestuen ta vekk en av de få oppgavene som er gitt til kommunene i regionreformen – at han ønsket seg det.

Ellers synes jeg også det var oppsiktsvekkende at Kristelig Folkepartis representant Lossius sier at det er

umulig å nå det vi skal vedta i dag om å istandsette steinkirkene fra middelalderen innen 2030. Skal ikke regjeringen jobbe med å gjennomføre vedtaket vårt? Det høres veldig rart ut.

Jeg må også påpeke at vi i Senterpartiet pleier å bevilge mellom 100 mill. kr og 150 mill. kr mer enn Kristelig Folkeparti til kulturminnevern hvert reviderte budsjett. Vi bevilger ytterligere 5 mill. kr mer enn Kristelig Folkeparti i dette budsjettet til istandsetting av steinkirkene, og det er til planleggingen – som da er imot Kristelig Folkepartis vilje.

Ellers: Venstres saksordfører hadde et strålende innlegg nå sist, og han hadde også et godt innlegg før det, men der skulle han synliggjøre hva som vil være målene i bevaringsstrategien. Jeg håper virkelig ikke at representanten Grimstad skal fly rundt og vise alle rundt (presidenten klubber) og vise engasjement og bærekraft ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Tiden er ute.

Carl-Erik Grimstad (V) [17:50:43]: Helt på tampen vil jeg takke for en god debatt. Det sier litt om enigheten i norsk kulturmiljøpolitikk at vi stort sett har diskutert noe vi alle er enige om, nemlig ivaretagelse av

steinkirkene. Bare for å understreke det, nå har jo statsråden sagt at dette er et vedtak som – selvfølgelig – regjeringen forholder seg til. Jeg har uttrykt større utålmodighet enn 2030, bare for å ha sagt det. Det får stå for egen regning.

Likevel må jeg si at det fortsatt er ubegripelig for meg hvordan Senterpartiet kan be om en strategi, altså i 2017, før det realitetsbehandles nye mål, og så gjør partiet det motsatte, altså ber om nye mål. Men ikke nok med det: På toppen av det hele skal Senterpartiet utsette regjeringen for Riksrevisjonen for ikke å ha oppnådd de målene som partiet for det første beviselig i regjering har bidratt til ikke å nå, og for det andre nærmest har bedt den nåværende regjering om ikke å nå. Dette skjønner jeg ikke – men noe skal vi ha å diskutere også.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13.

Sak nr. 14, Referat, ble behandlet ved voteringen tidligere i dag.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigdebattert. Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 17.53.

